

Programmabegroting 2025

Colofon

Uitgever: gemeente Middelburg

Versie november 2024

Redactie: gemeente Middelburg

Eindredactie: gemeente Middelburg

Fotografie: gemeente Middelburg

Vormgeving: gemeente Middelburg

Productie: gemeente Middelburg

Inhoudsopgave

4 Inleiding	157 <i>Zero-based begroten</i>
9 Programma's	162 <i>Toelichting financiële positie</i>
9 <i>Bestuur en Ondersteuning</i>	164 <i>Balans per 31 december</i>
23 <i>Veiligheid</i>	165 <i>Overzicht reserves en voorzieningen</i>
30 <i>Verkeer, vervoer en waterstaat</i>	167 <i>Berekende EMU-saldo</i>
40 <i>Economie</i>	168 Overige
44 <i>Onderwijs</i>	169 <i>Vervangingsinvesteringen</i>
51 <i>Sport, cultuur en recreatie</i>	171 <i>Incidentele baten en lasten</i>
62 <i>Sociaal Domein</i>	174 <i>Structurele toevoeging en onttrekking aan de reserves</i>
75 <i>Volksgezondheid en milieu</i>	175 <i>Bijlage (Europese) subsidies</i>
88 <i>Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing</i>	
94 Paragrafen	
95 <i>Weerstandsvermogen en Risicobeheersing</i>	
105 <i>Lokale lasten</i>	
113 <i>Onderhoud kapitaalgoederen</i>	
122 <i>Financiering</i>	
125 <i>Bedrijfsvoering</i>	
133 <i>Verbonden partijen</i>	
144 <i>Grondbeleid</i>	
149 <i>Wet open overheid</i>	
154 Begroting	
155 <i>Overzicht baten en lasten</i>	

Inleiding

Voor u ligt de begroting van de gemeente Middelburg voor 2025. Het is al weer de derde begroting die het college van burgemeester en wethouders in de huidige samenstelling aan de gemeenteraad aanbiedt.

Toen dit college in 2022 aantrad, was al duidelijk dat vanaf de periode 2025/2026 de gevolgen van de veranderende systematiek van het Gemeentefonds tot een financieel “ravijnjaar” zou gaan leiden. Dat moment is nu aangebroken. De begroting voor 2025 laat een fors tekort zien (ruim € 2 miljoen). Gelukkig is het financiële huishoudboekje van de gemeente Middelburg robuust genoeg om deze klap op te kunnen vangen. Verderop in deze toelichting wordt bij het ravijnjaar en de gevolgen hiervan wat langer stilgestaan.

Het is gelukkig niet allemaal kommer en kwel. Sterker nog: Middelburg blijft stevig op zijn financiële grondvesten staan. Dat is ook hard nodig. Want alleen op een stabiel fundament kan je verder bouwen. En bouwen gaan we.

Middelburg staat aan de vooravond voor een ingrijpende verbouwing. Willen we de doelen halen op het gebied van woningbouw, klimaat en energie die in de Omgevingsvisie Middelburg 2050 zijn geformuleerd dan moeten we nu hard aan de slag gaan. Bij de Omgevingsvisie hoort een ambitieuze uitvoeringsagenda en ook die is inmiddels geaccordeerd door de gemeenteraad. Een belangrijk onderdeel daarbij is het instellen een investeringsfonds waaruit de projecten uit de uitvoeringsagenda betaald kunnen worden. Daarbij zet het college in op projecten die betrekking hebben op de vier speerpunten die de gemeenteraad in 2022 heeft benoemd voor deze bestuursperiode, wonen, klimaat en energie, participatie en het sociaal domein.

We hebben meer zicht op waar de komende jaren de nieuwe woningen gebouwd gaan worden die in onze gemeente zijn gepland op basis van de Zeeuwse Woondeal 2030. Veel locaties zijn aangedragen door onze eigen inwoners via een burgerraadpleging die in het najaar van 2023 heeft plaatsgevonden. Voor enkele nieuwe woningbouwprojecten is de planvorming gestart en komt de eerste besluitvorming in 2025 naar de gemeenteraad. Zo is de verkenning gestart voor de

ontwikkeling van het “Hart van Griffioen” waarbij de gemeente samen met Woongoed en de betrokken onderwijsinstellingen op zoek is naar een nieuwe invulling van het gebied op en rondom de Elzenlaan. Ook is een start gemaakt met het project “Hart van Dauwendaele” waarbij ook een integrale ontwikkeling voor woningbouw en onderwijshuisvesting aan de orde is.

Als het gaat om het werken aan het project klimaat, energie en circulariteit (KEC) gaan we het komende jaar weer een stap zetten. Niet in de laatste plaats omdat de Regionale Energie Strategie Zeeland 2.0 (RES) eind 2024 voor verdere besluitvorming aan de gemeentebesturen wordt voorgelegd. We blijven daarnaast werken aan projecten zoals het Smart Grid Arnestein waarbij bedrijven op het bedrijventerrein Arnestein aan kunnen sluiten.

Ook gaan we aan de slag met het maken van wijk- en dorpsvisies als opmaat voor een andere manier van wijkgericht werken. Als eerste komen daarvoor de Stromenwijk en Nieuw- en Sint Joosland aan de beurt. In het geval van de wijkvisie Stromenwijk gaan we daarbij intensief samenwerken met Woongoed Middelburg.

Om ervoor te zorgen dat kinderen gezond en kansrijk opgroeien en ontwikkelen én jeugdzorg beschikbaar is en blijft voor jongeren die dit het hardst nodig hebben, werken we aan het normaliseren van de hulp aan jeugdigen en hun ouders. Onze visie en beleid leggen we vast in een nieuw beleidskader jeugd. Ook gaan we in 2025 op zoek naar initiatieven die een bijdrage leveren aan het beheersen van de kosten. En met het onderwijsachterstandenbeleid blijven we in 2025 investeren in gelijke ontwikkelkansen. We leggen de nadruk op een sterke samenwerking tussen kinderopvang en school om de onderwijskansen voor kinderen met een (kans op) achterstand te vergroten.

Uiteraard heeft het college bij het opstellen van het begrotingsvoorstel 2025 rekening gehouden met de wensen die door de gemeenteraad zijn aangedragen bij de behandeling van de Kadernota 2025-2028. Ondanks de financiële gevolgen van het hiervoor al genoemde “ravijnjaar” is het gelukt om alle aangedragen wensen te honoreren in deze begroting.

Voor wat betreft deze bestuursperiode zijn we inmiddels in de tweede helft aanbeland. Dat is voor het college geen reden om op

de handen te gaan zitten. Integendeel zelfs! De frisse wind die bij de start van deze bestuursperiode is gaan waaien, blaast wat het college betreft, nog even door.

Financiële positie

De gemeenten krijgen vanaf 2026 te maken met een daling van de inkomsten uit het Gemeentefonds, waardoor taken en middelen niet meer in balans zijn. In de meicirculaire 2024 is besloten om de nieuwe financieringssystematiek vervroegd in te voeren. Dit zou leiden tot een extra terugval van middelen in 2026, om dit te compenseren stelt het Rijk extra middelen tegemoet maar deels voor 2025.

In deze begroting 2025-2028 zijn dan ook maatregelen opgenomen om deze onbalans op te vangen. In de memo

actieve informatie bij de meicirculaire 2024 is hier nader op ingegaan. De financiële situatie van Middelburg is ondanks de noodzakelijke herstelmaatregelen gelukkig nog steeds gezond. De gemeenteraad heeft eerder besloten om de structurele middelen die vanaf 2026 beschikbaar zijn als uitgangspunt te hanteren voor deze begroting.

Gebeurtenissen na vaststelling Kadernota 2025 - 2028

Uw raad heeft de kadernota 2025-2028 op 3 juli 2024 vastgesteld. Daarnaast heeft uw raad een memo actieve informatie ontvangen over de uitkomsten van de meicirculaire en een prognose gegeven over de financiële ruimte voor de komende jaren. Hoewel de uitkomsten van de meicirculaire positief zijn, zien wij toch enkele ontwikkelingen.

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Saldo financiële ruimte Kadernota 2025 - 2028	-4.275	903	2.877	2.685
Kosten monitoring verkeersbewegingen ¹	0	-10	0	0
Aangenomen amendementen Kadernota 2025-2028	270	-50	-50	-50
Saldo vastgestelde Kadernota 2025 - 2028	-4.005	843	2.827	2.635
1. Uitkomsten Meicirculaire 2024	1.725	322	481	547
2. Bestuurlijke tussenrapportage 2024	72	69	69	69
3. GGD - 1e en 3e begrotingswijziging 2025	-103	-108	-112	-116
4. Financiële bijdrage Zeeuws Expat Center	-38	0	0	0
5. Overige begrotingsmutaties	227	328	413	598
Saldo gebeurtenissen na vaststelling Kadernota 2025 - 2028	1.884	611	851	1.098
Saldo begroting	-2.122	1.454	3.678	3.733
Lasten	-225.286	-220.461	-224.303	-230.343
Baten	223.164	221.916	227.980	234.076
Saldo	-2.122	1.454	3.678	3.733

¹ Zie beantwoording schriftelijke vraag Kadernota 2025-2028 fractie GL-PvdA, pagina 23.

Verderop in de begroting worden bij de verschillende programma's bovenstaande ontwikkeling en de benodigde beschikbare middelen inzichtelijk gemaakt. Voor het totaaloverzicht worden ze hieronder per onderdeel nader toegelicht.

1. Uitkomsten Meicirculaire 2024¹

De uitkomsten van de meicirculaire zijn via een memo actieve informatie aan uw raad toegezonden. Met name het schrappen

van de opschaling en de vervroegde invoering van nieuwe financieringssystematiek hebben ervoor gezorgd dat gemeenten meer middelen beschikbaar hebben gekregen in de meicirculaire 2024. Bij het opstellen van de Kadernota 2025-2028 was hier al rekening mee gehouden.

¹ Eind september wordt de septembercirculaire 2024 verwacht. Evenals de systematiek bij de Kadernota 2025-2028 en de meicirculaire zal deze circulaire bij de behandeling van de programmabegroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028 via een memo actieve informatie worden aangeboden.

Naast deze extra middelen zijn in de meicirculaire ook de ontwikkeling binnen de uitkeringsbasis en hoeveelheidsverschillen aangepast wat structureel een voordeel oplevert.

Het verwachte eenmalige tekort voor jaarschijf 2025 is minder groot dan verwacht omdat in de meicirculaire 2024 de extra taakstelling die het Rijk had ingeboekt binnen het Jeugd domein is komen te vervallen en voor 2025² toegevoegd is aan het gemeentefonds. In Middelburg was deze taakstelling (budgetneutraal) pas voor het begrotingsjaar 2026 ingeboekt. Hierdoor zijn deze eenmalige middelen extra inzetbaar. Het begrote tekort 2025 daalt hierdoor met € 2 miljoen waardoor minder aan de algemene reserve moet worden onttrokken en extra beschikbaar komt voor de reserve investeringsfonds, circa € 9 miljoen.

2. Bestuurlijke tussenrapportage 2024

De structurele effecten zoals die zijn gemeld in de bestuurlijke tussenrapportage 2024 zijn verwerkt in deze Programmabegroting 2025 en de meerjarenraming 2026-2028. Op 26 september 2024 is de bestuurlijke tussenrapportage door uw raad vastgesteld.

3. GGD - 1e en 3e begrotingswijziging 2025

In de raadsvergadering van 26 september 2024 is de eerste en derde begrotingswijziging 2024 van de GGD behandeld. De onderstaande financiële effecten vloeien hieruit voort:

- De eerste begrotingswijziging 2025 vraagt om extra middelen (€ 65.000) beschikbaar te stellen voor de formatie-uitbreiding van Veilig Thuis Zeeland met 4,9 fte. Dit om de oplopende wachtlijsten terug te dringen en daarmee te kunnen voldoen aan de wettelijke termijnen, met goede kwaliteit van dienstverlening en een acceptabele werkdruk;
- Vanwege de herziene VZG-norm voor 2024, wijzigt ook de grondslag voor 2025. De derde begrotingswijziging 2025 vraagt daarom om extra middelen (€ 38.000) beschikbaar te stellen.

Deze extra uitgaven van in totaal € 103.000 zijn in deze Programmabegroting 2025 en de meerjarenraming 2026-2028 structureel verwerkt.

4. Financiële bijdrage Zeeuws Expat Center

Op 26 september 2024 heeft uw raad ingestemd met het voorstel om de bijdrage aan het Expat Center voor 2024 en 2025 te continueren. Het begrote bedrag voor 2025 is in de programmabegroting 2025 eenmalig verwerkt.

5. Overige mutaties

Bij het opmaken van deze programmabegroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028 zijn de uitgangspunten van de kadernota verder uitgewerkt en zijn inschattingen nader gespecificeerd. De afwijking van € 0,2 miljoen loopt in de jaren structureel op. Procentueel (< 0,3%) gezien een fractie van het totale begrotingstotaal van € 200 miljoen. Deze afwijking wordt met name veroorzaakt door nadere uitwerking van de salarislasteren en bijstelling van de bouwleges.

Namens het college van burgemeester en wethouders,

Rutger Schonis,
wethouder Financiën

² Blijkend uit het regeerakkoord van het nieuwe kabinet Schoof zal de extra bezuiniging op de jeugdzorg van € 511 miljoen (2026 en verder), die voor rekening en risico Rijk komt, definitief vervallen. De verwachting is dat dit in een toekomstige circulaire zal worden verwerkt.

¹ Eind september wordt de septembercirculaire 2024 verwacht. Evenals de systematiek bij de Kadernota 2025-2028 en de meicirculaire zal deze circulaire bij de behandeling van de programmabegroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028 via een memo actieve informatie worden aangeboden.

Leeswijzer

Begroting

In deze begroting zijn de beleidskeuzes vertaald in concrete prestaties in 2025 en verder per programma. Om deze prestaties te kunnen leveren, stelt de gemeenteraad budget ter beschikking. De programmabegroting geeft daarmee antwoord op de vragen:

- Wat wil de gemeente bereiken?
- Wat gaat de gemeente daarvoor doen?
- Wat mag dat kosten?

Speerpunten

In de programma's wordt onder het hoofdstuk 'wat gaan we daarvoor doen' ingegaan op een aantal specifieke onderwerpen, waaronder de zogenaamde speerpunten. Speerpunten zijn door de raad gekozen activiteiten, waaraan extra aandacht besteed wordt. Er is overigens een grote diversiteit aan type speerpunten en daarom zijn de speerpunten niet direct financieel vertaald in de begroting.

Strategische projecten

Onder de projecten die in deze begroting benoemd worden bevinden zich ook een aantal strategische projecten. Dit zijn projecten die de volgende drie kenmerken hebben:

- Het project heeft een hoge politieke importantie;
- Het project kent een hoog (politiek en/of financieel) risicoprofiel en vraagt om meer dan normale aandacht vanuit de politiek en vanuit control perspectief;
- Het project wordt via de vastgestelde projectstructuur (met politiek en ambtelijk opdrachtgeverschap) duidelijk herkenbaar aangestuurd.

De strategische projecten staan in de programma's vermeld waar ze thematisch toe behoren. Op dit moment is sprake van twee strategische projecten: Klimaat en Energie en de gebiedsontsluiting Veerse Meer Zuid. In het voorstel bij deze programmabegroting wordt aan de gemeenteraad voorgesteld om van een ander strategisch project, de invoering van de Omgevingswet, de status van 'strategisch' te beëindigen.

Indeling begroting

De programmabegroting bestaat uit een beleidsbegroting bestaande uit programma's en paragrafen en een financiële begroting met een aantal bijlagen.

Programma's

De begroting is onderverdeeld in negen programma's. Per programma wordt weergegeven:

- Een inleidende tekst: waar draait het om in het programma;
- Een beleidskader: vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's;
- Wat willen we bereiken? Het beoogde maatschappelijke effect: wat de gemeente nastreeft;
- De doelstellingen van het programma: welke doelen kiest de gemeente om het effect te realiseren;
- Wat gaan we daarvoor doen? De doelstellingen worden uitgewerkt in de activiteiten die het komend jaar ingezet worden, nieuw zijn of politiek relevant;
- Invulling van financiële ruimte kadernota 2025-2028: Deze tabel bestaat uit de volgende onderdelen;
  - Invulling van financiële ruimte (meerjaren)begroting 2024-2027, dit zijn mutaties die effect hebben op 2025 of verder;
  - Invulling van financiële ruimte kadernota 2025-2028.
- Beleidsindicatoren, deze zijn wettelijk verplicht en maken de begroting inzichtelijker door een aantal indicatoren in de tijd te volgen en de gemeente te spiegelen aan landelijke ontwikkelingen op deze onderdelen;
- Wat mag het kosten? De baten en lasten van het programma.

Paragrafen

In de paragrafen wordt een nadere toelichting gegeven op zeven specifieke onderwerpen.

Financiële begroting

De financiële begroting bestaat uit:

- het overzicht van baten en lasten met een toelichting;
- de uiteenzetting van de financiële positie met een toelichting.

Overig

Ten slotte zijn vier bijlagen opgenomen in de begroting:

- Overzicht van de vervangingsinvesteringen met daarin opgenomen de door de gemeenteraad goed te keuren kredietaanvragen voor vervangingsinvesteringen;
- Overzicht van de incidentele baten en lasten per programma;

- Overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves;
- Overzicht (Europese) subsidies.

Programma's

Bestuur en Ondersteuning

Voor de gemeente Middelburg staan de inwoners centraal. We vinden het daarom belangrijk om onze dienstverlening te controleren en te verbeteren. Ook betrekken we inwoners bij plannen en besluiten en bieden we mogelijkheden voor

participatie. Daarnaast vinden we het belangrijk om samen te werken met andere overheden en partijen in de regio.

In dit programma leest u over de plannen die vallen onder participatie en wijkgericht werken, dienstverlening en samenwerking.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Omgevingsvisie 2050
- Communicatiebeleidsplan 2019
- Visie op dienstverlening 2024-2030

- 'Participeren: Doen en leren!' 2017
- Participatieverordening 2021
- Notitie verbonden partijen 2016

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijk effect

Het vergroten van de betrokkenheid bij de gemeente en het vertrouwen in het bestuur.

Doelstellingen

1. Het verrijken van plannen door inwoners en andere betrokkenen in een vroeg stadium te informeren en te betrekken: burgerparticipatie.
2. Ruimte geven aan en stimuleren van initiatieven in de samenleving die een bijdrage leveren aan onze maatschappelijke opgaven: overheidsparticipatie.
3. Betrokkenheid van bewoners bij hun leefomgeving, gemeentelijke besluitvorming en maatschappelijke opgaven.
4. Een sterke sociale basis en gemeenschapszin in buurten / wijken en dorpen.
5. Het verbeteren van de dienstverlening aan burgers, bedrijven en instellingen, gemeten aan de tevredenheid van de gebruiker.
6. Het vergroten van het vertrouwen bij de burgers in de gemeente. Burgers moeten erop kunnen vertrouwen dat de gemeente efficiënt en effectief omgaat met de financiën en dat de middelen op een rechtmatige manier worden ingezet.
7. Samenwerken ten behoeve van lokale en regionale uitdagingen en bijdragen aan de Zeeuwse opgaven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wijkgericht werken en participatie

De gemeente Middelburg kent elf wijken en dorpen, ieder met een eigen identiteit. Iedere wijk heeft een eigen wijkmanager, wijkwethouder en een wijkbudget. Sommige wijken en dorpen hebben een eigen wijkteam dat gekoppeld is aan een wijkwethouder en een wijkmanager die werkt bij de gemeente. Bij actuele ontwikkelingen betrekken we de wijkteams actief. Speelt er iets in een wijk, dan meldt het wijkteam dit gemakkelijk bij de wijkmanager of wijkwethouder en vice versa.

In Middelburg leggen we de lat hoog op het gebied van participatie. Het is een van de vier gedeelde opgaven binnen de gemeente. We vinden het belangrijk dat inwoners op tijd worden betrokken bij onze plannen. Daarbij is de uitdaging om ook het 'stille midden' te vinden en te betrekken. Daarmee bedoelen we inwoners die ook wensen, zorgen of ideeën hebben, maar minder snel van zich laten horen. Daarnaast vinden wij het belangrijk dat (groepen

van) inwoners ruimte - en soms zelfs hulp - krijgen bij eigen initiatieven om hun leefomgeving mooier te maken. Een belangrijk gegeven is dat deze kanteling niet alleen vanuit de overheid wordt gestuurd. Ook vanuit de samenleving komt deze op gang. Steeds vaker kloppen inwoners aan bij de overheid met een initiatief. Daarbij wordt van de gemeente gevraagd om actief mee te denken over mogelijkheden om hun initiatief te realiseren. Wellicht zelfs buiten de gebaande paden. Denk daarbij aan financiële middelen, ruimtelijke en wettelijke kaders. Dit vraagt om een overheidsorganisatie die daarop inspeelt en maatschappelijke initiatieven stimuleert en faciliteert (een responsieve overheid).

Wijkgericht werken

Het wijkgericht werken staat breed in de belangstelling. De wijk of buurt wordt in het hele land (her) ontdekt als schaal om opgaven in samenhang op te pakken. In Middelburg zien we dit terug in de versterking van de sociale basis als essentieel onderdeel van de transformatie van het sociaal domein.

Deze tendens vraagt om een doorontwikkeling van wijkgericht werken in Middelburg: integraal samenwerken met het doel de kansen en opgaven in een gebied samen met organisaties en bewoners op te pakken. Investeren in een integrale wijkaanpak geeft bewoners meer kracht voor het omzien naar elkaar en met elkaar bouwen aan een plezierige woonomgeving. Daarnaast kunnen we burgerkracht benutten om onze maatschappelijke opgaven samen te realiseren.

Opstellen wijk- en dorpsvisies

Begin 2024 heeft de gemeenteraad de Omgevingsvisie vastgesteld. In het uitvoeringsprogramma is vastgelegd dat we starten we met het opstellen van een dorpsvisie voor Nieuw- en Sint Joosland. In deze integrale aanpak gaan we samen met onze inwoners aan de slag, in een interactief participatieproces. De gemeente voert de regie op het proces. Belangrijk aandachtspunt is dat de gemeenteraad wordt meegenomen in het proces en aan de voorkant kaders stelt (inhoud, proces, participatie). Eén van de kaders is dat het een integrale visie moet zijn, met een sterke verbinding tussen het fysieke en het sociale domein. De Omgevingsvisie is leidend en de dorpsvisie wordt straks als bijlage aan de Omgevingsvisie toegevoegd. Hiermee krijgt de visie ook status. Dit is de eerste visie op wijk-/dorpsniveau die we op deze manier oppakken. Deze integrale wijkaanpak willen we ook in andere wijken toepassen. In samenwerking met Woongoed gaan we aan de slag in de wijken waar Woongoed sterk

vertegenwoordigd is, te beginnen met de Stroomwijk. We gaan aan de slag met dit proces en het ontwikkelen van een passende methodiek voor een integrale wijkaanpak.

Wijknetwerken

Onze dorpen en wijken zijn gebundeld in zes wijknetwerken. Elk netwerk bestaat uit een clustering van wijken of dorpskernen, te weten:

Noord	Binnenstad	Arnhemuiden	Zuid/Oost	Zuid	West
<ul style="list-style-type: none"> • Sint Laurens • Klarenbeek / Veersepoort, Nieuw Middelburg 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnenstad 	<ul style="list-style-type: none"> • Arnhemuiden / Kleverskerke 	<ul style="list-style-type: none"> • Dauwendaele • Mortiere • Nieuw en Sint Joosland 	<ul style="list-style-type: none"> • Magistraatwijk • Reijershove • Erasmuswijk 	<ul style="list-style-type: none"> • 't Zand / Stroomwijk / Rittenburg • Griffioen

Een wijknetwerk is een samenwerking tussen gemeente, partners en inwoners in de wijk. De wijknetwerken worden breed samengesteld met professionele partners zoals huisarts/POH, wijkverpleging, wijkpolitie, scholen, consultatiebureau, kinderopvang, woningcorporaties, geloofsgemeenschappen, welzijn en (school)maatschappelijk werk. Daarnaast zitten in het netwerk betrokken inwoners, wijkteams en partijen (bijv. een ondernemersvereniging) die de wijk goed kennen. De samenstelling van het wijknetwerk vraagt maatwerk. Deze is niet in iedere wijk hetzelfde. In een wijknetwerk is er mogelijkheid verdieping te hanteren op wijk- of dorpsniveau.

Leefbaar, veilig en met perspectief

Rode draad in die integrale wijkaanpak is vroegsignalering en preventie: de problemen vóór zijn. Wij zullen daarvoor enerzijds samen met inwoners investeren in de woonbaarheid, leefbaarheid en veiligheid in de wijk. Bewoners kunnen elkaar anderzijds ook heel goed onderling steunen. Wij willen hen de mogelijkheid bieden om die steunstructuur te vormen en vast te houden. Voorzieningen waar men elkaar kan treffen en organisaties die adequate ondersteuning kunnen bieden zijn daarbij noodzakelijk. Het zijn plaatsen voor lief en leed en voor het bieden van perspectief. Voorbeelden van activiteiten ten behoeve van de leefbaarheid zijn Nederlandse les in de wijk, het voorkomen van schulden, de aanpak van schaarste en het stimuleren en faciliteren van nieuwe vormen van wonen en wooninitiatieven. Investeren in ontmoeten en samen doen geeft bewoners meer kracht voor het omzien naar elkaar en met elkaar bouwen aan een plezierige woonomgeving.

Kruisbestuiving leefbaarheid met woonbeleid en sociaal beleid

Leefbaarheid hangt onder andere samen met de woningvoorraad in een buurt of wijk. Door concentraties van kwetsbare inwoners staat de leefbaarheid onder druk. Waar mogelijk brengen we meer diversiteit aan in de woningvoorraad, bijvoorbeeld bij sloop/nieuwbouwprojecten. In de prestatieafspraken met de woningcorporaties wordt aandacht besteed aan de bijdrage die de woonruimteverdeling en het wijkbeheer kunnen leveren aan de leefbaarheid.

In de leefbaarometer (zie programma Volkshuisvesting) scoort Middelburg als gemeente gelukkig goed. De scores zijn op vijf elementen gebaseerd: woningen, bewoners, voorzieningen, veiligheid en fysieke omgeving. Op wijkniveau zijn er grote verschillen. De inspanningen ten behoeve van de leefbaarheid in wijken zien we in het sociaal domein ook terug (zie programma Sociaal Domein). Binnen het sociaal beleid is een sociaal team ingericht, ter bevordering van de bereikbaarheid en de toegankelijkheid van zorg en ondersteuning en met laagdrempelige informatie en advies voor inwoners.

Middelburg ontmoet

In 2023 is het online community platform van Mijnbuurtje uitgerold onder de naam Middelburg Ontmoet. Dit platform is een verzamelplek om nieuwe verbindingen te leggen met en tussen inwoners, professionals en de gemeente. Een aanpak waarmee zichtbaar is wat er aanwezig is en wat in de wijk gebeurt. Als mensen elkaar weten te vinden en weten welke mogelijkheden er zijn gaan ze samen dingen ondernemen. Zo ontstaan er sterke gemeenschappen, waarin inwoners verantwoordelijkheid nemen voor elkaar en voor hun omgeving. Het modulaire platform biedt

alle informatie op één plek. Met één ingang en werkwijze vinden inwoners en organisaties elkaar en alles in hun buurt of community.

Middelburg Ontmoet onderscheidt zich van andere platforms door de inzet van de 'buurtverbinders' aanpak. Deze buurtverbinders vormen samen met professionals het Team Middelburg Ontmoet. De buurtverbinders gaan fysiek in de wijk op zoek naar de kracht en capaciteiten van mensen in de lokale gemeenschap. Ze laten zien wat er in de buurt gebeurt, welke nieuwe initiatieven er zijn en welke kansen zich voordoen. Zij werken aan sterke gemeenschappen en informele netwerken. De buurtverbinders beheren ook het online platform waarmee mensen, bedrijven en organisaties elkaar makkelijk vinden. Zij stimuleren mensen om mee te doen en zijn actief in de buurt aanwezig. Met de 'buurtverbinders' aanpak ontstaat er een combinatie van een online en een offline community. Inmiddels zijn prachtige resultaten behaald en blijven we verder bouwen aan dit platform. Sinds de start hebben we al ruim 1600 inschrijvingen: inwoners die actief zijn op het platform. Het aantal bezoekers per jaar is ruim 46.000. Deze aantallen blijven groeien. Naast de online variant zetten we in 2025 ook verder in op kleinschalige en laagdrempelige ontmoetingen in buurten en wijken onder de noemer Middelburg Ontmoet 'live'. Dit doen we samen met onze netwerkpartners en collega's die zich sterk maken voor de Middelburgse opgaven.

Participatie - Gedeelde opgave

Participatie vindt plaats bij allerlei projecten, samenwerkingsvormen binnen wijken en dorpen en bij alle onderwerpen van de toekomstige Omgevingswet. Burgerparticipatie wordt in beginsel toegepast wanneer het te verwachten is dat belanghebbenden in hun belangen geraakt kunnen worden naar aanleiding van beleid, plannen, projecten of programma's. Dit is vastgelegd in onze participatie- en inspraakverordening.

Het grote belang van participatie wordt breed in de gemeenteraad gedeeld. Participatie is dan ook onderdeel van de gedeelde opgaven waarvoor college en raad zich zien gesteld. Steeds komt naar voren dat de kaders van een nieuw traject van tevoren goed moeten worden vastgelegd. Dit om de verwachtingen helder te hebben. In 2023 organiseerden we een inwoneraad over nieuwe woningbouwlocaties. Dat is ook een burgerraadpleging. Dit proces is geëvalueerd en meegenomen in de afweging voor het instrument burgerberaad. Eind 2024 zal naar verwachting een

raadsvoorstel voor de uitvoering van een eerste burgerberaad aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Een voorstel voor een onderwerp waarover het burgerberaad georganiseerd gaat worden, wordt tegelijkertijd met dit begrotingsvoorstel aan de gemeenteraad ter besluitvorming voorgelegd.

Participeren: doen en leren!

De afgelopen jaren hebben we flink wat geparticipeerd. De ene keer succesvoller dan de andere keer. Hier hebben we samen veel - en versneld - van geleerd. Eén van de belangrijkste leerlessen is dat we vóór de start van een participatietraject duidelijkheid moeten hebben over de kaders waarbinnen we het samenspel spelen.

Door aan de voorkant helderheid te scheppen, managen we verwachtingen bij onze inwoners en andere belanghebbenden. Bij complexe projecten, waar tegengestelde belangen zijn, is het bevoegd gezag aan de voorkant duidelijk over de kaders van participatie. De nieuwe gemeenteraad is in 2022 getraind door Berenschot ("Van het laatste naar het eerste woord!"). Bij grotere en complexere projecten werken we met startgesprekken, waarin we voor de start van een participatieproces duidelijkheid scheppen over de kaders. Dat participatie heeft plaats gevonden betekent niet dat niets meer kan noch dat er geen tegenstanders meer zijn. Het motto is: Wie wil, kan meedenken. We zetten verschillende participatiemethoden in. Inbreng wegen we zorgvuldig af en gemaakte keuzes leggen we goed uit. Vaak helpt dat mee om het uiteindelijke besluit toch te accepteren.

Daarnaast staat nog altijd de officiële inspraakprocedure open voor degenen die het daar niet mee eens zijn. Om deze afspraken goed te borgen bij ambtenaren die ermee te maken krijgen, heeft een grote groep medewerkers daarin training gekregen. Dit zetten we komende jaren voort.

Dorps- en wijkdemocratie van de toekomst

Het betrekken van inwoners draagt bij aan het creëren van betrokken inwoners. Op die manier bouwen we aan het versterken van de sociale basis in onze wijken en dorpen. De komende decennia staan we voor grote opgaven. Denk aan de energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit en de opgaven op het gebied van wonen en samenleven. Opgaven die we niet alleen kunnen oplossen. Door samen met inwoners en andere belanghebbenden na te denken over kansrijke oplossingen,

worden het gedragen oplossingen. Samen denken, samen beslissen om uiteindelijk samen te doen.

De laatste jaren zien we dat wijkteams door de hoge leeftijd van de leden kwetsbaarder worden of zelfs stoppen. Dat noopt ons het nadenken over andere manieren van werken. Daarbij

moeten we oog hebben en houden voor de behoeften die per wijk verschillend is. Wat voor de ene wijk werkt, werkt niet vanzelfsprekend voor de andere wijk. Dat is én blijft maatwerk. De ene wijk is draagkrachtiger dan de andere. Het college komt hiervoor nog met een voorstel naar de gemeenteraad.

Prestatie

Trainingen democratis vakmanschap (ambtenaren en bestuur)
Doorontwikkeling 'Middelburg ontmoet'
Middelburg Ontmoet "Live"
Integrale wijkaanpak Nieuw- en Sint Joosland
Loket maatschappelijke initiatieven (incl. handreiking)
Handreiking participatie voorruimtelijke ontwikkeling
De informatie op de website is vindbaar, duidelijk en geeft antwoord op vragen
De dienstverlening aan de balie en de telefoon worden als goed ervaren

Dienstverlening

Eind 2023 heeft uw raad de nieuwe visie op dienstverlening vastgesteld. We willen een nabije en dienstbare overheid zijn voor onze burgers en bedrijven en instellingen. Om deze visie te vertalen naar een uitvoeringsagenda, is besloten om in 2024 een tussenstap te maken, door te werken aan een dashboard met kerncijfers over de dienstverlening. Zo kunnen we in 2025 op basis van data aan de slag met de doorontwikkeling. In de paragraaf bedrijfsvoering wordt verder ingegaan op deze doorontwikkeling.

Samenwerken

We werken inmiddels al vele jaren in OZO verband samen met de Zeeuwse gemeenten, Provincie Zeeland en Waterschap Scheldestromen. Hier wordt naast onderlinge afstemming met name aandacht besteed aan de gezamenlijke Zeeuwse strategische agenda en de Zeeuwse lobby. Eind 2024 vindt er een evaluatie plaats over de samenwerking in OZO-verband. Daaruit zal blijken hoe wij in 2025 en daarna verder gaan. Daarnaast wordt er met een aantal gemeenten samengewerkt op specifieke taakvelden zoals gemeentelijke belastingen, openbare verlichting en archeologie. De gemeenten Vlissingen, Goes, Terneuzen en Middelburg werken samen in de Z4. Daarin vindt afstemming over stedelijke opgaven plaats. Eind 2024 is ook dit samenwerkingsverband geëvalueerd.

Vanuit de Zeeuwse gemeentelijke samenwerking binnen de Vereniging van Zeeuwse gemeenten (VZG) worden bestuurders

afgevaardigd in regionale en landelijke besturen. Twee collegeleden uit Middelburg zitten in landelijke VNG commissies. Wij zijn voorstander van krachten bundelen, dragen dat uit en nemen het initiatief.

In 2025 wordt op basis van een adviesrapport bekeken op welke wijze de samenwerking met andere overheden in Zeeland verder kan verbeteren.

We kijken ook over de grens en bezien op welke terreinen samenwerking op bepaalde gebieden met onder meer Vlaamse gemeenten opportuun is. Dit mede in relatie tot verwerving van Europese subsidies.

In 2025 wordt vanuit de Rijksoverheid verder gewerkt aan de versterking van de leefbaarheid en de economie van de regio's buiten de Randstad op basis van het rapport "Elke regio telt" en de kabinetsreactie daarop. De gemeente Middelburg werkt in dit kader in Zeeuws verband actief mee aan een propositie voor onder meer de vestiging van Rijksdiensten in Middelburg.

Regiovisie

In 2025 wordt verder uitvoering gegeven aan Regiovisie Walcheren Schouwen-Duiveland. Wij trekken samen met de drie buurgemeentes op ten behoeve van behoud en aantrekking van beroepsbevolking om onze maatschappelijke uitdagingen ook in de toekomst het hoofd te kunnen blijven bieden.

Gemeenschappelijke regelingen

Vanuit het VZG rapport "Afspraken over samenwerken met gemeenschappelijke regelingen in Zeeland" wordt invulling gegeven aan de behoefte tot meer democratische controle en de aansturing van Gemeenschappelijke regelingen. De gemeente Middelburg participeert ook in 2025 in de diverse werkgroepen die aan de slag zijn met uitvoering van deze afspraken over GR-en.

Economische structuurversterking

De Zeeuwse overheden werken binnen de Economic Board Zeeland met het bedrijfsleven en de kennisinstellingen aan de versterking van de regionale economie. De focus ligt hierbij op energietransitie, watervraagstukken en voedselproductie, verbeteren van de Brede welvaart in de regio en de versterking van

het MKB. We gaan in regionaal verband in gesprek met het kabinet om economische impulsen voor de regio te realiseren.

De kenniseconomie is voor de gemeente Middelburg een belangrijke pijler onder de economie. Met Scalda, HZ, de UCR en het bedrijfsleven gaan we verder op de ingeslagen weg om door middel van onderzoek nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken. Eind 2024 wordt een adviesrapport verwacht over de Zeeuwse samenwerking Campus Zeeland met betrekking tot het onderwijs en kennis- en innovatienetwerken in Zeeland. Het Joint Reserach Center (JRCZ) en het Delta Climate Center (DCC) spelen hierin een belangrijke rol.

Invulling van financiële ruimte kadernota 2025-2028

Nr.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Invulling van financiële ruimte begroting 2024 en meerjarenraming 2025 - 2027¹				
1	0	-22	0	0
2	-38	0	0	0
3	-310	-472	-862	-862
4	-32	-32	-32	-32
5	-140	-140	-140	-140
6	-26	0	0	0
	-546	-666	-1.034	-1.034
Invulling van financiële ruimte kadernota 2025 - 2028				
1	-6	-6	-6	-6
2	-50	-50	-50	-50
3	150	150	150	150
4	-19	-19	-19	-19
5	200	300	600	0
6	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
7	-25	0	0	0
8	-590	-75	-75	-75
9	-60	-50	-40	-40
10	-70	-70	-70	-70
11	0	-165	-165	-165
12	-300	-200	-200	-200
13	-50	0	0	0
14	-10	-10	-10	-10
15	-20	-20	-20	-20

Nr.	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026	2027	2028
16	-100	-100	-100	-100
17	-416	-416	-416	-416
18	0	0	0	0
19	-40	-40	-40	-40
20	-46	-265	-518	-518
21	2.889	2.889	2.889	2.889
22	-156	-234	-234	-234
23	728	728	728	728
24	105	105	105	105
25	-93	-97	-101	-105
26	-109	-114	-119	-124
	1.912	2.241	2.289	1.680
	1.366	1.575	1.255	646

1 Voor een toelichting op de mutaties 2024 - 2027 zie begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027.

2 Zie amendement 4.a.2 bij raadsvoorstel 24-085 Kadernota 2025-2028.

1. Activiteiten(mid)dag voor gepensioneerde medewerkers

Het organiseren van bijeenkomsten voor gepensioneerde werknemers is een waardevol gebaar van waardering. Het toont de gemeente Middelburg als werkgever dat hun bijdragen nog steeds worden gewaardeerd, versterkt de band tussen het bedrijf en de gepensioneerde werknemers, en bevordert het persoonlijk welzijn door contact met voormalige collega's en bedrijfsactiviteiten. In het verleden werden deze bijeenkomst altijd erg gewaardeerd. Daarom willen wij hier weer invulling aangeven.

2. Bijdrage Nationaal kenniscentrum slavernijverleden

De kwartiermaker Internationaal Kenniscentrum Slavernijverleden (KCS) geeft, op basis van onderzoek en gevoerde gesprekken in de afgelopen maanden, aan dat behoefte is aan een internationaal kenniscentrum waar onderzoek, educatie en informatie over het slavernijverleden en de doorwerking ervan centraal staat. Ook is onderbouwd aangegeven waarom dit kenniscentrum in Zeeland/Middelburg gevestigd moet worden. Hoewel de financiering van het kenniscentrum door de rijksoverheid nog punt van bespreking is, mag aangenomen worden dat het kenniscentrum gerealiseerd gaat worden en dat de implementatie in 2025 gestart kan worden. Het eindrapport van de kwartiermakerer wordt in oktober 2024 verwacht.

3. Opbrengst reisdocumenten

Reisdocumenten waren tot 2014 vijf jaar geldig waarna dit is aangepast naar tien jaar. Hierdoor waren er in de periode 2019-2024 weinig aanvragen en gaan we nu tot begin 2029 juist heel veel meer aanvragen krijgen met bijbehorende baten en lasten. Omdat er ongeveer € 30 verschil zit tussen de lasten en baten van een reisdocument zal de komende jaren het resultaat van de aanvragen reisdocumenten flink hoger uitvallen dan de begroting en ten opzichte van vorige jaren.

4. Vergoeding voor stembureauleden

Om de continuïteit in de bemensing van de stembureaus d.m.v. vrijwilligers te bevorderen, is een aanpassing van de vergoeding voor stembureauleden, tellers en stand-by leden bij verkiezingen zeer wenselijk. De werkzaamheden zijn sinds de verkiezing in 2021 blijvend veranderd en duren langer dan voorheen. Hierdoor is de bereidwilligheid om een bijdrage te leveren aan de verkiezingen afgenomen.

5. Verduurzaming gemeentelijke panden

Voor de verduurzaming is een routekaart ontwikkeld, vastgesteld door het college en de raad. Op basis van hiervan is een planning tot 2030 opgesteld. De uiteindelijk doelstellingen moeten in 2050 gerealiseerd zijn. De eerder toegekende middelen, vertaald in jaarlijkse oplopende kapitaallasten, blijven in volle omvang beschikbaar (€ 862.000 per jaar). Deze zijn voor de toekomstige

jaren nog niet geheel noodzakelijk, jaarlijks zal bij de kadernota worden bekeken hoe dit budget zich zal ontwikkelen.

6. Project visie op werken (VOW)

Met dit project willen we bereiken dat:

- De gemeente Middelburg een aantrekkelijkere werkgever is voor medewerkers, nu en in de toekomst;
- Medewerkers hun werk beter en makkelijker kunnen doen, nu en in de toekomst. Het bevorderen van de samenwerking binnen en tussen afdelingen;
- De huisvesting van de gemeente Middelburg zo (kosten) efficiënt en duurzaam mogelijk wordt ingezet;
- Binnen de organisatie heldere uitgangspunten zijn geformuleerd die richting geven aan gedrag en werkomgeving (fysieke- en digitale werkomgeving);
- Medewerkers meer duidelijkheid krijgen over wat er van hen wordt verwacht in relatie tot hybride werken bij de gemeente Middelburg, zodat de verwachtingen tussen werkgever en werknemer meer op elkaar aansluiten;
- De gemeente Middelburg een goede werkomgeving realiseert dat uiteindelijk zorgt voor meer betrokken en vitale medewerkers. Het bevorderen van duurzame inzetbaarheid.

Goede dienstverlening voor onze inwoners blijft hierbij het uitgangspunt. Wanneer we onze medewerkers faciliteren kunnen ze hun werk beter en makkelijker doen, wat uiteindelijk de inwoner ten goede komt.

We verwachten dat in de volgende fases meer budget nodig zal zijn om daadwerkelijk uitvoering te kunnen geven aan de uitkomsten (inrichten nieuwe werkomgeving). Hoeveel dit zal zijn is nog niet te bepalen, maar we kondigen dit wel alvast als PM post aankondigen.

7. Onderzoek Smart Buildings

Wat is Smart Building? Een smart building is een gebouw waarin slimme, innovatieve technieken zijn geïntegreerd die de werk- en leefomgeving verbeteren. De doelmatige inrichting en alle daarin toegepaste slimme technieken samen, zorgen ervoor dat de gebruikers optimaal en duurzaam kunnen functioneren en presteren. De komende tijd doen Smart Buildings meer en meer zijn intrede. Met de steeds snellere intrede van technologische innovaties zal de vraag naar slimme (kantoor)gebouwen over 10 jaar meer regel zijn dan uitzondering. De mogelijkheden voor onze

welzijns- en sportaccommodaties en eigen huisvesting worden hierin bekeken.

8. Dakbedekking stadskantoor en prijscompensatie GBP

Duurzame renovatie van de bestaande dakbedekking van het Stads kantoor vraagt een hogere investering (extra € 515.000) dan waar in de gebouwbeheersplan rekening mee is gehouden. Daarnaast is de huidige staat (veelvuldige lekkages) dermate ernstig dat vervanging eerder dan gepland (2034) moet worden uitgevoerd. Dit kan gefaseerd uitgevoerd worden in de komende 4 jaar. De voorziening voor het gebouwbeheersplan wordt jaarlijks voorzien van een correctie op basis van de inflatiecijfers van het CBS. Voor 2025 is deze correctie van 5,2% al opgenomen in de begroting. Door hogere inflatiecijfers in de bouw en het ontbreken van correctie in de voorziening van dit jaar is deze onvoldoende gebleken om de voorziening de komende 10 jaar op peil te houden. Hiervoor wordt een extra dotatie van +3% gevraagd voor de voorziening van het gebouwbeheersplan. Dit komt overeen met € 75.000,- aan structurele verhoging.

9. Software digitale uitgaande post

De toekomstige migratie van analoge poststromen naar digitale kanalen als Mijnoverheid.nl en email, vraagt een hogere investering. Deze investering kunnen gedeeltelijk gedekt worden door het verminderen van verzend- en reprokosten. Deze investering draagt bij aan de doelstelling van de ontwikkeling van het proces voor de digitale handtekening i.r.t. tot het zaakstelsel Djuma. Deze doorontwikkeling sluit aan op de pilot digitale uitgaande post 2022-2024.

10. Scansoftware informatievoorziening

Voldoen aan de eisen van het Zeeuws Archief inzake vervanging van documenten (analoog – digitaal). Voor deze doorontwikkeling vervangen we de huidige lokale software van circa 10 jaar oud door nieuwe SAAS software. Het Zeeuws Archief stelt eisen aan de over te dragen documenten bij vervanging (digitalisering). De huidige software (on-premise) is circa 10 jaar oud en verouderd. Hierdoor kan onvoldoende kwaliteit worden geleverd. Door verlengend gebruik van deze software zijn geen vervangingsmiddelen opgenomen in de begroting. Daarbij is deze software 'end of live'.

11. Vervangen centrale energievoorziening Stadskantoor

Het vervangen van de installaties voor opwekking van warmte en koude en het vervangen van de zonnepanelen van

het Stads kantoor. De huidige installaties voor de centrale energievoorziening zijn eigendom van het Waterschap (60%) en de gemeente Middelburg (40%). Deze installaties voldoen niet meer aan de oorspronkelijke opzet (koude- en warmteopslag in de bodem) en zijn nu energie onvriendelijk. Door per eigenaar nieuwe duurzame installaties te realiseren, kan een hoge mate van verduurzaming bereikt worden die geheel aardgasvrij is. De uitvoering moet gezamenlijk met het Waterschap plaatsvinden.

12. Voorziening spaarverlof

Sinds de invoering van het spaarverlof (zie hieronder) is het verplicht om een voorziening te vormen. Deze voorziening vertegenwoordigt de totale waarde van de gespaarde verlofuren in geld. Vanuit deze voorziening kunnen de dubbele lasten worden betaald. Helaas is de benodigde dotatie om de voorziening op peil te houden niet opgenomen in de begroting, wat resulteert in een tekort op de jaarrekening. De voorziening is de afgelopen twee jaar voornamelijk gevoed door opgebouwde verlofstuwmeren (verlof dat afkomstig is uit de voormalige verlofspaarmogelijkheid, met een eenmalige financiële impact). We verwachten dat de groei in de toekomst zal afnemen en zich daarna zal stabiliseren.

Met de nieuwe cao hebben werknemers nu de mogelijkheid om verlof te sparen via verschillende methoden:

- Door gebruik te maken van bovenwettelijke vakantie-uren (57,6 uur met een structurele financiële impact);
- Door inzet van bovenwettelijke vakantie-uren die zijn aangekocht via het Individueel Keuzebudget (IKB), waarbij er geen financiële impact is;
- Door gebruik te maken van bovenwettelijke uren die op andere manieren zijn opgebouwd (eenmalige financiële impact).

Voor de eerste optie brengt extra kosten met zich mee die niet oorspronkelijk waren begroot. Dit geldt echter niet voor de uren die zijn aangekocht via het IKB.

Goed financieel beheer vereist dat we verwachte uitgaven jaarlijks ramen, ongeacht de uitkomsten van de jaarrekening. Momenteel hebben we nog onvoldoende historische gegevens beschikbaar. Daarom baseren we de geschatte dotatie op een aanname: het gemiddelde overschot aan bovenwettelijke vakantie-uren vermenigvuldigd met het aantal medewerkers. Jaarlijks zullen we evalueren of een aanpassing van deze raming noodzakelijk is.

Afdelingshoofden sturen actief aan op het opnemen van jaarlijkse verlofrechten en het minimaliseren van plus-min-uren, om zo verdere groei van de jaarlijkse dotatie voor het op peil houden van de voorziening te voorkomen.

13. Ondersteuning bij digitaal werken

Ambtenaren die met de juiste vaardigheden zijn toegerust werken efficiënter en met meer plezier, gaan beter om met persoonsgegevens en onze digitale veiligheid etc. We zetten steeds meer nieuwe technologie in om ons werk (bedrijfsvoering en dienstverlening) beter te kunnen doen. Onze medewerkers moeten over de juiste vaardigheden beschikken om hier goed mee om te kunnen gaan. Een programma wordt ontwikkeld om medewerkers digitaal vaardig te maken. Een groot deel bestaat uit het organiseren en inkopen van trainingen die de digitale vaardigheid van de medewerkers vergroten. De werkzaamheden hebben een continue karakter. Dit komt door de technologische ontwikkelingen, instroom van nieuwe medewerkers etc.

14. Aanbesteding HR-systeem

Aanbesteden van een HR-systeem t.b.v. salarisverwerking en HR-beleid. Op dit moment is hiervoor budget beschikbaar € 55.000. Het is de verwachting dat dit € 10.000 duurder wordt.

15. Aanvulling budget ouderschapsverlof

Er is een budget beschikbaar voor ouderschapsverlof. Dit is niet toereikend voor alle aanvragen. Met een verhoging zorgen we voor voldoende budget om wettelijk recht van ouderschapsverlof te kunnen financieren.

16. Aanvulling budget vervanging bij langdurig verzuim

Momenteel is er een bedrag beschikbaar van € 114.000. Dat blijkt ieder jaar te weinig te zijn. Het bedrag verhogen met € 100.000 biedt meer ruimte om dit op te vangen.

17. Aanvulling budget vervanging kritische functies / pensionering

Gedegen overdracht en inwerkperiode voor nieuwe medewerkers op kritische posities in de organisatie bij pensionering. Dit zorgt voor een betere continuïteit. Met dit budget kan 8 keer een overdrachtsperiode van 6 maanden worden gefinancierd per jaar.

18. Burgerberaad

Bij de Kadernota 2025-2028 is het raadsvoorstel geamendeerd. Uw raad heeft besloten "de voorstellen nieuw beleid te verwerken

in de (meerjaren)begroting 2025 - 2028, met uitzondering van het budget van € 320.000 voor een burgerberaad".

19. SROI coördinator regionale samenwerking Walcheren

Invulling geven aan Social Return On Investment door het organiseren van een coördinatie functie op regionaal niveau (Middelburg, Vlissingen, Veere). Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de motie uit 2023 van GL/PvdA, SGP, LPM, D66 en CU: "de doelstellingen SROI en de committering SW en BsWbanen te concretiseren in een actieplan voor de jaren 2024 en 2025. Naast het genoemde bedrag is ook nog € 200.000 bij groenonderhoud op begraafplaats(en) en plantsoenen voorzien.

20. Dividend deelname Evides

In de begrotingscirculaire van de Provincie is het volgende aangegeven: "In het laatste ondernemingsplan van Evides wordt een doorkijk gegeven op dividend uitkeringen tot en met 2028. Hierin is te zien dat het meerjarige dividend fors naar beneden is bijgesteld. In de vorige begrotingscirculaire gingen we nog uit van een structureel dividend van € 10 miljoen in 2023 tot € 14 miljoen in 2027. In de huidige prognoses blijkt dat het dividend voor 2025 naar beneden is bijgesteld tot circa € 8 miljoen is verder daalt tot € 6 miljoen vanaf 2026. Dit is ook de reden dat wij adviseren om het meerjarige structurele dividend te ramen op het minimale bedrag van € 6 miljoen. Jaarlijks beoordelen we aan de hand van de nieuwste prognoses of hiervan afgeweken moet worden.

21. Dividend deelneming ZEH

In de begrotingscirculaire van de Provincie is het volgende aangegeven: "De Zeeuwse gemeenten ontvangen de komende jaren significante dividenden vanuit de Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij (ZEH). Een gedeelte van dit dividend gebruiken gemeenten in 2024 voor het aflossen van de lening voor het verkrijgen van de Evides aandelen. Na aflossing van deze lening is de verwachting dat Zeeuwse gemeenten € 124 miljoen in 2024 over houden. Voor 2025 e.v. is de verwachting dat er ongeveer € 100 miljoen beschikbaar is voor dividend uitkeringen. Het zijn inschattingen die sterk afhankelijk zijn van de prijsontwikkelingen op de energiemarkt. Het definitieve dividend wordt jaarlijks in de aandeelhoudersvergadering vastgesteld.

Gelet op de onzekerheden bij de toekomstige dividend uitkeringen is het verstandig om het dividend zorgvuldig in te zetten zodat deze leiden tot structurele opbrengsten. Eventueel kan tot een maximum van 50% als structureel dekkingsmiddel in de begroting

worden opgenomen. Jaarlijks beoordelen we aan de hand van de nieuwste prognoses of hiervan afgeweken moet worden.

22. Uitbreiding Starterslening

Uw raad heeft een motie ingediend de Starterslening uit te breiden en hiervoor in 2024, 2025 en 2026 jaarlijks 2,4 miljoen. voor beschikbaar te stellen. Dit in opvolging van het eerdere amendement waarbij uw raad, bij de vaststelling van de begroting 2024, heeft besloten extra middelen in de concept (meerjaren)begroting 2024 – 2027 beschikbaar te stellen om de voorwaarden van de starterslening te verruimen.

In Middelburg hanteren we vanaf 1 januari 2024, overeenkomstig het besluit, een maximum aankoopbedrag van 80% van de NHG-grens voor mensen onder de 35 jaar en met een maximum van € 50.000 per lening, het betreft hier kapitaalverstrekkingen. Met deze kapitaalverstrekking (financieel vaste activa) neemt onze positie van het schatkistbankieren af. Dit besluit kost alleen rente- en exploitatielasten die samenhangen met deze kapitaalverstrekking.

LET OP in het begrote bedrag is nu alleen de rente opgenomen niet de ambtelijke inzet.

23. Verhoging naheffingsaanslag door efficiënter werken

Door gebruik te maken van scanauto's voor parkeerhandhaving, kunnen we efficiënter werken. Deze auto's kunnen snel grote gebieden scannen en controleren of er betaald is voor het parkeren. Dit vereist minder tijd en mankracht dan traditionele methoden van handhaving.

24. Afronding financieel herstelplan

In 2024 (laatste jaarschijf) zal het financiële herstelplan zijn afgerond. Er resteren nog 2 posten die in het financiële herstelplan zijn opgenomen. Het betreft de onderstaande posten:

1. Overheadvergoeding gastgemeente Samenwerking Belastingen - € 50.000

In de dienstverleningsovereenkomst (DVO) van de Samenwerking Belastingen is overeengekomen met betrekking tot de overhead dat de gemeenten een overheadvergoeding betalen. Deze vergoeding is gebaseerd op de normvergoeding voor overheadkosten per jaar op basis van de vaste formatie en op de handleiding overheidstarieven van het Ministerie van Financiën. Ook is afgesproken in de DVO dat de gemeenten die (nog) geen

samenwerkingsverband huisvesten de overheadkosten worden gemaximaliseerd op 50% van dit normbedrag.

In theorie is de stelling te verdedigen dat op de lange termijn deze 50% afspraak niet eerlijk is omdat de gemeenten waar de medewerkers vertrokken zijn hun overhead na 10 jaar voor een belangrijk deel afgebouwd moeten kunnen hebben. Dit klopt zeker voor beïnvloedbare overheadkosten maar voor bijvoorbeeld de huisvestingskosten blijft dit arbitrair. Verder gaat het hier niet alleen om een technisch argument dat overheadkosten kunnen worden afgebouwd, maar ook om de samenwerkingsgedachte dat ieder van de vier gemeenten een samenwerking zou gaan huisvesten binnen de eigen gemeente.

De andere kant van het verhaal is dan ook dat gemaakte afspraken nageleefd moeten worden. Daarom is ervoor gekozen om de DVO op dit punt niet aan te passen.

2. Post onvoorzien financieel herstelplan - € 155.000 (restant)
Voor niet óf niet geheel realiseren van bezuinigingen was binnen het financiële herstelplan een stelpost opgenomen van € 200.000. Het resterende deel van dit budget (onvoorzien – overheadvergoeding) kan vrijvallen.

Bovenstaande posten kunnen tegen elkaar worden weggestreept. Hierdoor resteert een vrije ruimte van € 105.000.

25. Formatie regelanalist

Deze formatie is nodig voor de uitvoering van de Omgevingswet.

26. Formatie financieel adviseur/consulent

Er is behoefte aan meer capaciteit financiële advisering en ondersteuning als gevolg van de groei van de organisatie en Europese projecten.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2021	2022	2023	2024	2025
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	Middelburg	8,0	8,2	8,9	9,1	9,4
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	Middelburg	7,6	7,6	8,4	8,4	8,6
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	Middelburg	€ 654	€ 686	€ 652	€ 774	€ 869
Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	Middelburg	7,4%	7,7%	9,3%	1,9%	2,2%
Overhead (% van de totale lasten)	Middelburg	6,4%	6,8%	7,6%	7,8%	8,3%

Overhead

Overhead kosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire

proces. In de tabel hieronder is aangegeven hoe deze kosten zijn opgebouwd:

	(bedragen x € 1.000)	loonkosten	overige lasten	totale lasten	totale baten	saldo
Leidinggevenden		1.476	170	1.646	0	1.646
Financiën en AO/IC		1.484	567	2.051	-166	1.885
P&O / HRM		1.538	1.659	3.197	-17	3.180
Inkoop		179	58	237	0	237
Interne en externe communicatie		1.033	17	1.050	0	1.050
Juridische zaken		794	58	852	0	852
Bestuurszaken en bestuursondersteuning		1.015	24	1.039	0	1.039
Informatievoorziening en automatisering (ICT)		942	3.974	4.916	-2	4.914
Huisvesting en Facilitaire zaken		980	3.582	4.562	-80	4.482
DIV		336	841	1.177	0	1.177
Managementondersteuning.		52	0	52	0	52

(bedragen x € 1.000)	loonkosten	overige lasten	totale lasten	totale baten	saldo
Totaal	9.829	10.950	20.779	-265	20.514
dekking toerekening overhead GB, GBP en investeringen	0	-985	-985	0	-985
dekking overheadvergoeding samenwerkingsverbanden	0	0	0	-761	-761
Totaal	9.829	9.965	19.794	-1.026	18.768

Overhead mag nog wel worden toegerekend aan grondexploitaties, investeringen en andere (subsidie)projecten. In de praktijk gebeurt dit door op het taakveld 0.4 onder de lasten een negatief bedrag op te nemen en dit bedrag op het betreffende taakveld met de weer als last te verantwoorden. Hierdoor wordt de exploitatie niet onnodig opgevoerd.

²Overheadvergoeding binnen de samenwerkingsverbanden waarbij Gemeente Middelburg als gastgemeente opereert worden als baten verantwoord binnen het taakveld overhead.

Wat mag het kosten?

0 Bestuur en ondersteuning	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Overzicht taakvelden						
Lasten						
0.01.0 Bestuur	2.418	3.042	2.949	3.078	3.162	3.255
0.02.0 Burgerzaken	2.186	2.534	2.832	2.805	2.913	3.047
0.03.0 Beheer ov gebouwen en gronden	642	1.227	1.070	1.145	1.236	1.828
0.06.3 Parkeerbelasting	23	24	25	26	27	28
Totaal lasten	5.269	6.827	6.876	7.054	7.338	8.158
Baten						
0.01.0 Bestuur	47	0	0	0	0	0
0.02.0 Burgerzaken	894	799	1.146	1.181	1.219	1.254
0.03.0 Beheer ov gebouwen en gronden	460	410	424	438	452	465
0.06.3 Parkeerbelasting	6.040	6.415	7.897	7.903	8.127	8.127
Totaal baten	7.441	7.624	9.467	9.522	9.798	9.846
Saldo						
0.01.0 Bestuur	-2.371	-3.042	-2.949	-3.078	-3.162	-3.255
0.02.0 Burgerzaken	-1.291	-1.735	-1.687	-1.624	-1.694	-1.793
0.03.0 Beheer ov gebouwen en gronden	-183	-817	-646	-707	-784	-1.363
0.06.3 Parkeerbelasting	6.017	6.391	7.872	7.876	8.100	8.099
Totaal overzicht taakvelden	2.171	797	2.591	2.468	2.460	1.688
Overzicht overhead						
Lasten						
0.04.0 Overhead	15.583	18.883	19.794	19.788	20.273	20.473
Totaal lasten	15.583	18.883	19.794	19.788	20.273	20.473
Baten						
0.04.0 Overhead	984	1.012	1.026	1.057	1.090	1.117
Totaal baten	984	1.012	1.026	1.057	1.090	1.117
Saldo						

0 Bestuur en ondersteuning	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
0.04.0 Overhead	-14.598	-17.872	-18.769	-18.730	-19.183	-19.357
Totaal overzicht overhead	-14.598	-17.872	-18.769	-18.730	-19.183	-19.357
Overzicht algemene dekkingsmiddelen						
Lasten						
0.05.0 Treasury	1.163	-209	-406	-459	-1.123	-755
0.06.1 OZB woningen	2.161	1.994	1.720	1.789	1.862	1.928
0.06.2 OZB niet woningen	1.737	1.775	1.837	1.903	1.972	2.031
0.06.4 Belastingen overig	1.398	1.305	1.298	1.324	1.351	1.378
0.07.0 Alg uitk en ov uitk gem.fonds	9	7	7	7	7	8
Totaal lasten	6.468	4.872	4.457	4.564	4.069	4.590
Baten						
0.05.0 Treasury	7.150	28.634	3.946	3.312	3.310	3.310
0.06.1 OZB woningen	9.077	8.980	9.418	9.786	10.172	10.541
0.06.2 OZB niet woningen	8.515	8.720	9.022	9.313	9.619	9.899
0.06.4 Belastingen overig	1.843	1.700	1.723	1.763	1.803	1.844
0.07.0 Alg uitk en ov uitk gem.fonds	117.519	123.531	128.337	123.751	128.532	132.898
Totaal baten	144.104	171.566	152.446	147.926	153.436	158.493
Saldo						
0.05.0 Treasury	5.987	28.843	4.352	3.771	4.434	4.065
0.06.1 OZB woningen	6.916	6.987	7.698	7.998	8.310	8.613
0.06.2 OZB niet woningen	6.778	6.945	7.184	7.410	7.646	7.868
0.06.4 Belastingen overig	445	395	425	439	453	466
0.07.0 Alg uitk en ov uitk gem.fonds	117.510	123.524	128.330	123.744	128.524	132.890
Totaal overzicht algemene dekkingsmiddelen	137.636	166.693	147.989	143.361	149.367	153.903
Overzicht overige baten en lasten (incl. onvoorzien)						
Lasten						
0.08.0 Overige baten en lasten	166	17.745	691	655	653	515
Totaal lasten	166	17.745	691	655	653	515
Baten						
0.08.0 Overige baten en lasten	327	225	0	2.316	2.316	2.046
Totaal baten	327	225	0	2.316	2.316	2.046
Saldo						
0.08.0 Overige baten en lasten	161	-17.520	-691	1.660	1.663	1.531
Totaal overzicht overige baten en lasten (incl. onvoorzien)	161	-17.520	-691	1.660	1.663	1.531
Overzicht vennootschapsbelasting						
Lasten						
0.09.0 Vennootschapsbelasting	383	368	368	368	368	368
Totaal lasten	383	368	368	368	368	368
Baten						
0.09.0 Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Totaal baten						
Saldo						
0.09.0 Vennootschapsbelasting	-383	-368	-368	-368	-368	-368

0 Bestuur en ondersteuning	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Totaal overzicht vennootschapsbelasting	-383	-368	-368	-368	-368	-368
Overzicht mutaties reserves						
Toevoeging reserves						
0.10.0 Mutaties reserves	24.208	23.124	8.414	191	22	85
Totaal toevoeging reserves	24.208	23.124	8.414	191	22	85
Onttrekking reserves						
0.10.0 Mutaties reserves	13.287	23.331	1.778	707	701	684
Totaal onttrekking reserves	13.287	23.331	1.778	707	701	684
Saldo						
0.10.0 Mutaties reserves	-10.921	207	-6.636	516	679	599
Totaal overzicht mutaties reserves	-10.921	207	-6.636	516	679	599
Overzicht resultaat rekening baten en lasten						
Lasten						
0.11.0 Resultaat rek baten-lasten	11.652	842	-2.122	1.454	3.678	3.733
Totaal lasten	11.652	842	-2.122	1.454	3.678	3.733
Baten						
0.11.0 Resultaat rek baten-lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal baten						
Saldo						
0.11.0 Resultaat rek baten-lasten	-11.652	-842	2.122	-1.454	-3.678	-3.733
Totaal overzicht resultaat rekening baten en lasten	-11.652	-842	2.122	-1.454	-3.678	-3.733

Veiligheid

Burgers en bezoekers van Middelburg moeten zich veilig voelen én veilig zijn. Het gaat om veiligheid in en rond het huis en in de buurt. In het grotere verband veiligheid van stad en regio. We werken onder anderen aan het tegengaan van ondermijnende criminaliteit, woninginbraken, overvallen en straatroven. Maar ook aan het voorkomen en oplossen van complexe overlastsituaties, een veilig verloop van evenementen, een veilige zeehaven en aan veiligheid binnen de digitale (Middelburgse) omgeving. Hierbij werken we samen met andere organisaties.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Integraal Veiligheidsbeleid Walcheren 2023-2026 (2023)
- Prostitutiebeleid (beleidsnota en -regels) (2000)
- Integriteitsbeoordeling (Wet BIBOB) (2023)
- Regionaal Zeeuws Crisisplan 2018-2021 (2017)
- Victoriabeleid gemeente Middelburg (2000)
- Beleidsregel Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast (Wet MBVEO) (2013)
- Beleidsregel Wet Aanpak Woonoverlast (2018)
- Beleidsregel Veiligheid bij evenementen (2017)
- Nota omgaan met conventionele explosieven (2011)
- Bestuurlijke handhaving van artikel 13b Opiumwet (2014/2016)
- Regionaal Beleidsplan Politie Zeeland West-Brabant 2023-2026
- Strategische agenda aanpak van cybercriminaliteit Zeeland West-Brabant 2023-2026

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijk effect

De burgers en bezoekers van Middelburg moeten zich veilig voelen en veilig zijn. Dat gaat het enerzijds om veiligheid in en rond het huis en in de buurt, anderzijds in het grotere verband van stad en regio.

Doelstellingen

1. De basis op orde voor wat betreft een datagedreven aanpak van ondermijning.
2. Versterken van de weerbaarheid en integriteit van de gemeente Middelburg waardoor wordt voorkomen dat de gemeente

ondermijnende activiteiten faciliteert en waardoor barrières worden opgeworpen tegen ondermijnende criminaliteit.

3. Tegengaan van jeugdcriminaliteit.
4. Bewustwording creëren en handvaten bieden in het tegengaan van digitale criminaliteit.
5. Beter voorbereid zijn op de risico's die samenhangen met de energietransitie.
6. Werken aan de veiligheid van inwoners, ondernemers en bezoekers

Wat gaan we daarvoor doen?

Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026

Veiligheid is een belangrijk aandachtsveld van de (lokale) overheid. We willen dat onze inwoners veilig zijn en zich veilig voelen in hun buurt en daar prettig kunnen wonen. Ondernemers moeten kunnen ondernemen in een veilige gemeente en bezoekers en toeristen moeten op een veilige manier kunnen recreëren en ontspannen.

De gemeente heeft de regierol bij het ontwikkelen van het integraal veiligheidsbeleid. Wij werken daarvoor samen met onze partners in het veiligheidsdomein zoals politie, brandweer/veiligheidsregio en Openbaar Ministerie. Maar ook partners in het maatschappelijk domein spelen een belangrijke rol. Denk dan aan organisaties zoals de GGD, RUD, zorg- en welzijnsorganisaties, scholen en woningbouwcorporaties. Maar het allerbelangrijkste zijn onze inwoners en ondernemers. Inwoners en ondernemers die zich medeverantwoordelijk voelen om een bijdrage te leveren aan een veilige gemeente. Kortom, leefbaarheid en veiligheid is een verantwoordelijkheid van ons allemaal.

De gemeente voert de regie over de verschillende maatregelen die met de partners zijn afgesproken en bewaakt en bevordert een gecoördineerde, gezamenlijke aanpak. De ambities van gemeente Middelburg in relatie tot veiligheid zijn vastgelegd in de nota Integraal Veiligheidsbeleid Walcheren 2023-2026. In dit plan worden de strategische doelen benoemd die de gemeente op het gebied van veiligheid nastreeft en de prioriteiten die daarbij worden gesteld. Het huidige plan is opgesteld in samenwerking met gemeente Veere en gemeente Vlissingen. Als prioriteiten zijn opgenomen 'aanpak van ondermijning, zorg en veiligheid, jeugd en veiligheid, aanpak van digitale criminaliteit en de veiligheidsrisico's van de energietransitie. Als lokale prioriteit heeft gemeente Middelburg daar nog de veiligheid bij evenementen aan toegevoegd. Deze prioritering betekent niet dat

andere veiligheidsthema's geen aandacht krijgen. Wel krijgen de geprioriteerde thema's verhoudingsgewijs meer aandacht en zijn in het IVB concrete ontwikkelopgaven benoemd.

Het veiligheidsbeleid wordt steeds voor vier jaar vastgesteld. Het beleid is daarmee redelijk statisch. Het veiligheidsdomein zelf kan juist erg dynamisch zijn. Dat is de afgelopen jaren nog maar eens gebleken (corona, oorlog in Oekraïne). Daarom is enige flexibiliteit noodzakelijk zodat ingespeeld kan worden op onverwachte, of nieuwe ontwikkelingen. Eind 2025 start het proces om tot een nieuw veiligheidsbeleid 2027-2030 te komen.

In de paragrafen hieronder wordt per geprioriteerd onderwerp uit het Integraal Veiligheidsbeleid een vertaling gemaakt naar concrete activiteiten en doelen in 2025.

De aanpak van ondermijning

De aanpak van de georganiseerde, ondermijnende criminaliteit staat hoog op de bestuurlijke agenda. Dat is nodig omdat de boven- en onderwereld steeds meer verweven raakt. Dit heeft een ontwrichtende invloed op onze samenleving en is een aantasting van het gezag van de overheid. Ook landelijk krijgt het thema prioriteit en wordt veel geld vrijgemaakt om deze vorm van criminaliteit aan te pakken.

In Zeeland komen verschillende vormen van georganiseerde criminaliteit voor. We hebben te maken met drugscriminaliteit (handel en doorvoer onder andere via de Zeeuwse havens), mensenhandel, fraude en witwaspraktijken.

Op verschillende manieren is gemeente Middelburg actief binnen de aanpak van ondermijning:

- In de operatie. Gemeente Middelburg is het meldpunt voor signalen van ondermijning. Situaties waar sprake is van ondermijning worden opgespoord en aangepakt. De gemeente werkt daarbij samen met een groot aantal partners binnen het netwerk Taskforce-RIEC. Waar politie en justitie strafrechtelijk optreden, vervult de gemeente bestuursrechtelijk een rol.
- Versterken van maatschappelijke weerbaarheid. Door gericht activiteiten in te zetten op een bepaalde branche, locatie, of groep mensen wordt de weerbaarheid vergroot. Zo zet de gemeente Middelburg al een aantal jaar in op toezicht en handhaving op bedrijventerreinen. Dit draagt er aan bij dat het voor criminelen lastiger wordt om op deze bedrijventerreinen hun criminele activiteiten uit te voeren.

- Versterken van bestuurlijke weerbaarheid. Dit betreft de positie van de gemeentelijke organisatie en het bestuur. Samen met de andere Zeeuwse gemeenten, Provincie en waterschap Scheldestromen heeft Middelburg invulling gegeven aan de Zeeuwse norm weerbare overheid. Een handelingskader dat dient als ondergrens voor een weerbare overheid in Zeeland. Deze norm is een bundeling van al bestaande (beleids)afspraken, wet- en regelgeving, handreikingen en modellen op diverse thema's, met als overkoepelend thema: weerbaarheid.

In 2023 is Gemeente Middelburg gestart met een professionaliseringsslag. In 4 jaar tijd willen we een steviger rol vervullen bij de aanpak van ondermijning. In 2025 richten we ons vooral op onze informatiepositie en de interne bewustwording. Ook gaat er een Bibob-coördinator aan de slag om te voorkomen dat criminelen misbruik maken van het lokaal bestuur om hun werkzaamheden uit te voeren. De wens voor een Bibob-coördinator is opgenomen in de begroting. Daarnaast worden in 2025 weer verschillende integrale controles gericht op ondermijning georganiseerd. Uit de resultaten van de controles in 2024 blijkt de noodzaak om dit te continueren.

Binnen gemeente Middelburg is een aandachtsfunctionaris actief op het gebied van de bestrijding van mensenhandel en arbeidsuitbuiting. Deze zal in 2025 weer eventuele meldingen en casussen oppakken en controles coördineren. Ook neemt hij deel aan het Zeeuws overleg voor aandachtsfunctionarissen mensenhandel. Daarnaast zal er blijvend aandacht voor dit thema binnen de organisatie en ook bij betrokken partners worden gevraagd.

Uitdagingen op het snijvlak van zorg en veiligheid

Het Rijksbeleid heeft een omslag gemaakt van behandeling binnen psychiatrische klinieken naar ambulante, psychiatrische zorg door begeleiding in de eigen woonomgeving. Deze omslag heeft - naast andere oorzaken zoals bezuinigingen en personeelstekorten - geleid tot een situatie waarin de psychiatrische zorg en de daarbij behorende overlastproblematiek niet meer binnen de muren van de kliniek blijft, maar zich ook manifesteert in de woon- en leefomgeving in de Nederlandse gemeenten.

Ook binnen de gemeente Middelburg ervaren we een groeiende groep inwoners met een opeenstapeling van problemen op het vlak van zorg en veiligheid. Oorzaken en gevolgen lopen

vaak door elkaar heen en zijn vaak complex en structureel. We zien steeds vaker een combinatie van psychische klachten, verstandelijke beperking, verslavingen en het ontbreken van een goed functionerend sociaal netwerk rondom de persoon in kwestie waardoor mensen onvoldoende in staat zijn om hun situatie zelf te veranderen. De problematiek is vaak omvangrijk, waardoor veel partijen erbij betrokken zijn, zowel vanuit het zorg- als het veiligheidsdomein.

Uit de veiligheidsmonitor blijkt dat we al jaren een stijgende trend zien in het aantal overlastmeldingen van mensen met verward gedrag in alle Zeeuwse gemeenten, maar vooral in de vier grote gemeenten in Zeeland, waaronder Middelburg. Diverse ontwikkelingen zijn de afgelopen jaren in gang gezet om de overlast van deze personen met een gecombineerde aanpak van preventie, zorg en repressie te bestrijden. Daarbij zijn belangrijke stappen gezet door ketenpartners naar een meer passende persoon- en probleemgerichte aanpak. Toch zien we vanuit het veiligheidsdomein nog te veel voorbeelden waarbij mensen met verward gedrag niet altijd passende zorg en/of ondersteuning ontvangen. Hierdoor kunnen zij een gevaar voor zichzelf of hun omgeving gaan vormen en overlast en veiligheidsproblemen veroorzaken. Mensen met verward gedrag veroorzaken bovengemiddeld vaak overlast en veiligheidsproblemen of zijn zelf het slachtoffer van misbruik en criminaliteit. Het aantal incidenten en meldingen met betrekking tot personen met verward gedrag stijgt, terwijl de tolerantie in de samenleving af lijkt te nemen. Mensen ervaren sneller overlast wanneer zij te maken hebben met mensen in de buurt die zich vreemd gedragen.

Uit de cijfers blijkt dat de zorg voor deze doelgroep steeds meer een veiligheidsprobleem wordt en dat de beleidsvelden zorg en veiligheid elkaar op dit onderwerp raken. De zorg bekijkt de problematiek en de aanpak daarvan vanuit het perspectief van de cliënt. De gemeente en de veiligheidspartners bekijken de problematiek ook vanuit het perspectief van de openbare orde en veiligheid in de straat, wijk en buurt. Om de geconstateerde ontwikkeling het hoofd te bieden is een hernieuwde samenwerking van politie, zorginstellingen, de gemeente, maar ook woningcorporaties nodig. Het gaat om samenwerking tussen de partijen die actief zijn in de sociale basis (zowel eerste- als tweedelijns) en in de verschillende domeinen, met het oog op een betere verbinding tussen zorg, veiligheid, sociaal domein en straf. De afgelopen periode zijn

al succesvolle voorbeelden geweest op casusniveau, maar de komende jaren is het van belang dat dit ook op beleidsniveau verder wordt doorgevoerd.

Met subsidie vanuit ZonMw heeft Zeeland, gedurende een periode van 1,5 jaar, gebruik gemaakt van een projectleider die onderzoek heeft gedaan naar domeinoverstijgend samenwerken zorg en veiligheid. Hij heeft adviezen geformuleerd voor een meer adequate samenwerking in de uitvoering, voor een regionale visie, voor de inrichting van een regionaal beleid en van een regionale overlegtafel. In 2025 wordt de opbrengst van en de adviezen uit het project geïmplementeerd. Dat betekent dat we zowel intern, binnen gemeente Middelburg, als extern met alle veiligheidspartners tot intensievere samenwerking en met nieuwe instrumenten met deze vraagstukken aan de slag gaan. Voorbeelden van de oplossingen en instrumenten die we vanaf 2025 willen implementeren zijn de doorbraakmethodiek, centrale registratie in Zeeland van complexe casuïstiek, een regionaal interventieteam (het sneller en efficiënter aanpakken van meldingen van personen met zorgwekkend gedrag), herijking van de Zeeuwse regiekaart en onderzoek naar de mogelijkheden voor een regionaal expertiseteam.

Uitdagingen op het gebied van jeugd en veiligheid

De gemeente Middelburg is al langer bezig om jeugdcriminaliteit tegen te gaan. In 2022 is het college gestart met een project om de jeugdcriminaliteit tegen te gaan. Hoewel het accent in deze aanpak ligt bij steekwapens dienen de interventies een breder doel. De bewustwording, de voorlichting, de inzet van rolmodellen en de inrichting van een Middelburgse Persoonsgerichte Aanpak hebben als doel om jongeren te ondersteunen en te voorkomen dat ze in de criminaliteit terecht komen.

Middelburg komt in CBS statistieken naar voren als een gemeente waar in bepaalde wijken en kernen het risico groter is voor jongeren om in de criminaliteit te belanden dan gemiddeld in het Nederland. Het voorkomen dat jongeren in de fuik van criminaliteit belanden en doorgroeien tot criminelen is complex en vergt een integrale aanpak. Samenwerking met externe partijen zoals scholen, verenigingen, jongerenwerk, politie, justitie en andere gemeenten is cruciaal. Maar ook intern vergt het een verbinding tussen de verschillende beleidsdomeinen.

Met de toekenning van het Ministerie van Justitie en Veiligheid van incidentele middelen vanuit het programma Preventie met Gezag

komt de aanpak van jeugdcriminaliteit in een nieuwe fase terecht. De basis die in Middelburg is gelegd vanuit de aanpak van (steek)wapens zal verstevigd en geïntensiveerd worden. In 2025 zal aanpak van jeugdcriminaliteit nog meer impact genereren voor de jongeren, de gezinnen, de wijken in Middelburg en voor de inwoners van Middelburg. We streven er naar dat alle jongeren gelijke kansen hebben om gelukkig en gezond op te groeien.

Het Ministerie van Justitie en Veiligheid heeft voor de periode van 1 juli 2024 tot 1 juli 2027 een totaalbedrag van € 1.500.000 beschikbaar gesteld voor preventie jeugdcriminaliteit. Middelburg kiest er voor om eerst de basis verder op orde te brengen. De inrichting en implementatie van de Persoonsgerichte Aanpak (PGA) staat daarbij centraal. Deze aanpak, die ook succesvol gebruikt is voor het project Nieuw Perspectief, houdt in dat we risico jongeren eerder, intensief en dichtbij willen ondersteunen. Daarnaast zal er beter zicht komen op de aard en omvang van jeugdcriminaliteit en zullen werkende interventies ingezet worden om te voorkomen dat jongeren in de jeugdcriminaliteit terecht komen of doorgroeien tot criminelen.

Digitale veiligheid en de aanpak van cybercriminaliteit

De aandacht voor én inzet op de aanpak van cybercriminaliteit en digitale veiligheid groeit in Nederland. Dat is nodig want het vraagstuk zelf groeit ook hard. Het aantal slachtoffers van cybercriminaliteit steeg de afgelopen tien jaar met 22% (CBS Veiligheidsmonitor 2021). Daarnaast nam ook het aantal online aangejaagde ordeverstoringen en digitale incidenten bij gemeenten toe.

Voor het tegengaan van cybercriminaliteit en om te voorkomen dat inwoners en ondernemers slachtoffer worden van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit willen de veiligheidspartners binnen de eenheid Zeeland West-Brabant samen optrekken. Daarover zijn afspraken gemaakt binnen het Veiligheidscollege en de Districtsdriehoeken. Eind 2024 zal een nieuw uitvoeringsplan worden opgesteld om cybercriminaliteit ook in 2025 in Zeeland voortvarend tegen te gaan.

De gemeente geeft uitvoering aan verschillende activiteiten om inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven weerbaarder te maken tegen vormen van digitale criminaliteit. De gemeenten werken daarbij samen met politie, het Openbaar Ministerie en het Platform Veilig Ondernemen. Maar we betrekken ook het onderwijs, de zorg, welzijn en bedrijven om dat zoveel

mogelijk samen te doen. De gemeente richt zich met name op die doelgroepen die extra kwetsbaar zijn of waar het aantal slachtoffers erg groot is. Voorbeelden van interventies zijn deelname aan het platform HackShield, een cyberavond voor ondernemers, of de 'echt of nep' campagne gericht op oudere inwoners.

Veiligheid in relatie tot de energietransitie

In onze samenleving is sprake van een spanningsveld tussen de beperkt beschikbare ruimte, de economische activiteiten met bijbehorende risico's en de daaromheen liggende woon- en leefomgeving. Het is aan de overheid om kaders te stellen en maatregelen te treffen tegen de risico's die elke dag voortkomen in de leefomgeving. De Omgevingswet biedt vanaf 1 januari 2024 met de Omgevingsvisie Middelburg 2050 en het toekomstige omgevingsplan nieuwe instrumenten. Zo biedt het de overheid de mogelijkheid om binnen wettelijke kaders, invulling te geven aan beleidsregels voor externe veiligheid.

Zeeland is het voor wat betreft externe veiligheid het tweede risicogebied van Nederland door de aanwezigheid van een kerncentrale, havens, spoor, wegen en grote bedrijven in combinatie met de bijzondere geografische ligging. Omdat risico's niet uit te sluiten zijn, is het van belang dat onze inwoners, ondernemers en de overheid zelf voldoende voorbereid zijn op incidenten. Daarnaast is scherpe vergunningverlening en krachtig toezicht en adequate handhaving onmisbaar in de veiligheidsketen.

Op het gebied van duurzaamheid is in de leefomgeving de afgelopen jaren veel veranderd. De elektrische fiets was nog nooit zo populair en ook zijn steeds meer elektrische auto's, laadpalen en zonnepanelen in de bewoonde omgeving te vinden. Bij deze ontwikkelingen moet aandacht zijn voor de risico's die met deze veranderingen gepaard gaan. Elektrische auto's die moeilijk zijn te blussen en woningbranden die ontstaan door technische problemen bij de toepassing van zonnepanelen zijn enkele voorbeelden van deze risico's. In de huidige tijd blijven wet- en regelgeving op het gebied van bouw achter bij de snelle ontwikkelingen. De nieuwe risico's zijn nog niet voldoende meegenomen in planvorming en wet- en regelgeving.

In 2025 zal de veiligheid rond de energietransitie weer aandacht krijgen in overleggen en bijeenkomsten met de verschillende betrokken afdelingen binnen de gemeente Middelburg en externe

partijen. Ook wordt deelgenomen aan de Zeeuwse werkgroep "batterijen" die beleid formuleert voor het plaatsen van (grote) batterijen. Veiligheid is hierin een belangrijk onderdeel. Verder wordt bekeken of het mogelijk is in Middelburg een meldings- en/of vergunningsplicht in te stellen voor het plaatsen van (grote) batterijen.

De advisering rondom de Veiligheidsregio Zeeland zal in 2025 de nodige aandacht vragen. Er speelt een aantal belangrijke thema's dat van invloed is op onze gemeente en inwoners, zoals 'Toekomstbestendige brandweerzorg', versterking crisisbeheersing, de verkenning naar de samenwerking tussen GGD Zeeland en de VRZ, eventuele gezamenlijke huisvesting en gezamenlijke directievoering.

De veiligheid op en rond evenementen

Een veilige woon- en leefomgeving is gediend met het veilig verlopen van (grootschalige) evenementen. In het proces van vergunningverlening is veiligheid een belangrijk onderdeel. Sinds 2019 is het verplicht voor organisatoren

van grotere evenementen dat zij, conform de beleidsregel "Veiligheid bij evenementen", een veiligheidsplan hebben. De optimalisatie van de kwaliteit van deze veiligheidsplannen is een voortdurend proces om met elkaar te zorgen voor veilige evenementen. De organisatoren worden hierbij, indien gewenst en noodzakelijk, ondersteund door de gemeente. In 2024 wordt het evenementenbeleid van de gemeente Middelburg geactualiseerd. De veiligheid van evenementen wordt in deze actualisatie nadrukkelijk meegenomen.

Een evenement dat specifieke aandacht behoeft is de jaarwisseling. In de gemeente wisselen periodes met onrustige en rustige jaarwisselingen elkaar af. De afgelopen twee jaar heeft Middelburg relatief rustige jaarwisselingen gehad. Mede door inspanningen van inwoners in bepaalde wijken en kernen, zoals het initiatief voor een feest in Arnemuiden, is dit gelukt. Er worden middelen ingezet vanuit het programma veiligheid om deze initiatieven te ondersteunen. In 2025 willen we de fundamenten voor een rustig verloop van de jaarwisseling versterken.

Prestatie

Uitvoeringsprogramma van het Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026

Opstellen van een uitvoeringsplan Integraal Veiligheidsbeleid 2025

De aanpak van ondermijning

Werken met een Lokaal Informatieoverleg op Ondermijning

Bekendheid vergroten over de verschillende signalen van ondermijning en waar dit kan worden gemeld (interne meldpunt)

Het coördineren van ondermijningscasuïstiek of een bijdrage leveren aan casuïstiek

Organiseren en coördineren van minimaal 5 integrale (verkeers)controles

Uitdagingen op het snijvlak van zorg en veiligheid

Eén of meerdere pilots in Zeeland uitvoeren voor een adequate afhandeling van meldingen personen met zorgelijk gedrag

Implementatie van de doorbraakmethodiek in Middelburg

Uitvoeren van een fenomeenanalyse naar radicalisering en extremisme in Zeeland

Uitdagingen op het gebied van jeugd en veiligheid

Uitvoeren en verstevigen van de Persoonsgerichte Aanpak voor risicjongeren

Ontwikkeling van en uitvoering geven aan een intensieve wijkaanpak

Ontwikkelen van een monitor met actuele situatie en ontwikkelingen

Digitale veiligheid en de aanpak van cybercriminaliteit

Uitvoeren bewustwordingscampagnes gericht op kwetsbare groepen in de samenleving

Initiatief tot en deelname aan een bovenlokale samenwerking om bij te dragen aan het tegengaan van cybercriminaliteit in Zeeland en West-Brabant

Prestatie

Veiligheid in relatie tot de energietransitie

Bijvond agenderen van dit thema binnen de gemeentelijke organisatie

Deelnemen aan de Zeeuwse werkgroep batterijen en hiermee het formuleren van beleid waarbij de veiligheid een belangrijk onderdeel is

De nieuwe risico's vanuit de energietransitie borgen in ruimtelijke plannen, vergunningen, toezicht en toekomstig beleid

Veiligheid op en rond evenementen

Verbetering inhoud en proces rondom veiligheidsplannen bij evenementen

Investeren in een voorbereiding op de jaarwisseling gericht op een duurzaam veilig en rustig verloop daarvan

Invulling van financiële ruimte kadernota 2025-2028

Nr.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Invulling van financiële ruimte begroting 2024 en meerjarenraming 2025 - 2027¹				
1 Project preventie van (steek)wapen geweld en jeugdcriminaliteit	-100	0	0	0
	-100	0	0	0
Invulling van financiële ruimte kadernota 2025 - 2028				
1 Formatie Boa (senior, medior & junior)	-133	-138	-144	-151
2 Formatie coördinator Wet Bibob	-46	-48	-50	-53
	-179	-186	-194	-204
	-279	-186	-194	-204

¹ Voor een toelichting op de mutaties 2024 - 2027 zie begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027.

1. Formatie Boa (senior, medior & junior)

Deze formatie uitbreiding is benodigd om invulling te geven aan ambities op gebied van handhaving van openbare orde en veiligheid. Onder andere door in te zetten op wijkboa's en specialisaties op jeugd en ondermijning. Tevens bijdrage aan betere zichtbaarheid boa's t.b.v. objectieve en subjectieve veiligheid.

∇.w.b. de processen waar een Bibob toetsing aan de orde is. Nu wordt er slechts beperkt uitvoering gegeven aan de wet Bibob. Dit betreft slechts de exploitatievergunningen. Wanneer de Zeeuwse beleidslijn is geïmplementeerd wordt de Bibob uitgevoerd breed voor vergunningen, voor (vastgoed)transacties waar de gemeente bij betrokken is, subsidies, (zorg)inkoop, etc.

2. Formatie coördinator Wet Bibob

De coördinator Wet Bibob geeft uitvoering aan de integriteitstoets namens het bestuur, dit in samenwerking met de vakafdelingen

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
Verwijzingen Halt (aantal per 1000 inwoners (jongeren van 12 tot 18 jaar))	Middelburg	19	20	16	16	17
	Nederland	13	11	8	8	9

Beleidsindicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	Middelburg	3,9	2,6	2,7	2,4	2,5
	Nederland	2,3	2,0	1,8	2,3	2,5
Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	Middelburg	5	5,2	4,5	5,4	5,1
	Nederland	4,8	4,6	4,3	4,6	4,3
Diefstallen uit woningen (aantal per 1.000 inwoners)	Middelburg	1,6	1,4	0,6	0,7	0,8
	Nederland	2,3	1,8	1,3	1,4	1,3
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) (aantal per 1.000 inwoners)	Middelburg	6,7	6,9	7,7	8,1	6,8
	Nederland	5,9	6,2	6,1	6,0	5,8

Wat mag het kosten?

1 Veiligheid	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Overzicht taakvelden						
Lasten						
1.01.0 Crisisbeheersing en brandweer	2.910	4.266	4.485	4.660	4.996	5.255
1.02.0 Openbare orde en veiligheid	2.562	3.337	3.443	3.414	3.551	3.466
Totaal lasten	5.471	7.603	7.927	8.074	8.547	8.720
Baten						
1.01.0 Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0
1.02.0 Openbare orde en veiligheid	219	290	75	59	61	62
Totaal baten	219	290	75	59	61	62
Saldo						
1.01.0 Crisisbeheersing en brandweer	-2.910	-4.266	-4.485	-4.660	-4.996	-5.255
1.02.0 Openbare orde en veiligheid	-2.343	-3.047	-3.368	-3.355	-3.490	-3.403
Totaal overzicht taakvelden	-5.252	-7.313	-7.852	-8.015	-8.486	-8.658

Verkeer, vervoer en waterstaat

De gemeente is onder meer verantwoordelijk voor het aanleggen en beheren van infrastructuur, het faciliteren van diverse vervoersvormen, het realiseren van parkeervoorzieningen en het

goed afwikkelen van verkeer- en vervoersstromen. Veiligheid staat hierbij voorop.

We willen een samenleving waaraan iedereen zo veel mogelijk kan deelnemen. De openbare ruimte in de gemeente moet waar mogelijk toegankelijk zijn voor iedereen. Op die manier kunnen iedereen de voorzieningen bereiken en gebruiken.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Omgevingsvisie Middelburg 2050
- GVVP Middelburg 2030
- Kaders beleidsplan wegbeheer 2024-2033

Overige vastgestelde beleidsnota's:

- Regionale Mobiliteitsstrategie
- Noititie wegbeheer gemeente Middelburg 2017-2021
- Middelburgse Visie Milieu

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijk effect

Het borgen en daar waar mogelijk verbeteren van de bereikbaarheid en toegankelijkheid van Middelburg voor alle mensen. Inwoners en bezoekers van Middelburg moeten zich veilig en vlot kunnen verplaatsen door en rond de stad. Zonder al te veel oponthoud en het veroorzaken van overlast en milieuhinder. Daarnaast moet er voldoende parkeergelegenheid zijn.

Doelstellingen

1. Het verduurzamen van mobiliteit
2. Het behouden van het hoge aandeel fietsverkeer in het totale verkeer
3. Het verhogen van de verkeersveiligheid binnen de bebouwde kom
4. Het verbeteren van de bereikbaarheid binnen Middelburg
5. Voldoende parkeergelegenheid voor bewoners en bezoekers met behoud van een hoog bezettingspercentage van de parkeerconcentraties
6. Een autoluwe binnenstad
7. Een toegankelijke stad

Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie

Het verduurzamen van mobiliteit

Laadvisie opstellen en vaststellen

Laadinfrastructuur voor elektrische auto's verbeteren

Het behouden van het hoge aandeel fietsverkeer

Onderzoek uitvoeren naar het verbeteren van de situatie rond de Schroefbrug voor fietsers

De mogelijkheid tot fiets parkeren in het centrum verbeteren

Fietsers en voetgangers in de binnenstad op '1' plaatsen.

Bij de aanleg van nieuwe wijken denken vanuit de voetganger en fietser, pas daarna vanuit de automobilist (STOMP- principe)

Wij brengen de maximumsnelheid binnen woonwijken zoveel mogelijk naar 30 km/ uur. Belangrijke toegangswegen uitgezonderd.

Verhogen van de verkeersveiligheid binnen de bebouwde kom

Samen met verkeerswerkgroepen, politie, fietsersbond en andere relevante partijen continu blijven werken aan het verhogen van de verkeersveiligheid.

Verbeteren van de bereikbaarheid binnen Middelburg

Vorbereidingen treffen voor het nieuwe mobiliteitsnetwerk

Werken aan een gezamenlijke visie wegbeheerders voor een toekomstbestendige ontsluiting van het gebied Veerse Meer Zuid

Bepalen hoe om te gaan met de gebiedsontsluiting van Arnhemuiden

Onderzoeken hoe de buurtbus past binnen het nieuwe publiek vervoer

Voldoende parkeergelegenheid voor bewoners en bezoekers

Analyse van de in 2023 uitgevoerde parkeertellingen. E.e.a. vertalen we naar nieuw beleid

Blijvend stimuleren gebruik parkeergarages

Onderzoeken realisatie hubs (parkeerterreinen) aan de randen voor gemotoriseerd verkeer

Bij parkeren op straat in de binnenstad geven wij voorrang aan de inwoners. Vertaling vindt plaats in nieuw te ontwikkelen beleid.

Een autoluwe binnenstad

Beter benutten van de parkeerterreinen aan de randen van de stad

Een toegankelijke stad

Samen met vertegenwoordigers van organisaties verder invulling geven aan de wijze waarop de openbare ruimte toegankelijk gemaakt en gehouden kan worden

1. Het verduurzamen van mobiliteit

Het grootste deel van de afgelegde reiskilometers gebeurt met de auto. Hier is dan ook de meeste winst te behalen door:

- het voorkomen, verkorten of verminderen van autoverplaatsingen
- het veranderen van vervoerswijze: te voet, per fiets en/of met het openbaar vervoer
- het verschonen van verplaatsingen: zorg dat verplaatsingen met schone auto's worden gemaakt. Bijvoorbeeld elektrische auto's of auto's op groen gas
- Het bevorderen van gedeeld gebruik in plaats van autobezit.

Onze mobiliteit gaat de komende jaren fors veranderen. De groei van elektrische auto's en laadinfrastructuur zet door. Het delen van bezit wordt mogelijk vanzelfsprekender. Bij mobiliteit geldt: eerst inzetten op energie besparen en dan hernieuwbare energie toepassen om de mobiliteit te verduurzamen. Dit vertaalt zich in onderstaande ontwikkelingen:

- de steeds verdergaande ontwikkeling via internet, digitalisering van allerlei (overheid) diensten en flexibel werken betekent dat de noodzaak om fysiek aan het verkeer deel te nemen afneemt. Naar verwachting zal thuiswerken voor een nader te bepalen percentage van de totale werktijd de norm worden. Een concreet voorbeeld is de gemeente Middelburg als werkgever, waar hybride werken tot maximaal 50 % mogelijk is gemaakt.
- de fiets staat in het gemeentelijk mobiliteitsbeleid op nummer één. In een continu proces worden - gezamenlijk met maatschappelijke organisaties - maatregelen voorgesteld die het fietsen stimuleren en/of de verkeersveiligheid verhogen. Afhankelijk van de beschikbare financiële middelen worden deze op korte of langere termijn uitgevoerd.
- voor het stimuleren en faciliteren van elektrisch rijden worden laadpalen geplaatst.

2. Het behouden van het hoge aandeel fietsverkeer in het totale verkeer

"In ons mobiliteitsbeleid staat het langzaam verkeer (fiets en voetganger) op nummer één." De basis voor de aanpak ligt in het GVP 2030. Hiervoor wordt al jaren een integraal programma aan fietsgebruik stimulerende projecten gehanteerd. Dit programma met projecten richt zich op verbetering van de omstandigheden van fietsers op enerzijds de fietsroutes in de binnenstad en anderzijds de fietsroutes vanuit de wijken naar het buitengebied.

Projecten/maatregelen gericht op het verhogen van de verkeersveiligheid, optimaliseren en verbeteren van 30 km/u wegen et cetera dragen bij aan het in stand houden van het hoge aandeel fietsverkeer in het totale verkeer of zelfs verder verhogen hiervan. Dit is in feite een permanent lopende activiteit welke in samenspraak met de bewoners, verkeerswerkgroepen, fietsersbond, politie etc. wordt uitgevoerd.

Het (auto) parkeerbeleid vervult een sleutelrol om het fietsklimaat te veraangenamen. Autoluw zorgt sowieso voor minder conflicten, maar verbetert ook direct de concurrentiepositie van de fietser. Verder ligt er een opgave in het verbeteren van het fietsparkeren in de binnenstad. Het vertrekpunt is het *optimaal faciliteren* van de stallingsbehoefte van de fietser. Optimaal faciliteren is het aanbieden van de juiste voorziening op de juiste plaats. Hierbij maken we onderscheid naar type gebruiker. Bij korte bezoeken moet de oplossing laagdrempelig zijn. Veelal wordt er (toch) gebruik gemaakt van de standaard en zijn stallingsvoorzieningen (dus) niet per se nodig. Duurt het bezoek langer, dan kijkt fietser uit naar een goed/ beter ingerichte stallingsmogelijkheid. Ze laat zich dan misschien wel verleiden de fiets iets verder weg van de bestemming te stallen. Zo helpt de fietsstalling op het Zusterplein bij het faciliteren van de parkeervraag van de bezoeker die een langere tijd in de binnenstad verblijft.

Met en is weten. In 2023 voerden we een parkeeronderzoek uit. Op meerdere momenten van de dag gedurende een week telden we alle geparkeerde fietsen in de binnenstad. Dit geeft een beeld van totale parkeervraag, op verschillende momenten, op verschillende locaties. Onderzoek herhaalde zich in het najaar. Dit maakt vergelijk mogelijk tussen hoog- en laagseizoen. Resultaten van het onderzoek geven inzicht in omvang de (parkeer)opgave voor het fietsparkeren in de binnenstad en worden verwerkt in nieuw parkeerbeleid.

Schroetracé

Voor het optimaliseren van de doorstroming fietsers op het Schroetracé is onderzoek en beleidswijziging t.a.v. huidige prioritering verkeerslichtenregeling noodzakelijk. Dit onderzoek is gestart in 2024 en loopt door in 2025.

Pilot Gravenstraat en Korte Geere

In de Gravenstraat (gedeelte tussen Zusterstraat en Markt) is het fietsverbod opgeheven. Dit ter verbetering van de bereikbaarheid van de Markt (en de aanwezige parkeervoorzieningen). Ook de

in de Korte Geere is het gebruik van de fiets weer toegestaan. De eerste bevindingen van de pilots zijn positief. We bereiden een verkeersbesluit voor om de wijziging te effectueren en belanghebbenden de mogelijkheid tot inspraak te geven.

3. Het verhogen van de verkeersveiligheid binnen de bebouwde kom

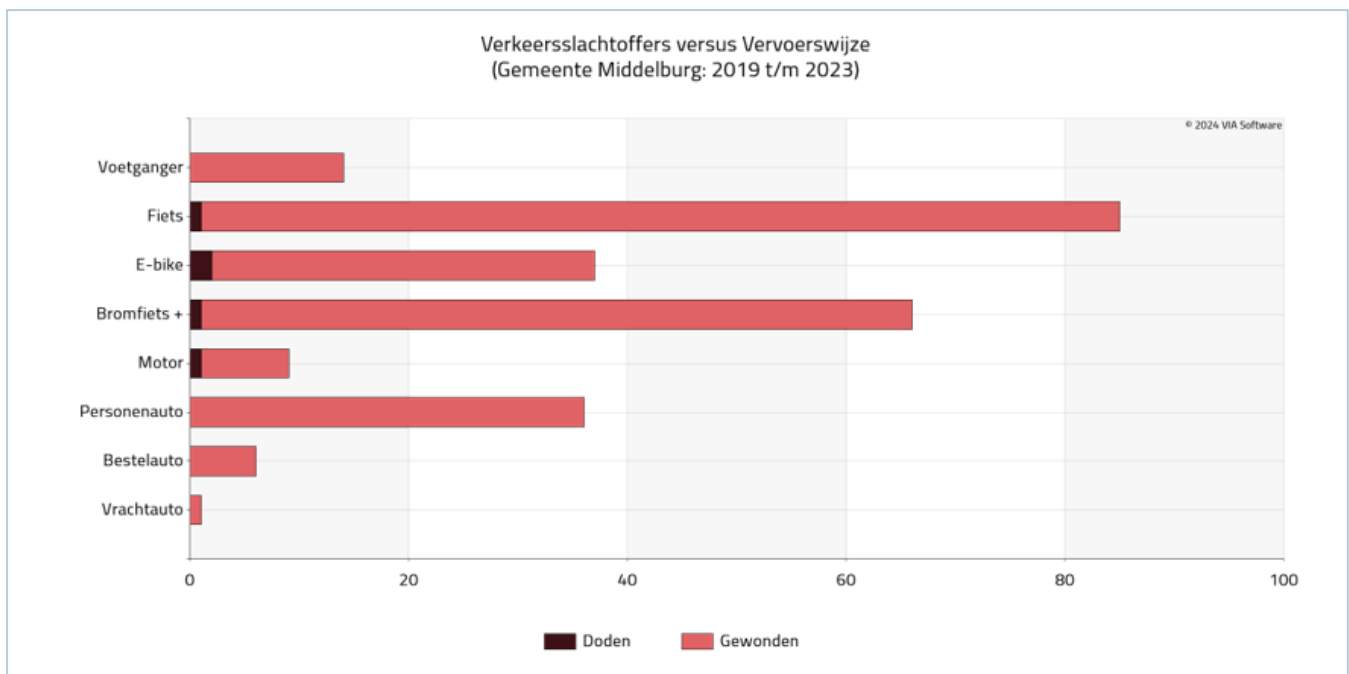
Samen met het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Zeeland (ROVZ), de verkeerswerkgroepen, politie, fietsersbond en andere

relevante partijen wordt continu gewerkt aan een verhoging van de verkeersveiligheid. Zoals uit onderstaande tabel is af te lezen blijft het aantal ongevallen sinds 2019 redelijk stabiel. In 2023 was er een lichte daling ten opzichte van 2022. In de jaren 2020 en 2021 waren er minder ongevallen maar hierbij moet opgemerkt worden dat het beeld niet representatief is vanwege COVID-19. Daarentegen zien we sinds 2020 wel een continue lichte stijging van het aantal gewonden.

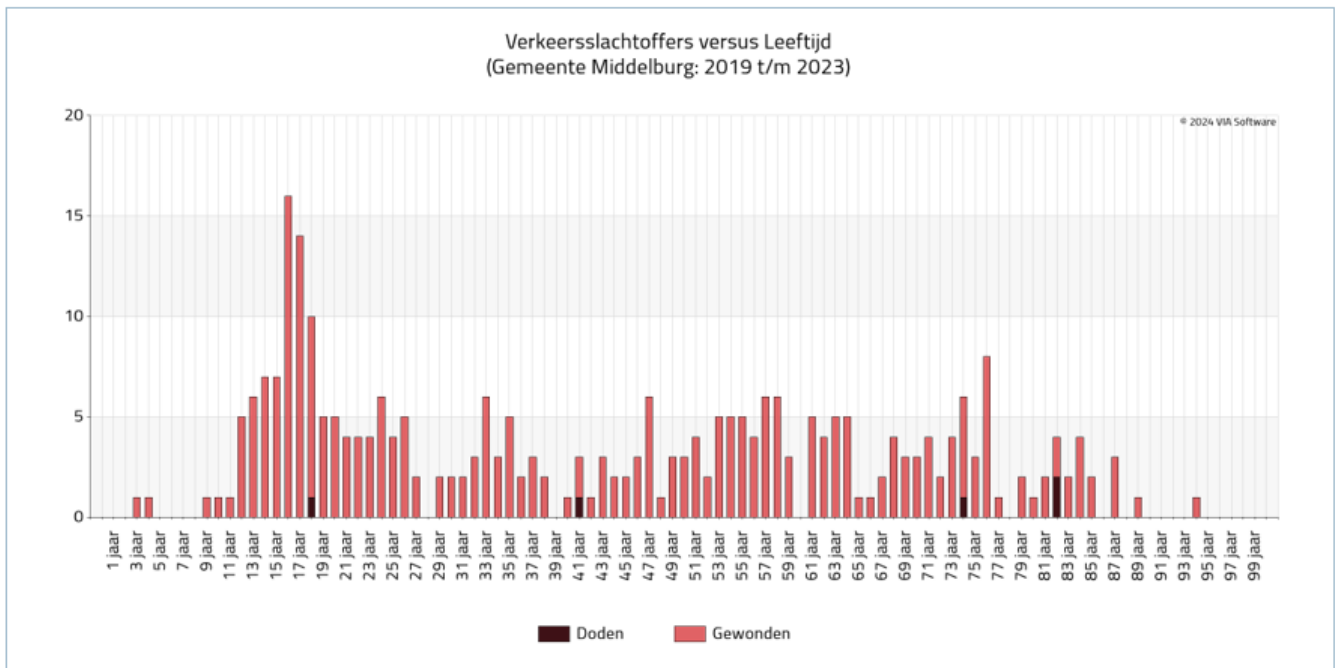
Tijdperiode	Status	Verkeersongevallen	Gewonden	Mogelijke gewonden	Doden
2019	Afgesloten	241	75	12	2
2020	Afgesloten	164	44	9	0
2021	Afgesloten	211	50	17	1
2022	Afgesloten	275	56	24	1
2023	Afgesloten	238	60	7	1
Totaal		1.129	285	69	5

© 2024 VIA, Overzicht verkeersongevallen en -slachtoffers per tijdperiode

De lichte stijging van het aantal gewonden is mogelijk (deels) verklaarbaar door te kijken naar het aantal verkeersslachtoffers naar vervoerswijzen. In onderstaande grafiek is het aandeel verkeersslachtoffers per vervoerswijze weergegeven. Hieruit blijkt dat ongeveer 80% van alle slachtoffers in de groep kwetsbare vervoerswijzen (voetgangers, fietsers, e-bike, bromfietzers+ (=bromfiets, snorfiets, scootmobiel en brommobiel)).

Wanneer we verder inzoomen op de leeftijd van de slachtoffers (onderstaande grafiek) zien we dat 32% van de slachtoffers een leeftijd heeft tussen de 12 en 24 jaar. Daarnaast zien we ook een piek tussen de 70 en 76 jaar. Bij de aanpak van verkeersveiligheid zijn dit categorieën waar we extra aandacht aan moeten besteden.

4. Het verbeteren van de bereikbaarheid binnen Middelburg

Ook in 2025 werkt Middelburg gestaag verder aan behoud en daar waar mogelijk verbetering van de bereikbaarheid en aan verhoging van de verkeersveiligheid op het wegennet. In het gemeentelijk verkeer- en vervoerplan is het accent in het mobiliteitsbeleid vooral komen te liggen op het verder optimaliseren van het bestaande wegennet op basis van de wegencategorisering.

De optimalisatie bestaat uit enerzijds het aanpakken van gesignaleerde verkeersproblemen, bijvoorbeeld komend uit de overleggen met de verkeerswerkgroepen. Anderzijds gaat het om de meer vanuit beleid gestuurde projecten (GVVP 2030). Hiervoor moet wel vaak enkele jaren “gespaard “ worden om te kunnen uitvoeren. Vaak combineren we een aanpassing van de weg met werkzaamheden aan riolering en/of reconstructie.

Lopende projecten 2024 / 2025

Plannen in onderzoek, voorbereiding en/of uitvoering;

- Gebiedsontsluitingsvisie Veerse Meer Zuid: Bestuurlijke besluitvorming robuuste ontsluiting en korte termijn maatregelen. In een participatief proces met bewoners

en belanghebbenden verbetervoorstellen uitwerken en voorbereiden voor uitvoering van de korte termijn maatregelen Arnhemuiden e.o.

- Actualisering parkeerbeleid auto- en fietsparkeren;
- Onderzoek naar parkeer-/mobiliteitshubs aan de randen van de binnenstad op de locaties P+R-terrein, Nieuwlandsedreef, Oude Veerseweg en Hof van Tange;
- Start onderzoek ‘30 km/uur de norm binnen de bebouwde kom’;
- Voorbereiden en vervanging diverse verkeersregelinstallaties. Ontwikkelen en voorbereiden plannen ter verbetering van de verkeersveiligheid in het kader van het SPV (Strategisch Plan Verkeersveiligheid);
- Onderzoek naar locaties voor quick-wins verkeersveiligheid;
- Uitvoeren van een verkenning naar mogelijk infrastructurele maatregelen die een bijdragen aan de verbetering van de doorstroming en de verkeersveiligheid van met name het langzame verkeer rond de Schrobrug;
- Verbeteren voorrangssituatie Stationstraat;
- Ontwikkelen netwerk publiek vervoer met opstapplaatsen voor flexvervoer en plaatsen voor deelmobiliteit.

Gebiedsontsluiting Veerse Meer Zuid

Fasering

Het project is in 3 projectfasen verkeerskundig onderzocht en uitgewerkt en er is per oplossingsrichting een omgevings-effecten-analyse uitgevoerd.

- Fase 1 betreft maatregelen die op de korte termijn gerealiseerd worden. Deze maatregelen zijn gericht op het bieden van een verkeersveilige route voor het bouwverkeer richting het Waterpark Veerse Meer in combinatie met het verbeteren van bestaande verkeersknelpunten met name voor het fietsverkeer op deze route.
- Fase 2 betreft maatregelen op de doorgaande route in Arnhemuiden. Deze maatregelen worden op korte termijn (1 tot 3 jaar) gerealiseerd en zijn gericht op het verbeteren van de verkeersveiligheid van het langzame verkeer en leefbaarheid langs deze route. Het schetsontwerp (SO) voor de doorgaande route is tijdens de participatie besproken. Het SO wordt in het 3^e en 4^e kwartaal uitgewerkt tot en voorlopig ontwerp (VO) en zal daarna in de inspraakprocedure worden gebracht.
- Fase 3 Voor de robuuste Gebiedsontsluiting Veerse Meer Zuid zijn 6 varianten onderzocht en vervolgens ter beoordeling op haalbaarheid aan Rijkswaterstaat voorgelegd. Op basis van de reactie van RWS zijn er momenteel nog 3 robuuste varianten in beeld.

Participatie

De onderzoeksresultaten en voorgestelde varianten zijn in het 2^e kwartaal 2024 in een uitvoerige participatie besproken met bewoners en belanghebbenden van de gemeenten Goes, Borsele en Middelburg. De uitvoerigheid van dit participatieproces heeft meer tijd gekost dan voorzien. De eerder geplande bestuurlijke behandeling voor medio 2024 is daardoor niet mogelijk gebleken. In de loop van 2024 vindt bestuurlijke besluitvorming plaats bij alle betrokken wegbeheerders.

Bouwverkeer Waterpark Veerse Meer

Op 23 april 2023 hebben de colleges van Burgemeester en wethouders van de gemeenten Goes, Borsele en Middelburg en het dagelijks bestuur van het waterschap Scheldestromen besloten om de bouwroute te situeren op het tracé Muidenweg-Calandweg-Pietweg-Meerkoetweg-Nieuwe Kraaijertsedijk-Postweg (Lewedorp) v.v. De gemeenteraden en de Algemene Vergadering van Waterschap Scheldestromen zijn over dat besluit geïnformeerd. Naar aanleiding van de diverse

participatiebijeenkomsten en motie in de gemeenteraad van Borsele is besloten opnieuw te kijken naar de bouwroute voor het Waterpark Veerse Meer. Dat betekent dat we de voor- en nadelen van de verschillende varianten opnieuw inzichtelijk zullen maken en beoordelen. Na het zomerreces van 2024 worden de resultaten besproken met de verschillende belangengroepen. De resultaten van het onderzoek en de reacties uit de belangengroepen worden vervolgens voorgelegd ter bespreking en standpuntbepaling in het Bestuurlijk Overleg.

Monitoring ontwikkeling verkeersintensiteiten

De ontwikkeling van het (auto)verkeer wordt gemonitord (verkeerstellingen) en vergeleken met de verkeersmodelberekeningen van het geactualiseerde verkeersmodel. Resultaten daarvan laten zien dat er geen onvoorziene negatieve ontwikkelingen is op de aspecten bereikbaarheid en doorstroming. In het algemeen geldt dat door de N57 de autoverkeerintensiteiten op het Middelburgse wegennet zijn afgenomen. Hierdoor is meer ruimte ontstaan voor andere verkeerssoorten. Dit levert een positieve bijdrage aan de verkeersveiligheid en fietsvriendelijkheid van Middelburg.

Wegenonderhoud in woonwijken

In 2023 zijn de kaders voor het wegbeheer vastgesteld. Het plan heeft een looptijd van 2024 tot en met 2033. In 2023 is na consultatie van de bewoners en raadsvertegenwoordigers een nieuw kader geformuleerd voor het beleid, beheer en onderhoud van de verhardingen. De raad heeft op 21 september 2023 besloten de variant Groen aan te houden.

Speerpunten in het plan zijn om de komende raadsperiodes de gegroeide hoeveelheid achterstallig onderhoud aan de verhardingen terug te brengen naar een niveau onder de 10%. Het overige deel van het budget wordt gebruikt voor integraal onderhoud samen met andere beleidsvelden als rioolonderhoud, klimaat-, verkeerskundige- en groenmaatregelen en werkzaamheden van nutsbedrijven. Door integraal te werken is het ook mogelijk om de buitenruimte af te stemmen op de actuele wensen van bewoners en belanghebbenden. Daarbij wordt steeds beoordeeld of het gebruik en de inrichting nog op elkaar aansluiten. Een speerpunt daarbij is om gelijktijdig klimaatadaptieve maatregelen te nemen. Dit kan vaak gerealiseerd worden door het omvormen van verhardingen naar groen. Waar mogelijk wordt verharding verwijderd of minimaal ontworpen.

Op het gebied van duurzaamheid wordt steeds gestreefd om duurzame en circulaire materialen te gebruiken.

Integratie openbaar vervoer en doelgroepenvervoer Zeeland en Buurtbus Middelburg

De gemeenten en de Provincie Zeeland hebben in gezamenlijkheid de Regionale Mobiliteitsstrategie (RMS) opgesteld en vastgesteld. De ambitie van de RMS is om met een nieuwe insteek de stap te maken naar een slim en duurzaam mobiliteitssysteem; publiek vervoer. Hierbij wordt het aanbod afgestemd op de vraag naar mobiliteit. Het perspectief van de reiziger is daarbij het uitgangspunt; oftewel reiziger centraal, en niet het denken vanuit verschillende overheden in losse systemen.

De nieuwe busconcessie start vanaf januari 2027. Vooruitlopend hierop starten we in het najaar van 2025 met een pilotproject met flexibel vervoer op Walcheren. Voor de flex taxi wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de materialen van het doelgroepenvervoer wat is geregeld in de nieuwe concessie van het doelgroepenvervoer. Daarbij is het de bedoeling dat deze vanuit één gezamenlijke vervoerscentrale worden aangestuurd. In een dorp of stad zijn er straks meer opstappunten voor flexibel vervoer te vinden. Binnen de bebouwde kom is een opstappunt op maximaal 500 meter te vinden en buiten de bebouwde kom zal dit op maximaal 2,5 km zijn. In 2024 heeft er een participatieronde plaatsgevonden zodat alle bewoners konden meedenken over dit netwerk. In de eerste helft van 2025 werken we dit verder uit tot een volledig netwerk.

Met het oog op een publiek vervoerssysteem worden ook de mogelijkheden van verdere uitbreiding van de buurtbus qua locatie en dienstregeling onderzocht. In principe komt de buurtbus 569 op dat moment te vervallen. We onderzoeken de effecten van het nieuwe mobiliteitssysteem op deze buurtbus en blijven met de provincie in gesprek over de mogelijkheden deze buurtbus te behouden. In de periode 2025 tot 2027 zal dit mobiliteitsnetwerk van grote en kleine bussen, flex taxi's en deelmobiliteit naast elkaar bestaan en geoptimaliseerd worden. Vanaf 2027 start de nieuwe busdienstregeling en zal het publiek vervoerssysteem ingericht zijn.

5. Voldoende parkeergelegenheid voor bewoners en bezoekers

Onderzoek naar parkeerdruk binnenstad

Bewoners en bezoekers van de binnenstad maken gezamenlijk gebruik van het bestaande parkeerareaal in de binnenstad. Met name vanuit de binnenstadbewoners komen er signalen dat er een hoge parkeerdruk op maaiveld is ontstaan. Zijn geven aan in toenemende mate problemen te ervaren bij het vinden van een beschikbare parkeerplaats in de directe woonomgeving. Hiernaast geven ondernemers en horeca aan dat het noodzakelijk is om meer parkeercapaciteit -voor binnenstadbezoekers- te creëren aan de rand van de (binnen)stad. Ook heeft de raad via een motie het college van B&W verzocht om te onderzoeken of het mogelijk en wenselijk is om -grote- delen van de binnenstad in te richten als vergunninghouders(parkeer)gebied. Hiernaast dienen ook de financiële consequenties inzichtelijk te worden gemaakt. De gemeente heeft de parkeerdruk in de binnenstad laten onderzoeken in de zomer en najaar van 2023. Inmiddels heeft de gemeente de beleidskaders met betrekking tot de actualisatie van het parkeerbeleid vastgesteld. De parkeerdruk en parkeerproblemen worden nu vastgesteld. Op dit moment worden de parkeergegevens geanalyseerd en gaat de gemeente middels diverse scenario's op zoek naar een mogelijke parkeeroplossing voor de binnenstad e.o.

Voor parkeerterreinen (hubs) aan de rand van de stad onderzoeken wij welke locaties en voorzieningen hiervoor in aanmerking komen. De beleidsvisie is dat met name de binnenstadbezoekers parkeren in de parkeergarages en aan de rand van de (binnen)stad op hiervoor ingerichte parkeerhubs/terreinen. Op dit moment onderzoeken we de parkeerterreinen/locaties P+R-terrein, Nieuwlandsedreef, oude Veerseweg en Hof van Tange.

Eind 2024 dan wel begin 2025 wordt het rapport 'Actualisatie Parkeerbeleid Binnenstad' opgeleverd, waarin aangegeven wordt de in de toekomst te nemen maatregelen met betrekking tot parkeren in de binnenstad.

Stimulering gebruik parkeergarages

Gemeente Middelburg hanteert lagere parkeertarieven in de parkeergarages en hogere tarieven op het maaiveld. Voor de bezoeker aan de stad is het dus financieel gunstiger om de auto in de parkeergarage te zetten in plaats van in een parkeervak langs de weg. Hiernaast geldt dat de parkeerduur op het maaiveld begrenst is (maximale 2 uur) en in de garages niet. Voor de

bezoeker aan de binnenstad is het hierdoor aantrekkelijker om in de garages te parkeren.

Inmiddels zijn alle parkeergarages voorzien van een nieuw parkeermanagementsysteem met kentekenherkenning. Hiermee zijn we in staat om op een nog efficiëntere wijze de parkeerexploitatie te verzorgen. Met dit wordt het kenteken, bij het in- en uitrijden van de garage, door een camera geregistreerd. De slagboom opent dan automatisch. Het is voor de abonneerhouder niet meer nodig om de toegangsdruppel voor de zuil te houden en voor de dagelijkse bezoeker is het niet meer nodig om zijn of haar parkeerticket in te voeren tijdens het uitrijden. In de nabije toekomst is het tevens mogelijk om van huis uit vooraf - via de website of app - een parkeerplaats in de parkeergarages te reserveren. De parkeerder kan op dat moment zonder kaartje de parkeergarage in- en uitrijden en hoeft ter plaatse ook niet meer af te rekenen bij de betaalautomaat.

6. Een autoluwe binnenstad

Een autoluwe binnenstad is een binnenstad waarbij het niet-noodzakelijke autoverkeer zoveel als mogelijk wordt geweerd. Deze draagt bij aan een verhoging van de verkeersveiligheid, het streven naar een meer fietsvriendelijke stad en een verhoging van de leef- en beeldkwaliteit. Het doorgaand verkeer (met herkomst en bestemming buiten de binnenstad) wordt afgeleid naar het rondwegstelsel. Bezoekers van de binnenstad worden – via het parkeerverwijssysteem – verwezen naar de parkeergarages aan de rand van de binnenstad, zodat daarmee het zoekverkeer naar parkeerplaatsen wordt verminderd.

Maatregelen gericht op het faciliteren van parkeren, stimuleren van fietsverkeer en openbaar vervoer, evenals de inrichting van de wegenstructuur in en rondom de stad dragen bij aan het bereiken van een meer verkeersluwe binnenstad. Op dit moment

onderzoekt de gemeente welke parkeermaatregelen bijdragen aan het autoluwer maken van de binnenstad en verruiming van de parkeermogelijkheden op maaiveld voor de binnenstadbewoners.

In de dialoogtafels in het kader van de omgevingswet is veelvuldig de opmerking gemaakt om het aantal auto's in de (binnen)stad op weg naar 2050 verder terug te dringen en eventueel hiervoor in de plaats met deelauto's of e-deelauto's te gaan werken. Op dit moment staan op steeds meer plaatsen in de stad (elektrische) deelauto's. Het gebruik neemt toe en de deelauto wordt geïntegreerd in het publiek vervoerssysteem waarmee het toegankelijker zal worden. In 2025 werken we aan het verder uitbreiden van het aantal deelauto's in Middelburg.

7. Een toegankelijke stad

In november 2020 heeft de gemeenteraad het prioriteitenplan "Toegankelijkheid openbare ruimte" vastgesteld. In het plan is vastgelegd hoe in de gemeente Middelburg de toegankelijkheid kan worden behouden en verbeterd. Speerpunten zijn:

- Werken aan bewustwording over toegankelijkheid;
- Behouden van een basiskwaliteit en verbeteren van toegankelijkheid bij onderhoudswerkzaamheden;
- Regulier overleg inplannen met de belangenvereniging;
- Knelpunten signaleren en zo mogelijk oplossen.

Samen met betrokken vertegenwoordigers van organisaties kijken we hoe we onze openbare ruimte zo passend mogelijk toegankelijk kunnen maken en houden. De komende jaren zetten we - conform het beleid voor het wegenonderhoud - met name in op het verbeteren van kleine direct overlast gevende situaties, omvangrijkere situaties worden aangepakt bij planmatig onderhoud.

Invulling van financiële ruimte kadernota 2025-2028

Nr.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Invulling van financiële ruimte begroting 2024 en meerjarenraming 2025 - 2027¹				
1	-242	0	0	0
2	0	0	-59	-59
	-242	0	-59	-59

Invulling van financiële ruimte kadernota 2025 - 2028

Nr.	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026	2027	2028
1 Monitoring verkeersbewegingen gemeentelijk wegen (motorvoertuigen)	0	-10 ²	-10	-10
2 Quick-wins verkeersveiligheid Middelburg	-500	0	0	0
3 Ronde kruispunt Sandberglaan-Pres. Rooseveltlaan-Laan der Verenigde Naties	-675	0	0	0
4 Verbeteren voorrangssituaties Stationsstraat	-250	0	0	0
	-1.425	-10	-10	-10
	-1.667	-10	-69	-69

1 Voor een toelichting op de mutaties 2024 - 2027 zie begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027.

2 Kosten monitoring verkeersbewegingen gaan een jaar eerder in zoals toegelicht in de technische vragen Kadernota 2025-2028.

1. Monitoren verkeersbewegingen gemeentelijk wegen (motorvoertuigen)

Als gevolg van de inwerkingtreding van de Omgevingswet moeten BGE's (Basis Geluid Emissies) voor alle gemeentelijke wegen waarop meer dan 2500 motorvoertuigen per etmaal rijden worden bepaald en worden ingevoerd in een landelijk register CVGG (centraal register geluidgegevens). Dit moet voor 2026 gebeuren. Deze werkzaamheden moeten gelet op de complexiteit uitbesteed worden en worden periodiek gemonitord.

2. Quick wins verkeersveiligheid Middelburg

Er is nog geen concreet plan en concrete locaties in beeld maar gedacht kan worden aan de situatie bij de Schroebrug en de Koestraat. Op basis van de ongevalgegevens maken we een analyse van geschikte locaties waar met quick-wins een positieve impuls aan de verkeersveiligheid kan worden gegeven. Halverwege 2024 gaat de subsidieregeling SPV open voor aanvragen. Hier dienen we ook een aanvraag voor in. Verwacht wordt een subsidiemogelijkheid van € 300.000. De aangevraagde € 500.000 gebruiken we ook als dekking voor de eigen bijdrage van 50%. Met de huidige budgetten is de stijging van het aantal verkeersongevallen onoplosbaar. De huidige budgetten geven uitsluitend ruimte om maatregelen te treffen bij herinrichtingen.

Door dit bedrag in quick-wins te stoppen kunnen we snel en doelmatig een aantal maatregelen treffen die direct effect hebben op de verkeersveiligheid.

3. Ronde kruispunt Sandberglaan-Pres. Rooseveltlaan-Laan der Verenigde Naties

Met deze maatregelen wordt verkeersveiligheid verbeterd door duurzaam veilige inrichting van kruispunten door middel van aanleg rotonde. Daarnaast neemt het energieverbruik af door het saneren verkeersregelinstallatie. Uitvoeren van maatregelen in het kader van klimaatadaptatie vraagt om minder verhardingen en meer vergroening.

4. Verbeteren voorrangssituaties Stationsstraat

De Stationsstraat vormt een belangrijke verbinding tussen het station en de binnenstad voor voetgangers en fietsers. Enerzijds is een deel van de Stationsstraat (inclusief brug) vormgegeven als fietsstraat anderzijds is de voorrangssituatie gelijkwaardig t.o.v. de andere wegen. Dit zorgt er met hoge regelmaat voor dat er conflicten ontstaan omdat de voorrang verkeerd wordt ingeschat. Als 1 van de belangrijkste toegangsroutes naar de binnenstad willen we de loop- en fietsroute over de Stationsstraat versterken en daarmee de voetganger en fietser op 1 zetten.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
verkeersongevallen per 100.000 inwoners	Middelburg	609	395	498,3	615,9	nrb
	Nederland	780	596	654,4	692	nrb

Wat mag het kosten?

2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Overzicht taakvelden						
Lasten						
2.01.0 Verkeer en vervoer	13.931	12.991	14.459	12.780	13.130	13.415
2.02.0 Parkeren	2.708	2.839	3.093	3.051	3.156	3.205
2.03.0 Recreatieve havens	0	0	0	0	0	0
2.04.0 Econ havens en waterwegen	344	807	487	635	637	638
Totaal lasten	16.983	16.637	18.040	16.467	16.923	17.258
Baten						
2.01.0 Verkeer en vervoer	2.321	1.434	1.471	1.273	1.312	1.348
2.02.0 Parkeren	11	5	6	6	6	6
2.03.0 Recreatieve havens	70	68	70	73	75	77
2.04.0 Econ havens en waterwegen	135	124	128	132	137	141
Totaal baten	2.537	1.631	1.675	1.483	1.529	1.572
Saldo						
2.01.0 Verkeer en vervoer	-11.610	-11.558	-12.989	-11.508	-11.818	-12.067
2.02.0 Parkeren	-2.696	-2.834	-3.088	-3.046	-3.150	-3.198
2.03.0 Recreatieve havens	70	68	70	73	75	77
2.04.0 Econ havens en waterwegen	-209	-682	-359	-503	-501	-497
Totaal overzicht taakvelden	-14.446	-15.006	-16.365	-14.984	-15.394	-15.686

Economie

De gemeente Middelburg streeft ernaar om een aantrekkelijke vestigingsplaats te zijn voor bedrijven en instellingen. Daarnaast is het toerisme voor Middelburg een belangrijk onderdeel van onze lokale economie. In juni 2023 heeft de gemeenteraad de kaders

vastgesteld voor het nieuwe toeristische beleid. De gemeenteraad heeft het nieuwe beleid in september 2024 vastgesteld. Op basis van de eerdere participatiebijeenkomsten over de Omgevingsvisie Middelburg 2050 en de discussie erover is het duidelijk dat hierbij de vraag centraal staat hoe we een goede balans vinden tussen levendigheid en leefbaarheid. Die vraag speelt met name in de Middelburgse binnenstad.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Beleidsplan Toerisme 2030 (concept)
- Omgevingsvisie Middelburg 2050

In 2024 zijn de Omgevingsvisie Middelburg 2050 en het Beleidsplan Toerisme vastgesteld. In 2025 wordt gestart met de uitvoering van deze plannen.

Omgevingsvisie Zeeland

In de Omgevingsvisie is bepaald dat geen groei van kampeerplaatsen meer plaats vindt. Daarnaast is er een zgn. regionale ontwikkelingslocatie aangewezen op de locatie van Waterpark Veerse Meer. De stad Middelburg is een zgn. hotspot. Voor hotels gelden uitbreidingsmogelijkheden in stedelijk gebied en de hotspots. Middelburg wordt ook aangewezen als locatie voor grootschalige dagrecreatie (>250.000 bezoekers/jaar).

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijk effect

Het zorgen voor een evenwichtige arbeidsmarkt, het in stand houden van voorzieningen in Middelburg en het in balans houden van toerisme en leefbaarheid.

Doelstellingen

1. Formuleren van een ruimtelijk-economische visie op Walcheren in samenwerking met de gemeenten Vlissingen en Veere en provincie Zeeland.
2. het tegengaan van oneigenlijk gebruik van bedrijfsterreinen.
3. het voorkomen van leegstand van winkel- en horecapanden, behoud positie als winkelstad.
4. het spreiden van recreatief bezoek aan Middelburg in tijd en ruimte en het bewaken van de leefbaarheid.
5. het in evenwicht brengen van de belangen van horeca en detailhandel en bewoners van de binnenstad.
6. uitbouwen van de samenwerking met Veere en Vlissingen op het gebied van toerisme.

Wat gaan we daarvoor doen?

Fysieke bedrijfsinfrastructuur: herstructurering

De Raad van State heeft het bestemmingsplan voor Trekdijk vernietigd. Het college heeft aangegeven de discussie met de gemeenteraad te willen voeren over het gewenste economische profiel van Middelburg voordat er besluiten worden genomen over bedrijventerreinen. Aan de hand van het economische profiel bepaalt het gemeentebestuur voor welke bedrijven ruimte wordt gemaakt en of er nog nieuw bedrijventerrein nodig is. Daarbij

zal afstemming worden gezocht met andere Zeeuwse overheden en North Seaports. Er is door de Walcherse gemeenten en Provincie Zeeland opdracht verleend aan Stec Groep voor het opstellen van een Ruimtelijk Economische Visie voor Walcheren. In deze visie zal worden bepaald voor welk type bedrijven de Walcherse gemeente nog ruimte beschikbaar stellen. Op korte termijn betekent dit dat er geen bouwgrond voor bedrijven in Middelburg is en dat ondernemers een bestaand bedrijfspand moeten zoeken of moeten uitwijken naar andere gemeenten.

De herstructurering van het voormalige CZAV-complex aan de Kleverskerkseweg 53 wordt in 2025 afgerond. In dit project wordt gewerkt volgens de principes van circulair bouwen. De gemeente zal zich inzetten voor de realisatie van een Smart Grid op Arnestein waarbij duurzame energie wordt opgewekt (zonnepanelen op daken van bedrijfsgebouwen) en uitgewisseld tussen bedrijven en waarbij een collectieve laadvoorziening voor elektrische vrachtwagens wordt gerealiseerd. Uit een in 2024 uitgevoerd haalbaarheidsonderzoek bleek dat een energie hub belangrijke voordelen biedt voor ondernemers. Dit project draagt bij aan een van de gedeelde opgaven van raad en college.

Binnenstad: detailhandel en horeca

Het college gaat een ontwikkelvisie opstellen voor de binnenstad met aandacht voor participatie en de verkeerskundige effecten. De binnenstad blijft aantrekkelijk voor inwoners en bezoekers en daardoor blijft het grote en diverse winkelaanbod in stand.

Toerisme

In 2025 geven we uitvoering aan het Beleidsplan Toerisme.

Prestatie

vaststellen economisch profiel Middelburg
uitvoeren toeristisch beleidsplan
realisatie Smart Grid Arnestein

Invulling van financiële ruimte kadernota 2025-2028

Nr.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
-----	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Invulling van financiële ruimte begroting 2024 en meerjarenraming 2025 - 2027¹

Nr.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Er zijn geen mutaties vanuit de (meerjaren)begroting 2024 - 2027 op dit programma.				
	0	0	0	0
Invulling van financiële ruimte kadernota 2025 - 2028				
1 Uitvoering Beleidsplan Toerisme	-90	-40	-40	-40
	-90	-40	-40	-40
	-90	-40	-40	-40

1 Voor een toelichting op de mutaties 2024 - 2027 zie begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027.

1. Uitvoering Beleidsplan Toerisme

Binnen dit plan worden de volgend items meegewogen:

- Online toeristische marketingcampagne en/of overwegen om (structureel) aan te sluiten bij ZMO/Toeristische Marketing Zeeland;

- ⊥ Opzetten monitoring impact toerisme, bezoekers en verblijfsaccommodaties op leefbaarheid en economie;
- Door VR/AR toepassingen erfgoed en historie beleefbaar en toegankelijk maken.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
Functiemenging (%)	Middelburg	50,6	50	50,4	50,8	50,7
	Nederland	53,2	53,2	53,3	52,3	54,2
Vestigingen (van bedrijven) (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar)	Middelburg	149,9	153,1	162,1	168,5	173,3
	Nederland	151,5	158,14	165,1	161,6	181,8

De landelijke beleidsindicatoren zeggen niets over de beleidsdoelen van de gemeente Middelburg.

Wat mag het kosten?

3 Economie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Overzicht taakvelden						
Lasten						
3.01.0 Economische ontwikkeling	123	217	121	124	128	132
3.02.0 Fysieke bedrijfsinfrastruct	4.572	2.627	1.019	967	980	933
3.03.0 Bedrijvenloket en bedrijfsreg	190	224	237	238	247	256
3.04.0 Economische promotie	886	917	1.112	1.025	1.036	1.142
Totaal lasten	5.771	3.986	2.490	2.355	2.392	2.463
Baten						

3 Economie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
3.01.0 Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
3.02.0 Fysieke bedrijfsinfrastruct	5.288	2.595	986	934	947	900
3.03.0 Bedrijvenloket en bedrijfsreg	64	75	78	80	83	85
3.04.0 Economische promotie	1.995	1.886	1.922	1.917	1.919	2.102
Totaal baten	7.348	4.557	2.986	2.932	2.949	3.088
Saldo						
3.01.0 Economische ontwikkeling	-123	-217	-121	-124	-128	-132
3.02.0 Fysieke bedrijfsinfrastruct	716	-32	-33	-33	-33	-32
3.03.0 Bedrijvenloket en bedrijfsreg	-126	-149	-159	-158	-164	-170
3.04.0 Economische promotie	1.110	969	810	892	883	960
Totaal overzicht taakvelden	1.577	571	496	577	557	625

Onderwijs

Onderwijs draagt er aan bij dat jongeren zich kunnen ontwikkelen, weerbaar zijn en zelfstandig worden. Wij streven daarom naar een gevarieerd aanbod van onderwijs op verschillende niveaus. Een speerpunt is kansengelijkheid, dit is het belangrijkste onderdeel van het onderwijsachterstandenbeleid

en heeft een prominente rol in de lokale educatieve agenda. Een ander speerpunt is het bestrijden van schoolverzuim. Het is belangrijk om schooluitval vroegtijdig aan te pakken. In eerste instantie zetten we maximaal in om de jongeren een startkwalificatie te laten halen. Mocht dit alsnog niet lukken dan zetten we ons netwerk in om jongeren aan werk te helpen of in beeld te brengen bij een andere vorm van dagbesteding. Voorop staat dat de jongeren “participeren”.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Strategisch Huisvestingsplan 2020-2039
- Omgevingsvisie Middelburg 2050
- Beleidsnotitie Nationaal Programma Onderwijs 2022-2025
- Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026
- Beleidsnota studentenhuysvesting 2023-2028
- Lokale educatieve agenda
- Manifest Kansengelijkheid

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijk effect

Kinderen en jongeren groeien op tot meedenkende en meehelpende burgers en zijn voorbereid op deelname in een participatiemaatschappij waar een steeds groter beroep wordt gedaan op de samenredzaamheid en de eigen verantwoordelijkheid.

Doelstellingen

1. Het bevorderen van de kansengelijkheid voor jeugd

2. Kinderen starten zonder achterstanden op de basisschool, door alle peuters voorschoolse educatie aan te bieden
3. Vroegsignaleren van problemen bij kinderen en jeugd
4. Versterken ondersteuningsstructuren in het onderwijs
5. Zoveel mogelijk jongeren met een startkwalificatie op de arbeidsmarkt brengen. Het voorkomen van het vroegtijdig schoolverlaten staat hierbij voorop.
6. Thuiszitters (Primair, Voortgezet en Speciaal Onderwijs) en voortijdig schoolverlaters (MBO) worden vaker toegeleid naar onderwijs of als onderwijs niet passend is- naar werk of hulpverlening.
7. Verzuimende leerlingen volgen na interventies van het RBL vaker de lessen
8. Het bevorderen van gedrag over duurzaamheid bij kinderen (en tevens hun ouders) zowel op jonge leeftijd als wanneer ze zelf volwassen zijn
9. Voldoen aan de zorgplicht voor onderwijshuisvesting t.b.v. primair- en voortgezet (speciaal) onderwijs
10. Faciliteren vestiging en financiering uitbreiding hoger- en academisch onderwijs

Wat gaan we daarvoor doen?

Kansengelijkheid

Het onderwijsachterstandenbeleid is de grootste investering in gelijke ontwikkelkansen. Er is voor de huidige beleidsperiode gekozen om vooral te investeren in de grootste achterstanden, ongelijk verdelen voor gelijke ontwikkelkansen. De scholen met de grootste populatie aan 'doelgroepkinderen' ontvangen de meeste middelen om samen met de kinderopvang waar voorschoolse educatie geboden wordt, in te zetten voor het inlopen van achterstanden.

In 2025 wordt er een vervolg gegeven aan de uitvoering van de Lokale Educatieve Agenda. Er wordt bestuurlijk overlegd met het onderwijs over de onderwerpen passende ondersteuning bij het leren en ontwikkelen en inclusie en gelijke kansen. Ook is er voor de scholen in het primair onderwijs weer een mogelijkheid om aanspraak te maken op het 'Gelijke Kansen' budget om gelijke kansen voor de Middelburgse leerlingen te vergroten.

Voorschoolse educatie

Er wordt geïnvesteerd in voldoende en verspreid aanbod van voorschoolse educatie, door een combinatie aan plekken te subsidiëren voor de peuters met en zonder (taal) achterstand.

De peuterconsulenten die in 2024 gestart zijn, zetten zich ook in 2025 in om goed samen te werken met de betrokken organisaties. Die samenwerking is er op gericht om het non-bereik van doelgroeppeuters terug te brengen, vroeg te signaleren om kansen op inhalen achterstanden te vergroten. Maar ook om ouders te ondersteunen naar passende zorg en ondersteuning om hun kinderen goed op de basisschool te laten starten.

Vroegsignalering en ondersteuningsstructuren onderwijs

In 2023 en 2024 is er geïnvesteerd in het versterken van de ondersteuningsstructuren in het onderwijs, destijds grotendeels vanuit de specifieke uitkering om achterstanden opgelopen in coronaperiode in te halen. De inzet is een versterking van begeleiding en interventies op de scholen, door schoolmaatschappelijk werk, jongerenwerk en samenwerking van de partijen rondom de leerlingen. Door de inzet ook in 2025 voort te zetten kunnen problemen vroeg gesignaleerd worden en wordt er laagdrempelig, toegankelijk, dichtbij en vooral preventief hulp ingezet. Ook beoogd het een verbetering in de aansluiting van onderwijs en zorg, de inzet van de intermediairs onderwijs en jeugd draagt daar ook aan bij.

Meer kinderen volgen onderwijs

De belangrijkste en overkoepelende doelstelling van het Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL) is het volgen van onderwijs door kinderen in onze gemeente. We werken hiertoe nauw samen met scholen, samenwerkingsverbanden passend onderwijs, de collega's van de toegangen, de jeugdgezondheidszorg, buurtteams, sociale wijkteams en andere organisaties. Voor het behalen van deze doelstelling is namelijk een groot aantal partijen betrokken en verantwoordelijk. Onze consulenten brengen sterke gespreksvaardigheden en een brede kennis van de regionale sociale kaart mee. Door de inzet van het regionale VSV-programma en gemeentelijke VSV projecten, werken we met gerichte maatregelen en trajecten aan het voorkomen van voortijdig schoolverlaten.

De invoering van de wet van "school naar duurzaam werk" en de ophoging van de leeftijd van het Doorstroompunt (begeleiding jongeren van 18 tot 23 jaar) naar 27 jaar is uitgesteld. De Zeeuwse projectgroep heeft echter afgesproken om de in 2024 gestarte voorbereiding hiervoor wel zoveel mogelijk door te laten lopen. De huidige VSV plannen lopen vooralsnog door en er wordt ingezet om in 2025 nieuwe plannen op te stellen voor het beperken van het vroegtijdig schoolverlaten in de aankomende jaren. Deze

plannen moeten tot stand komen door een samenwerking van de arbeidsmarktregio, het onderwijs en de gemeenten (lees het RBL).

Thuiszitters

Dit is een verdieping van het eerdere doel, toegespitst op de directe rol en invloed van het RBL in het oplossen van thuiszitters vsv-casuïstiek. Het RBL is intern georganiseerd in een team dat het PO, VO en (V)SO bedient (primair, voortgezet en (voortgezet) speciaal onderwijs) en een team dat het MBO bedient. In het PO, VO, (V)SO team is er een RBL consulent "thuiszitters". In het "MBO" team hebben we ook een RBL consulent "kwetsbare jongeren". M.b.t. deze doelgroep is een methodiek ontwikkeld waarbij sprake is van een sluitende aanpak (Onderwijs/ Werk en Inkomen/RBL).

Er draait nu pilot (voor het tweede jaar) waaruit geëvalueerd is dat voortzetting van deze aandacht dringend nodig is. Als gevolg van de toename van de problematiek onder de jongeren, de lange wachtlijsten in de zorg en de personeel krapte, neemt het aantal thuiszitters alleen maar toe. Ten opzichte van 2023 is er in 2024 sprake van een verdubbeling (van 35 naar 76). Door deze aantallen is er wel geconstateerd dat er blijvende aandacht nodig is. Per 01-01-2025 is de functie van rbl consulent/thuiszittersconsulent derhalve ook opgenomen in de kadernota.

Verzuimende leerlingen

Het RBL heeft de wettelijke taak om ongeoorloofd verzuim van leerplichtige kinderen en minderjarige jongeren tegen te gaan. Ook verzuim van meerderjarigen pakken wij –volgens bovenregionale afspraken– op. Wij hebben met name invloed ná het eerste verzuim, immers dan kunnen wij met kind/ouder(s) in gesprek. Ons doel daarmee is dat kinderen na dit gesprek stoppen met verzuimen. In het gesprek doet de consulent onderzoek naar de oorzaak van het verzuim. Samen met kind, ouder(s) en (in afstemming met) school wordt gezocht naar het wegnemen van die oorzaak en worden afspraken gemaakt om het verzuim te stoppen. Handhaving kan bij minderjarigen aan de orde zijn, wanneer het verzuim terugkerend en verwijtbaar is. Vaker wordt een kind doorgeleid naar vrijwillige hulpverlening. Het RBL volgt hierin de landelijke richtlijn (Methodische Aanpak Schoolverzuim). De samenwerking met, en het tijdig en kwalitatief goed melden van, scholen is essentieel in de aanpak van verzuim. Het RBL investeert daartoe in de relatie met scholen, bijvoorbeeld door jaarlijkse schoolbezoeken, startgesprekken, werken op locatie en het geven van voorlichting.

Milieueducatie

Terra Maris voert NME uit in opdracht van de 3 Walcherse gemeenten. Vanaf april 2025 wordt de wisselexpositie Poepgoed in Terra Maris getoond. Een aansprekend startpunt voor verschillende, leuke en verrassende biodiversiteit-verhalen. Naast de gebruikelijk speurtocht, wordt voor scholen een extra educatief programma ontwikkeld.

Ook in 2025 wordt samen met de andere Zeeuwse NME-centra een aantal leskisten geüpdatet. De onderwerpen zijn verdeeld binnen Zeeland en Terra Maris zal biodiversiteit & natuur nader uitwerken. Dit onderwerp is een mooie basis om positief gedrag op latere leeftijd te ontwikkelen. Het doel is "Groenverwondering bij elk kind". Dat leidt namelijk tot verantwoordelijkheidsgevoel. Wat weer leidt tot bewust omgaan met grondstoffen, energie, bodem, groen, natuur, zee, etc... Het project de Duurzame school voor de Toekomst (werktitel) is een samenwerking van NME Zeeland (5 Zeeuwse NME centra) met IVN. Hiervoor wordt ook lesmateriaal ontwikkeld.

Onderwijshuisvesting

De komende jaren investeren we, zoals in het Strategisch Huisvestingsplan 2020-2039 (SHP) staat beschreven, in de onderwijsvoorzieningen in het primair-, speciaal- én voortgezet onderwijs. In 2025 worden de volgende activiteiten met betrekking tot onderwijsvoorzieningen verwacht:

- Verder onderzoek uitvoeren naar de mogelijkheden voor het vervangen van de tijdelijke onderwijshuisvestingsvoorziening voor een permanente onderwijshuisvestingsvoorziening t.b.v. kindcentrum Aventurijn. Ook zal onderzoek plaatsvinden naar de huisvestingssituatie bij de Franciscusschool.
- Uitwerken van de plannen ter vervanging schoolgebouwen t.b.v. OBS Element en CBS Wilgenhof in een brede scholencomplex 'Hart van Dauwendaele'.
- Uitwerken van de plannen voor de vervanging van het oude bouwdeel 1962 van locatie CSW van der Perre en nieuwbouw CSW Toorop in 2026.

Vervolgonderwijs

De onderwijsinstellingen, UCR, HZ en Scalda zijn belangrijk voor de kennisinfrastructuur, de economie en de leefbaarheid van de stad. Voor het hoger onderwijs is het op dit moment niet duidelijk wat het nieuwe kabinet en de Tweede Kamer gaan doen met betrekking tot het aantal internationale studenten en bezuinigingen op het hoger onderwijs. Deze zaken zijn

van groot belang voor de toekomst van de UCR en HZ. De eerder beoogde realisatie van nieuwe studentenwoningen op het voormalige PZEM-terrein is sterk naar beneden bijgesteld. Op dit moment wordt dan ook naar een andere lokatie gezocht om nieuwe studentenwoningen te realiseren zoals in de beleidsnota studentenhuisvesting is aangegeven.

Eind 2024 wordt gestart met het formuleren van een vervolgonderwijsvisie waarin wordt ingegaan op de vraag hoe

we Middelburg als onderwijsstad verder willen ontwikkelen. Van belang voor de doorontwikkeling van Middelburg als campus voor het hoger onderwijs is ook de samenwerking met Vlissingen waar de niet technische opleidingen van de HZ en het Delta Climate Center is gevestigd.

Prestatie

Scholen werken samen met kinderopvang organisaties om (kans) op achterstanden te verkleinen

Scholen zetten middelen in om kansengelijkheid te vergroten

Er is voldoende en verspreid aanbod voor voorschoolse educatie

Het non-bereik van doelgroeppeuters wordt teruggedrongen

Problemen bij kinderen en jeugd worden vroeg gesignaleerd

Er is extra inzet van begeleiding en interventies in het onderwijs voor vroeg signalering en preventieve inzet

Er is inzet van intermediairs voor aansluiting onderwijs en zorg

Er wordt samengewerkt met de partners om het aantal thuiszittende leerlingen terug te dringen

De voorbereiding voor nieuwe plannen VSV wordt verder doorgezet

Er wordt uitvoering gegeven aan een sluitende aanpak voor kwetsbare jongeren

Het aantal leerplichtvrijstellingen wordt laag gehouden

Verzuimende leerlingen volgen na interventie van het RBL vaker lessen

Er is een educatief programma voor scholen over biodiversiteit

De leskisten voor scholen over biodiversiteit zijn geüpdate en worden ingezet

Bij de KC de Aventurijn staan een aantal tijdelijke units voor de onderwijshuisvesting. Er loopt een onderzoek naar mogelijkheden voor het vervangen van tijdelijke onderwijshuisvesting door permanent onderwijshuisvesting bij Aventurijn.

Bij de Franciscusschool staat een tijdelijke onderwijshuisvesting. Er loopt een onderzoek naar mogelijkheden voor het vervangen van tijdelijke huisvesting door permanent huisvesting.

Conform het IHP gaan we een brede scholencomplex bouwen ter vervanging van de onderwijshuisvesting van de Wilgenhof en het Element. De plannen hiervoor zijn in een vergevorderd stadium uitgewerkt samen met de schoolbesturen.

Realiseren van een nieuw huisvestingsplan voor de scholen (SHP)

Opstellen visie op vervolgonderwijs

Faciliteren vervolgonderwijs

Meetpunt	1-10-2022	1-10-2023	1-10-2024	1-10-2025
Percentage nieuwe jaarlijkse VSV in de RMC regio	1,80%	1,70%	1,60%	
Percentage VSV dat jaar later opleiding volgt	25%	28%	32%	
Percentage VSV dat jaar later werk heeft	44%	46%	48%	

Invulling van financiële ruimte kadernota 2025-2028

Nr.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Invulling van financiële ruimte begroting 2024 en meerjarenraming 2025 - 2027¹				
1 Nieuwbouw realiseren voor OBS het Element	-167	-66	-66	-66
2 Nieuwbouw Christelijke Scholengemeenschap Walcheren (VO)	0	-2.426	-2.426	-2.426
	-167	-2.492	-2.492	-2.492
Invulling van financiële ruimte kadernota 2025 - 2028				
1 Tijdelijke voorziening Aventurijn	-32	-32	-32	-32
2 Renovatie dislocatie Algemene Basisschool Middelburg (Molenwater 4a)	0	0	0	-190
3 Herijking Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (SHP)	-30	0	0	0
4 Vervanging van de dakbedekking gymzaal (de Stroming)	-20	0	0	0
5 Nieuwbouw CSW loc. Toorop en ver-/nieuwbouw loc. v.d. Perre	0	-1.194	-468	-468
6 Strategische ondersteuning op onderwijshuisvesting	-25	-25	0	0
7 Verlenging ondersteuningsstructuur in het onderwijs (NPO)	-440	0	0	0
8 Formatie peuterconsulent	-75	-78	-82	-85
9 Formatie RBL Walcheren (thuiszitters)	-45	-47	-50	-51
	-667	-1.376	-632	-826
	-834	-3.867	-3.124	-3.318

¹ Voor een toelichting op de mutaties 2024 - 2027 zie begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027.

1. Tijdelijke voorziening Aventurijn

De Aventurijn heeft een grote aantrekkingskracht en groeit. Het hoofdgebouw en de dislocatie aan de Griffioenstraat 34 met daarbij de eerder geplaatste tijdelijke voorziening zitten vol. Na de zomervakantie start er een extra lesgroep en in de dislocatie zit een lesgroep in de centrale hal. Deze groepen verdienen eigen lokalen. Voor een permanente oplossing is er een concept herstructureringsplan "Hart van Griffioen". In een eerder aangeboden raadsvoorstel is aangegeven dat kosten voor deze tijdelijke uitbreiding in de kadernota worden verwerkt.

2. Renovatie dislocatie Algemene Basisschool Middelburg (Molenwater 4a)

In 2028 is renovatie van de dislocatie Algemene Basisschool Middelburg aan het Molenwater 4a voorzien.

3. Herijking Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (SHP)

Bij de vaststelling van het SHP is afgesproken het SHP 2020-2039 na 5 jaar te herijken. Binnen de herijking krijgt verduurzaming van schoolgebouwen ook een plek. De intentie is om de herijking samen met de gemeente Vlissingen op te pakken.

4. Vervanging van de dakbedekking gymzaal (de Stroming)

Vervanging van de dakbedekking appartementengebouw Keetenstraat/Oosterscheldestraat/Mosselkreekstraat in de Stroming waar de gemeentelijke gymzaal een onderdeel van is.

5. Nieuwbouw CSW loc. Toorop en vern-/nieuwbouw locatie Van de Perre

Momenteel wordt er studie naar gedaan om de Toorop locatie te verlaten en nieuw te bouwen op de locatie Van de Perre en tevens het oude bouwdeel op de locatie v.d. Perre te ver-/nieuwbouwen. De mogelijkheid voor doordecentralisatie wordt tevens onderzocht. De wens is om deze locaties tegelijkertijd aan te pakken en de locatie Toorop aan te bieden voor ontwikkeling. De realisatie kan in 2026 worden ingezet.

6. Strategische ondersteuning op onderwijshuisvesting

De komende jaren spelen er veel vraagstukken die het onderwijs, en dan met name onderwijshuisvesting, raken. We volgen het strategisch huisvestingsplan, maar er doen zich ook nieuwe inzichten en ontwikkelingen voor. Om integraal en adequaat te kunnen overleggen hierover is er dringende behoefte aan

deze ondersteuning. De huidige formatie 0,5 fte adviseur II onderwijshuisvesting is momenteel niet toereikend om hier invulling aan te geven. Het voorstel is om extra capaciteit vrij te maken, daarna te evalueren en te bezien of het nodig is dit structureel te borgen in de organisatie.

7. Verlenging ondersteuningsstructuur in het onderwijs (NPO)

Door middel van de NPO middelen is er geïnvesteerd in extra ondersteuning in het onderwijs. Het plan is om dit voort te zetten in 2025 om continuïteit te borgen en in 2024 met een breder plan (jeugdbeleid) te komen voor het vervolg. Het doel is (extra) inzet voor capaciteit dmv subsidies bij de partners (intensivering schoolmaatschappelijk werk, jongerenwerk, preventie GGZ/verslavingszorg, groepsinterventies en versterken samenwerking) en het vervolgen van de functie intermediair bij Toegang in Middelburg. Voor het vervolg na 2025 zal in 2024 een voorstel gedaan worden.

N.B. Alle gemeenten in Nederland kregen in de schooljaren 2021-2022 en 2022-2023 geld voor het inhalen van corona gerelateerde onderwijsvertragingen bij kinderen en jongeren. Deze regeling is gestopt.

8. Formatie peuterconsulent

Er is formatie nodig voor het uitvoeren van de beleidsdoelstellingen vanuit OAB. Denk dan aan peuters met geïndiceerde taalachterstand, doorgaande ontwikkelingslijn kinderen, gezamenlijke zorgstructuur kinderopvang en aansluiting onderwijs op gemeentelijke zorgstructuur.

9. Formatie RBL Walcheren (thuiszitters)

Voor 2025 is extra capaciteit nodig voor aandacht voor de groep thuiszitters. Deze inzet wordt samen met gemeente Vlissingen en Veere binnen RBL opgepakt. Continuering voor de jaren 2026 en verder is nog onderwerp van gesprek. Hier zal in de kadernota 2026 – 2029 op geanticipeerd worden.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	Middelburg	1,0	0,7	1,3	1,4	1,3
	Nederland	2,4	2,7	2	2,7	6,3
Relatief verzuim (aantal leerplichtige jongeren dat langer dan 4 weken niet ingeschreven was op school per 1.000 leerlingen)	Middelburg	9,0	nbn	12	19	17
	Nederland	26,0	nbn	19	24	27
Voortijdige schoolverlaters tussen de 12-23 jaar zonder startkwalificatie (vsv-ers)	Middelburg	2,0	1,9	2	2,6	2,3
	Nederland	2,0	1,7	1,9	2,4	2,4

Wat mag het kosten?

4 Onderwijs	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Overzicht taakvelden						
Lasten						
4.01.0 Openbaar basisonderwijs	755	904	921	916	935	952
4.02.0 Onderwijshuisvesting	3.521	4.014	4.048	7.780	7.005	7.136
4.03.0 Onderwijsbel en leerlingzaken	4.159	4.405	4.443	4.009	4.100	4.181
Totaal lasten	8.436	9.323	9.412	12.706	12.040	12.270
Baten						
4.01.0 Openbaar basisonderwijs	140	127	131	135	140	144

4 Onderwijs	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
4.02.0 Onderwijshuisvesting	284	45	14	33	33	33
4.03.0 Onderwijsbel en leerlingzaken	3.198	3.215	2.892	2.966	3.024	3.075
Totaal baten	3.622	3.386	3.036	3.134	3.196	3.252
Saldo						
4.01.0 Openbaar basisonderwijs	-615	-777	-790	-781	-795	-809
4.02.0 Onderwijshuisvesting	-3.237	-3.969	-4.035	-7.747	-6.973	-7.103
4.03.0 Onderwijsbel en leerlingzaken	-962	-1.190	-1.551	-1.043	-1.076	-1.106
Totaal overzicht taakvelden	-4.814	-5.936	-6.376	-9.571	-8.844	-9.018

Sport, cultuur en recreatie

Middelburg is een vitale en groene stad waarin het prettig wonen, werken, participeren en recreëren is. Een aantrekkelijke

en bruisende stad die een aantrekkingskracht heeft die tot ver buiten de regio reikt en waarin sport, bewegen, kunst en cultuur erg waardevol zijn.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Lokaal Sportakkoord Middelburg 2023 - 2026
- Nota archeologische monumentenzorg Walcheren 2016 - 2022
- Groen Beleidsplan 2016 - 2026
- Plan van aanpak Brede SPUK 2023
- DNA Middelburg

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijk effect

Sport, kunst en cultuur dienen voor iedere Middelburger bereikbaar en toegankelijk te zijn, ongeacht factoren als afkomst,

seks, gezondheid, financiële positie of opleidingsniveau. Daarnaast moet Middelburg ook een gastvrije en bruisende stad zijn, waar het aangenaam is om te verblijven en te wonen en waar ruimte is voor festivals en evenementen.

Middelburg is daarnaast een stad die een aantrekkingskracht heeft die tot ver buiten de regio reikt en kunst en cultuur zijn daarin erg waardevol. Ze helpen Middelburg een aantrekkelijke gemeente te zijn, kunnen helpen bij het vinden van antwoorden op maatschappelijke vragen en dragen vaak ook bij aan sociale doelen. Middelburg is het kloppend culturele hart van Zeeland en dat willen we verder hoorbaar, zichtbaar en voelbaar maken.

Doelstellingen

1. Versterken van de lokale culturele sector;
2. Bevorderen van de deelname aan en de kwaliteit van het sportieve en culturele aanbod in Middelburg;
3. Faciliteren van een onderscheidend evenementenaanbod, het hele jaar rond;
4. Investeren in vergroening en een ecologisch verantwoord groenbeheer in Middelburg;

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstelling 1. Versterken van de lokale culturele sector

Vernieuwing

Het genereren van vernieuwing en samenwerking vraagt, zeker in een aanlooperperiode, extra capaciteit en middelen. Met het implementeren van onze eigen cultuurvisie ontstaat ruimte om te investeren in nieuwe, vernieuwende activiteiten, onder meer via de projectsubsidie 'vernieuwende kunst' en de op te stellen makersregeling. We blijven in 2025 daarnaast zorgen voor een stabiele basis. Zo ontvangt Middelburg sinds 2009 een decentralisatieuitkering Beeldende Kunst en Vormgeving, onder voorwaarde dat Middelburg ook minimaal € 150.000 uit eigen middelen bijdraagt aan hedendaagse beeldende kunst. Daarmee is dekking voor onze uitgaven op het gebied van eigentijdse beeldende kunst zoals bij SBKM/de Vleeshal, dat tussen 2025 en 2028 onderdeel is van de landelijke Basisinfrastructuur. De ZB voert de taken uit de Wet Stelsel Openbare Bibliotheken uit bij het vervullen van de maatschappelijke functie.

Haalbaarheidsonderzoek

We gaan onderzoeken of, en zo ja op welke wijze, het initiatief voor een museum over de Middelburgse geschiedenis levensvatbaar is.

Kunst in de openbare ruimte

Kunst kan verbindend werken in de openbare ruimte. Een toevallige ontmoeting met een kunstwerk kan iedereen overkomen. In 2025 vervolgen we de uitvoering van het aanbestedingsproces voor herstel van achterstallig onderhoud en structureel onderhoud van kunst in de openbare ruimte.

Samenwerking

Het Rijk heeft de provincie en Z4-gemeenten aangewezen als één van de stedelijke cultuurregio's in Nederland. Twee Middelburgse instellingen (Zeeuws Museum en SBKM/Vleeshal) ontvangen bovendien t/m 2028 net als in de periode 2021-2024 extra

landelijke financiering vanuit de landelijke Basisinfrastructuur (BIS). Daarnaast willen we waar mogelijk meer gaan samenwerken met de provincie en andere Zeeuwse gemeenten, bijvoorbeeld bij een eventuele kandidaatstelling voor Europese Culturele Hoofdstad vanuit samenwerking met de stad Gent, de Zeeuwse uitvoering van de landelijke regeling Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028 en een Uitmarkt als opening van het culturele seizoen, die bij toerbeurt in een Z4-gemeente zal worden georganiseerd.

Cultureel erfgoed

Ons Cultureel erfgoed is er in vele vormen. Zo wordt het gebouwd erfgoed vertegenwoordigd door de vele monumenten die de gemeente rijk is. De historische scheepswerf in Arnemuiden biedt een haven voor ons varend erfgoed en de Magirus 1931 brandweerwagen, die tijdens de oorlogsjaren in Middelburg een belangrijke rol heeft vervuld, is een mooi voorbeeld van mobiel erfgoed. Ons roerend erfgoed bevindt zich vooral in het Zeeuws Museum en het Zeeuws Archief met topstukken als een zilveren eredegen uit 1659 en de beroemde wandtapijten uit diezelfde eeuw. Niet alleen tastbare zaken horen tot ons erfgoed, ook rituelen en gebruiken zoals het ringrijden en het molenaarsambacht. Cultureel erfgoed ligt aan de basis van onze identiteit en om het door te geven aan toekomstige generaties moeten we het beschermen maar ook benutten en zorgen dat het beleefd kan worden.

In de vastgestelde omgevingsvisie van de gemeente Middelburg is het belang van ons Cultureel Erfgoed onderschreven. We gaan hiermee aan de slag door Erfgoedbeleid op te stellen waarin het beschermen, benutten en beleven van ons erfgoed centraal zal staan. De nieuw opgestelde kerkvisie zal hierin eveneens een plaats krijgen. De uitbreiding van de formatie met een adviseur erfgoed is voor dit jaar al een goede aanzet.

Aan de zorg voor het gebouwd cultureel erfgoed zijn ook een aantal wettelijke taken verbonden. De mate waarin we in staat zijn deze goed uit te voeren blijft onverminderd zorgelijk. Dit jaar zal onderzocht worden of samenwerking met andere Zeeuwse gemeenten hierin verbetering kan brengen.

Archeologie

Conform de Omgevingswet hebben we de plicht om archeologie een goede plek in de ruimtelijk ontwikkeling te geven. Hiervoor zullen we een goed archeologiebeleid moeten verankeren in onze bestemmingsplannen die op hun beurt ook weer goed

uitgevoerd moeten worden. In een samenwerkingsverband met de gemeenten Veere en Vlissingen houdt de gemeente Middelburg hiervoor de Walcherse Archeologische Dienst (WAD) in stand. De WAD heeft in 2024 het archeologiebeleid geactualiseerd inclusief de Archeologische waarden- en verwachtingskaart en de Archeologische beleidsadvieskaart Walcheren. Daarnaast is de WAD ook nauw betrokken bij het opstellen van de paragraaf archeologie in het omgevingsplan.

De WAD heeft voor 2025 versterking gekregen in de persoon van een tweede veldarcheoloog. Hierdoor zal de WAD nog meer onderzoeken zelf uitvoeren en daarmee de gemeenten de hoge kosten besparen voor de inhuur van externe onderzoeksbureaus. Met regelmaat zal de WAD ook het grote publiek op de hoogte houden van archeologische bevindingen door middel van presentaties, lezingen, lessen op scholen en artikels.

Doelstelling 2. Bevorderen van de deelname aan en de kwaliteit van het sportieve en culturele aanbod in Middelburg

Deelnemen aan cultuur, muziek, sporten en bewegen moet voor iedereen mogelijk zijn en moet daarnaast ook een plezierige en zinvolle vrijetijdsbesteding zijn. Middelburg bevordert daarom de deelname aan én de kwaliteit van het culturele en sportieve aanbod. Dit doen wij met een voorwaardenscheppend, activerend en ondersteunend beleid waarbij we cultuur, muziek, sporten en bewegen inzetten als middel om maatschappelijke doelen te realiseren. Denk aan het bevorderen van sociale samenhang in de wijken, gezondheid, integratie, schoolprestaties en het voorkomen van schooluitval.

Brede SPUK/ GALA

Het ministerie van VWS heeft samen met de VNG en VSG een manier gevonden om alle beschikbare middelen rondom preventie, sport en bewegen te bundelen en onder te brengen in 1 specifieke uitkering (SPUK). De intentie van deze brede SPUK is het bundelen van de middelen rondom programma's en interventies met overlappende doelstellingen, zonder afbreuk te doen aan bestedings- en verantwoordings-eisen. Deze regeling richt zich op thema's en programma's die voor alle gemeenten ter beschikking komen zoals de Brede Regeling Combinatiefunctionarissen, Lokaal Sportakkoord, terugdringen gezondheidsachterstanden, kansrijke start, aanpak overgewicht, aanpak valpreventie, preventie, mentale gezondheid, leefomgeving, alcoholpreventie, versterken sociale basis, mantelzorg, een tegen eenzaamheid en

welzijn op recept. Voor Middelburg hebben we al deze thema's uitgewerkt in een Plan van aanpak Brede SPUK/GALA. In het programma Volksgezondheid en Milieu wordt ook op verschillende thema's uit het plan ingegaan.

Lokaal Sportakkoord Middelburg

In totaal zijn er twee thema's in het plan van aanpak sportgerelateerd, de eerste is het Lokaal Sportakkoord. Voor 2025 hebben we als gemeente opnieuw een uitvoeringsbudget beschikbaar van € 35.000,- om nieuwe gezonde en sportieve initiatieven in Middelburg financieel te ondersteunen. Hiermee zullen we opnieuw in samenwerking met een kerngroep lokale initiatieven ondersteunen die een bijdrage leveren aan onze ambities in het Lokaal Sportakkoord. De uitvraag zal hiervoor opnieuw gebeuren via het platform middelburgontmoet.nl.

Brede Impuls Combinatiefuncties

Het tweede sportieve thema dat is opgenomen in ons plan van aanpak is de Brede Impuls Combinatiefuncties waar Combinatiefunctionarissen en Buurtsportcoaches onderdeel van uitmaken. Deze impuls maakt het voor ons mogelijk om ook in 2025 weer maximaal 11,4 fte in te zetten in de uitvoering, begeleiding en coördinatie van ons beleid en thema's zoals deze in het plan van aanpak zijn omschreven. Deze fte's bieden de vereiste handen om onze doelen op het gebied van sport, gezondheid, preventie, bewegen, cultuur en welzijn te realiseren. Deze fte's zijn werkzaam bij de gemeente Middelburg (2,0 fte), Vizita (7,5 fte) en Cultuurpunt Walcheren (1,3 fte). Dit jaar zullen in overleg met de gemeente Vlissingen en de nieuwe exploitant van het stadsgewestelijke zwembad Feel Fit Center Middelburg - Vlissingen de laatste 0,6 fte worden ondergebracht bij het zwembad om zo verschillende initiatieven te organiseren om ook de zwemvaardigheid van alle Middelburgers te blijven stimuleren.

Jeugdfonds Sport en Cultuur

Dit jaar nemen we als gemeente ook weer deel aan het Jeugdfonds Sport en Cultuur. Hiermee kunnen kinderen en jongeren uit gezinnen met weinig geld (tot en met 130% van het minimum inkomen) toch aan sport, dans, muziek, beeldende kunst, theater of iets anders creatiefs deelnemen. Voor deze kinderen betalen we de contributie / het lesgeld en in bepaalde gevallen ook de benodigde attributen. Mede door het wegnemen van de eigen bijdrage voor gezinnen wiens kinderen via het fonds mogen gaan zwemmen is de verwachting dat het aantal kinderen dat gebruik zal maken van het fonds dit jaar hoger wordt dan het de afgelopen

jaren is geweest. De ambitie is om dit jaar 425 kinderen te helpen aan een structureel sportief aanbod en 58 kinderen aan een cultureel aanbod.

Volwassenfonds Sport en Cultuur

Sinds vorig jaar nemen we als gemeente ook deel aan het volwassenfonds Sport & Cultuur. In aanvulling op het jeugdfonds Sport & Cultuur, wat uitsluitend bedoeld is voor kinderen tot en met 18 jaar, is het Volwassenfonds Sport & Cultuur voor Middelburgse inwoners vanaf 19 jaar. Het Volwassenfonds Sport & Cultuur zorgt ervoor dat ook volwassenen met weinig geld (tot en met 130% van het sociaal minimum inkomen) lid kunnen worden van een sportvereniging of culturele instelling. Op deze manier maken we sport en culturele activiteiten als schilderen, theater, muziekles of beeldende kunst voor iedereen toegankelijk. Via het Volwassenfonds vergoeden we een sportactiviteit ter waarde van een maximaal budget van € 300 per jaar of een cultuuractiviteit ter waarde van een maximaal budget van € 450 per jaar. Ook hier vindt de vergoeding van de contributie rechtstreeks plaats van het fonds aan de sport- of cultuuraanbieder. De ambitie is om dit jaar 252 volwassenen te helpen aan een structureel sportief of cultureel aanbod.

Sportaccommodaties

Naast regulier en groot onderhoud op alle sportparken staan er voor 2025 een aantal investeringen gepland. Na een geslaagde pilot bij Voetbalvereniging Arnemuiden met een robotmaaier, beginnen we in 2025 met de uitrol van robotmaaiers op andere sportparken. Voor het sportpark van Voetbalvereniging Nieuwland wordt een onderzoek uitgevoerd naar de toekomstbestendigheid van de vereniging op de huidige locatie en bij Korfbalvereniging TOP in Arnemuiden zal het complex worden uitgebreid met 2 extra kleedaccommodaties met douchevoorziening. De renovatie van de vier tennisbanen bij tennisvereniging in Dauwendaele vraagt om aandacht.

Doelstelling 3. Faciliteren van een onderscheidend evenementenaanbod, het hele jaar rond

Actualisatie evenementenbeleid Middelburg

In 2024 zijn de eerste voorbereidingen getroffen voor het actualiseren van het evenementenbeleid in Middelburg. Voor 2025 staat de vaststelling hiervan door de gemeenteraad gepland. Met het geactualiseerde evenementenbeleid willen we inzetten op een onderscheidend evenementenaanbod, een jaar rond. Tegelijkertijd beogen we ook bij te dragen aan andere beleidsdoelstellingen

zoals o.a. het versterken van de lokale culturele sector, het bevorderen van de deelname en de kwaliteit van het sportieve en culturele aanbod, het versterken van Middelburg als een aantrekkelijke woon-, werk-, en verblijfsgemeente, meer sfeer in de binnenstad en seizoensverlening.

Coördinatie van evenementen

We hebben dit jaar ook de ambitie om een sterkere link te leggen tussen het Middelburgs profiel en het evenementenaanbod. We zetten daarom in op evenementen binnen de thema's cultuur(historie), eten & drinken, en sport. Als mensenrechtenstad blijven we activiteiten rondom de Four Freedoms Award, 80 jaar bevrijding en realisatie van een Internationaal Kennisinstituut Slavernijverleden ondersteunen en organiseren. We blijven er zorg voor dragen dat er voor alle inwoners van de gemeente Middelburg aanbod is én dat evenementen toegankelijk zijn of worden voor al onze inwoners. Bovendien waarborgen we een passende en kwalitatief goede dienstverlening vanuit de gemeente. In aanvulling op de inzet van traditionele instrumenten, zoals subsidies en facilitaire ondersteuning, wordt in 2025 op basis van de actualisatie van het evenementenbeleid gezien of een evenementencoördinator aangesteld kan worden, om zo één aanspreekpunt voor inwoners en organisatoren beschikbaar te stellen.

Doelstelling 4. Investeren in vergroening en een ecologisch verantwoord groenbeheer in Middelburg

De gemeente Middelburg wil een ecologische en klimaat adaptieve openbare ruimte. Dit is terug te zien in de woonomgeving doordat steeds meer steen wordt vervangen door groen. Bij de inrichting wordt afwisseling tussen gras, kruidenrijk grasland en bosplantsoen gestimuleerd. De variatie zorgt voor een verhoogde biodiversiteit en een hogere vegetatie houdt meer water vast. Daarbij zorgt verdamping via planten voor verkoeling op warme dagen. We voeren in 2025 de volgende zaken uit:

- Het aanleggen van Kwetterbosjes;
- De ontwikkeling van kruidenrijk grasland en bermen;
- Het toevoegen van takkenrails en dood hout in de plantsoenen;
- Het implementeren van het gefaseerd uitvoeren van beheersmaatregelen;
- De focus verleggen van cultuurgewassen naar inheemse soorten;
- Het actualiseren en implementeren van maatregelpakketten voor groenbeheer.

Prestatie
Jeugdfonds sport en cultuur

Mogelijkheden bieden dat kinderen en jongeren uit gezinnen met weinig geld meedoen

Evenementen

Mogelijkheden bieden voor gevarieerd aanbod cultuur activiteiten en evenementen

Meetpunt	2019	2020	2021	2022	2023
Jeugdsportfonds					
Sport	425	425	425	425	425
Cultuur	58	58	58	58	58
Evenementen					
Georganiseerde evenementen	20	20	20	20	20

Invulling van financiële ruimte kadernota 2025-2028

Nr.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Invulling van financiële ruimte begroting 2024 en meerjarenraming 2025 - 2027¹				
1 Financiële bijdrage in restauratie molen de Hoop Sint Laurens (Rijksmonument)	-18	-18	-18	-18
2 Vervanging veldverlichting door led	-26	-26	-26	-26
	-44	-44	-44	-44
Invulling van financiële ruimte kadernota 2025 - 2028				
1 SPUK Stimulering Sport 2024-2025	90	90	90	90
2 Financiële ondersteuning van TV Dauwendaele, renovatie 4 tennisbanen	-60	0	0	0
3 Kunstgrasveld vv Nieuwland	0	0	-97	-97
4 Bijdrage Internationale jongerenconferentie/Bijdrage 80 jaar bevrijding	-100	0	0	0
5 Jaarlijkse subsidie kunst en cultuur	-85	0	0	0
6 Projectsubsidie Makersregeling	-100	0	0	0
7 Projectsubsidie vernieuwende kunst	-100	0	0	0
8 Matching Cultuureducatie met Kwaliteit	-57	0	0	0
9 De Opening	-58	0	0	0
10 Herstel en onderhoud kunst in de openbare ruimte	-82	-12	-12	-12
11 Poppodium de Spot	-127	-52	-52	-52
12 Coördinatie op evenementen	-50	-50	-50	-50
13 Haalbaarheidsonderzoek Museum Middelburg	-30	0	0	0
14 Onderzoek restauratie en reconstructie molenromp st Laurens	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
15 Brandveiligheidsinstallatie Abdijtoren	-27	-27	-27	-27
16 Beheer en onderhoud Veerse Meer in 2023	-12	-12	-12	-12
17 Uitbreiding van het budget voor groenonderhoud	-120	-120	-120	-120
18 Formatie beleidsmedewerker erfgoed	-93	-97	-101	-105
	-1.011	-280	-381	-385

Nr.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	-1.055	-324	-425	-429

1 Voor een toelichting op de mutaties 2024 - 2027 zie begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027.

1. SPUK Stimulering Sport 2024–2025

De SPUK Stimulering Sport 2024–2025 beoogt net als haar voorganger gemeenten te compenseren voor het nadeel dat is ontstaan door de verruiming van de btw-sportvrijstelling (vervallen van de btw-af trek) en tegelijkertijd de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties te stimuleren. Het Rijk zal onderzoeken hoe deze compensatie in de periode vanaf 2026 vorm gegeven kan worden, en heeft aangegeven dat de gereserveerde financiële middelen behouden blijven. De regeling Specifieke uitkering stimulering sport 2019 – 2024 (voorgaande regeling), heeft de afgelopen 5 jaar een gemiddelde jaarlijkse bijdrage (compensatie vervallen BTW-af trek) van € 350.000 opgeleverd. op basis hiervan kan de raming hierop worden aangepast.

2. Financiële ondersteuning van TV Dauwendaele, renovatie 4 tennisbanen

Tennisvereniging Dauwendaele heeft 4 tennisbanen waarvan de toplaag in 2025 gerenoveerd moet worden. Als dit niet gebeurt worden de banen afgekeurd en kan daar niet meer getennist worden. Sportverenigingen die gebruik maken van een gemeentelijke accommodatie betalen hiervoor een gereduceerd tarief. Verenigingen met een eigen accommodatie, zoals TV Dauwendaele, hebben dit voordeel niet. Om hen toch in staat te stellen een kwalitatief goede accommodatie en een volwaardig sportaanbod te realiseren, is het noodzakelijk om hen bij grote investeringen eenmalig financieel te ondersteunen. Dit hebben we in het verleden ook gedaan bij tennisvereniging MLTC in Middelburg.

Bij de kadernota 2023 - 2026 is besloten deze aanmelding aan te houden. De gemeente Middelburg heeft Stichting Waarborgfonds Sport (SWS) opdracht gegeven onderzoek te doen naar de financiële draagkracht van TV Dauwendaele. Tevens is gevraagd om vanuit haar ervaringen uit het werkveld advies te geven, opmerkingen te plaatsen en aanbevelingen te doen met betrekking tot de noodzakelijke renovatie van de tennisbanen. Het onderzoeksrapport is uitgebracht. Conclusie van SWS is dat de

businesscase zoals deze door TV Dauwendaele is opgesteld voor de renovatie van de tennisbanen voldoende haalbaar is waarbij de continuïteit van de tennisclub voldoende lijkt gewaarborgd. Tevens zijn in het rapport ook externe subsidies (€ 16.700) en eigen liquide middelen van de vereniging (€ 14.940) opgenomen waardoor een aanzienlijk deel van de totale kosten (€ 101.640) worden gedekt. Hetgeen dat resteert bedraagt het verzoek voor de kadernota (€ 60.000).

3. Kunstgrasveld vv Nieuwland

Vervanging van het hoofdveld natuurgras door kunstgras. Goede sportaccommodaties dragen bij aan het aantrekkelijk maken en houden van sporten. De rol van de gemeente hierin is van faciliterende en ondersteunende aard. Het realiseren, beheren en onderhouden van de sportcomplexen dragen bij aan kwalitatief goede en veilige sportaccommodaties. Door deze aanpassing wordt het aantal beschikbare speeluren verhoogd binnen de grenzen van het huidige sportpark. Kunstgras biedt hiervoor een uitkomst omdat dit in tegenstelling tot natuurgras niet hoeft te herstellen na gebruik en nagenoeg niet wordt beïnvloed door het weer. In 2025 wordt een doorkijk gemaakt voor het sportcomplex van voetbalvereniging Nieuwland. Hierin wordt onder andere gekeken of naar de verwachte ontwikkelingen op het gebied van leden in de toekomst past op de huidige locatie. Als hieruit blijkt dat de huidige locatie toekomst bestendig is wordt in 2026 het bestaande natuurgrasveld (hoofdveld) omgevormd tot kunstgrasveld.

4. Bijdrage Internationale jongerenconferentie / Bijdrage 80 jaar bevrijding

We geven een financiële bijdrage voor een internationale jongerenconferentie op 2 en 3 mei 2025. Deze vindt plaats in het kader 80 jaar Vrijheid Zeeland. Tijdens de Vrijheidsconferentie zullen 200 Nederlandse en buitenlandse jongeren met verschillende achtergronden en van diverse culturen elkaar ontmoeten, ideeën uitwisselen en zich inzetten voor een betere wereld en een vreedzame toekomst.

Deze werkconferentie, waarvoor ook diverse regeringsleiders worden uitgenodigd, moet uitmonden in het 'Verdrag van Middelburg' met daarin voorstellen voor de invullingen van de Four Freedoms en een oproep/statement aan alle regeringsleiders en de internationale gemeenschap om alles in het werk te stellen om vrijheid in de toekomst te waarborgen. 2025 herdenken en vieren we 80 jaar vrijheid. We vinden het belangrijk dat er aandacht wordt besteed aan de herdenking en viering van 80 jaar bevrijding. Om alle activiteiten in het lustrumjaar richting te geven willen wij hiervoor middelen reserveren.

5. Jaarlijkse subsidie kunst en cultuur

De aanvragen voor jaarlijkse subsidie kunst en cultuur 2024 zijn beoordeeld aan de hand van beoordelingscriteria zoals opgenomen in de 'Nadere regels subsidie kunst en cultuur gemeente Middelburg 2023-2026'. Toetsing van de aanvragen op basis van deze criteria leverde een overvraging op van het budget voor jaarlijkse subsidie van € 82.000. In 2024 is deze overvraging aangevuld uit het resterende budget coronamiddelen cultuur. Die middelen waren eenmalig verkregen.

In 2024 is een onafhankelijke externe adviescommissie kunst en cultuur gevormd worden. De commissie zal over de aanvragen voor jaarlijkse subsidie adviezen aan het college uitbrengen bij het beoordelingscriterium 'artistiek-inhoudelijke kwaliteit' (wegingsfactor 45%). We willen de adviescommissie in deze opstartfase in staat stellen hun adviezen op inhoudelijke basis uit te brengen en niet laten starten met een bezuinigingsopdracht. Daarvoor verhogen we in 2025 het beschikbare bedrag voor jaarlijkse subsidies voor één jaar met een bedrag van € 84.665. Na voltooiing van het proces jaarlijkse subsidiëring 2025 zal meer duidelijkheid zijn over inhoudelijk passende budgetten vanaf 2026 en wordt een voorstel voor vervolg gedaan. Ook in het geval van beëindiging van een subsidierelatie zal een passende periode van afbouw benodigd zijn.

6. Projectsubsidie Makersregeling

Met een makersregeling ondersteunt de gemeente professionele Middelburgse kunstenaars en makers die op zzp-basis werken. De regeling draagt bij aan een goed productieklimaat en aan de artistieke ontwikkeling van kunstenaars. Zo kunnen zij ervoor zorgen dat cultuur in de gemeente alle inwoners bereikt. Met projectsubsidies zoals een makersregeling en de subsidieregeling vernieuwende kunst kunnen we -beter dan in de cyclus voor jaarlijkse subsidie- reageren op actuele initiatieven

en dynamiek in de stad. In 2022 en 2023 konden Middelburgse kunstenaars gebruik maken van een makersregeling. Die tijdelijke regeling was gericht op de inzet van coronamiddelen om zzp'ers te ondersteunen in de periode en nasleep van de coronamaatregelen. In de regeling stond niet het eindproduct centraal (zoals bij de projectsubsidie vernieuwende kunst), maar het ondersteunen van de kunstenaar als professional: de artistieke ontwikkeling, het eigen proces en vaardigheden. Dat betekent niet dat de eindproducten niet waardevol kunnen zijn voor de stad: in 2024 wordt het succes van de eerdere makersregeling zichtbaar. Dat leidt tot een gewenste herstart. De eerdere regeling kan dienen als basis voor een geactualiseerde makersregeling 2025. Het budget wordt vooralsnog voor één jaar aangevraagd. Bij succes kan de geactualiseerde regeling voortgezet worden. In dat geval wordt voor financiën een vervolgaanvraag ingediend.

7. Projectsubsidie vernieuwende kunst

Door voortzetting van de projectsubsidie 'vernieuwende kunst' geven we ruimte aan het onverwachte: ruimte voor vernieuwing, innovatie en experiment. Initiatiefnemers worden met de subsidie 'vernieuwende kunst' gefaciliteerd om bij te dragen aan een kwalitatief hoogwaardig en pluriform aanbod van kunst en cultuur in Middelburg en het opbouwen en bereiken van een publiek daarvoor. In de 'Nadere regels subsidie kunst en cultuur gemeente Middelburg 2023-2026' zijn criteria opgenomen voor eenmalige subsidie t.b.v. innovatieprojecten: nieuwe, experimentele initiatieven die bijdragen aan de uitvoering van de cultuurvisie. De regeling is al actief en beschikbaar voor zowel culturele organisaties als zzp'ers en privépersonen. Het belangrijkste verschil met de makersregeling is dat bij de regeling 'vernieuwende kunst' de culturele activiteit het hoofddoel is, waar bij de makersregeling de eigen artistieke ontwikkeling van de maker centraal staat.

8. Matching Cultuureducatie met Kwaliteit

De landelijke regeling Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) richt zich op de duurzame inbedding van cultuureducatie op school (po, vo, mbo, so) waarin de culturele ontwikkeling leerlingen centraal staat en die kansengelijkheid vergroot. Dat gebeurt door intensieve samenwerking tussen het onderwijs en de lokale cultuursector, het ontwikkelen van een onderwijskundige visie op cultuureducatie en deskundigheidsbevordering van zowel leerkrachten als culturele partners. CmK is een matchingsregeling: Cultuurkwadraat vraagt bij het Fonds Cultuurparticipatie subsidie aan bij het Rijk. Deze rijksbijdrage

is beschikbaar onder de voorwaarde dat dit bedrag op basis van het 50/50-principe met een zelfde bijdrage wordt gematcht in de regio Zeeland. In de eerste drie uitvoeringsperiodes is dat regionale matchingsbedrag in Zeeland verdeeld tussen provincie en gemeenten. Met de relatief kleine matchingsbijdrage (1/3e deel van het regionale matchingsdeel van € 0,85 per inwoner per jaar) is een veel groter bedrag beschikbaar voor het uitvoeren van CmK 4. In OZO-verband is bestuurlijk afgestemd dat de gemeenten ook dit keer een positieve houding aannemen ten opzichte van onderverdeling van de financiën tussen provincie en gemeenten. Op basis daarvan heeft de provincie een intentieverklaring aan het Rijk afgegeven. De provincie heeft onze gemeente formeel verzocht aan de matching bij te dragen. Dat is een voortzetting van de gezamenlijke financiële verantwoordelijkheid die de provincie en gemeenten in de afgelopen 12 jaar hebben genomen. De gemeenten dragen aan CmK 4 in totaal € 443.000 bij, de provincie € 887.000. De beschikbare Rijksbijdrage voor Zeeland is € 1.330.000. Op basis van de verdeelsleutel is de Middelburgse bijdrage jaarlijks € 14.154 (totaal: € 56.616) in de periode 2025-2028.

9. De Opening

De Opening 'van het culturele seizoen' is een landelijk concept dat de start van het culturele seizoen viert en één weekend per jaar het diverse aanbod van kunst en cultuur presenteert. Het creëert daarmee een moment om de waarde en het belang van kunst en cultuur te belichten. De Opening geeft een vooruitblik op het nieuwe seizoen, inspireert mensen, stimuleert de kaartverkoop bij culturele organisaties en presenteert nieuw talent. In de actualisering van het Middelburgse evenementenbeleid kan de Opening een rol spelen. Vanwege de benodigde voorbereidingstijd i.r.t. het tijdsplan voor besluitvorming over het evenementenbeleid (voorzien in november 2024) wordt nu een budgetaanvraag gedaan. Het landelijke concept van De Opening (voorheen: Uitmarkt) omvat een tweedaags evenement (eind augustus) met een gaststad en circa 25 participatiesteden. Met deze aanmelding kadernota worden middelen gereserveerd om in 2025 als participatiestad aan de opening deel te nemen.

10. Herstel en onderhoud kunst in de openbare ruimte

Door de Middelburgse openbare kunstcollectie schoon en heel te houden, blijft de openbare ruimte veilig. De kunstwerken dragen dan bij aan de leefbaarheid in de gemeente en blijven ze interessant voor publiek, zowel inwoners als cultuurgeïnteresseerde bezoekers van de gemeente. Achterstallig

onderhoud kan daarnaast een risico vormen, bijvoorbeeld wanneer onderdelen van een werk afbreken. Kunstwacht heeft in 2022 en 2023 een nulmeting gedaan waarin achterstallig onderhoud in kaart is gebracht en een jaarlijkse onderhoudsplanning is opgesteld. De Kunstwacht is een gespecialiseerde organisatie die beheer en onderhoud van kunstwerken in de openbare ruimte reeds uitvoert voor zo'n 100 gemeenten in Nederland. Per 2024 zijn eenmalige en structurele middelen gereserveerd voor achterstallig en jaarlijks onderhoud. Helaas blijkt uit de gepresenteerde nulmeting dat de staat van de Middelburgse kunstwerken slechter is dan gedacht.

11. Poppodium de Spot

Poppodium de Spot is nu onderdeel van Vizita en zorgt met een eigentijdse muziekprogrammering voor een ontmoetingsplek, inspiratie en verbinding voor alle lagen van de bevolking en is een broedplaats voor nieuw (muzikaal) talent, regionaal en (inter-)nationaal. Doel is dat de Spot een toekomstbestendig poppodium is dat bijdraagt aan het culturele leven van Middelburg met een bedrijfsvoering die past bij de huidige activiteiten. In 2022 heeft de raad besloten om een onderzoek uit te laten voeren naar governance-scenario's om poppodium de Spot op een verantwoorde wijze als onafhankelijk poppodium voort te zetten. In september 2023 is het onderzoek opgeleverd. Het onderzoek stelt de gemeente en de betrokken partijen nog voor enkele vragen die in de eerste helft van 2024 nadere uitwerking behoeven. Vanwege de vervlechting van Stichting Welzijn Middelburg en Maatschappelijk Werk Walcheren in Vizita lukt het op dit moment nog niet om de exacte financiële consequenties van de gedeeltelijke (financiële) ontvlechting van De Spot en Vizita volledig in kaart te brengen.

Voor de continuïteit in de dienstverlening zijn in de tussenliggende periode extra middelen benodigd. Gezien de samenhang van de onderwerpen, hebben we ervoor gekozen twee besluitpunten in één kadernota-aanmelding te combineren. We vragen u een besluit te nemen over incidentele en over structurele middelen.

Overheadkosten (incidenteel):

Vizita en de Spot geven aan dat in het voorgestelde scenario 1 ('losse entiteit onder een welzijnsorganisatie') de Spot jaarlijks een extra bedrag nodig heeft voor het inkopen van overhead bij Vizita. Bij de keuze voor dit scenario, kunnen de extra benodigde kosten uit het bestaande subsidiebudget van Vizita worden verkregen. Zij leveren de diensten immers al aan de Spot. Deze toekenning

zou als gevolg behoren te hebben dat het subsidiebedrag aan Vizita met eenzelfde bedrag wordt verminderd. Uit onderhandeling moet blijken of dit realiseerbaar is. Om een financieringstekort te voorkomen, worden nu voor één jaar middelen aangevraagd om de overheadkosten te vergoeden. Wanneer gekozen wordt voor scenario 3 ('geheel zelfstandige stichting') zal ook de inkoop van overheadkosten bij een externe marktpartij moeten worden betaald.

Personele bezetting (structureel):

In afwachting van dit onderzoek heeft de raad eveneens besloten tot eind 2023 de subsidie van de Spot met € 77.168 te verhogen. De Spot heeft deze verhoging ook in 2024 ontvangen om de activiteiten op het huidige niveau te kunnen voortzetten. In het onderzoek naar toekomstscenario's voor de Spot is een benchmark opgenomen met soortgelijke poppodia in Nederland. Op basis van die benchmark past de tijdelijke extra capaciteit (0,67 fte) voor de Spot bij de huidige bezoekersaantallen van de organisatie en ambitie. In de concept-subsidieaanvraag voor 2025 heeft de Spot de hogere inzet aan fte's opgenomen. Geconcludeerd kan worden dat - onafhankelijk van de te kiezen governancestructuur - deze formatie structureel benodigd is voor de huidige dienstverlening. Op termijn kan de personele uitbreiding zich deels kan terugbetalen in de vorm van fondsen, verhuur, sponsoring en de begeleiding van vrijwilligers. Dat inverdieneffect is echter nu nog niet te kwantificeren. In het raadsvoorstel 2022 is uitgegaan van 0,67 fte op hbo-niveau. In de cao Sociaal Werk bedragen de kosten per fte in schaal 8 in 2024 € 51.908. Dit is echter een lager bedrag dan in 2024 voor 0,67 fte beschikbaar gesteld is (€ 75.000). In een deel van de onderzochte scenario's is een overstap naar de cao poppodia geadviseerd. Wanneer daarvoor in het vervolgproces gekozen wordt, zal het jaarlijks benodigde bedrag afwijken.

Aanpassingen gebouw:

Voor een toekomstbestendig poppodium met een zaal voor maximaal 400 bezoekers geeft het adviesrapport aan dat het noodzakelijk is om het huidige pand op een aantal punten te verbeteren. Deze aanpassingen zijn volgens het rapport sowieso noodzakelijk; ze staan los van de verkende scenario's. Een deel van de geadviseerde verbeteringen wordt opgenomen in het raadsvoorstel met de routekaart voor verduurzaming gemeentelijk vastgoed. Over de overige geadviseerde aanpassingen bestaan op dit moment nog enkele onduidelijkheden. Een benodigd budget

voor gebouwaanpassingen kan daarom nog niet opgenomen worden in dit voorstel.

12. Coördinatie op evenementen

In Middelburg worden veel evenementen georganiseerd. De organisatoren van evenementen missen een herkenbare gesprekspartner namens de gemeente. De wens is dat deze gesprekspartner niet alleen adviseert bij de aanvraag van een evenementensubsidie of –vergunning, maar ook inhoudelijk meedenkt bij de organisatie van een evenement. Het college denkt dat een dergelijke rol goed ingevuld kan worden door een zogenaamde evenementencoördinator. Bij het vaststellen van het geactualiseerde evenementenbeleid kan gesproken worden over het al dan niet definitief aanstellen van een evenementencoördinator. De financiële dekking voor die functie is vooruitlopend op een besluit hierover al gereserveerd.

13. Haalbaarheidsonderzoek Museum Middelburg

Het idee voor een museum waarin de geschiedenis van Middelburg zichtbaar gemaakt wordt, bevindt zich in een verkenningfase. Met een extern haalbaarheidsonderzoek wordt in kaart gebracht of, en op welke wijze, een museum over geschiedenis van Middelburg levensvatbaar is. Uit het haalbaarheidsonderzoek moet richtinggevend zijn op onder meer onderstaande elementen:

- Museaal profiel en kernfuncties;
- Positionering t.o.v. bestaand culturele landschap;
- Doelgroepen, publieksbereik;
- Collectie: wat is er te zien en te doen?;
- Organisatiestructuur;
- Financiën en exploitatie (investeringen en structureel);
- Huisvestingsscenario's.

Als het onderzoek een positief advies oplevert, is de verwachting dat bij een vervolg de gemeente eenmalige en structurele financiën beschikbaar moet stellen. In deze fase is nog niet duidelijk aan welke orde van grootte gedacht moet worden. Advies is dit onderzoek alleen te starten wanneer de bereidheid er is voor het vervolg financiële middelen in te zetten.

14. Onderzoek restauratie en reconstructie molenromp Sint Laurens

Deze onderzoeksfase is de eerste stap naar de mogelijkheden van restauratie en reconstructie met een concreet restauratieplan. In de onderzoeksfase zal met de Provincie Zeeland en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed uitgangspunten en randvoorwaarden

worden opgesteld om te komen tot het opstellen van een restauratieplan. Tevens zal onderzocht worden wat de mogelijkheden zijn voor instandhoudings- en restauratie subsidie. Op basis van de uitkomsten zal de raad gevraagd worden om voor de uitvoering van het plan krediet beschikbaar te stellen voor de voorbereiding en uitvoering van de restauratie van de molenromp met bijgebouw. Bij de kadernota 2023 - 2026 zijn structurele middelen beschikbaar gesteld t.b.v. een financiële bijdrage in restauratie van het rijksmonument molen de Hoop Sint Laurens. Onlangs heeft uw raad een motie aangenomen waarin college wordt verzocht een onderzoek te starten voor actualisatie en concretisering van de restauratieplannen van de molen de Hoop. De kosten daarvan te dekken middels resultaatbestemming uit het positieve resultaat van de jaarrekening 2023. Een voorstel voor het beschikbaar stellen van middelen voor restauratie te doen pas na- en naar aanleiding van de resultaten van dit onderzoek. Omdat dit onderzoek nu al in 2024 wordt opgepakt zijn op basis van deze uitgangspunten geen aanvullende middelen noodzakelijk in 2025, daarom is deze post met P.M. aangeduid.

15. Brandveiligheidsinstallatie Abdijtoren

Vervangen/aanbrengen van branddetectie en -repressie installatie in samenhang met aanwezige installatie in twee kerken.

16. Beheer en onderhoud Veerse Meer in 2023

De Gemeente Middelburg neemt deel aan het Convenant Veerse Meer. In 2019 heeft het college besloten om het convenant te verlengen met 2 jaar en samen met de partners te komen tot herziening van het convenant voor een periode van 10 jaar. In de vergadering van het Bestuurlijk Platform Veerse Meer

van 13 juli 2023 zijn concrete afspraken gemaakt ten aanzien van het nieuwe convenant Veerse Meer 2024- 2033. Naar aanleiding hiervan wordt het aangepaste convenant Veerse Meer 2024-2033 en de meerjarenbegroting aangeboden. Het betreft een convenant voor de samenwerking tussen Rijkswaterstaat Zee en Delta, Staatsbosbeheer, de provincie Zeeland, het waterschap Scheldestromen en de gemeenten Goes, Noord-Beveland, Veere en Middelburg voor het beheer en onderhoud van de recreatievoorzieningen in en om het Veerse Meer.

17. Uitbreiding van het budget voor groenonderhoud

College en raad (zie motie 5-7-23 Orionis jaarstukken 2022 doelstellingen SROI en SW en BsW banen) gaan meer inzetten op SROI. Uitbreiding van het budget voor groenonderhoud in de gemeente Middelburg vanwege marktconforme tarieven vanuit Orionis en meer inzet op SROI. SROI is een aanpak om meer werkgelegenheid te creëren voor mensen met een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt. De gemeente past SROI toe om ervoor te zorgen dat investeringen naast het 'gewone' rendement ook concrete sociale winst opleveren, hiermee zet de gemeente in om deze mensen perspectief te bieden op werk, inkomen én participatie in de samenleving. De inzet via SROI is binnen de verschillende programma's opgenomen. Naast het genoemde bedrag is ook nog € 80.000 bij groenonderhoud op de begraafplaats(en) voorzien en € 40.000 ten behoeve van regionale samenwerking Walcheren.

18. Formatie beleidsmedewerker erfgoed

Er is formatie uitbreiding benodigd ten behoeve van het duurzaam behoud rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
Aantal niet wekelijkse sporters (% van de bevolking van 19 jaar of ouder)	Middelburg	55,2	52,8	nrb	52,1	nrb
	Nederland	48,7	51,7	nrb	46,4	nrb

Wat mag het kosten?

5 Sport, cultuur en recreatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
-------------------------------	------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Overzicht taakvelden

Lasten

5 Sport, cultuur en recreatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
5.01.0 Sportbeleid en activering	490	724	805	731	725	746
5.02.0 Sportaccommodaties	4.181	4.708	4.666	4.719	4.892	4.855
5.03.0 Cultuurpresentatie,-prod-part	4.371	4.290	4.936	4.489	4.616	4.723
5.04.0 Musea	1.258	1.298	1.344	1.361	1.410	1.457
5.05.0 Cultureel erfgoed	1.062	2.606	1.289	1.310	1.335	1.357
5.06.0 Media	1.855	1.906	1.923	1.983	2.047	2.106
5.07.0 Openbaar groen en (openl)recr	4.641	5.157	5.154	5.314	5.443	5.563
Totaal lasten	17.858	20.689	20.118	19.906	20.468	20.806
Baten						
5.01.0 Sportbeleid en activering	274	307	307	271	0	0
5.02.0 Sportaccommodaties	1.354	915	1.027	1.048	1.071	1.092
5.03.0 Cultuurpresentatie,-prod-part	661	665	631	650	671	691
5.04.0 Musea	343	301	398	407	415	424
5.05.0 Cultureel erfgoed	245	246	254	262	271	279
5.06.0 Media	47	47	0	0	0	0
5.07.0 Openbaar groen en (openl)recr	221	107	110	112	115	117
Totaal baten	3.146	2.589	2.727	2.751	2.542	2.601
Saldo						
5.01.0 Sportbeleid en activering	-215	-417	-499	-459	-725	-746
5.02.0 Sportaccommodaties	-2.827	-3.793	-3.639	-3.671	-3.821	-3.763
5.03.0 Cultuurpresentatie,-prod-part	-3.711	-3.625	-4.306	-3.838	-3.945	-4.032
5.04.0 Musea	-915	-997	-946	-954	-995	-1.034
5.05.0 Cultureel erfgoed	-817	-2.360	-1.035	-1.048	-1.064	-1.078
5.06.0 Media	-1.808	-1.858	-1.923	-1.983	-2.047	-2.106
5.07.0 Openbaar groen en (openl)recr	-4.419	-5.050	-5.045	-5.202	-5.329	-5.446
Totaal overzicht taakvelden	-14.712	-18.100	-17.391	-17.155	-17.925	-18.205

Sociaal Domein

Het Sociaal Domein is een van de vier gedeelde opgaven in Middelburg. Middelburg wil een inclusieve gemeente zijn. Dit streven ligt in de kern van de gemeentelijke opdracht binnen het sociaal domein. In een inclusieve samenleving is iedereen van waarde en krijgt iedereen de kansen die nodig zijn om mee te kunnen doen. Kansen om je talenten te ontdekken en ontwikkelen, kansen om gezond op te groeien, kansen op werk, kansen om de Nederlandse taal te leren. We gunnen alle inwoners een leven midden in de samenleving op basis van hun eigen interesses en talenten. Werken aan een inclusieve gemeente doen we niet alleen. Dit doen we samen met onder andere inwoners, maatschappelijke organisaties, scholen, bedrijven, clubs en verenigingen en andere gemeenten in onze regio.

Als gemeente bevorderen we deze kansen door zorg en ondersteuning te bieden aan inwoners die hier (tijdelijk) hulp bij nodig hebben. Dit doen we bijvoorbeeld door het bieden jeugdhulp, inkomensondersteuning, hulp bij het huishouden, bescherming en huisvesting van vluchtelingen en begeleiding naar werk.

Relevante ontwikkelingen

Zorgstelsel steeds verder onder druk.

Een belangrijke landelijke uitdaging binnen het sociaal domein is de lange termijn houdbaarheid van ons zorgstelsel. Ook in onze regio staat dit door vergrijzing en ontgroening onder druk. Als we niks doen zal de werkdruk bij zorg- en hulpverleners toenemen, zullen wachtlijsten oplopen en de kosten verder stijgen. Om de zorg toegankelijk en betaalbaar te houden, is verandering noodzakelijk. Deze uitdaging vertaalt zich onder andere in een tweetal grote landelijke akkoorden; de Hervormingsagenda Jeugd en in het Integraal Zorgakkoord (IZA). In de Hervormingsagenda zijn partijen, waaronder rijk en gemeenten, samen een herziening van het jeugdhulpstelsel overeengekomen. Doel is de jeugdhulp te verbeteren en financieel gezond te maken. In het IZA zijn meer aandacht voor gezond leven, digitalisering en werkplezier voor medewerkers in de zorg belangrijke speerpunten^[1].

Verwachte hervormingen stelsel asiel en migratie.

Met ingang van 1 februari 2024 is de *Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (Spreidingswet)* van kracht. Het doel van de wet is te komen tot voldoende

opvangplekken en een evenwichtiger verdeling van asielzoekers over provincies en gemeenten. Het nieuwe Kabinet wil de Spreidingswet intrekken. In plaats daarvan komt er, zo is het voornemen, een tijdelijke Asielcrisiswet om de instroom en opvang van asielzoekers tegen te gaan. De verwachte herziening van het stelsel van asiel en migratie maakt het voor gemeenten lastig om beleid door te ontwikkelen en maakt de druk op de asielketen vooralsnog niet minder. De VNG doen een beroep op het Kabinet om eerst de asielketen op orde te brengen, voordat de Spreidingswet wordt ingetrokken.

Oorlog Oekraïne duurt voort.

Het eind van de oorlog in de Oekraïne is nog niet in zicht. Kijkend naar het verloop van de oorlog is de verwachting dat meer mensen zullen vluchten en Oekraïners die al in ons land verblijven niet op korte termijn kunnen terugkeren. Rijk en gemeenten moeten daarom ook nadenken over beleid voor de langere termijn. Voor gemeenten is het van belang om bij de ondersteuning en begeleiding van Oekraïners zo veel mogelijk in te zetten op het vergroten van de zelfredzaamheid in de lokale samenleving.

[1] De uitwerking van het IZA voor Middelburg en Zeeland is opgenomen in het begrotingsonderdeel Volksgezondheid en Milieu.

Beleidskader

Wetten en verdragen

De volgende wetten en verdragen vormen hierbij onze belangrijkste kaders:

- Wet maatschappelijke ondersteuning
- Participatiewet
- Jeugdwet
- Wet inburgering
- Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (Spreidingswet)
- Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
- Vluchtelingenverdrag

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Middelburgs Model voor zorg en ondersteuning (2021)
- Beleidsplan Sociaal Domein (2022)
- Iedereen kan meedoen. Beleidskader bestaanszekerheid, meedoen naar vermogen & inburgering Middelburg (2023)
- Middelburgse Woon-, zorg-, en welzijnsvisie (2024)

- Omgevingsvisie Middelburg 2050 (2024)

Wat willen we bereiken?

Doelstellingen

1. Preventie & normaliseren
2. Kwaliteit van zorg- en dienstverlening
3. Passende zorg
4. Bijdragen aan bestaanszekerheid
5. Meedoen naar vermogen
6. Bescherming van asielzoekers en ontheemden

1. Preventie & normaliseren

Door preventief te werken bevorderen we het welzijn en welbevinden van onze inwoners en voorkomen we de ontwikkeling van (zwaardere) zorg of ondersteuningsvragen. Zorgen voor laagdrempelige informatie en advies, en bereikbare en toegankelijke zorg en ondersteuning zijn hierbij belangrijke aandachtspunten. We zoeken samen met onze inwoners naar oplossingen in of zo dicht mogelijk bij het gewone leven. We bieden ondersteuning dicht bij de leefwereld van kinderen en gezinnen; in de thuissituatie, de kinderopvang en op school.

2. Kwaliteit van zorg- en dienstverlening

Kwalitatief goede zorg- en dienstverlening komt direct ten goede aan onze inwoners. Dat betekent onder andere dat we werken met goedopgeleide medewerkers, die luisteren naar en kijken vanuit het perspectief van de inwoner. Zij worden ondersteund door de juiste werkprocessen in organisaties waarin voldoende ruimte is voor leren en verbeteren. Dat geldt voor de zorg- dienstverlening die direct onder gemeentelijke aansturing valt, als ook voor zorg- en dienstverlening die we subsidiëren of inkopen. Integraliteit en vergaande samenwerking tussen en binnen organisaties in het sociaal domein zijn belangrijke voorwaarden om de kwaliteit te kunnen bieden.

3. Passende zorg

Iedere Middelburger moet kunnen rekenen op passende zorg. Onder passend verstaan we kwalitatief goed, toegankelijk en betaalbaar. Veiligheid voor onze (jeugdige) inwoners heeft hierbij een hoge prioriteit. De zorg die we bieden is waardegedreven. Dat wil zeggen dat de zorg in samenspraak met de inwoner wordt ingevuld, en uitgaat van positieve gezondheid.

4. Bijdragen aan bestaanszekerheid

Bestaanszekerheid is niet alleen de zekerheid van voldoende en voorspelbaar inkomen. Ook zekerheid om betaalbaar te wonen, toegang tot betaalbare zorg en het vrij zijn van schulden zijn noodzakelijke voorwaarden om de rust en ruimte te vinden die nodig is om je als mens te ontwikkelen en mee te doen in de samenleving. We willen ons de komende jaren inspannen om financiële de bestaanszekerheid van onze inwoners te versterken. Een belangrijk doel hierbij is het creëren van gelijke kansen voor kinderen in gezinnen met een minimum inkomen. Het beleidskader "Bestaanszekerheid, Meedoen en Inburgering" is daar de leidraad voor.

5. Meedoen naar vermogen

We willen dat inwoners zich kunnen ontplooiën en naar vermogen kunnen meedoen aan de samenleving. Iedereen verdient de kans om betekenisvol werk te doen. Of dat nu gaat om werk op de reguliere arbeidsmarkt, beschut werk, dagbesteding of vrijwilligerswerk. Als gemeente hebben we een taak om inwoners voor wie dat (tijdelijk) niet vanzelf gaat goede ondersteuning, begeleiding en scholingsmogelijkheden te bieden. Extra aandacht gaat hierbij uit naar de statushouders en (gezins-)migranten.

6. Bescherming van asielzoekers en ontheemden

Mensen op de vlucht voor oorlog of vervolging vanwege afkomst godsdienst, nationaliteit, seksuele voorkeur of politieke overtuiging verdienen onze bescherming. De gemeente Middelburg vangt al tientallen jaren mensen op die in Nederland een veilig onderkomen zoeken. Hier blijven we ons voor inspannen. Dit geldt zowel voor asielzoekers als voor Oekraïense ontheemden.

Wat gaan we daar voor doen?

Doelstelling 1: Preventie & Normaliseren

1. We ontwikkelen een beleidskader jeugd.

Middelburgse kinderen moeten gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. Kinderen zijn daarbij in de eerste plaats gebaat bij een stabiel en stimulerend opgroei-klimaat in hun directe leefomgeving: het gezin, de school, de buurt, hun familie- en vriendenkring. Gelukkig is dit voor veel kinderen en jongeren in onze gemeente het geval. Toch zien we dat in Middelburg, net als in de rest van Nederland, het beroep op geïndiceerde jeugdzorg blijft stijgen. Om er voor te zorgen dat kinderen zo veel als mogelijk kunnen opgroeien in de thuissituatie én jeugdzorg beschikbaar is en blijft

voor jongeren die dit het hardst nodig hebben, werken we aan het normaliseren van de hulp aan jeugdigen en hun ouders. Onze visie en beleid leggen we vast in een nieuw beleidskader jeugd.

2. We continueren de versterking van laagdrempelige voorzieningen in de wijk.

In ons subsidieregelgeving maakten we in 2023 en 2024 al meer ruimte voor laagdrempelige (inloop)voorzieningen in Middelburgse wijken. Wij willen deze beweging verder kracht bij zetten en stellen daarom in deze begroting voor om hier extra financiële ruimte voor te maken. Daarnaast kijken we naar de mogelijkheden om de voorliggende voorzieningen nog laagdrempeliger in te richten en beter onder de aandacht te brengen bij onze inwoners.

3. We continueren onze inzet om de verschuiving van zwaardere en individuele zorg, naar lichtere en collectieve vormen van zorg en ondersteuning mogelijk te maken.

Zowel voor de zorg en ondersteuning aan volwassenen als aan die gericht op jeugdigen en gezinnen, blijven we streven naar lichtere en meer collectieve vormen van zorg en ondersteuning. Dat doen we onder meer via ons subsidiebeleid, in de gesprekken en inkooptrajecten met zorgaanbieders en in de doorontwikkeling van het Sociaal Team Middelburg.

4. Het sociaal team voert haar diensten uit conform het dienstverleningsconcept.

Bij het sociaal team kunnen inwoners terecht met hun brede ondersteuningsvragen (Wmo, Jeugdwet, Participatiewet, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening). Het sociaal team biedt informatie en advies en voert hulp en ondersteuning uit en/of leidt inwoners toe naar de juiste vorm van hulp. In 2023 hebben Welzijn Middelburg en Maatschappelijk Werk Walcheren (nu: Vizita) een uitwerking gemaakt van de dienstverlening zoals zij die beoogden te gaan implementeren. Dit document heet het Dienstverleningsconcept en is door de organisaties vanwege de nauwe verwevenheid met de gemeentelijke doelstellingen in het Middelburgs model, destijds aangeboden aan het College ter instemming. De organisaties hebben tijd, energie en middelen geïnvesteerd in het realiseren van een gezamenlijke nieuwe organisatie, het herinrichten van haar interne bedrijfsvoering en werkprocessen en het ontwikkelen van haar dienstverlening. In 2025 ligt de focus op het verder optimaliseren van de dienstverlening door het sociaal team.

5. We ontwikkelen een ontwerp voor het sterke lokale team jeugd.

De Hervormingsagenda Jeugd heeft 2 hoofddoelen, te weten betere en tijdige zorg en ondersteuning; en een financieel houdbaar stelsel. Om dit te bereiken, is overeengekomen dat gemeenten sterke lokale teams (SLT's) jeugd inrichten. In deze SLT's moeten functies vervuld worden die in de Middelburgse situatie deels belegd zijn bij de afdeling TIM, deels bij het Sociaal Team Middelburg en deels nog nader uitgewerkt moeten worden. Om het proces voor de totstandkoming van een SLT voor Middelburg te ondersteunen, ontwikkelen we als eerste stap een ontwerp voor het toekomstig SLT Middelburg.

Doelstelling 2: Kwaliteit van zorg- en dienstverlening

1. We continueren onze inzet op het versterken van de samenwerking tussen de afdeling Toegang in Middelburg (TIM) en het Sociaal Team Middelburg.

Het sociaal team moet gaandeweg steeds meer de plek zijn waar inwoners terecht kunnen voor al hun vragen over het sociaal domein (of dat nu geïndiceerde of niet geïndiceerde hulp betreft). Een sterke samenwerking tussen de afdeling TIM en het sociaal team is hiervoor essentieel. Samen werken het Sociaal Team Middelburg en de afdeling TIM aan een goede bereikbaarheid, toegankelijkheid en integraliteit van de ondersteuning en zorg, waarvoor we als gemeente verantwoordelijk voor zijn. In deze periode werken we onder andere aan het ontwikkelen van gezamenlijke werkprocessen en het vastleggen van de benodigde samenwerkingsafspraken.

2. We werken aan het versterken van de integraliteit tussen de Wmo en de Participatiewet.

We willen (mede) mogelijk maken dat inwoners met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt kansen krijgen om economisch en maatschappelijk te participeren. Zelfs in periodes van langdurige hoogconjunctuur is het verwerven van een betaalde baan op de reguliere arbeidsmarkt voor sommige mensen niet of zeer moeilijk haalbaar. Kwetsbare inwoners die te maken hebben met de Participatiewet, hebben ook vaak ondersteuning begeleiding nodig op andere levensterreinen, die vaak raken aan onze lokale verantwoordelijkheid voor de Wmo. Samen met onder andere Orionis en de afdeling TIM onderzoeken welke aanpak ons helpt om integraler te kunnen werken. In 2024 startten we met het opzetten van een kleinschalige pilot, waarin we aan de hand van casuïstiek verkennen hoe de afdeling TIM en Orionis hun werkprocessen zo op elkaar kunnen afstemmen dat

we integrale hulpverlening voor inwoners gemakkelijker mogelijk maken. In 2025 continueren en evalueren we deze pilot. Ook de gesprekken over de mogelijkheid van het invoeren van basisbanen continueren we.

3. We ontwikkelen een uitvoeringsagenda wonen-zorg- welzijn.

We ontwikkelen een uitvoeringsagenda voor onze van de woon-, zorg-, en welzijnsvisie. Hiermee geven we planmatig vorm aan passende zorg en ondersteuning voor 3 aandachtsgroepen, te weten: ouderen, inwoners die uitstromen uit beschermd wonen en maatschappelijke opvang; inwoners die uitstromen uit de geïndiceerde jeugdhulp. Hiervoor maken we samenwerkingsafspraken tussen zorgpartijen, woningcorporaties en de gemeente.

4. We verbeteren onze communicatie naar buiten toe, met aandacht voor laaggeletterdheid en eenvoudig taalgebruik.

De communicatie naar onze inwoners moet begrijpbaar zijn. In 2025 zijn brieven vanuit onze toegang daarom allemaal op B1 niveau. In 2025 besteden we verder aandacht aan het taalgebruik op het inwonerportaal van de afdeling TIM en de gemeentelijke website. Hierboven is vermeld dat in 2025 verder ingezet wordt op de samenwerking tussen de afdeling TIM en het sociaal team. Waar op gebied van bereikbaarheid en toegankelijkheid door afdeling TIM en het sociaal team wordt doorontwikkeld, zal ook oog zijn voor begrijpelijke communicatie hierover aan inwoners.

5. We werken stapsgewijs aan het versterken van onze informatiepositie in het sociaal domein.

Om goed te kunnen sturen op en rapporteren over het sociaal domein, is een sterke informatiepositie van randvoorwaardelijk. We bouwen daarom voort op het eerder ontwikkelde monitoring- en evaluatieontwerp voor het Middelburgs Model voor zorg en ondersteuning en de rapportage sociaal domein. In de komende periode blijft er aandacht nodig voor de kwaliteit en het adequaat registreren van de benodigde data. Het in 2024 door het sociaal team in gebruik genomen registratiesysteem Regicare, het cliëntvolgsysteem ZorgNed van de afdeling TIM en het dashboard voor de Jeugdzorg van de Zeeuwse Inkooporganisatie Jeugd, zijn belangrijke bronnen hiervoor. We onderzoeken de mogelijkheden om stapsgewijs te komen tot één dashboard sociaal domein voor onze gemeente. In 2025 verwachten we als eerste onderdeel hierin een dashboard voor de afdeling TIM gereed te hebben.

Doelstelling 3: Passende zorg

1. We besteden de nieuwe contracten Jeugdhulp aan.

In 2024 zijn we gestart met het treffen van de voorbereidingen voor het sluiten van nieuwe Zeeuwse jeugdhulpcontracten. Hier gaan we in 2025 mee door. De nieuwe contracten moeten per 1 januari 2026 ingaan. Dit doen we met alle 13 Zeeuwse gemeenten samen.

2. We ontwikkelen een nieuwe Verordening Jeugdhulp.

Op grond van de Jeugdwet is de gemeenteraad verplicht een verordening vast te stellen. Deze regelt onder andere de rechten en plichten die jeugdigen en ouders hebben. Ondermeer als gevolg van de nieuwe contracten Jeugdhulp is een aanpassing van de huidige verordening vereist.

3. We besteden de nieuwe contracten Beschermd Wonen aan.

In 2025 treffen we de voorbereidingen voor het sluiten van een nieuw Zeeuws contract voor beschermd wonen, die per 1 januari 2026 ingaan. Dit doen we met alle 13 Zeeuwse gemeenten samen. Hierin verwerken we de effecten van het Realisatieplan voor de opbouw, afbouw en spreiding van voorzieningen in Zeeland en de evaluatie van de Regiovisie beschermd wonen en opvang 2022-2025.

4. We besteden een nieuwe contract woningaanpassing Wmo aan.

Om te zorgen voor kwaliteit en een eenduidig tarief, besteden we begin 2025 een nieuw contract woningaanpassingen Wmo aan. Dit doen we samen met de andere Walcherse gemeenten.

5. We werken aan het beheersen van de steeds maar stijgende vraag en kosten naar Jeugdhulp.

We zien dat de kosten voor geïndiceerde Jeugdhulp nog steeds hard toenemen. Daarom zijn we in 2024 zijn we gestart met het onderzoeken van deze kostenstijgingen enerzijds en het inventariseren van initiatieven die een bijdrage kunnen leveren aan het beheersbaar houden van de kosten. Dit proces zetten wij ook in 2025 voort.

Doelstelling 4: Bijdragen aan bestaanszekerheid

1. We ontwikkelen een sluitende aanpak hulp bij schulden.

Hulp bij schulden kent een aantal fasen, namelijk preventie, vroegsignalering, wettelijke schuldhulpverlening en nazorg. Samen met Orionis, Vizita, de organisaties voor vrijwillige

schuldhulp en de gemeenten Vlissingen en Veere starten we met de ontwikkeling van een sluitende aanpak op alle vier de fasen.

2. We houden vast aan een ruimhartig minimabeleid en onderzoeken waar we dit effectief kunnen versterken.

De bestaanszekerheid van onze inwoners is in belangrijke mate afhankelijk van het Rijk en sociale partners. Als gemeente hebben we wel een rol als vangnet voor inwoners met een laag inkomen. Voor hen zetten we via ons gemeentelijk minimabeleid diverse (inkomens)ondersteunende maatregelen in. Denk aan bijzondere bijstand en kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. We houden vast aan een ruimhartig minimabeleid en onderzoeken waar we dit verder kunnen versterken. Daarvoor kijken we onder andere naar de in 2024 opgeleverde uitkomsten van een onderzoek naar het bereik van onze regelingen en naar de evaluatie van de pilot openbaar vervoer. Zo nodig kan dit in 2025 tot bijsturing van de geldende regelingen leiden.

3. We zetten de samenwerking met het Jeugdeducatiefonds voort.

Ook in 2025 loopt de samenwerking met het Jeugdeducatiefonds door. Er zijn inmiddels 6 scholen, inclusief een school voor speciaal basisonderwijs die hiervoor in aanmerking komen. Dit fonds biedt financiering voor zaken als leermaterialen, extra begeleiding of zorg, geld voor een educatieve excursie of een bed of bureau voor thuis. Hierdoor vergroten we de ontwikkelingskansen van kinderen die opgroeien in armoede.

Doelstelling 5: Meedoen naar vermogen

1. We optimaliseren de governance bij de GR Orionis Walcheren.

In 2024 hebben we de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Orionis Walcheren aangepast aan de wettelijke vereisten. Tegelijkertijd hebben we de GR geëvalueerd. Hieruit kwam een aantal aanbevelingen met betrekking tot de governance naar voren. We ontwikkelen op basis hiervan voorstellen en implementeren deze.

2. We werken aan de ontwikkeling van een brede SROI-aanpak.

We willen mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt meer kansen te geven op werk en ontwikkeling. Daarvoor willen we vanuit onze rol als inkoper en opdrachtgever onze eisen op het gebied van SROI aanscherpen. Dit doen we door te werken aan nader gespecificeerde aanbestedingsregels op regionaal niveau (Walchers of Zeeuws). Vanuit onze rol als werkgever geven we het

goede voorbeeld door te werken aan inclusief werkgeverschap. Dat doen we door in onze eigen organisatie mensen vanuit een bijstandssituatie aan te nemen of SW medewerkers een plek te geven in onze organisatie. Wij voeren het in 2024 opgestelde actieplan SROI uit.

3. We stellen een transformatieplan voor een toekomstbestendig Werkleerbedrijf op.

Het aantal mensen in de WSW neemt af en de nieuwe doelgroep vanuit de Participatiewet stijgt. Van het rijk ontvangen we extra geld voor het opzetten van een duurzame infrastructuur voor het werkleerbedrijf bij Orionis Walcheren. Hiervoor stellen we samen met Orionis en gemeenten Veere en Vlissingen een transformatieplan op.

4. We evalueren en continueren de uitvoering van de Wet inburgering.

Op 1 januari 2022 werd de Wet Inburgering 2021 van kracht. Het doel van de wet is om inburgeringsplichtigen zo snel mogelijk te laten meedoen in de Nederlandse samenleving, het liefst met betaald werk. De wet richt zich op twee doelgroepen inburgeraars: statushouders en gezins- en overige migranten. Waar onder de oude wet inburgeraars zelf verantwoordelijk waren voor het regelen en financieren van het inburgeringstraject, heeft de gemeente nu de regie op de inburgering. Voor de statushouders is de gemeente bovendien verantwoordelijk voor de inkoop van inburgeringstrajecten. Deze richten zich op het leren van de taal, de normen en waarden van de maatschappij en het opbouwen van een duurzame levensvulling. Het begeleiden van asielzoekers en statushouders naar vrijwillig en betaald werk wordt hierin meegenomen. In de loop van 2025 evalueren we de effectiviteit, duurzaamheid en doelmatigheid van de ingezette extra dienstverlening, en deze indien nodig aanpassen.

5. We geven uitvoering aan de motie Vluchtelingen aan het werk.

De raad heeft in 2024 een motie aangenomen om menskracht vrij te maken om asielzoekers, statushouders en Oekraïense ontheemden te begeleiden naar werk. Tegelijkertijd heeft ook de rijksoverheid hier geld voor beschikbaar gesteld. Samen met de andere Zeeuwse gemeenten en Orionis bepalen we de wijze van uitvoering.

6. We onderzoeken de kansen van het ontwikkelen van lokaal mensenrechtenbeleid.

Onze gemeente heeft mensenrechten hoog in het vaandel staan. We voeren al jaren diverse activiteiten uit en profileren ons als “mensenrechtenstad”. We onderzoeken of we deze activiteiten in kunnen bedden in beleid, zodat we aan het begrip “mensenrechtenstad” structureel uitvoering kunnen geven.

Doelstelling 6: Bescherming van asielzoekers en Oekraïense ontheemden

1. We continueren de ontwikkeling van Cleene Hooge als locatie voor een nieuw AZC.

De ontwikkeling van het AZC Cleene Hooge is een samenwerking tussen gemeente en COA. In 2025 zal de gemeente de participatie op onderdelen evalueren en/of afronden, zal het voorlopig ontwerp van het COA worden getoetst aan het stedenbouwkundig plan en het Beeldkwaliteitsplan en zal de aanbesteding van de aannemer voor het bouwrijp maken van de grond worden opgestart.

2. We geven uitwerking aan het in 2024 te nemen raadsbesluit aangaande de duur van openstelling AZC Swerf-Rust.

Als in 2024 wordt/is besloten het AZC Swerf-Rust open te houden tot de opening van het nieuwe AZC moeten in 2025 een aantal

stappen worden gezet, waaronder het afsluiten van een nieuwe bestuursovereenkomst tussen COA en gemeente en het opstarten van de voorbereidingen van locatie Swerf-Rust als woonlocatie. Als daartoe niet wordt besloten, moet worden toegewerkt naar een sluiting van het AZC-Swerf-Rust per 25 juni 2025.

3. We continueren de opvang van Oekraïense ontheemden en zetten daarbij meer in op zelfredzaamheid.

Het eind van de oorlog in de Oekraïne is nog niet in zicht. Het recht op bescherming is verlengd tot 4 maart 2026 (EU Richtlijn tijdelijke bescherming). Het is onduidelijk of en hoe opvang en bescherming daarna worden geregeld als de oorlog nog niet ten einde is. Omdat sommige Oekraïners al 2 jaar in Middelburg wonen en onduidelijk is hoelang dit nog voortduurt, zetten we meer en meer in op zelfredzaamheid. Vanaf 1 juli 2024 betalen volwassen Oekraïense vluchtelingen een eigen bijdrage als zij gebruik maken van gemeentelijke opvang. In 2025 leidt dat in ieder geval tot het innen van een eigen bijdrage voor Oekraïners die een bepaald niveau van inkomsten uit arbeid hebben. Ook kijken we welke andere maatregelen we kunnen nemen om de zelfredzaamheid te bevorderen.

Invulling van financiële ruimte kadernota 2025-2028

Nr.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Invulling van financiële ruimte begroting 2024 en meerjarenraming 2025 - 2027¹				
1 Compensatie van de energiekosten voor maatschappelijke organisaties ¹	-500	0	0	0
	-500	0	0	0
Invulling van financiële ruimte kadernota 2025 - 2028				
1 Ontwikkelkosten Sociaal Team Middelburg	-500	0	0	0
2 Integraal voorportaal Sociaal Team Middelburg	-300	-300	-300	-300
3 Licentiekosten communityplatform Middelburg Ontmoet	-19	-19	-19	-19
4 Zeeuwse overleggen Sociaal Domein	-150	-60	0	0
5 Subsidie algemene voorzieningen WMO	-232	-240	-248	-255
6 Budgetverlaging Wmo	1.202	1.202	1.202	1.202
7 Jeugdzorg	-2.300	-2.300	-2.300	-2.300
8 Taakstelling zorgkosten Jeugd	0	500	750	1.000
9 Formatie casusregisseur	-151	-157	-164	-171
10 Formatie adviseur onveilige casuïstiek	-93	-97	-50	0
11 Formatie procesregisseur	-46	-48	-50	-53

Nr.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	-2.589	-1.519	-1.179	-896
	-3.089	-1.519	-1.179	-896

1 Voor een toelichting op de mutaties 2024 - 2027 zie begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027.

1. Ontwikkelkosten Sociaal Team Middelburg (bedrijfsvoering Vizita)

Met ingang van subsidieert de gemeente Vizita (voorheen Welzijn Middelburg en Maatschappelijk Werk Walcheren) voor onder andere de uitvoering van het Sociaal Team Middelbrug. In 2024 is incidenteel extra budget € 485.076,00 beschikbaar gesteld aan Vizita voor extra personeelskosten ten behoeve van het verbeteren van interne bedrijfsvoering en bijbehorende processen en ten behoeve van de doorontwikkeling van de kwaliteit van dienstverlening. Tijdens het kadernotaproces voor de begroting 2025 e.v. is aangegeven dat er ten minste voor 2025 incidenteel eenzelfde bedrag hiervoor nodig is en mogelijk structureel. Voor dit moment is in de begroting een incidenteel bedrag opgenomen voor 2025. Bij de Kadernota 2026 - 2029 moet duidelijk zijn of hiervoor structureel extra financiering nodig is.

2. Integraal voorportaal Sociaal Team Middelburg (CAO-effecten Vizita)

Naast het extra budget voor de investeringen in bedrijfsvoering, zijn de totale personeelskosten van Vizita gestegen vanwege ontwikkelingen in de cao Sociaal Werk. Dit is het effect van stijging van de personeelskosten (tgv cao ontwikkelingen) ten opzichte van de structurele dekking die is opgenomen in de begroting. Bij de begroting 2024 is voor de raming van de subsidies aan Welzijn Middelburg en MWW 2024 uitgegaan van de hoogte van deze subsidies in 2023 plus de vastgestelde inflatiecorrectie van 3,30% voor 2024. Het gevraagde budget is bedoeld ter compensatie van de gestegen loonkosten.

3. Licentiekosten communityplatform Middelburg Ontmoet

Middelburg Ontmoet is een online community platform voor én door inwoners van de gemeente Middelburg. Inwoners kunnen zelf nieuwsberichten plaatsen. Maar ook meedoen en meedenken met projecten van de gemeente. Inwoners kunnen hulp vragen of aanbieden. In de kalender zijn activiteiten in de wijken en dorpen te vinden. Daarnaast bevat de website een sociale kaart. Gezien de resultaten van dit platform worden de kosten met deze aanvraag structureel binnen de begroting geborgd.

4. Zeeuwse overleggen Sociaal Domein

Door de groeiende Zeeuwse samenwerking op het sociaal domein ontstaan er steeds meer overlegmomenten. Binnen onze huidige formatie is het niet mogelijk om te voldoen aan de verwachtingen binnen het Zeeuwse. Daarom wordt er 1 of enkele ambtenaren ingehuurd die namens Middelburg deelnemen aan de verschillende Zeeuwse kerngroepen, regiegroepen of proeftuinen in het sociaal domein (Jeugd en Wmo).

5. Subsidie algemene voorzieningen Wmo

In het beleidskader Middelburgs Model is vastgelegd dat we algemene voorzieningen stimuleren. Deze opdracht is vertaald in de Subsidieregeling algemene voorzieningen Sociaal Domein Middelburg 2024- 2026. Deze is op 1 januari 2023 in werking getreden. Voor de jaren 2023 en 2024 hebben we binnen de begroting financiële ruimte gecreëerd om nieuwe algemene voorzieningen (met name inloopvoorzieningen) te stimuleren. Er zijn meerdere aanvragen voor nieuwe voorzieningen gehonoreerd en het subsidieplafond is inmiddels bereikt. Om de realisatie van de algemene voorzieningen vanaf 2025 verder te stimuleren is € 231.950 per jaar nodig. Het college heeft op 27 juni 2023 de subsidieplafonds voor jaarlijkse subsidie over de periode 2025 vastgesteld onder voorbehoud dat de raad bij de beraadslagingen inzake de Kadernota 2025 – 2028 besluit een extra bedrag van € 231.950 per jaar beschikbaar te stellen.

6. Budgetverlaging Wmo

Budgetten worden naar beneden bijgesteld. We zien als gevolg van het actieplan dat de budgetten voor Wmo lager liggen dan een paar jaar geleden, dit heeft een structureel effect. We stellen daarom voor om de budgetten structureel vanaf 2025 aan te passen. Voor huishoudelijke hulp (HH), huishoudelijke zorg (HZ) en begeleiding (BG) betreft het een aanpassing naar beneden (lager budget). Voor Dagbesteding betreft het een aanpassing naar boven (hoger budget). In totaal gaat het om een vrijval van € 1.202.000.

7. Jeugdzorg

De nieuwe prognose 2025 die Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland (IJZ) heeft afgegeven was € 23,8 miljoen, wat € 2,2 miljoen hoger is dan de eerder vastgestelde meerjarenraming van november 2023. Bij de berekening van deze nieuwe prognose was de Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling (OVAindex) nog niet definitief. Inmiddels heeft IJZ ons geadviseerd over de definitieve OVA-index 2024. Deze wijkt maar 0,3% af van hetgeen in de raming van IJZ rekening was gehouden. IJZ heeft gemeenten geadviseerd deze 0,3% als risico op te nemen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. De afwijking van 0,3% (€ 100.000) zijn in de kadernota financieel vertaald. Op basis van deze ontwikkeling zijn extra zorgkosten Jeugd opgenomen voor een bedrag van 2,3 miljoen.

8. Taakstelling zorgkosten Jeugd

Om de zorgkosten Jeugd te beteugelen moet regionaal en lokaal invulling gegeven worden aan de Hervormingsagenda Jeugd. Bij de begroting 2023 heeft het college aangegeven het actieplan sociaal domein als afgerond te beschouwen en de resterende taakstelling Jeugdzorg te laten vervallen. De Hervormingsagenda en de oplopende jeugdhulpkosten zorgen ervoor dat hierop actie gewenst is. De plannen van de Hervormingsagenda kennen een doorloop tot en met 2028. Gedurende de uitvoering van de Hervormingsagenda zijn evaluatiemomenten gepland. Deze tussentijdse momenten kunnen worden gebruikt om knelpunten en de (on)mogelijkheden in een vroegtijdig stadium terug te koppelen

fichting het Rijk. Voor de nabije toekomst lijkt een ombuiging op de kosten niet reëel. Enerzijds omdat maatregelen binnen de toegang verder uitgevoerd moeten worden en de effecten hiervan zich pas later manifesteren, anderzijds omdat maatregelen uit de Hervormingsagenda gezamenlijk op Zeeuws niveau opgepakt worden. Het college stelt voor om een taakstelling in de begroting op te nemen. Deze loopt op van € 500.000 (2026), € 750.000 (2027) en € 1.000.000 (2028 en verder).

9. Formatie casusregisseur

De huidige capaciteit is onvoldoende voor het aantal en de zwaarte van de casuïstiek, wat ten koste gaat van de kwaliteit. In plaats van inhuren op deze taak meer casusregisseurs vast in dienst, zodat er een stabiel team opgezet kan worden met eenduidige werkwijze.

10. Formatie adviseur onveilige casuïstiek

Er is formatie benodigd ten behoeve van expertise, advies en ondersteuning in situaties waar onveiligheid speelt voor consulenten en casusregisseurs. Op dit moment zijn deze taken gecombineerd met de functie van procesregisseur, wat ten koste gaat van beide taken en dus van de dienstverlening.

11. Formatie procesregisseur

Er is meer behoefte aan procesregie door toenemende complexiteit van het werkveld en momenteel kwetsbaar ingericht. Huidige capaciteit is onvoldoende om invulling te geven aan toekomstige wijzigingen in wetgeving (bijv. Wvvggz).

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
Banen [per 1.000 inwoners van 15-64 jaar]	Middelburg	790,5	785,2	804,8	822,2	817,9
	Nederland	793,9	795,9	805,5	825,4	836,6
Jongeren met een delict voor de rechter [%]	Middelburg	1,0	2,0	2,0	2,0	2,0
	Nederland	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Kinderen in uitkeringsgezin [%]	Middelburg	7,0	8,0	7,0	7,0	nmb
	Nederland	6,0	6,0	5,0	6,0	nmb
Netto arbeidsparticipatie [%]	Middelburg	68,2	67,9	70,8	71,90	73,00
	Nederland	68,8	68,4	70,4	72,20	nmb
Werkloze jongeren [%]	Middelburg	2,0	3,0	nmb	2,0	nmb
	Nederland	2,0	2,0	nmb	1	nmb
Personen met een bijstandsuitkering [per 10.000 inwoners]	Middelburg	409,7	481,0	432,1	370,1	370,1
	Nederland	381,7	459,7	367,5	34,8	344,8

Beleidsindicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
Lopende re-integratievoorzieningen [per 10.000 inwoners van 15-64 jaar]	Middelburg	117,8	89,5	69,0	89,2	104,1
	Nederland	207,0	202,0	133,0	197,7	191,5
Jongeren met jeugdhulp (in % van alle jongeren tot 18 jaar) [%]	Middelburg	11,6	12,0	13,8	11,9	15,3
	Nederland	12,3	11,9	12,9	10,7	13,5
Jongeren met jeugdbescherming (in % van alle jongeren tot 18 jaar) [%]	Middelburg	1,5	1,5	1,7	1,4	1,5
	Nederland	1,2	1,2	1,2	1,1	1,1
Jongeren met jeugdreclassering (in % van alle jongeren van 12 tot 23 jaar) [%]	Middelburg	0,5	0,6	0,6	0,5	0,4
	Nederland	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo [per 10.000 inwoners]	Middelburg	790,0	760,0	720,0	700,0	710,0
	Nederland	670,0	700,0	nb	710,0	700,0

Wat mag het kosten?

6 Sociaal domein	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Overzicht taakvelden						
Lasten						
6.01.0 Samenkracht en burgerpart	9.801	16.828	8.092	7.156	7.154	7.359
6.02.0 Toegang en eerstelijnsvoorz	412	742	0	0	0	0
6.03.0 Inkomensregelingen	36.159	36.538	35.846	35.712	36.289	37.186
6.04.0 WSW en beschut werken	5.694	6.265	5.631	5.517	5.570	5.526
6.05.0 Arbeidsparticipatie	2.598	2.859	3.359	3.590	3.741	3.961
6.06.0 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	0	0	0	0
6.07.1 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	0
6.07.1 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	0
6.07.2 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0	0
6.08.2 Geescaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
6.21.0 Toegang en eerstel vz WMO	483	448	673	695	717	738
6.22.0 Toegang eerstelijns vz jeugd	1.452	1.495	1.983	2.048	2.138	2.233
6.23.0 Toegang en eerstel vz integr	4.916	6.532	6.123	6.266	6.403	6.545
6.60.0 Hulpmiddelen en diensten WMO	2.614	2.692	2.736	2.791	2.846	2.903
6.71.1 Huishoudelijke hulp WMO	4.274	4.975	4.595	4.815	5.031	5.174
6.71.2 Begeleiding WMO	3.524	4.506	4.034	4.232	4.421	4.432
6.71.3 Dagbesteding WMO	2.096	2.191	2.637	2.733	2.833	2.936
6.71.b Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0
6.72.a Jeugdhulp begeleiding	2.582	2.716	0	0	0	0
6.72.b Jeugdhulp behandeling	2.633	2.987	0	0	0	0
6.72.c Jeugdhulp dagbesteding	2.240	2.370	0	0	0	0
6.72.d Jeugdhulp zonder verblijf ov.	488	510	0	0	0	0
6.73.a Pleegzorg	1.262	1.415	0	0	0	0
6.73.b Gezinsgericht	398	419	0	0	0	0
6.73.c Jeugdhulp met verblijf overig	2.324	3.163	0	0	0	0
6.74.a Jeugd beh. GGZ zo verblijf	3.480	3.851	0	0	0	0
6.74.b Jeugdh crisis/LTA/GGZ-verblijf	1.223	1.220	0	0	0	0
6.74.c Gesloten plaatsing	180	736	0	0	0	0
6.75.1 Jeugdhulp ambulantly lokaal	195	99	102	104	106	109
6.75.2 Jeugdhulp ambulantly regionaal	0	0	9.915	10.363	10.833	11.325
6.76.1 Jeugdhulp met verblijf lokaal	92	108	110	113	115	117
6.76.2 Jeugdhulp met verblijf region	0	0	9.757	10.197	10.659	11.144
6.76.3 Jeugdhulp met verblijf landel	0	0	860	899	940	983
6.79.2 PGB Jeugd	117	189	170	173	177	180
6.81.2 Maatsch en vrouwenopv WMO	109	157	160	164	167	170
6.81.b Maatsch- en vrouwenopv (WMO)	49	65	0	0	0	0
6.82.1 Jeugdbescherming	0	0	1.469	1.535	1.605	1.678
6.82.2 Jeugdreclassering	0	0	242	253	264	276

6 Sociaal domein	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
6.82.a Jeugdbescherming	1.218	1.273	0	0	0	0
6.82.b Jeugdreclassering	202	209	0	0	0	0
6.92.0 Coördinatie en beleid jeugd	0	0	32	34	35	37
Totaal lasten	92.813	107.558	98.526	99.390	102.044	105.014
Baten						
6.01.0 Samenkracht en burgerpart	7.236	6.751	804	778	607	624
6.02.0 Toegang en eerstelijnsvoorz	37	0	0	0	0	0
6.03.0 Inkomensregelingen	21.478	21.718	23.421	23.874	24.343	24.897
6.04.0 WSW en beschut werken	0	0	0	0	0	0
6.05.0 Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0
6.06.0 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	10	10	10	10
6.07.1 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	0
6.07.1 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	0
6.07.2 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0	0
6.08.2 Geescaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
6.21.0 Toegang en eerstel vz WMO	0	0	0	0	0	0
6.22.0 Toegang eerstelijns vz jeugd	0	0	0	0	0	0
6.23.0 Toegang en eerstel vz integr	58	82	58	58	58	58
6.60.0 Hulpmiddelen en diensten WMO	0	0	0	0	0	0
6.71.1 Huishoudelijke hulp WMO	360	365	362	1.139	1.139	1.139
6.71.2 Begeleiding WMO	0	0	0	0	0	0
6.71.3 Dagbesteding WMO	0	0	0	0	0	0
6.71.b Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0
6.72.a Jeugdhulp begeleiding	0	0	0	0	0	0
6.72.b Jeugdhulp behandeling	0	0	0	0	0	0
6.72.c Jeugdhulp dagbesteding	0	0	0	0	0	0
6.72.d Jeugdhulp zonder verblijf ov.	0	0	0	0	0	0
6.73.a Pleegzorg	0	0	0	0	0	0
6.73.b Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0
6.73.c Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0	0	0
6.74.a Jeugd beh. GGZ zo verblijf	0	0	0	0	0	0
6.74.b Jeugdh crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0
6.74.c Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0
6.75.1 Jeugdhulp ambulant lokaa	0	0	0	0	0	0
6.75.2 Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0	0	0	0
6.76.1 Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	0	0	0	0
6.76.2 Jeugdhulp met verblijf region	0	0	0	0	0	0
6.76.3 Jeugdhulp met verblijf landel	0	0	0	0	0	0
6.79.2 PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0
6.81.2 Maatsch en vrouwenopv WMO	0	0	0	0	0	0
6.81.b Maatsch- en vrouwenopv (WMO)	47	65	0	0	0	0
6.82.1 Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0
6.82.2 Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0

6 Sociaal domein	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
6.82.a Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0
6.82.b Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0
6.92.0 Coördinatie en beleid jeugd	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	29.216	28.981	24.654	25.858	26.157	26.728
Saldo						
6.01.0 Samenkracht en burgerpart	-2.565	-10.077	-7.288	-6.378	-6.547	-6.735
6.02.0 Toegang en eerstelijnsvoorz	-376	-742	0	0	0	0
6.03.0 Inkomensregelingen	-14.681	-14.819	-12.425	-11.838	-11.945	-12.289
6.04.0 WSW en beschut werken	-5.694	-6.265	-5.631	-5.517	-5.570	-5.526
6.05.0 Arbeidsparticipatie	-2.598	-2.859	-3.359	-3.590	-3.741	-3.961
6.06.0 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	10	10	10	10
6.07.1 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	0
6.07.1 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	0
6.07.2 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0	0
6.08.2 Geescaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
6.21.0 Toegang en eerstel vz WMO	-483	-448	-673	-695	-717	-738
6.22.0 Toegang eerstelijns vz jeugd	-1.452	-1.495	-1.983	-2.048	-2.138	-2.233
6.23.0 Toegang en eerstel vz integ	-4.857	-6.450	-6.065	-6.208	-6.345	-6.487
6.60.0 Hulpmiddelen en diensten WMO	-2.614	-2.692	-2.736	-2.791	-2.846	-2.903
6.71.1 Huishoudelijke hulp WMO	-3.914	-4.610	-4.234	-3.676	-3.892	-4.035
6.71.2 Begeleiding WMO	-3.524	-4.506	-4.034	-4.232	-4.421	-4.432
6.71.3 Dagbesteding WMO	-2.096	-2.191	-2.637	-2.733	-2.833	-2.936
6.71.b Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0
6.72.a Jeugdhulp begeleiding	-2.582	-2.716	0	0	0	0
6.72.b Jeugdhulp behandeling	-2.633	-2.987	0	0	0	0
6.72.c Jeugdhulp dagbesteding	-2.240	-2.370	0	0	0	0
6.72.d Jeugdhulp zonder verblijf ov.	-488	-510	0	0	0	0
6.73.a Pleegzorg	-1.262	-1.415	0	0	0	0
6.73.b Gezinsgericht	-398	-419	0	0	0	0
6.73.c Jeugdhulp met verblijf overig	-2.324	-3.163	0	0	0	0
6.74.a Jeugd beh. GGZ zo verblijf	-3.480	-3.851	0	0	0	0
6.74.b Jeugdh crisis/LTA/GGZ-verblijf	-1.223	-1.220	0	0	0	0
6.74.c Gesloten plaatsing	-180	-736	0	0	0	0
6.75.1 Jeugdhulp ambulant lokaa	-195	-99	-102	-104	-106	-109
6.75.2 Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	-9.915	-10.363	-10.833	-11.325
6.76.1 Jeugdhulp met verblijf lokaal	-92	-108	-110	-113	-115	-117
6.76.2 Jeugdhulp met verblijf region	0	0	-9.757	-10.197	-10.659	-11.144
6.76.3 Jeugdhulp met verblijf landel	0	0	-860	-899	-940	-983
6.79.2 PGB Jeugd	-117	-189	-170	-173	-177	-180
6.81.2 Maatsch en vrouwenopv WMO	-109	-157	-160	-164	-167	-170
6.81.b Maatsch- en vrouwenopv (WMO)	-1	0	0	0	0	0
6.82.1 Jeugdbescherming	0	0	-1.469	-1.535	-1.605	-1.678
6.82.2 Jeugdreclassering	0	0	-242	-253	-264	-276

6 Sociaal domein	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
6.82.a Jeugdbescherming	-1.218	-1.273	0	0	0	0
6.82.b Jeugdreclassering	-202	-209	0	0	0	0
6.92.0 Coördinatie en beleid jeugd	0	0	-32	-34	-35	-37
Totaal overzicht taakvelden	-63.596	-78.577	-73.872	-73.532	-75.887	-78.286

Volksgezondheid en milieu

Preventie op het gebied van gezondheid heeft de afgelopen jaren een grotere rol gekregen in landelijke regelingen als Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal zorgakkoord (IZA). In het IZA worden op regioniveau afspraken gemaakt met als doel de zorg voor iedereen toegankelijk, kwalitatief en betaalbaar te houden. De ambitie van het GALA is een gezonde generatie in 2040 en richt zich voornamelijk op de lokale samenwerking. Deze akkoorden hebben veel overlap en versterken elkaar. Samen met diverse partijen, waaronder de GGD, zorgverzekeraar en zorgaanbieders wordt samengewerkt om de doelen vanuit de akkoorden te halen.

We pakken de gezondheidsvraagstukken vanuit een breed perspectief aan, waarbij we de verschillende domeinen overstijgen. Deze aanpak staat ook wel bekend als de 'Health in All Policies-benadering'. Dit houdt in dat gezondheid in alle beleidsdomeinen wordt meegewogen. Gezondheid heeft veel raakvlakken met de rest van het 'sociaal domein' (Jeugdwet, Wmo, Participatiewet), maar ook met het ruimtelijk domein (gezonde leefomgeving, wonen) en met sport. Door de veranderingen in het sociaal domein (2015) en de Omgevingswet (2024) hebben we meer mogelijkheden om gezondheidstaken te verbinden met andere taken van de gemeente (sociaal, ruimtelijk, handhaving).

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Plan van aanpak Brede SPUK
- Preventie- en Handavingsplan 2023-2026
- Omgevingsvisie Middelburg 2050
- Middelburgs model "Inhoudelijk kader transformatieproces 'Beweging naar voren' "
- Middelburgse Visie Milieu 2019-2025
- Klimaatbestendige Middelburgse samenleving 2018-2050

- Uitwerking afvalbeleid Middelburg na pilotfase (2020 t/m 2027)
- Regionale Energie Strategie Zeeland 1.0 (2021 vastgesteld)
- Transitievisie Warmte (vastgesteld in 2021)
- Regionale Structuur Warmte Zeeland (vastgesteld in 2021)
- Groenbeleidsplan Gemeente Middelburg 2016–2026
- Stedelijk Waterprogramma 2021-2030

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijk effect - Volksgezondheid

De gemeente Middelburg staat voor een gezond leven in een gezonde omgeving. Onze ambitie is een sterke sociale basis, zodat inwoners meer voor zichzelf, voor elkaar en voor Middelburg kunnen betekenen. In onze benadering ligt de nadruk op positieve gezondheid als leidraad voor het welzijn van onze inwoners. Gezondheid wordt niet gezien als de afwezigheid van ziekte, maar we richten ons op het versterken van de veerkracht en eigen regie van individuen. Door te focussen op de brede aspecten van gezondheid, waaronder fysiek, mentaal en sociaal welbevinden, streven we ernaar dat inwoners beter kunnen omgaan met de diverse uitdagingen die het leven met zich meebrengt. Door de zelfredzaamheid van inwoners te versterken kunnen zij zelf meer regie nemen over hun gezondheid en welzijn.

Maatschappelijk effect - Milieu

Een gezonde, duurzame samenleving en leefomgeving en een duurzame ontwikkeling van de gemeente.

Doelstelling - Volksgezondheid

Binnen onze gemeente streven we naar het verschuiven van de focus van een curatieve aanpak (genezing) naar een preventieve en promotieve (versterking) strategie. Hiermee willen we niet alleen gezondheidsproblemen voorkomen, maar ook actief bijdragen aan een verbetering van de algehele levenskwaliteit van onze inwoners. De sleutel tot deze beweging is een sterke verbinding tussen het medische, sociale en fysieke domein. Door intensieve samenwerking tussen deze domeinen kunnen we vroegtijdig signaleren en ingrijpen, waardoor we problemen bij de bron aanpakken. Dit vraagt om een geïntegreerde aanpak, waarbij professionals uit verschillende sectoren samenwerken aan een gemeenschappelijk doel: een gezonde en veerkrachtige gemeenschap.

Doelstellingen - Milieu

1. Voorzien in de behoeften van de huidige generaties, zonder de mogelijkheden van toekomstige generaties te beperken om gezond en goed te kunnen leven.
2. Energieneutraal en klimaatadaptief in 2050.
3. Minder afval en meer hergebruik van grondstoffen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Volksgezondheid

Positieve gezondheid: een brede blik op gezondheid

Middelburgse inwoners gezond maken én houden.

De GGD Zeeland geeft namens de dertien Zeeuwse gemeenten uitvoering aan de wettelijke taak op het gebied van preventief gezondheidsbeleid, zoals beschreven in de Wet publieke gezondheid. De GGD voorziet vanuit beschikbare gezondheidscijfers en onderzoeksgegevens de gemeente met (onderbouwde) inzichten. Zij vertalen deze naar benodigde interventies en/of regionale en lokale projecten op volksgezondheidsthema's.

De lokale samenwerking tussen het medisch en het sociaal domein versterken.

Het is essentieel dat partners elkaar beter weten te vinden en effectief samenwerken. Als gemeente nemen wij een faciliterende rol op ons. We leggen verbindingen tussen verschillende partijen en hen ondersteunen in hun samenwerking. We zetten in op het doorontwikkelen van de lokale samenwerking tussen het medisch/zorgdomein en het sociaal domein. Dit willen we bereiken door o.a. het verder uitrollen Welzijn op Recept en de andere ketenaanpakken waar ook een directe relatie ligt met de 1^e lijn (huisartsenzorg). Het gedachtegoed van 'Kerngezond' wordt onderzocht.

Gezonde keuze is de makkelijkste keuze.

Als gemeente willen we dat de gezonde keuze de makkelijkste keuze is. Daarom ondersteunen we de JOGG-aanpak, die zich richt op alle kinderen en jongeren van 9 maanden tot en met 23 jaar. JOGG maakt de leefomgevingen waarin zij zich bevinden (thuis, school, buurt, sport, vrije tijd, werk en social media) gezonder door te werken aan essentiële voorwaarden. De belangrijkste thema's waar we ons (blijvend) op in zetten zijn: Bewegen, Gezond Gewicht, Mentale Gezondheid, Water drinken en Rookvrij.

Implementatie van de vijf ketenaanpakken.

De afspraken uit zowel IZA als GALA komen samen in de inrichting van vijf verschillende ketenaanpakken, zijn gericht op verschillende doelgroepen, van jong tot oud.

1. Ketenaanpak Gecombineerde Leefstijlinterventie (GLI) voor volwassenen met overgewicht en obesitas:
  - Het bevorderen van een gezonde leefstijl en het terugdringen van overgewicht en obesitas bij volwassenen.
2. Ketenaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas:
  - Het aanpakken van overgewicht en obesitas bij kinderen op jonge leeftijd om gezondheidsproblemen op latere leeftijd te voorkomen.
3. Ketenaanpak valpreventie bij ouderen:
  - Het verminderen van het aantal valincidenten bij ouderen en daarmee de gevolgen zoals botbreuken en ziekenhuisopnames.
4. Ketenaanpak Welzijn op Recept:
  - Het verbeteren van het welzijn van mensen met psychosociale problemen door hen door te verwijzen naar welzijnsactiviteiten in plaats van medische behandelingen.
5. Ketenaanpak Kansrijke Start:
  - Het bieden van een goede start voor alle kinderen door aandacht te besteden aan de gezondheid en het welzijn van aanstaande ouders en jonge gezinnen.

Voor iedere ketenaanpak is een naadloze aansluiting tussen het medische en sociaal domein nodig en vraagt dit om domeinoverstijgende samenwerking.

Meer inzet van digitale tools.

We willen (nog) meer inzetten op intensiever gebruik van digitale tools om de zorg en ondersteuning voor onze inwoners te verbeteren. Het gebruik van digitale hulpmiddelen wordt steeds meer de norm in onze dienstverlening. Een belangrijke stap hierin is de start van de pilot Evie. Dit is een digitaal platform dat helpt bij het monitoren en ondersteunen van mentale gezondheid.

Verkennen 'dementievriendelijke stad'.

We streven naar een inclusieve gemeenschap waar mensen met dementie en hun mantelzorgers zich ondersteund en begrepen voelen, waardoor hun kwaliteit van leven aanzienlijk verbetert. We trainen gemeentelijke medewerkers en lokale ondernemers en verbeteren de openbare ruimte om deze toegankelijker te maken voor mensen met dementie. Via de wijknetwerken bespreken

we signalen, knelpunten en goede voorbeelden (leernetwerken). De communicatie wordt verzorgd door en voor inwoners, wat bijdraagt aan het vergroten van het bewustzijn over dementie.

Uitvoeren wettelijke taken WPG

Tevens heeft de gemeente een aantal wettelijke taken vanuit de Wet publieke gezondheid (WPG). Deze taken heeft de gemeente Middelburg grotendeels belegd bij de GGD Zeeland.

Milieu

Middelburgse Visie Milieu

"Duurzaamheid" loopt door alle beleidsvelden heen. Er kan onderscheid gemaakt worden in de volgende thema's:

1. Klimaat en Energie
2. Duurzame Gemeentelijke Organisatie
3. Bodem
4. Klimaatadaptatie en duurzaam watersysteem
5. Klimaatbestendig groen in de Woonomgeving
6. Geluid en Lucht
7. Externe Veiligheid
8. Afval
9. Verkeer en Vervoer
- 10 Een leefbare fysieke ruimte
- 11 Bedrijven

1. Klimaat en Energie

Strategisch project KEC (Klimaatadaptatie, Energietransitie en Circulariteit)

Klimaat en Energie valt samen met Circulariteit onder het strategische project KEC. In 2025 wordt verdergegaan met de uitvoering van het KEC actieplan. Klimaat en energie vormt een van de vier gedeelde opgaven in Middelburg. Zowel ons eigen beleid o.a. de milieuvisie en Omgevingsvisie als de Regionale Energie Strategie (RES) Zeeland hebben als doel om in 2050 volledig energieneutraal te zijn en te streven naar een duurzaam gebouwde omgeving. Een omgeving die voorziet in de huidige behoefte, maar ook (economische) waarde heeft in de toekomst. De uitvoering van het strategisch project KEC en de RES is een doorlopende taak. Er wordt onder meer aan de volgende projecten en acties gewerkt:

CO2 neutraal in 2050

In het nationaal Klimaatakkoord (KA) staat hoe we in Nederland de mondiale klimaatafspraken van Parijs vertalen naar beleid en uitvoering. Zeeland draagt, net als de andere Nederlandse regio's,

zijn steentje bij aan het Klimaatakkoord. Zeeland is als gehele provincie één van de 30 RES-regio's. In 2020 is de RES 1.0 (Regionale Energie Strategie) voor Zeeland vastgesteld door de raad en eind 2024 wordt de RES2.0 ter vaststelling aangeboden. De uitvoering van de (geupdate) Regionale Energiestrategie gaat in 2025 verder. Zowel het Klimaatakkoord als de RES geven de richting en wettelijke verplichtingen aan om in 2050 CO₂ neutraal te zijn. Met name op het gebied van de verduurzaming van de gebouwde omgeving, mobiliteit, de bedrijven, de eigen organisatie en de opwekking van duurzame energie heeft de gemeente veel taken en verantwoordelijkheden. De aanpak vindt plaats per thema.

Warmtetransitie (verduurzaming van woningen en bedrijven)

Met het aardgasvrij maken van onze woningen en gebouwen is een start gemaakt in de Transitie Visie Warmte (TVW). Hierin wordt aangegeven wat de voor de hand liggende mogelijkheden per wijk zijn om van het aardgas af gaan. Dit kan met warmtenetten, duurzaam gas of elektrisch. Deze transitievisie warmte wordt in 2026 opgevolgd door het Warmteprogramma. Daarnaast wordt gestart met het opstellen van het eerste wijkuitvoeringsplan, waarin meer specifiek per wijk of buurt wordt uitgewerkt waar de inwoners op kunnen rekenen en waar ze mee aan de slag kunnen. Dit wijkuitvoeringsplan wordt samen met inwoners gemaakt en zal in 2025 gereed zijn. De uitvoering volgt daarna en kan tweede helft 2025 starten.

Voor de hele gemeente geldt dat de nadruk de komende jaren vooral zal liggen op het besparen van energie door isoleren en het bewust worden en aanpassen van onze gewoontes omtrent energiegebruik. Hiervoor worden verschillende communicatiemiddelen ingezet.

De warmtetransitie vereist op veel plekken een verzwaring van het elektriciteitsnet. Stedin heeft hierin het voortouw genomen, en onderzoekt per wijk wat er moet gebeuren om klaar te zijn voor 2050. Er wordt begonnen met de wijken waar de knelpunten het meest problematisch zijn. Het elektra netwerk in de Veerse Poort zal als eerste worden verzaard.

Het verzwaren van het elektriciteitsnet is een grote, kostbare en langdurige opgave. Alternatieve warmtebronnen kunnen in sommige gevallen voorkomen dat het elektriciteitsnet in een wijk verzaard moet worden. Daarom worden ook

alternatieve warmtebronnen onderzocht. In samenwerking met buurgemeenten wordt vervolgonderzoek gedaan naar restwarmte vanuit het Sloegebied. Verder wordt nader onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van mini warmtenetten, momenteel in de Griffioen. Veel inwoners schakelen zelf al over op een (hybride) warmtepomp. In de TWW staat nog duurzaam gas of waterstof als mogelijke warmtebron voor bepaalde delen van de gemeente (o.a. buitengebied en de binnenstad). In een brief van 20 juli 2023 vraagt de minister ons om hier een andere warmtebron voor te zoeken, omdat duurzaam gas/waterstof ook na 2030 niet/nauwelijks voor de gebouwde omgeving beschikbaar zal zijn.

Subsidies en acties

De uitvoering van de warmtetransitie wordt voor een groot deel gezamenlijk met de andere Zeeuwse gemeenten opgepakt. Op 1 mei 2024 is het Zeeuws Isolatieprogramma (ZIP) van start gegaan, de Zeeuwse vertaling van het Nationaal Isolatieprogramma. Dit is een aanvullende subsidieregeling (tot €2.050) voor slecht geïsoleerde koopwoningen met een WOZ-waarde tot € 461.000. Woningeigenaren krijgen daarbij indien gewenst gratis advies aan huis en kunnen de subsidie ook gebruiken voor doe-het-zelf projecten. De ZIP-subsidie blijft de komende jaren beschikbaar, waarbij de mogelijkheden voor VVE's en het gebruik van circulaire isolatiematerialen worden verruimd.

Voor woningeigenaren die moeite hebben met het betalen van hun energierekening wordt een aanvullende subsidieregeling ontwikkeld, waarbij ontzorging centraal staat. Ook wordt met de resterende middelen uit het programma Proeftuin Aardgasvrije Wijken (warmtenet Dauwendaele) en compensatiegelden Aanlanding Wind op Zee een alternatief subsidieaanbod ontwikkeld zodat deze (verder) uitgevoerd kan worden in 2025.

In deze maatschappelijke opgave werken we samen met inwoners, gemeenten, provincie, waterschap, woningcorporaties en overige partijen. Bijvoorbeeld door het maken van prestatieafspraken met woningcorporaties.

In Klarenbeek loopt een buurtproject met inwoners in samenwerking met Buurkracht. Inwoners gaan samen aan de slag om hun huizen energiezuiniger te maken. In Prinsenhove zijn begin 2024 eigenaren geholpen met verduurzamen door advies van energieambassadeurs, hulp met subsidieaanvraag en een gezamenlijke uitvraag voor energiebesparende maatregelen. We kijken nu naar een vervolg van deze aanpak in 2025.

In 2023 zijn in heel Middelburg energiefixers langs geweest bij mensen die moeite hebben met het betalen van de energierekening. De energiefixers brengen gratis kleine energiebesparende maatregelen aan bij zowel huurders als mensen met een koopwoning (die voldoen aan de criteria). Bij het opstellen van de (wijk)uitvoeringsplannen wordt de ervaring die is opgedaan met bovengenoemde acties meegenomen. Het Rijk heeft hier een handreiking voor opgesteld. Aan de hand van deze handreiking en met hulp vanuit de Zeeuwse samenwerking wordt begonnen met het opstellen van het eerste (wijk)uitvoeringsplan. Gepland is om in 2025 hierop verder te gaan.

Energie opwekken

De 30 energieregio's in Nederland liggen op koers voor het opwekken van ten minste 35 TWh aan grootschalig duurzame energie op land in 2030. Bestaande knelpunten in de uitvoering, zoals netcongestie, zorgen dat de totale gezamenlijke ambitie van 55 TWh waarschijnlijk niet in 2030 gehaald wordt.

Voor het opwekken van duurzame energie zetten we in Middelburg in eerste instantie in op zonne-energie op daken. Daarnaast kijken we of we via de Omgevingsvisie beleid kunnen ontwikkelen over al dan niet toepassen van zonne-energie op land. Momenteel speelt de afgekondigde netwerkcongestie aan de noordkant van Middelburg een belemmerende rol.

Hoe hoger windmolens zijn, hoe meer energie ze opleveren. Een twee keer zo hoge molen, levert vier keer meer energie op. Wanneer zonnepanelen en windmolens gecombineerd worden, kan het elektriciteitsnetwerk veel efficiënter benut worden. Er is een constantere levering van elektriciteit en hoge kosten voor uitbreiding van het netwerk worden voorkomen. Bovendien levert een wind/zon combinatie meer energie per vierkante kilometer, waardoor veel –schaarse – fysieke ruimte wordt bespaard.

Energiesysteem van de toekomst

Provincie Zeeland stelt in overleg met de gemeenten, Tennet, Stedin en Gasunie een energievisie en PMIEK (Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat) op. Door het uitfasen van fossiele brandstoffen en de toegenomen energiebehoefte is de vraag naar elektriciteit enorm toegenomen. Ook de duurzame opwek door wind en zon is enorm toegenomen. Vraag en aanbod zijn vaak niet met elkaar in balans. Dit kan problemen op het elektriciteitsnet veroorzaken, zoals stroomuitval. Om dit te voorkomen moeten op momenten van

grote vraag de gas/kolencentrales extra elektriciteit leveren en bij een groot aanbod van duurzame energie worden vaak windmolens afgeschakeld. De huidige kerncentrales leveren een constante stroom energie en kunnen niet gemakkelijk meer of minder energie leveren.

Het elektriciteitsnet wordt door heel het land verzaagd, maar dit kost veel geld, materiaal, arbeid en tijd. Dit lijkt het tempo van elektrificatie niet bij te kunnen benen. Door opwek en opslag dichterbij de plekken waar veel energie gebruikt wordt aan te leggen, hoeft er minder elektriciteitsnet verzaagd te worden. Zon- en windenergie vullen elkaar goed aan. In de winter is er meer wind en in de zomer meer zon. Voor momenten dat er minder energie is, zou opslag uitkomst kunnen bieden. B.v. door buurtbatterijen.

Tegelijk kunnen initiatieven uit de samenleving, zoals 'smart energyhubs' en energie-gemeenschappen, helpen om de transitie naar duurzame energie te versnellen. Op Arnestein loopt een project om een smart grid tussen bedrijven aan te leggen, waarbij bedrijven energie met elkaar kunnen uitwisselen en zo het elektriciteitsnet minder belasten en minder kosten hebben.

Een belangrijke kwestie bij duurzame energieopwekking is de opslag van energie. Bij industrieterreinen worden grote batterijinstallaties verwacht. In de wijken is dit veel kleinschaliger. Bij particulieren zou de auto of een batterij in huis gebruikt kunnen worden voor het opslaan van energie tijdens zonne-uren.

Energiebesparing

Het is belangrijk de bewustwording onder bewoners en bedrijven te vergroten zodat zij zelf maatregelen treffen in hun eigen (leef)omgeving, waar energie kan worden bespaard en duurzaam energie kan worden opgewekt. Gemeentelijk wordt een communicatieplan uitgevoerd en delen we via bijeenkomsten, persberichten, de Bode, social media en op onze website (er komt een nieuwe website voor duurzaamheid) berichten om inwoners te motiveren om actie te ondernemen. Voor technische informatie en advies blijven we gebruik maken van het energieloket, het Duurzaam Bouwloket om de particuliere woningeigenaar te informeren over de energietransitie en de mogelijkheden die een particulier heeft om zelf aan de slag te gaan.

Bedrijven worden via verschillende acties gemotiveerd om energiebesparende maatregelen te treffen. Kantoren zijn vanaf 2023 verplicht een label C te hebben. Inmiddels is

geïnterviewd dat 14 van de 134 label C verplichte kantoren nog niet voldoen. Hiervan hebben 7 kantoren aangegeven dat zij hun pand nog aan het verbeteren zijn tot label C. Bij de 7 andere panden is dit onduidelijk. De afdeling Vergunningverlening en Handhaving brengt de handhavingsmogelijkheden in beeld.

Verduurzamen monumenten

De in het derde kwartaal van 2024 op te starten actie op het gebied van een duurzaam monumentenpaspoort (samen met de gemeenten Veere en Schouwen-Duiveland) zal waarschijnlijk doorlopen tot in 2025. In 2025 is gepland om een 'Nieuwe' nota ruimtelijke kwaliteit vast te stellen waarin de verduurzamingsopgave voor gebouwen, waaronder monumenten, een belangrijk thema zal zijn. Daarnaast werken we aan het nieuw op te stellen erfgoedbeleid.

Omgevingsvisie

In de Middelburgse Omgevingsvisie is het volgende opgenomen over de gedeelde Walcherse ambitie t.a.v. energie:

1. We benutten primair de ruimte op bestaande daken voor het opwekken van zonne-energie;
2. Op een aantal nader aan te wijzen locaties zijn onder voorwaarden kleine windmolens op het land aanvaardbaar.

In de Omgevingsvisie is een zoekgebied voor een energielandschap opgenomen. In 2025 zal in samenwerking met een landschapsarchitect hier een voorstel voor gedaan worden. Verder zal bekeken worden hoe deze ambitie vertaald kan worden naar programma's, waarbij rekening gehouden moet worden met de netcongestie.

2. Duurzame Gemeentelijke Organisatie

Zeeuws beleid Circulaire Economie

Eind 2022 heeft het college besloten om samen met alle Zeeuwse gemeenten en de provincie Zeeland, beleid en een uitvoeringsagenda op te stellen voor Circulaire Economie.

Daarnaast heeft de gemeenteraad besloten:

- Circulariteit als een van de centrale criteria in zetten bij het inkoopbeleid, bij de verwerking van afval, bij de ontwikkeling van (bouw-) projecten en in het algemeen circulariteit binnen de gemeente stimuleren;
- Stimuleren dat circulariteit ook een financieel haalbare optie is;
- De doelstelling om in 2050 een circulaire gemeente te zijn;
- Circulariteit op te nemen in het Strategisch project Klimaat en Energie.

In 2023 is een kernteam, waar de gemeente Middelburg onderdeel van is, gestart met de contouren voor Zeeuws beleid en een uitvoeringsprogramma. Het bureau Circularities ondersteunt het kernteam in samenwerking met de Provincie Zeeland waarbij ook aansluiting wordt gezocht bij de Regionale Energie Strategie (RES) en afstemming plaatsvindt met het Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (O.L.A.Z). Het document bevindt zich momenteel in de conceptfase, waarbij inbreng van diverse Zeeuwse platformen, samenwerkingsverbanden, overlegstructuren en feedback van vakinhoudelijke ambtenaren van alle Zeeuwse gemeenten en de Provincie Zeeland wordt meegenomen. Bij volgende stappen worden alle Zeeuwse colleges en gemeenteraden inhoudelijk betrokken. In 2025 is een uitvoeringsprogramma gepland. Hiervoor zijn alvast middelen aangevraagd in de Kadernota 2025-2028.

Maatschappelijk Verantwoord Odrachtgeven en Inkopen (MVOI)

Nederlandse overheden kopen jaarlijks voor ruim € 85 miljard in aan producten, werken en diensten. Hiermee hebben ze bij elkaar een enorme impact om de urgente vraagstukken van vandaag aan te pakken. Bij de gemeente Middelburg gaat het jaarlijks om ongeveer € 70 miljoen beïnvloedbare uitgaven. Met het Manifest MVOI worden de maatschappelijke opgaven zoals klimaatproblematiek, transitie naar een circulaire economie en grondstof-schaarste, concreet aangepakt. Elke keer wanneer een maatschappelijk verantwoorde keuze wordt gemaakt, snijdt het mes aan twee kanten; onze gemeentelijke organisatie draagt bij aan een betere wereld en we bewegen marktpartijen om steeds meer duurzame en sociale producten en diensten te ontwikkelen en te leveren. Het college heeft op 19 maart 2024 besloten dat zij het Manifest MVOI wil ondertekenen en vervolgens heeft het Managementteam opdracht gekregen de transitie naar MVOI op te starten. De planning is om uiterlijk eind 2024 het manifest MVOI te ondertekenen, zodat in 2025 gestart kan worden met de uitvoering.

Energiebesparing Openbare Verlichting

De landelijke doelstelling voor Openbare Verlichting is een besparing van 50% in 2030 ten opzichte van 2013. Volgens het 'Fit for 55' – pakket van de Europese Commissie moet de uitstoot van broeikasgassen in 2030 met 55% omlaag ten opzichte van het niveau van 1990. Inmiddels heeft de gemeente Middelburg ten opzichte van 1994 55,9% energie bespaard voor openbare verlichting. Hiermee is al voldaan aan de doelstelling 'Fit

for 55'. Bij regulier onderhoud wordt het energieverbruik verder teruggebracht. In 2025 is het aanbrengen van LED verlichting gepland in Dauwendaele, Stroomwijk en Arnemuïden ten noorden van het spoor.

Energie neutraal Middelburg – Gemeente als voorbeeld

De gemeente kan naast het faciliteren en stimuleren vooral een rol spelen door het goede voorbeeld te zijn. Bij uitvoering werkzaamheden vanuit gebouwbeheerplan nemen we energiebesparende maatregelen zoveel mogelijk mee. Waar van toepassing wordt onderzocht of bij de uitvoering een combinatie mogelijk is met Europese projecten.

In 2022 is in de raad de Verduurzamingsstrategie en bijbehorende Routekaart voor gemeentelijk vastgoed vastgesteld. De uitvoering van deze routekaart loopt door tot 2045. Gestart is met het (bijna) energieneutraal maken van drie gemeentelijke gebouwen. Deze trajecten worden goed gemonitord om de geleerde lessen bij de volgende projecten/gebouwen in de praktijk toe te passen. Op de huidige routekaart tot het jaar 2030 zijn 6 gebouwen toegevoegd namelijk: De Spot, scoutinggebouw Baarnselaan (Luthem), wijkcentrum en gymzaal Nieuw en Sint Joosland, gymzaal Rentmeesterlaan, Stadhuis aan de Markt (Quick-win) en de Kloveniersdoelen (quick-win).

Bij de verduurzaming van de panden of op andere technisch natuurlijke momenten wordt bekeken welke mogelijkheden er zijn om direct de toegankelijkheid van de gebouwen te verbeteren op grond van de verplichtingen vanuit de Wet Gelijke Behandeling voor personen met een chronische ziekte of handicap en het Besluit Algemene Toegankelijkheid.

Organisaties met meer dan 100 medewerkers moeten rapporteren over zakelijk vervoer en woon-werkverkeer. Dit om de CO2 uitstoot hiervan terug te dringen. De gemeente Middelburg voegt op het dienstreisformulier een nieuwe kolom toe met type vervoermiddel.

Gebruiksfunctie
 Kinderspeelplaatsen
 Grote moestuin (> 200 m2)
 Overig gebruik

Duurzaam beheer en onderhoud

In 2025 is het volgende gepland:

- Afronden restauratie van de kademuur aan de Korendijk-Kinderdijk;
- Start van de renovatie van de kademuur aan de Turfkaai;
- Vervangen van een houten fiets-voetgangers brug voor een gronddam met daarover een fietspad (en daarin een duiker voor de waterafvoer);
- Uitvoeren van betonreparaties om de duurzaamheid van betonconstructies te borgen.

3. Bodem

De bodem is de basis voor de meeste menselijke activiteiten. Om ontwikkelingen uit te kunnen blijven voeren is het doel de kansen en kwaliteiten van de bodem duurzaam benutten.

Omgevingswet - onderdeel bodem

De Wet Bodembescherming verviel in de nieuwe Omgevingswet. De bevoegdheid die bij de Provincie lag, kwam per 1 januari 2024 bij de gemeente te liggen. De gemeente was verplicht om deze taken onder te brengen bij de RUD Zeeland. In 2025 worden deze taken geëvalueerd.

Het onderbrengen van het bodemgedeelte in het Omgevingsplan is in samenspraak met de andere Zeeuwse gemeenten voorbereid. Op een logisch moment (qua planning omgevingsplannen) zal dit gedeelte opgenomen worden in het Middelburgse Omgevingsplan. Dit moet gebeuren voor 2032.

In Middelburg komt vooral binnen de stadsveste in het centrum, in de oude dorpskernen en langs de oude doorgaande wegen, zoals de Noordweg, historische bodemverontreiniging voor. Dit is meegenomen in de concept bodemregels voor het Omgevingsplan. Waarbij voor historische loodverontreiniging is aangegeven hoe hiermee omgegaan kan worden.

Waarden toelaatbare kwaliteit van de bodem voor lood per gebruiksfunctie:

Gemeten waarden (in mg/kg droge stros)
 < 100
 < 210
 Interventiewaarde (bijlage IIA Besluit activiteiten leefomgeving)

4. Klimaatadaptatie en duurzaam watersysteem

Door klimaatverandering neemt de kans op wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen toe. Dat levert risico's op voor de economie, gezondheid en veiligheid. Het is van groot belang dat Middelburg zich aanpast aan deze veranderingen. Hitte en verdroging moet bijvoorbeeld worden tegengegaan door het opener maken en verwijderen van verhardingen en het vergroenen van de openbare ruimte. Dit heeft ook effect op bijvoorbeeld onderhoud, onkruidbestrijding en bergingscapaciteit van water om wateroverlast te voorkomen. Uiteindelijk levert het een fijner leefklimaat op.

- Waar van toepassing wordt onderzocht of bij de uitvoering van beheer en onderhoud een combinatie mogelijk is met Europese projecten.
- In het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie staat hoe gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk het proces van ruimtelijke adaptatie willen versnellen en intensiveren. Voor de uitvoering van het Deltaplan is binnen Zeeland gezocht naar samenwerking. De gemeente is één van de deelnemers van het Zeeuws Kernteam Klimaatadaptatie. Het Kernteam is bewaker van de uitvoering van de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KasZ).
- Aanpassen aan het klimaat raakt veel facetten. Kwetsbare groepen zijn bijvoorbeeld extra kwetsbaar voor hitte. Woningcorporaties zullen hun woningvoorraad klimaatbestendig moeten maken voor hitte. Daarnaast kunnen zij hun bijdrage leveren door regenwater van de daken ter plaatse te bergen of af te laten voeren via het schoonwaterriool.
- In 2025 is conform het Stedelijk Water Programma Middelburg 2021-2030 (SWP) de vervanging of renovatie gepland van ca. 3,4 km riolering, en het afkoppelen van ca. 3,3 ha verhard oppervlak. Tevens worden 3 nieuwe projecten opgepakt op locaties waar in de toekomst wateroverlast wordt verwacht. Hiervoor zijn in het SWP middelen beschikbaar.
- De gemeente Middelburg laat het onderhoud van de rioolgemaal en pompinstallaties uitvoeren door het waterschap Scheldestromen. Hiervoor is een samenwerkingsovereenkomst afgesloten tot en met 2031.

5. Klimaatbestendig groen in de Woonomgeving

Een klimaatbestendig openbaar groen draagt bij aan de volksgezondheid door o.a. het verminderen of voorkomen van hittestress. Daarnaast kan dit openbaar groen (extra) regenwater opvangen dat niet via het riool kan worden afgevoerd. Daarmee

wordt overlast voorkomen of verminderd. In 2025 wordt biodiversiteit versterkt door dit, waar mogelijk, te implementeren in het huidige onderhoud, beheer en inrichting.

6. Geluid en Lucht

Op een landelijke lijst staan woningen die aan hoge geluidsniveaus door weg- en/of railverkeer worden blootgesteld. Al jaren wordt aan deze lijst gewerkt door middel van het uitvoeren van geluidssaneringen. De geluidssanering aan de Statenlaan is het laatste project wat uitgevoerd moet worden. De afronding hiervan staat gepland in 2025.

Als de Omgevingswet in werking treedt, moet de Basis Geluid Emissie (BGE) van alle gemeentelijke wegen met meer dan 2500 motorvoertuigen per etmaal worden onderzocht en worden aangemeld bij het centraal register van het rijk CGGV. Dit moet geregeld zijn in 2027.

De gemeente Middelburg ondersteunt net als de andere Zeeuwse gemeenten de uitvoering van het Schone Lucht Akkoord van de Provincie Zeeland. Daarnaast gaat de gemeente uitzoeken of en in hoeverre we uitvoering kunnen geven aan het Schone Lucht Akkoord door dwarsverbanden met andere beleidsvelden, thema's en organisaties inzichtelijk te maken en te bepalen waar er al bijgedragen wordt aan een verbeterde luchtkwaliteit.

7. Externe Veiligheid

Met de komst van de Omgevingswet moeten gemeenten anders omgaan met het groepsrisico. Er gaat gewerkt worden met aandachtsgebieden. Binnen deze aandachtsgebieden moeten/mogen voorschriftengebieden worden aangewezen. Het huidige beleid op het gebied van externe veiligheid dient ook een plaats te krijgen en zal worden geüpdatet.

8. Afval

Uitvoering afvalbeleidsplan

De landelijke doelen zijn:

- 2020: 100 kilo restafval
- 2020-2025: 100 kilo restafval én focus op kwaliteit
- 2050: Nederland Circulair: zo veel mogelijk recycling

Sinds eind 2022 is er afkeur van PMD (plastic- en metalenverpakkingen - en drinkpakken). Hierdoor waren er minder vergoedingen en meer kosten voor de verbranding van het afgekeurde PMD-afval. Al met al een flinke kostenpost.

Structurele verbetermaatregelen zijn noodzakelijk zoals distributie doorzichtige zakken, inzet afvalcoach en extra communicatie. Een afvalcoach en extra communicatie hebben bovendien een gunstig effect op de andere afvalstromen. Samen met de inwoners wordt gewerkt aan verbetering om het recyclebare afval weer voldoende herbruikbaar te laten zijn.

Op dit moment is het lastig te prognosticeren hoeveel afkeur en goedkeur er zal zijn. We doen daarom een aanname voor 2025 van circa 75% goedkeur/25% afkeur. Voor 2025 worden er bovendien landelijk nieuwe ketenafspraken gemaakt tussen de Nederlandse gemeenten en Verpact. Onze ambitie blijft 100 kilo restafval per inwoner én focus op kwaliteit van grondstoffen.

Project Schoon Zeeland

De uitvoering is gericht op Natuur- en Milieueducatie van (basis)scholieren. Het blijkt namelijk dat er een verband is tussen gerichte educatie op school en kennis, houding en gedrag op latere leeftijd. De intentie is om de gastlessen (zwerf)afval op de basisscholen in 2025 te continueren. Waarbij elke leeftijdsgroep (na een stukje binnenles) naar buiten gaat om de omgeving schoon te maken.

9. Verkeer en Vervoer

Energieneutraal Middelburg – Mobiliteit

Bij mobiliteit geldt eerst inzetten op energie besparen en dan hernieuwbare energie toepassen om de mobiliteit te verduurzamen.

- De fiets staat in het mobiliteitsbeleid op nummer één. In een (continu) participatief proces worden (gezamenlijk met maatschappelijke organisaties) fiets stimulerende en/of verkeersveiligheid verhogende maatregelen voorgesteld. Afhankelijk van de beschikbare financiële middelen worden deze op korte of langere termijn uitgevoerd.
- Om in 2025 in de laadbehoefte van elektrische personenauto's en bestelauto's te voorzien zijn ongeveer 500 (semi)publieke laadpunten nodig. In 2030 zijn ongeveer 1500 (semi)publieke laadpunten nodig voor deze gebruikersgroep (een laadpaal heeft doorgaans twee laadpunten). We volgen hierin een vraagvolgend beleid en stellen daar ruimte voor beschikbaar.
- Het gebruik van deelauto's zorgt voor minder eigen auto's en een verduurzaming van het wagenpark in de gemeente. De gemeente zal deze initiatieven waar mogelijk ruimtelijk faciliteren.

- Zie verder programma verkeer en vervoer.

10. Een leefbare fysieke ruimte

De Omgevingsvisie en het bijbehorende uitvoeringsplan geven richting aan de uitvoering van een leefbare fysieke ruimte.

11. Bedrijven

Doel is te komen tot een duurzame groene economie. Door duurzame oplossingen vergroten bedrijven hun rendement en versterken ze hun concurrentiepositie.

Milieuhandhaving

Middelburg heeft ongeveer 1.200 locaties met bedrijven waar milieubelastende activiteiten plaatsvinden volgens het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). De gemeente is voor deze inrichtingen het bevoegd gezag. Dit houdt onder andere in dat de gemeente verantwoordelijk is voor de controle op de naleving van de milieuvorschriften door die bedrijven. De uitvoering van deze taak is als volgt onderverdeeld:

1. De gemeente voert voor 850 bedrijven alle vergunningverlening, toezicht en handhaving-taken (hierna VTH-taken) zelf uit.
2. Bij zo'n 350 bedrijven voert de RUD Zeeland de VTH-milieutaken in mandaat voor de gemeente uit. Dit zijn de locaties met de meest zware milieubelastende activiteiten.

Daarnaast is de provincie Zeeland bevoegd gezag voor vier bedrijven binnen de grenzen van de gemeente Middelburg. De provincie heeft de uitvoering van de VTH-taken ondergebracht bij de DCMR milieudienst Rijnmond en RUD Zeeland. De gemeente voert wel de BRIKS-taken (Bouwen, Reclame, Inrit, Kappen en Slopen) bij deze vier bedrijven uit. Zo werken dus een aantal overheidsorganen samen aan een schoon en veilig Middelburg.

De Omgevingswet trad op 1 januari 2024 in werking. De Omgevingswet is bepalend voor de planning van de collega's die uitvoering geven aan milieutoezicht en -handhaving bij de gemeente. Voor de planbare milieuevenementen stellen we als doelen in 2025:

- Controle ondermijning: In het vervolg op het project Arnestein (ondermijning), dat in 2022 is afgerond, nemen de toezichthouders milieu ook in 2025 deel aan 'ondermijning' controles. De succesvolle samenwerking met de collega's

van openbare orde en veiligheid, de RUD Zeeland, politie, Belastingdienst etc. wordt voortgezet en zal breder (in de gehele gemeente) plaatsvinden.

- Nieuwe VTH-software i.v.m. met de Omgevingswet. De juiste gegevens van de 'oude' software moeten overgezet worden naar de nieuwe software. Het gaat om documenten, procedures en inrichting gebonden gegevens, zoals: SBI-codering, van toepassing zijnde regelgeving maar ook telefoonnummers waarop personen bereikbaar zijn. Niet alle informatie zal automatisch overgezet kunnen worden. Hier worden ook in 2025 de nodige uren aan besteed.
- We voeren 40 integrale milieucontroles bij bedrijven uit.
- Sinds 2023 moeten kantoren minimaal energielabel C hebben om nog als kantoor gebruikt te mogen worden. In samenwerking met de andere Zeeuwse gemeenten is in 2023 het beleid qua toezicht en handhaving opgesteld. De uitwerking

van dat beleid wordt opgenomen in het jaarplan 2025. De toezichthouders van Bouwen en Wonen gaan toezien op de naleving, omdat de energielabel C-verplichting voor kantoren is opgenomen in het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl).

Problematiek plastic korrels

In 2025 wordt in overleg met RUD Zeeland onderzocht op welke manier de Zeeuwse problematiek m.b.t. plastic korrels beter in kaart kan worden gebracht. Binnen het stroomgebied van Nederland worden jaarlijks naar schatting 17.000 ton aan plastic korrels geloosd. Dat is afkomstig uit lekverliezen van de keten van plastic korrels: producerende bedrijven, transport van de korrels, bedrijven die de korrels gebruiken en zwerfafval van burgers en bedrijven. Binnen de EU gaat het om circa 170.000 ton jaarlijks voor alle stroomgebieden. Zeeland is nog niet goed in kaart gebracht.

Prestatie

Uitvoeren werkagenda Volksgezondheid

Middelburgse inwoners gezond maken én houden

Lokale samenwerking tussen medisch en sociaal domein versterken

Gezonde keuze is makkelijke keuze

Implementatie vijf ketenaanpakken:

1. Gecombineerde Leefstijlinterventie (GLI)
2. Ketenaanpak kinderen met overgewicht en obesitas
3. Valpreventie ouderen
4. Welzijn op Recept
5. Kansrijke Start

Meer inzet digitale tools

Verkennen dementievriendelijke stad

Uitvoering van de wettelijke taken door de GGD Zeeland

Prestatie

Doorlopend uitvoering van strategisch project KEC

Uitvoeren van (geactualiseerde) Regionale Energie Strategie

Doorgaan uitvoeren warmtetransitie

Mogelijkheden voor Europese subsidies blijven onderzoeken

Uitvoering geven aan lopende Europese projecten

Energiebesparing bevorderen bij inwoners (met lage inkomens)

Bevorderen duurzame elektriciteitsopwekking en infrastructuur

Duurzame gemeentelijke organisatie

Uitvoeren Zeeuwse beleid Circulaire Economie

Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen

Uitvoeren routekaart gemeentelijk vastgoed

Rapporteren zakelijk vervoer en woon-werkverkeer i.v.m. CO2 uitstoot

Verdere toename energiebesparing Openbare verlichting (op weg naar 50% in 2030 t.o.v. 2013)

Prestatie

Verduurzamen beheer en onderhoud

Uitvoering Middelburgse visie Milieu - overig

Voorbereiden op Omgevingswet waaronder uitvoering bodemtaken

Vergroenen openbare ruimte, verwijderen verharding

Uitvoeren Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KasZ)

Deelnemen aan Europese project(en) m.b.t. klimaatadaptatie

Klimaatbestendig maken van het openbaar groen

Onderzoeken Basis Geluid Emissie (BGE) gereed in 2027

Geluidsaneringen afronden

Doorgaan met verhogen afvalscheidingspercentage

Uitvoeren taken Externe Veiligheid

Project zwerfafval en afvalscheiding voor basisscholen

Milieuhandhaving

Vergunningverlening en handhaving door Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) conform het Zeeuwse kwaliteitsniveau

Uitvoeren handhavingsprogramma door de gemeente

Milieuaspecten meenemen in Omgevingsplan(nen)

Problematiek plastic korrels oppakken samen met RUD Zeeland

Keuzemogelijkheden

Invulling van financiële ruimte kadernota 2025-2028

Nr.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Invulling van financiële ruimte begroting 2024 en meerjarenraming 2025 - 2027¹				
1 Garage voor gereedschappen begraafplaats	-20	-20	-20	-20
2 Formatie medewerker begraafplaatsen en crematorium	-40	0	0	0
	-60	-20	-20	-20
Invulling van financiële ruimte kadernota 2025 - 2028				
1 CDOKE	385	385	385	385
2 CDOKE	-287	-287	-287	-287
3 Circulaire Economie	-98	-98	-98	-98
4 Regievoering regionaal VTH beleid	-120	0	0	0
5 Uitbreiding groenonderhoud middels SROI	-80	-80	-80	-80
6 Formatie vakspecialist reiniging	-75	-78	-82	-85
	-275	-158	-162	-165
	-335	-178	-182	-185

¹ Voor een toelichting op de mutaties 2024 - 2027 zie begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027.

1. CDOKE (1)

Gemeenten spelen een belangrijke rol in de uitvoering van de klimaat en energieplannen. Het kabinet ondersteunt gemeenten hierbij met geld voor de jaren 2023 tot en met 2025. Met dit

geld kunnen gemeenten extra personeel aantrekken. Gemeenten kunnen meer kennis opdoen en experts inhuren. Gemeenten moeten ervanuit kunnen gaan dat ze dit geld elk jaar krijgen. Anders kunnen ze geen langdurige verplichtingen aangaan. Rijk,

provincies en gemeenten overleggen nog om ook te zorgen voor zekerheid na 2025. In de begrotingscirculaire van de provincie is aangegeven dat: "Het bedrag dat u kreeg voor uw gemeente voor 2023, mag u vanaf 2025 jaarlijks in uw begroting opnemen. Hierover hebben wij u in het voorjaar van 2023 geïnformeerd. We gaan er dan wel vanuit dat u dit bedrag zowel aan de opbrengsten- als de kostenkant opneemt. Want het extra geld dat u krijgt, is bestemd voor extra klimaat- en energietaken." Bij het opmaken van de jaarrekening 2023 hebben wij kunnen vaststellen dat alle inzet van ambtelijke uren de middelen binnen de regelgeving kunnen worden afgedekt. Hiermee is aan de voorwaarden voldaan. Doordat een gedeelte van de middelen voor diverse klimaatonderdelen al in de begroting zijn/waren voorzien, is het restant van deze middelen vrij inzetbaar, rekening houdend met onderstaand voorstel.

2. CDOKE (2)

Het college stelt aan uw raad voor deze middelen expliciet te behouden voor de klimaatdoelstellingen. Gedacht wordt aan een subsidieregeling die inwoners gaat helpen om hun woningen energiezuiniger, (richting) aardgasvrij, klimaatadaptiever en circulaire te maken. Deze middelen kunnen we daar goed voor gebruiken.

3. Circulaire Economie

De transitie naar een circulaire economie in de regio Zeeland concretiseren. In samenwerking met Zeeuwse gemeenten en de provincie Zeeland zijn op ambtelijk niveau conceptdoelstellingen en een conceptbeleidsplan met uitvoeringsactiviteiten opgesteld. Het bestuurlijke traject is inmiddels opgestart. Informatiebijeenkomsten voor bestuurders staan voor Q2 op de planning en vaststelling door gemeenteraden Q3/4. In het conceptbeleidsplan zijn er voor vier thema's doelstellingen en globale uitvoeringsactiviteiten opgenomen.

- Bouw en gebouwde omgeving (Algemeen, bestaande bouw, nieuwbouw, gronduitgifte, gebiedsontwikkeling);

- ⊥ Infrastructuur en openbare ruimte;
- Inkoop en consumptie;
- Afval en grondstoffen.

Voor elk van deze thema's en sub-thema's is voor 3 doelgroepen doelstellingen en activiteiten geformuleerd: Eigen organisatie, Inwoners & Bedrijven / externe organisaties.

4. Regievoering regionaal VTH beleid

Tijdelijke middelen vrij te maken ten behoeve van regievoering en deelname aan werkgroepen Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) Zeeland en capaciteit voor de uitvoering van de AMvB voortkomend uit Interbestuurlijk programma versterken VTH stelsel (IBP VTH).

5. Uitbreiding groenonderhoud middels SROI

College en raad gaan meer inzetten op SROI. Uitbreiding van het budget voor groenonderhoud bij het Crematorium en begraafplaatsen vanwege marktconforme tarieven vanuit Orionis en meer inzet op Social Return On Investment (SROI). SROI is een aanpak om meer werkgelegenheid te creëren voor mensen met een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt. De gemeente past SROI toe om ervoor te zorgen dat investeringen naast het 'gewone' rendement ook concrete sociale winst opleveren, hiermee zet de gemeente in om deze mensen perspectief te bieden op werk, inkomen én participatie in de samenleving. De inzet via SROI is binnen de verschillende programma's opgenomen. Naast het genoemde bedrag is ook nog € 120.000 bij groenonderhoud voorzien en € 40.000 voor regionale samenwerking Walcheren.

6. Formatie vakspecialist reiniging

Er is formatie uitbreiding benodigd voor het beheer van het containerpark en databeheer ten behoeve van juiste en continue dienstverlening op gebied van afvalinzameling en correcte belastingaanslag.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
Milieu						
Omvang huishoudelijk restafval (kg/inwoner)	Middelburg	179,0	179,0	122,0	115,00	nmb
	Nederland	163,0	170,0	169,0	148,0	nmb

Beleidsindicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
Hernieuwbare elektriciteit (%)	Middelburg	23,7	32,0	29,0	35,9	nbn
	Nederland	20,0	26,8	33,1	nbn	nbn
Voksgezondheid						
volwassenen met overgewicht %	Middelburg	nbn	46,0	nbn	47,4	nbn
	Nederland	nbn	50,8	nbn	50,9	nbn
volwassenen dat voldoende beweegt %	Middelburg	nbn	52,5	nbn	52,7	nbn
	Nederland	nbn	49,9	nbn	47,5	nbn
gebruik basis GGZ of POH/GGZ %	Middelburg	4,7	4,7	5,2	nbn	nbn
	Nederland	4,4	4,6	4,6	nbn	nbn
gebruik wijkverpleging %	Middelburg	4,6	4,3	4,4	nbn	nbn
	Nederland	3,4	3,4	3,4	nbn	nbn

Wat mag het kosten?

7 Volksgezondheid en milieu	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Overzicht taakvelden						
Lasten						
7.01.0 Volksgezondheid	2.886	3.258	3.220	3.270	3.217	3.357
7.02.0 Riolering	4.585	4.849	4.853	5.006	5.175	5.376
7.03.0 Afval	5.948	6.375	6.728	6.917	7.099	7.232
7.04.0 Milieubeheer	2.456	4.433	3.661	3.527	3.243	3.157
7.05.0 Begraafplaatsen en crematoria	1.878	2.162	2.097	2.104	2.156	2.183
Totaal lasten	17.752	21.076	20.558	20.824	20.889	21.305
Baten						
7.01.0 Volksgezondheid	261	268	268	188	0	0
7.02.0 Riolering	6.060	6.491	6.571	6.777	7.001	7.269
7.03.0 Afval	7.764	7.642	8.462	9.276	9.529	9.755
7.04.0 Milieubeheer	1.096	734	1.506	1.511	1.120	977
7.05.0 Begraafplaatsen en crematoria	2.080	2.268	2.335	2.409	2.486	2.559
Totaal baten	17.261	17.404	19.142	20.161	20.136	20.559
Saldo						
7.01.0 Volksgezondheid	-2.625	-2.990	-2.952	-3.082	-3.217	-3.357
7.02.0 Riolering	1.475	1.643	1.718	1.771	1.826	1.892
7.03.0 Afval	1.817	1.268	1.734	2.359	2.430	2.523
7.04.0 Milieubeheer	-1.360	-3.699	-2.155	-2.016	-2.122	-2.180
7.05.0 Begraafplaatsen en crematoria	202	106	238	305	331	376
Totaal overzicht taakvelden	-491	-3.672	-1.416	-663	-753	-746

Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Het programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing richt zich op het planmatig inrichten van de leefruimte, waarbij rekening wordt gehouden met individuele en gemeenschappelijke belangen. Ook richt het programma zich op het realiseren van een afgewogen woningbestand, zodat er altijd een woning is die past in ieders wooncarrière. Vanuit de woonvisie willen we ons inzetten voor een vraaggerichte benadering vanuit de markt en voorzien in goede woningen voor iedereen en op een goede locatie, met daarbij aandacht voor diverse woningtypen en prijscategorieën. De gemeente heeft daarin de regiefunctie. Zowel in de bestaande- als in de nieuwbouw. Aansluitend richt de gemeente zich op het aanbieden van verschillende woonmilieus door stedelijke vernieuwing en nieuwbouwprojecten. Met Woongood Middelburg en de Woningbouwvereniging Arnemuiden werken we samen bij renovatie, nieuwbouw en verduurzaming van woningen. Ook stimuleert de gemeente de bewoners om hun huis levensloopbestendig te maken en te verduurzamen.

Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Omgevingsvisie Middelburg 2050 (2024)
- Woonvisie 2023-2027 (2022) + Middelburgse woonagenda (2022)
- Middelburgse woon-, zorg- en welzijnsvisie 2024-2040 (2024)
- Zeeuwse woondeal 2023 (2023) + aanvullend afsprakenkader ouderenhuisvesting (2024)
- Stec Groep | Woningkwaliteit- en woningmarktonderzoek Zeeland 2019 (KWOZ, 2020)
- Stec Groep | Locatieonderzoek Walcheren (2020)
- Rigo | Woningmarktanalyse Middelburg (2020)
- Prestatieafspraken 2022-2025 gemeente + Woongood + Huurdersvereniging Middelburg (2022)
- Prestatieafspraken 2023-2026 gemeente + WBV Arnemuiden + Huurdersbelangenvereniging Hoogaars (2023)
- Nota grondbeleid (2021)
- Vigerend omgevingsplan
- Beleidsnota studentenhuisvesting 2023-2028 (2023)

- Beleidsregels huisvesting arbeidsmigranten in Middelburg (2023)
- Nadere regels en beleidsregels omzetten en splitsen zelfstandige woonruimte Middelburg (2023)

Eind 2024 wordt een update van het KWOZ verwacht ter vervanging van de hierboven genoemde woningmarktonderzoeken (3x). Ook wordt gewerkt aan een uitvoeringsagenda bij de woon-, zorg- en welzijnsvisie en is een nadere uitwerking op de prestatieafspraken met Woongood (op het gebied van nieuwbouw van woningen) in de maak.

De huisvestingsverordening wordt ingezet voor regulering van de beschikbare woonruimte.

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijk effect - Wonen

De aanwezigheid van voldoende woningen en verschillende woonmilieus om de huidige en toekomstige huishoudens van Middelburg te kunnen huisvesten.

Doelstellingen

1. Er worden voldoende woningen gerealiseerd passend bij de (toekomstige) vraag, zowel qua aantallen als qua gewenste woningtypes. Daarbij ligt de focus op nulredenwoningen voor de groeiende groep ouderen. Op korte termijn wordt ook gezocht naar locaties voor tijdelijke woningen voor diverse doelgroepen.
2. Middelburg ziet kans om door middel van bijzondere en aantrekkelijke woonmilieus inwoners van buiten te trekken en om bewoners te behouden voor de gemeente.
3. We streven naar leefbare en gemengde wijken door per woningbouwlocatie en sloop-nieuwbouwlocatie de best passende en aanvullende woningen toe te voegen.
4. Herbesteden en renoveren hebben de voorkeur boven nieuwbouw; hieronder valt ook het stimuleren van wonen boven winkels.
5. Er wordt ingezet op het behouden van gelijke kansen in de huursector voor de diverse doelgroepen waaronder jongeren, senioren en gezinnen.
6. We streven naar een betaalbare woningvoorraad, waaronder 500 nieuw te realiseren sociale huurwoningen ten behoeve van Woongood Middelburg in de periode tot en met 2030 oplopend naar 750 sociale huurwoningen in de periode

tot en met 2035. Als richtlijn geldt 30% sociale huur op nieuwe woningbouwlocaties.

7. Tot en met 2030 worden er in Middelburg minimaal 2.280 woningen gerealiseerd (waaronder de onder 6 genoemde sociale huurwoningen), zoals afgesproken in de woondeal. Het streven is daarbij om tweederde van de woningen te realiseren binnen de categorie 'betaalbaar'. Door daarbij de focus te leggen op nulredenwoningen ontstaan mogelijkheden voor ouderen om door te stromen, waardoor verdere doorstroming op de woningmarkt mogelijk is, ook voor andere doelgroepen.
8. We voorzien in voldoende huisvesting voor (toekomstige) studenten en voor andere bijzondere doelgroepen zoals statushouders, arbeidsmigranten en de uitstroom uit beschermd wonen en maatschappelijke opvang (zie programma Sociaal Domein).
9. We willen zorgen dat iedere bewoner van Middelburg zo lang mogelijk optimaal kan blijven functioneren in een zelfgekozen woning en woonomgeving.
10. We kiezen voor kwalitatieve nieuwbouw: duurzaam en gericht op de lange termijn (niet snel en goedkoop).
11. Er wordt gewerkt aan een kwalitatieve en energetische verbetering van de bestaande woningvoorraad. Zowel in de huur- als koopsector.
12. We zetten in op het zoveel mogelijk wegnemen van belemmeringen voor energiebesparende maatregelen bij monumenten, waarbij monumentale en architectonische waarden gerespecteerd worden.
13. Met het verstrekken van startersleningen verkleinen we voor starters de stap naar de koopwoningmarkt, waarmee we een bijdrage leveren aan het vergroten van de kansengelijkheid.
14. We voldoen aan de taakstelling huisvesting statushouders.

Maatschappelijk effect - Ruimtelijke ordening

Een stad met een goed woon- en leefklimaat, met passende woonruimte voor alle doelgroepen en leeftijdscategorieën.

Doelstellingen

1. We zorgen dat er steeds genoeg nieuwe plannen zijn met woningbouw in het programma.
2. Bij woningbouw heeft inbreiden de voorkeur boven uitbreiden.
3. We werken aan het omzetten van bestemmingsplannen in deelopgevingsplannen.
4. We streven naar groene woonmilieus.

Maatschappelijk effect - Grondexploitatie

Grondbeleid en grondexploitatie is dienstbaar aan beleid voor wonen, werken en recreëren en is een middel om doelstellingen op deze terreinen te realiseren. Geld dat hiermee wordt verdiend kunnen we inzetten voor locaties die geld kosten. Hieraan zijn verder geen specifieke doelstellingen gekoppeld. Meer informatie over grondbeleid en grondexploitatie staat in de paragraaf Grondbeleid in deze begroting.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bouwen en wonen- Gedeelde opgave

Bouwen en wonen is één van de vier gedeelde opgaven van college en gemeenteraad. Hierbij wordt in 2025 in het bijzonder aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen.

Gevarieerd woonaanbod

Middelburg biedt een gevarieerd aanbod van woningen. Het doel is om in 2040 tot een optimale match van vraag en aanbod te komen. Daarbij is uitgegaan van de bevolkingsontwikkeling, het aantal starters, doorstromers, ouderen et cetera. Om dit te bereiken plant de gemeente ook in 2025 nieuwbouw en werkt de gemeente samen met Woongood en Woningbouwvereniging Arnhemuiden bij renovatie, nieuwbouw en verduurzaming van woningen. Uiterlijk begin 2025 zouden ook tijdelijke woningen gerealiseerd moeten worden voor de huisvesting van diverse doelgroepen, waaronder Oekraïense vluchtelingen.

Nieuwbouw sociale woningvoorraad

Middelburg wil een goede mix in de wijken van goedkope en duurdere woningen en appartementen, zowel koop als huur. Het hebben van voldoende sociale huurwoningen is belangrijk. Met de corporaties kijken we naar mogelijkheden voor sociale woningbouw. Met Woongood Middelburg zijn in 2024 afspraken gemaakt over de realisatie van in totaal 750 nieuw te bouwen sociale huurwoningen. Plannen die in 2025 in de realisatiefase en voor een deel nog in de ontwerpfase zitten zijn Mortiere, Churchilllaan en Essenvelt. Voor Sint Laurens Noord, twee voormalige kantoorlocaties aan de Buitenruststraat, de wijkhartten van Dauwendaele en Griffioen en de locatie Schenge wordt gewerkt aan planvorming. Daarnaast worden via sloop en nieuwbouw op een aantal locaties in de stad woningen vervangen. De Woningbouwvereniging Arnhemuiden herontwikkelt het complex Te Mortiere in het centrum van Arnhemuiden.

Uitvoering woondeal

Begin 2023 is tussen het Rijk, de provincie en de Zeeuwse gemeenten de Zeeuwse woondeal gesloten. Hierin staan afspraken over het minimaal aantal te realiseren woningen per gemeente. De 'taakstelling' voor Middelburg tot en met 2030 is (bruto) minimaal 2.280 woningen. Per half 2024 zijn hiervan inmiddels 480 woningen gerealiseerd en zijn er 200 in aanbouw. Voor de komende jaren is er op diverse locaties harde plancapaciteit beschikbaar en wordt er gewerkt aan nieuw plannen. Waar mogelijk wordt voor projecten die als gevolg van marktomstandigheden of door andere oorzaken vertragen de mogelijkheid gezocht om te versnellen.

Levensloopbestendig wonen: nieuwbouw

In een levensloopbestendige woning moeten alle belangrijke vertrekken zich op één verdieping bevinden. Er wordt ook wel gesproken over een nultredenwoning. Vooral op de locaties in de nabijheid van de voorzieningen zijn levensloopbestendige woningen gepland. Maar ook in plannen als Essenvelt, Mortiere en Sint Laurens. In vrijwel alle nieuwbouwplannen worden inmiddels levensloopbestendige woningen gerealiseerd. Vanuit de markt blijkt dat de vraag naar dergelijke woningen sterk toeneemt, in de grondgebonden variant ook van jongere doelgroepen.

Levensloopbestendig wonen: bestaande voorraad

Mensen willen en moeten langer zelfstandig blijven wonen. Een aantal van hen zal naar een nultredenwoning verhuizen, ook omdat hun woning niet aanpasbaar is of omdat aan de aanpassing een fors kostenplaatje hangt. De meeste mensen blijven echter wonen waar ze nu ook wonen. Veelal zijn (kleine) aanpassingen nodig om daar prettig te kunnen blijven wonen. Bewoners in huur- en koopwoningen worden gestimuleerd om zelf maatregelen te nemen om hun woning meer levensloopbestendig te maken. Vanuit de gemeente kan een bijdrage worden verstrekt ten behoeve van woningaanpassing of als verhuisvergoeding.

Verhuiscoach c.q. seniorenmakelaar

Wanneer een woning niet meer passend is of niet meer passend te maken is, kan verhuizen de beste oplossing zijn. Maar voor veel mensen is dit een grote stap die veel vragen oproept. De gemeente onderzoekt de mogelijkheid van een verhuiscoach c.q. seniorenmakelaar, die kan helpen om een goede woning en een goede financiering te vinden.

Ondersteuning woon- en zorgcoöperaties

Naar aanleiding van een in juli 2024 aangenomen amendement is in de periode 2025 tot en met 2028 geld beschikbaar om startende woon- en/of zorgcoöperaties financieel te ondersteunen. In de nog op te stellen uitvoeringsagenda bij de visie voor wonen, zorg en welzijn wordt dit verder vormgegeven.

Energiebesparende maatregelen

In bestaande bouw en nieuwbouw, in huur- en koopsector worden energiebesparende maatregelen getroffen in samenwerking met de partners. Met de woningcorporaties zijn prestatieafspraken gemaakt over woningen die energiezuiniger worden gemaakt met als uiteindelijk resultaat dat de kernvoorraad in 2021 gemiddeld een energielabel van B had. In 2025 is het streven naar een gemiddeld energielabel A.

In de nieuwbouw zijn energieneutrale woningen het uitgangspunt, al staat dit door stijgende bouwkosten wel onder druk. Particuliere bouwers worden gestimuleerd om energieneutrale woningen te bouwen. Bij de keuze van ontwikkelaars is het aspect duurzaamheid een belangrijke afwegingsfactor.

Startersleningen

Om starters een betere kans te geven op een koopwoning, verstrekt de gemeente startersleningen. Vanaf 1 januari 2024 gelden hiervoor nieuwe, ruimere voorwaarden. Half 2024 is het budget voor de komende jaren verhoogd. Het uitgangspunt is nu minimaal 60 verstrekte leningen per jaar.

Huisvesting statushouders

Asielzoekers met een verblijfsvergunning mogen verhuizen naar eigen woonruimte. De taak om deze vergunninghouders te huisvesten ligt bij de gemeenten. Elke gemeente is verplicht naar verhouding van het aantal inwoners een aantal vergunninghouders te huisvesten. Het Rijk legt hen hiervoor halfjaarlijks een taakstelling op. Met de woningcorporaties maken we prestatieafspraken over hun aandeel in de huisvesting van statushouders. De provincie denkt in haar rol als toezichthouder mee met de gemeenten om te zoeken naar (creatieve) oplossingen om vluchtelingen met een verblijfsstatus te huisvesten. Uitgangspunt is dat de gemeente in 2025 opnieuw voldoet aan haar taakstelling.

Implementatie Omgevingswet

Per 1 januari 2024 is de nieuwe Omgevingswet van kracht, die de komende jaren verder geïmplementeerd wordt. Er wordt verder gewerkt aan het omzetten van bestemmingsplannen als onderdeel van het nieuwe omgevingsplan. De periode 2024-2031 is de transitieperiode om via tijdelijke omgevingsplannen te werken aan het definitieve omgevingsplan. Dat omgevingsplan moet uiterlijk 31 december 2031 gereed zijn. De begin 2024 vastgestelde Omgevingsvisie is voorzien van een uitvoeringsagenda. Deze wordt de komende jaren verder opgepakt.

Groene woonmilieus

Groene woonmilieus zijn belangrijk voor het welzijn en de leefbaarheid van de bewoners en voor klimaatadaptatie. Bij woningbouwplannen is het uitgangspunt 30% groen.

De verkoop van bouwrijpe gronden

Voor 2025 zijn verkopen geraamd in de plannen Essenvelt, Mortiere, Hazenburg Noord, Walcherseweg, Veersepoort, Koudekerkseweg, Sint Laurens Zuid en Sint Laurens Noord.

Bouw- en woonrijp maken van gronden

In 2025 wordt er (verder) bouwrijp of woonrijp gemaakt in de plannen Essenvelt, Rittenburg, Churchillaan en Koudekerkseweg.

Prestatie

- Gevarieerd woonaanbod
- Bouw van levensloopbestendige woningen verspreid over de gemeente
- Locaties voor de bouw van sociale huurwoningen
- Verhuiscoach c.q. seniorenmakelaar
- In de sociale huursector hebben de woningen in 2025 een gemiddeld energielabel A
- Nieuwbouw energieneutrale woningen voor een eerlijke meerprijs
- Minimaal 60 startersleningen per jaar verstrekken
- Voldoen aan taakstelling huisvesting statushouders
- Verdere implementatie Omgevingswet
- Groene woonmilieus
- Verkoop bouwrijpe gronden
- Bouw- en woonrijpmaken van gronden

Invulling van financiële ruimte kadernota 2025-2028

Nr.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Invulling van financiële ruimte begroting 2024 en meerjarenraming 2025 - 2027¹				
1	-172	0	0	0
2	194	0	0	0
3	-77	0	0	0
	-55	0	0	0
Invulling van financiële ruimte kadernota 2025 - 2028				
1	-50	-50	-50	-50
2	-85	-88	-92	-96
	-135	-138	-142	-146

Nr.	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	-190	-138	-142	-146

1 Voor een toelichting op de mutaties 2024 - 2027 zie begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027.

2 Zie amendement 4.a.1 bij raadsvoorstel 24-085 Kadernota 2025-2028.

1. Woon- en Zorgcoöperaties

Bij het raadsvoorstel 24-085 (Kadernota 2025-2028) is amendement 4.a.1 aangenomen. Hierin wordt voorgesteld tijdelijk voor de komende 4 jaar geld beschikbaar te stellen voor de ondersteuning in de startfase van Woon- en Zorgcoöperaties.

2. Formatie vergunningverlener

Er is uitbreiding van de formatie benodigd als gevolg van de Huisvestingsverordening gemeente Middelburg en het in september 2024 vastgestelde nieuwe toerismebeleid.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren	Kolom1	2019	2020	2021	2022	2023
Gemiddelde WOZ-waarde (in 1.000 euro's)	Middelburg	189	200	213	231	259
	Nederland	250	271	290	317	368
Demografische druk (%)	Middelburg	79,6	80,5	80,7	81,1	80,7
	Nederland	69,8	70	70,1	70,3	70,3
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (in euro's)	Middelburg	690	734	786	876	890
	Nederland	665	700	733	823	860
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (in euro's)	Middelburg	717	761	860	949	976
	Nederland	735	773	810	905	942
Nieuw gebouwde woningen (per 1000 woningen)	Middelburg	3,6	5,4	3,6	10,6	10,5
	Nederland	9,2	8,9	8,9	9,3	nrb

Wat mag het kosten?

8 Volkshuisv, leefomgev en sted vern	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Overzicht taakvelden						
Lasten						
8.01.0 Ruimte en leefomgeving	939	1.455	1.173	1.164	1.212	1.225
8.02.0 Grondexploit (niet-bedr.terr)	7.058	7.895	2.703	2.670	2.681	2.596
8.03.0 Wonen en bouwen	2.809	3.622	3.739	4.286	4.383	4.497
Totaal lasten	10.806	12.973	7.615	8.120	8.276	8.318
Baten						
8.01.0 Ruimte en leefomgeving	5	7	7	8	8	8
8.02.0 Grondexploit (niet-bedr.terr)	8.776	7.667	2.472	2.439	2.448	2.360
8.03.0 Wonen en bouwen	1.345	2.255	1.673	1.564	1.613	1.660
Totaal baten	10.126	9.929	4.152	4.010	4.069	4.028
Saldo						
8.01.0 Ruimte en leefomgeving	-934	-1.448	-1.165	-1.156	-1.204	-1.217

8 Volkshuisv, leefomgev en sted vern	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
8.02.0 Grondexploit (niet-bedr.terr)	1.718	-228	-231	-231	-233	-235
8.03.0 Wonen en bouwen	-1.465	-1.367	-2.066	-2.722	-2.770	-2.837
Totaal overzicht taakvelden	-680	-3.043	-3.463	-4.110	-4.207	-4.289

Paragrafen

Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Inleiding

De gemeente Middelburg onderkent het belang van risicomanagement. Het gaat hierbij om het beheersen van risico's die de bedrijfsvoering kunnen belemmeren. In deze paragraaf worden de risico's in relatie tot de financiële weerstand gelegd. Daarnaast wordt ingegaan op de risico's die andere dan financiële gevolgen hebben voor de gemeente. Te denken valt hierbij aan imagoschade.

Deze paragraaf is als rapportage een onderdeel van het risicomanagementproces. En geeft inzicht in het weerstandsvermogen van de gemeente Middelburg. Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de financiële draagkracht van de gemeente indien zich onvoorziene tegenvallers voordoen.

De paragraaf verwoordt in het kort uit welke componenten het weerstandsvermogen bestaat en waar de uitgangspunten van het risicomanagement zijn vastgelegd (beleid). Verder wordt inzicht gegeven in:

- de opbouw van het risicoprofiel (de gesignaleerde risico's);
- de opbouw van de weerstandscapaciteit (vrije middelen om de gesignaleerde risico's in financiële zin op te kunnen vangen);
- het weerstandsvermogen (koppeling van de risico's en de weerstandscapaciteit).

Tot slot wordt inzicht gegeven in de risico's waarvan de gevolgen niet (alleen) financieel van aard zijn.

Beleidskader

Risicomanagementbeleid

Het beleid dat de gemeente voert ten aanzien van risicomanagement is vastgelegd in een risicomanagementbeleidsnotitie. Dit beleid is in 2020 herzien en in 2021 vastgesteld door de gemeenteraad. Belangrijkste wijziging is dat de focus van risicomanagement wordt verbreed. Voorheen lag de focus voornamelijk op risico's met financiële gevolgen. Nu worden ook risico's met andere gevolgen in kaart

gebracht, zoals imagoschade. In dit beleidsstuk is de werkwijze vastgelegd en zijn de uitgangspunten bepaald ten aanzien van het risicomanagementproces. Op basis van dit beleidsstuk is deze paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing opgesteld.

De gemeente is verplicht zowel in de programmabegroting als in de programmarekening de risico's te vermelden die de (financiële) positie van de gemeente kunnen beïnvloeden.

Bij het opstellen van de programmabegroting en jaarrekening dient een zo goed mogelijk beeld van kwantificeerbare risico's aanwezig te zijn. Dat betekent evenwel niet dat in de gemeentelijke huishouding geen financiële risico's meer aanwezig zouden zijn. Net als iedere andere organisatie heeft ook de gemeente bij de uitvoering van haar taken te maken met onzekerheden die kunnen leiden tot (financiële) nadelen.

Wat is weerstandsvermogen?

Het weerstandsvermogen bestaat uit:

- De weerstandscapaciteit. Dit zijn de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.
- Alle risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd en die van materiële betekenis kunnen zijn.

Voorwaarden in een continu proces

Risicomanagement heeft op het niveau van de raad, het college en het ambtelijk management een structurele plek gekregen binnen de planning- en controlcyclus. Voor de raad betekent dit dat bij zowel de begroting als bij de jaarrekening gerapporteerd wordt over hoe risico's zich ontwikkelen en hoe deze zich verhouden tot de ontwikkeling van de weerstandscapaciteit.

Eén van de voorwaarden voor een adequaat risicomanagement is dat bestuurlijke doelstellingen voor programma's, strategische projecten en grondexploitaties helder zijn. Verder is het noodzakelijk dat zowel bestuur als management zich bewust zijn dat risicomanagement onderdeel is van het normaal besturen en managen van de gemeente. Dit betekent dat het inventariseren van risico's, het inschatten ervan en het treffen van maatregelen voortdurend in de praktijk wordt uitgevoerd.

Risico's met financiële gevolgen

Uitkomsten inventarisatie

Het risicoprofiel is zeer divers van aard. Zowel grote als relatief kleinere risico's, risico's met interne of externe oorzaak en operationeel dan wel strategisch van aard zijn genoemd.

Om het risicoprofiel te structureren wordt gebruik gemaakt van risicocategorieën. Hierdoor kunnen risico's naar soort worden gerangschikt. Verder is inzichtelijk wat de risicoscore (kans x gevolg) is, voor en na het implementeren van beheersmaatregelen. Om een risicoweging mogelijk te kunnen maken wordt elk risico gekwantificeerd op kans van voorkomen en geldelijk en/of imago-gevolg (voor imago-gevolg zie onderdeel "risico's met niet financiële gevolgen" verderop in deze paragraaf). Voor zowel kans als gevolg is een vijftal klassen gedefinieerd waardoor de uiteindelijke risicoscore ligt tussen de 0 (minimaal) en 25 (maximaal).

Beheersmaatregelen

Soms is het mogelijk om voor de geïdentificeerde risico's beheersmaatregelen te treffen. De getroffen maatregelen zijn

bedoeld om óf de kans van een risico te verlagen óf de gevolgen te reduceren. Hierdoor neemt de risicoscore af en zal de totale impact van de risico's op de organisatie afnemen. Beheersmaatregelen zijn te onderscheiden in twee categorieën; financieringsmaatregelen en control-maatregelen. Een financieringsmaatregel is een maatregel waarbij het risico niet gereduceerd wordt, maar dat er financieel gezien dekking voorhanden is als het risico zich daadwerkelijk voordoet. Om risicomanagement effectief te laten zijn is het daarnaast wenselijk om bij het benoemen van beheersmaatregelen ook te kijken naar 'control-maatregelen'. Dit zijn maatregelen die de kans van optreden of de directe gevolgen van een risico kunnen reduceren.

De risicokaart

Om meer inzicht te krijgen in de spreiding van de risico's naar kans van optreden en gevolg, wordt gebruik gemaakt van de risicokaart (zie de figuur hieronder). De nummers in de risicokaart corresponderen met de aantallen risico's die zich in het desbetreffende vak van de risicokaart bevinden. Daarmee wordt direct inzichtelijk hoe de risico's zijn verdeeld over het groene, oranje en rode gebied.

Risicomatrix

Geld	Netto				
	10%	30%	50%	70%	90%
$x > €1.000.000$	1	2	1	1	
$€500.000 < x < €1.000.000$	1		2	1	
$€200.000 < x < €500.000$	3		3		
$€50.000 < x < €200.000$	3	1	1		
$x < €50.000$					
Geen geldgevolgen	6		4		
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

Tabel: Risicokaart gemeente Middelburg na beheersmaatregelen

Een risicoscore in het groene gebied, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Risico's die in het oranje gebied zitten vragen om aandacht. Ze vormen individueel nog geen reëel gevaar voor de continuïteit van de organisatie, maar naarmate de tijd vordert, kan het risico wel een bedreiging gaan vormen. Voor deze risico's wordt het dan ook aangeraden niet lang te wachten met het uitvoeren van beheersmaatregelen.

In de risicokaart wordt duidelijk dat zich relatief veel risico's in de groene en oranje zone bevinden, onder/midden in de risicokaart. Bij beheersing van deze risico's die veel voorkomen kan op de korte termijn kostenreductie gerealiseerd worden en op de langere termijn serieuze bedreigingen ten aanzien van de continuïteit van de bedrijfsvoering worden voorkomen.

Een risico dat zich bevindt tegen of in het rode gebied, vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd. Dit zijn ook de risico's die een zware weging hebben binnen de top 10 van de gesignaleerde

risico's binnen onze gemeente, gelet op financiële impact op de organisatie.

Weerstandscapaciteit

Op basis van het geconsolideerde risicoprofiel van de gemeente Middelburg kan worden bepaald hoeveel geld benodigd is om alle risico's te kunnen financieren. De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend op basis van een risicosimulatie (Monte Carlo methode). Uitgangspunt hierbij is een statistische benadering die er van uit gaat dat nooit alle risico's zich én tegelijk, én in hun maximale omvang voordoen. Door deze benadering kan op een verantwoorde manier minder vermogen aan worden gehouden.

In totaal zijn voor de gemeente 30 risico's met een financieel karakter geïdentificeerd en gekwantificeerd. Het onderdeel "wijzigingen in risicoprofiel" verderop in deze paragraaf, bevat een toelichting op de mutaties die binnen het risicoprofiel hebben plaatsgevonden.

Rekening houdend met de inschatting van kans op voorkomen en verwacht geldelijk gevolg, kan op basis van de Monte Carlo techniek bepaald worden dat in 90% van de simulaties het totale risicobedrag niet boven de € 13,5 miljoen uitstijgt.

weergegeven. Het percentage geeft in grote lijnen de weging van het betreffende risico aan ten opzichte van het totaal aan risico's. Hieruit is af te leiden dat de top 10 risico's een weging heeft van ruim 90% in het totaal van de geïnventariseerde risico's.

Risico top 10

In de hiernavolgende tabel wordt de top 10 risico's van de gemeente Middelburg gerangschikt naar financiële impact

Belangrijkste risico's	Invloed (%)
Vertraging en lagere opbrengstontwikkeling van lopende en geplande grondexploitaties (woningen en bedrijventerrein) ten opzichte van de prognoses in het basisscenario Grondbedrijf waardoor het saldo van de reserve grondbedrijf nadelig beïnvloed wordt (scenario: Grondbedrijf risicoscenario).	58%
Het deels of in zijn geheel niet tot ontwikkeling brengen van reeds aangekochte gronden (als gevolg van onvoldoende draagvlak, politieke keuzes, duurzaamheidsladder) leidt tot een lager ontwikkelpotentieel binnen het Grondbedrijf waardoor verliezen ontstaan doordat complexen (deels) afgewaardeerd moeten worden, toekomstige winsten lager uitvallen en de rente over deze complexen niet meer aan het grondbedrijf mag worden toegerekend (scenario: Grondbedrijf specifieke risico's).	10%
Zwakke financiële positie van (cruciale) zorgaanbieders in de zorgketen kan leiden tot noodzakelijke steunmaatregelen vanuit gemeente(n) en/of hogere tarieven bij aanbesteding	7%
Hogere financieringslasten agv stijgende rente mbt herfinanciering en/of aanvullende financieringsbehoefte	5%
Zwakke financiële positie van (cruciale) partners binnen het maatschappelijke veld kan leiden tot noodzakelijke steunmaatregelen vanuit gemeente(n) en/of hogere tarieven bij aanbesteding	5%
(Onvoorzienne) ontwikkelingen binnen de GR'en leidt tot aanvullende bijdragen vanuit de deelnemers	3%
Oplopende tekorten op het budget Jeugd als gevolg van stijgende kosten en toenemende vraag.	3%
Reconstructies en onderhoud aan bruggen/duikers zijn niet of ontoereikend voorzien binnen het wegenbeheersplan waardoor incidenteel tegenvallers kunnen ontstaan	2%
Lagere parkeeropbrengten vanuit gefiscaliseerd parkeren	2%
Een gedeelte van de personeelskosten wordt gedekt via projecten binnen het grondbedrijf waardoor bij afname van het aantal projecten in de toekomst meer kosten binnen de reguliere exploitatie moeten worden opgevangen	1%

Wijzigingen in risicoprofiel ten opzichte van risicoprofiel Jaarrekening 2023

De omvang van het risicoprofiel is ten opzichte van de vorige rapportage (Jaarrekening 2023) met € 0,8 miljoen gedaald naar € 13,5 miljoen. Hoewel het risicoprofiel qua omvang niet significant is gewijzigd is de kwantificering voor een aantal risico's wel gewijzigd, is een aantal risico's komen te vervallen en zijn nieuwe risico's opgevoerd. Hieronder worden de meest significante zaken toegelicht.

Als gevolg van de in september 2023 ingezette dalende lijn van rentestanden op de financieringsmarkt is de kans afgenomen dat bij de (her)financiering van de gemeentelijke activiteiten (waaronder nieuwe investeringen) hogere rentepercentages worden gehanteerd dan waarmee in onze meerjarenbegroting rekening is gehouden. De inflatieontwikkeling laat eenzelfde

dalende tendens zien waardoor ook op dit vlak de kans is afgenomen dat de inflatie zich op een hoger niveau ontwikkelt dan de indexering waarmee in de gemeentelijke meerjarenraming rekening is gehouden. Daarnaast is in de kadernota 2025-2028 een aantal budgetten opwaarts bijgesteld als gevolg van de prijsontwikkeling in de markt. Dit betreft ook het budget voor energielasten. Met het afsluiten van een nieuw energiecontract en de bijstelling van het bijbehorende budget in de kadernota is het risico op tekorten op het energiebudget komen te vervallen. Verder is met de forse ophoging van de budgetten Jeugdzorg bij de kadernota 2025-2028 het risico op financiële tegenvallers lager komen te liggen. In lijn met het bestaande risico op incidentele tegenvallers als gevolg van een zwakke financiële positie van partijen in de zorgketen valt eenzelfde tendens waar te nemen bij partners die activiteiten verrichten op het maatschappelijke vlak. Dit vertaalt zich in een hogere kans op

een vraag voor extra financiële ondersteuning of leidt ten tijde van nieuwe aanbesteding tot hogere tarieven/inschrijving. Dit risico is aanvullend opgenomen.

De genoemde effecten leiden, naast een aantal minder significante wijzigingen, per saldo tot een lichte daling van het risicoprofiel met € 0,8 miljoen.

Weerstandscapaciteit

Om de risico's te kunnen opvangen is het van belang dat de gemeente over een buffer beschikt die hiervoor voldoende is, de zogenaamde weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit kan gevonden worden in de navolgende componenten.

Onbenutte belastingcapaciteit

Hieronder wordt verstaan de mogelijkheid die de gemeente heeft om de belastingen te verhogen. Bij tarieven waar kostendekking een rol speelt is van onbenutte belastingcapaciteit sprake voor zover nog geen volledige kostendekking wordt gerealiseerd. Aan de hoogte van de overige tarieven is theoretisch geen bovengrens gesteld; de gemeente kan deze echter niet tot in het oneindige verhogen.

Onvoorziene uitgaven

Voor onvoorziene uitgaven is in de begroting jaarlijks een bedrag van € 200.000 voor handen. Dit bedrag is afgestemd met Provincie Zeeland en akkoord bevonden.

Vrij besteedbare reserves

Als vrij besteedbare reserves beschouwen wij de algemene reserves en bestemmingsreserves waarvoor nog geen

verplichtingen zijn aangegaan. Voor wat betreft deze laatste categorie is de reserve Grondbedrijf op dit moment de enige reserve die hieronder valt.

Stille reserves

Van stille reserves is sprake wanneer de marktwaarde van bepaalde activa hoger is dan de op de balans opgenomen boekwaarde. De aanwezigheid van dergelijke stille reserves is een onvermijdelijk gevolg van het voorschrift dat de boekwaarde van de activa gebaseerd moet zijn op de historische kostprijs.

Een stille reserve kan tot de weerstandscapaciteit worden gerekend indien:

- het desbetreffende actief vrij verhandelbaar is;
- de opbrengst bij verkoop uitgaat boven het bedrag dat nodig is om wegvallende inkomsten op te vangen.

Het belang in het kapitaal van ZEH (voorheen PZEM), B.N.G., GBE-Aqua en Stedin wordt gewaardeerd tegen de initiële inbrengwaarde (kapitaalstorting). Hoewel de marktwaarde veelal op een hoger niveau ligt kan het verschil niet meegerekend worden als beschikbare weerstandscapaciteit omdat het aandelenbezit niet vrij verhandelbaar is.

De gemeente beschikt daarnaast over een aantal panden waarvan de verwachte verkoopwaarde hoger is dan de huidige boekwaarde. Aangezien de meeste van deze panden door de gemeente verhuurd worden of in gebruik gegeven zijn, nemen wij voorzichtigheidshalve deze stille reserves niet mee in de berekening van de weerstandscapaciteit.

De beschikbare weerstandscapaciteit is als volgt bepaald:

Weerstandscapaciteit (x1000 €) per 1 januari	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Reserve Grondbedrijf (op basis van Basisscenario Grondbedrijf feb. 2024)	4.234	12.751	13.835	15.281	17.085	18.936
Algemene Reserve	31.727	32.121	20.721	20.096	20.096	20.096
Onvoorzien	202	202	202	202	202	202
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit per 1 januari	36.163	45.074	34.758	35.579	37.383	39.234

Wijzigingen in weerstandscapaciteit t.o.v. projectie weerstandscapaciteit Jaarrekening 2023;

In het overzicht hierboven wordt de meest recente prognose afgegeven voor wat betreft de ontwikkeling van de weerstandscapaciteit. Deze prognose ligt per ultimo 2028 met € 39,0 miljoen ongeveer € 11,4 miljoen lager dan de prognoses ten tijde van het opstellen van de jaarrekening 2023 (€ 50,4 miljoen).

De daling van de beschikbare weerstandscapaciteit is volledig toe te schrijven aan de daling van de algemene reserve. Bij de afwegingen rondom de kadernota 2025-2028 is besloten om een bedrag van € 9,0 miljoen te onttrekken aan de algemene reserve en hiermee de (reserve) investeringsfonds verder vorm te geven. Dit bedrag betrof het surplus binnen de algemene reserve boven het gewenste weerstandsratio van 1.4. Verder liet de kadernota 2025-2028 in jaarschuif 2025 een eenmalig tekort zien van € 2,4 miljoen hetgeen incidenteel onttrokken wordt aan de algemene reserve. Per saldo een afname van de algemene reserve per 31 december 2028 van € 11,4 miljoen.

De ontwikkeling van de reserve grondbedrijf is gelijk aan de cijfers waarmee gerekend is ten tijde van de jaarrekening 2023. Deze cijfers baseren we op de meest recente doorrekening Grondbedrijf die jaarlijks in het eerste kwartaal wordt herzien. De hier getoonde cijfers betreffen dus de doorrekening grondbedrijf die in februari 2024 is opgesteld.

Weerstandsvermogen

In het voorgaande is zowel de benodigde als de beschikbare weerstandscapaciteit bepaald. In deze paragraaf kan een relatie worden gelegd tussen deze twee componenten om het weerstandsvermogen van de gemeente Middelburg te bepalen en daarover een oordeel te vellen.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

Voor Middelburg betekent dit per september 2024, gebaseerd op de gemiddelde weerstandscapaciteit in 2024, een ratio van 3.0 (€ 40,6 miljoen weerstandscapaciteit / € 13,5 miljoen risicoprofiel). Ten opzichte van de prognoses zoals geschetst in de jaarrekening 2023 zien wij in de periode 2025-2028 een daling van de weerstandsratio tot 2.8 (was 3.5). Deze daling wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door het bij de kadernota 2025-2028 afnemen van de algemene reserve met € 9,0 miljoen in 2025 ter versteviging van het investeringsfonds.

Indien de huidige omvang van het risicoprofiel afgezet wordt tegen de gemiddelde weerstandscapaciteit in de komende jaren zien we dat de ratio zich als volgt ontwikkelt:

Weerstandsratio	2024	2025	2026	2027	2028
Gemiddelde weerstandscapaciteit	40.619	39.916	35.169	36.481	38.309
Risicoomvang per sept 2024	13.500	13.500	13.500	13.500	13.500
Weerstandsratio	3,01	2,96	2,61	2,70	2,84

Beoordeling weerstandsvermogen

Bij de waardering van het weerstandsvermogen wordt gebruik gemaakt van onderstaande waarderingstabel:

Waardering	Ratio	Betekenis
A	> 2	Uitstekend
B	1,4 - 2	Ruim voldoende
C	1 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Gegeven de ratio van 3.0 per september 2024 betekent dit voor Middelburg dat het weerstandsvermogen als "uitstekend" kan worden gekwalificeerd.

Om een goed beeld te verkrijgen van de financiële weerbaarheid van de organisatie is het van belang om ook de ontwikkeling van de ratio op de middellange termijn te bekijken. Op basis van de huidige aannames ten aanzien van het risicoprofiel en weerstandscapaciteit zien we de weerstandsratio in periode 2025-2028 zich stabiliseren op een niveau van rond de 2.8; een ratio wat de kwalificatie "uitstekend" kent en ruim boven de streefwaarde ligt (1.4) die de raad heeft vastgesteld bij de besluitvorming over de herijking van het risicomanagementbeleid in het eerste kwartaal 2021.

Rekening houdend met de inschattingen en aannames op dit moment kan gesteld worden dat in de periode 2025-2028 (ruim) voldoende reserves (weerstandscapaciteit) beschikbaar zijn om mogelijke financiële tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen. Gelet op de huidige economische ontwikkelingen en hiermee gepaard gaande onzekerheden zal de ontwikkeling van het weerstandsvermogen wel nadrukkelijk gevolgd moeten blijven worden. Geo-politieke spanningen en (de invloed daarvan

op) het economische klimaat (inflatie, rente, loonontwikkeling, energieprijzen, grondverkoop, etc) zijn cruciale factoren die het weerstandsvermogen sterk kunnen beïnvloeden.

Risico's met niet-financiële gevolgen

Deze subparagraaf vertoont overeenkomsten met de subparagraaf risico's met financiële gevolgen. De overeenkomsten richten zich op de onderdelen uitkomsten inventarisatie en beheersmaatregelen. Gebaseerd hierop wordt onderstaand inzicht gegeven in de risicokaart en worden de opgenomen risico's toegelicht.

Risicokaart

Om meer inzicht te krijgen in de spreiding van de risico's naar kans van optreden en gevolg, wordt gebruik gemaakt van de risicokaart (zie **Tabel: Risicokaart niet-financiële gevolgen gemeente Middelburg na beheersmaatregelen**). De nummers in de risicokaart corresponderen met de aantallen risico's die zich in het desbetreffende vak van de risicokaart bevinden. Daarmee wordt direct inzichtelijk hoe de risico's zijn verdeeld over het groene, oranje en rode gebied.

Imago

Imago-gevolgen internationaal

Imago-gevolgen landelijk

Imago-gevolgen regionaal

Imago-gevolgen plaatselijk

Imago-gevolgen organisatie

Geen imago-gevolgen

Kans

Tabel: Risicokaart niet-financiële gevolgen gemeente Middelburg na beheersmaatregelen

De toelichting op de risicokaart en hoe deze geïnterpreteerd moet worden, is opgenomen bij de subparagraaf risico's met financiële gevolgen. Onderstaand is de top 10 van de geïnventariseerde

risico's met niet-financiële gevolgen weergegeven. Aan de risico's is een risicoscore gekoppeld, de kans maal het gevolg hiervan. De maximale risicoscore betreft 25.

Risicotabel

Geïventariseerde risico's	Risicoscore
1 Uitval van ICT. De afhankelijkheid van de beschikbaarheid van de ICT voor de gemeente en haar inwoners en organisaties is groot. Voor het maken van afspraken tot aan het aanvragen van nieuwe documenten dient de ICT in werking te zijn. Het effect van dit risico is belemmering van de bedrijfscontinuïteit en dienstverlening waardoor de inwoners en organisaties niet juist, - volledig en/of tijdig kunnen worden geholpen.	12
2 Sinds 2018 is de AVG (Algemene verordening gegevensbescherming) van toepassing, de wetgeving gericht op privacy. Dit is de vervanger van de Wbp (Wet bescherming persoonsgegevens). Het effect van dit risico zijn onder andere datalekken waaronder verlies van, misbruik en/of oneigenlijk gebruik van persoonsgegevens en naar aanleiding hiervan eventueel toezicht vanuit de AP. Dit risico hangt samen met de andere risico's gericht op ICT (1 en 4).	12
3 Klachten en hieruit volgende eventuele juridische trajecten leiden voor de indiener tot een onbevredigend resultaat. De ambtenaren en bestuurders van de gemeente hebben dagelijks talloze contacten met inwoners en organisaties en voeren taken uit voor hen. Deze contacten of handelingen kunnen niet naar wens verlopen, waardoor er eventueel een klachtenprocedure of juridisch traject wordt gestart. Het effect van dit risico is dat het vertrouwen van de inwoners en organisaties in het reilen en zeilen van de gemeentelijke organisatie wordt aangetast.	9
4 Beveiliging van informatie is niet conform het normenkader. Vanaf 1 januari 2020 is de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) van kracht. Een norm, en hulpmiddel, om aan alle eisen op het gebied van informatiebeveiliging te kunnen voldoen. Het effect van dit risico is onder andere cybercrime en ransomware.	9
5 Onvoldoende beheer en toezicht op applicaties. In 2021 is er een doelmatigheidsonderzoek naar het functioneel- en applicatiebeheer afgerond. Hierin is naar voren gekomen dat een beleid op het beheer en toezicht op applicaties onvoldoende geborgd is. Het effect van dit risico is onvolledige werking en/of uitval van een applicatie, waardoor eventueel de inwoners en organisaties niet juist, - volledig en/of tijdig kunnen worden geholpen.	8
6 Wetgeving wordt niet volledig en/of tijdig geïmplementeerd/geactualiseerd. Regelmatig worden nieuwe en gewijzigde wetten doorgevoerd. De organisatie dient deze signalen vroegtijdig op te pakken en de organisatie hier klaar voor te maken. Voorbeelden van wetgeving zijn de Omgevingswet, Rechtmatigheidsverantwoording en Wetten op elektronisch gebied. Het effect van dit risico is onder andere dat de organisatie niet voldoet aan de wet- en regelgeving, de gemeentelijke dienstverlening niet aansluit op de kaders en de inwoners en organisaties niet juist, -volledig en/of tijdig kunnen worden bediend.	6
7 Bij participatietrajecten met inwoners, organisaties en andere belanghebbenden zijn de kaders vooraf onvoldoende duidelijk. De gemeente voert opgaven en projecten uit met soms grote impact op de omgeving. Bij participatie is het belangrijk dat belanghebbenden aan de voorkant weten wat de kaders voor de participatie zijn, zoals de beïnvloedingsruimte en het doel van participatie. Dit vraagt om duidelijke kaders aan de voorkant, waaraan het college of soms zelfs de gemeenteraad zich committeert. Wanneer de wederzijdse verwachtingen niet helder en op elkaar afgestemd zijn, kunnen belanghebbenden tijdens of na afloop van het proces teleurgesteld zijn over de uitkomst en het proces. Met als effect dat het vertrouwen in de gemeente (zowel de politiek als het ambtelijk apparaat) afneemt.	6
8 Door het op afstand zetten van gemeentelijke taken (verbonden partijen) onvoldoende invloed op het beleid en de uitvoering. Een deel van de (wettelijk) gemeentelijke taken zijn uitbesteed aan andere organisaties in de vorm van een gemeenschappelijke regeling. De betrokkenheid bij de regelingen varieert sterk. Het effect van het risico is dat overeengekomen afspraken niet worden gerealiseerd binnen de financiële- en beleidskaders.	6
9 De ambtenaren en bestuurders van de gemeente handelen in strijd met voorschriften van o.a. de Ambtenarenwet, gedragscode en het integriteitsbeleid. Integriteit heeft te maken met kwaliteit en professionaliteit en is een voorwaarde voor het vertrouwen van de inwoners en organisaties in de gemeentelijke organisatie. Een oorzaak van het risico kan zijn dat er onvoldoende aandacht wordt besteed aan integriteit binnen de gemeente. Het effect van dit risico is dat ambtenaren, bestuurders en/of bestuursorganen (onbewust) in strijd met het integriteitsbeleid kunnen handelen, waardoor het vertrouwen van de inwoners en organisaties in het reilen en zeilen van de gemeente wordt aangetast.	6

Geïntariseerde risico's		Risicoscore
10	Tekortkoming in het informatiebeheer hetgeen leidt tot geen, onjuiste of onvolledige informatie. De oorzaak van dit risico is onder andere dat de stukken uit de processen niet aangeleverd worden ter archivering, waardoor deze niet worden bewaard en ontsloten. Het gevolg van dit risico is dat negatieve implicaties kunnen ontstaan bij het afleggen van verantwoording en bewijsvoering.	6

Wijzigingen in risicoprofiel ten opzichte van risicoprofiel jaarrekening 2023

Ten aanzien van de jaarrekening 2023 heeft een aantal wijzigingen plaatsgevonden. Het gaat hierbij om mutaties in de risicoscores. Er zijn geen risico's toegevoegd of afgevoerd.

Er zijn twee risico's waarbij de risicoscore naar beneden is bijgesteld. Het gaat hierbij om risico 6 en 7. Dit heeft als reden dat meer beheersmaatregelen voor deze risico's zijn getroffen enerzijds, anderzijds is de focus ten aanzien van het risico gewijzigd.

Naast deze mutaties dient opgemerkt te worden dat het algemene beeld is dat risico's beter worden beheerst door het in- en

uitvoeren van beheersmaatregelen. Tegelijkertijd wordt zowel de kans als het gevolg van de risico's hoger geschat, bijvoorbeeld door invloeden en trends van buitenaf. Hierdoor heeft ten aanzien van de overige risicoscores geen mutatie plaatsgevonden.

Financiële kengetallen

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeente (BBV) stelt een vijftal kengetallen verplicht. Doel hiervan is dat de gemeenteraad gemakkelijker inzicht krijgt in de financiële positie van hun gemeente. In de regeling van de minister is expliciet opgenomen de wijze waarop de kengetallen moeten worden berekend. Onderstaand de berekende kengetallen voor de gemeente Middelburg en een toelichting per kengetal.

Kengetal	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
netto schuldquote	38%	38%	48%	62%	68%	72%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	29%	25%	34%	47%	53%	57%
solvabiliteitsratio	31%	36%	37%	33%	31%	31%
structurele exploitatieruimte	9%	-2%	0%	0%	1%	2%
grondexploitatie	21%	22%	23%	21%	15%	10%
belastingcapaciteit	97%	89%	94%	94%	94%	94%

De kleuren in bovenstaande tabel zijn gebaseerd op onderstaande tabel. Deze score en ranking is gebruik gemaakt van de signaleringswaarden (ondergrenzen) die de provincies als toezichthouders hanteren bij het financieel toezicht op gemeenten. De signaleringswaarden zijn ingedeeld in categorieën. Aan deze categorieën is geen waardeoordeel gegeven. Duidelijk is dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

Kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90%	90-130%	>130%
solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Betekenis financiële kengetallen

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in inclusief als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Dit noemen we de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, op voorwaarde dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (zie artikel 36 lid b en c BBV).

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, door de structurele baten en structurele lasten te vergelijken. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

Grondexploitatie

Het kengetal geeft weer hoe de waarde van de grondexploitatie zich verhoudt tot de totale baten.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Link: nadere uitleg Financiële kengetallen gemeenten en provincies

Lokale lasten

Algemeen

De lokale lasten zijn een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente, betaald door burgers en bedrijven. De gemeentewet geeft een limitatieve opsomming van de belastingen en rechten die een gemeente mag heffen. De heffingen verdelen we in twee categorieën, te weten:

Belastingen

Tegenover een belasting staat geen rechtstreekse tegenprestatie van de gemeente. De opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel. Onze gemeente heft de volgende belastingen:

- De onroerende zaakbelasting
- De forensenbelasting
- De reclamebelasting
- De precariobelasting
- De parkeerbelasting
- De toeristenbelasting

Rechten

Naast de belastingen worden er ook rechten geheven voor een geleverde dienst. Het is niet toegestaan een meer dan kostendekkend tarief te hanteren voor deze rechten. Onze gemeente heft de volgende rechten:

- Rioolheffing
- Afvalstoffenheffing
- Leges
- Grafrechten
- Havengelden

Beleidskader

Het uitgangspunt bij alle heffingen is dat de jaarlijkse verhoging beperkt blijft tot de inflatiecorrectie. Dit betekent dat alle heffingen structureel worden verhoogd met 3,45%. De raad heeft bij de vaststelling van de Kadernota 2025–2028 besloten om, naast de reguliere inflatiecorrectie voor de afvalstoffenheffing, een gefaseerde extra tariefsverhoging van 8,25% in zowel 2025 als 2026 toe te passen. Deze verhogingen worden verwerkt in de tarieven voor 2025 en in de Verordening afvalstoffenheffing en reinigingsrechten Middelburg 2025. De rioolheffing werd tot en

met 2024 met een extra 1% verhoogd; deze extra verhoging vervalt vanaf 2025.

Overzicht belastingen en heffingen

Lokale lasten

Geraamde opbrengsten	2024	2025
Belastingen		
OZB	14.827.000	15.403.000
Forensenbelasting	473.913	490.263
Reclamebelasting	132.934	138.000
Precariobelasting	293.000	300.000
Naheffingen Parkeerbelasting	612.000	364.751.000
Toeristenbelasting	1.209.000	1.209.000
Rechten		
Rioolheffing	6.313.000	6.494.000
Reinigingsheffingen/ Afvalstoffenheffing grafrechten	7.121.000	7.720.000
Totaal		1.396.505.263

Tarieven

Soort	Grondslag	2024	2025
Onroerende zaakbelasting			
Eigenaar niet-woning	WOZ-waarde	0,3833%	0,3965%
Gebruiker niet-woning	WOZ-waarde	0,3081%	0,3187%
Eigenaar woning	WOZ-waarde	0,1053%	0,1089%
Forensenbelasting			
Gebruiker	WOZ-waarde	0,2545%	0,2633%
Reclamebelasting			
Gevelbord van 0,25 tot 1m2	per bord	€ 135,00	€ 139,20
Gevelbord van 1 tot 20m2	per bord	€ 350,40	€ 362,40
Gevelbord > 20m2	per bord	€ 432,00	€ 446,40
Precariobelasting			
Terras, winkelluitstalling enz.	per m2 per jaar	€ 107,28	€ 111,00
Parkeerbelasting			
Naheffing parkeerbelasting		€ 76,70	€ 78,80

Toeristenbelasting			
Toeristenbelasting	p.p.p.n.	€ 2,90	€ 3,00
Toeristenbelasting	p.p.p.n. eigen verblijfsmiddel	€ 1,90	€ 1,95
Rechten			
Rioolheffing			
Gebruiker (<250m3)	per m3 waterverbruik	€ 63,54	€ 65,73
Eigenaar	per aansluiting	€ 170,07	€ 175,94
Afvalstoffenheffing			
Gebruiker	Eenpersoons huishouden	€ 236,46	€ 264,13
	Meerpersoons huishouden	€ 249,88	€ 279,12
	Per lediging 240 lt. container	€ 8,26	€ 8,54
	Per lediging 140 lt. container	€ 4,82	€ 4,99
	Per aanbieding ondergronds	€ 1,37	€ 1,42
Reinigingsrecht			
	vast recht	€ 258,25	€ 288,47
	Per aanbieding ondergronds	€ 1,37	€ 1,42

Ten aanzien van 2025 wordt verder het volgende opgemerkt:

Heffing: Onroerende zaakbelasting

Doel: De opbrengsten worden gebruikt als algemeen dekkingsmiddel. De eigenaar van een woning en niet-woning zijn belastingplichtig. Tevens is de gebruiker van een niet-woning belastingplichtig voor ozb gebruiker tarief.

De onroerende zaakbelastingen worden gebaseerd op de taxatiewaarde van een object, in het kader van de Wet WOZ. Deze waarde wordt jaarlijks bepaald. In oktober bepalen we op basis van de beschikbare cijfers de totale waarde van het onroerend goed. De presentatie van de werkelijke percentages is voor het einde van 2024. Nu zijn de tarieven geïndexeerd om de te behalen opbrengst te genereren.

Heffing: Forensenbelasting

Doel: De opbrengsten worden gebruikt als algemeen dekkingsmiddel. Belastingplichtige is degene die een woning heeft in de gemeente Middelburg maar hier niet feitelijk woonachtig is.

De grondslag voor de forensenbelasting is de WOZ-waarde. Omdat deze nog niet bekend is houden voor het bereken van het tarief nu alleen rekening met de indexatie van (3,45%).

Heffing: Reclamebelasting

Doel: Het doel van de reclamebelasting is om de hoeveelheid reclames te regelen. De opbrengsten wordt gebruikt als algemeen dekkingsmiddel.

De tarieven voor deze heffing worden uitsluitend trendmatig verhoogd (3,45%).

Heffing: Precariobelasting

Doel: de opbrengsten worden gebruik als algemeen dekkingsmiddel. De belastingplichtige is degene die voorwerpen op of onder of boven gemeente grond heeft.

De precariobelasting heeft sinds 2022 geen inkomsten meer van de kabelbelasting. Wel loopt er nog een beroepsprocedure tegen de kabelbelasting. Omdat de uitkomst hiervan onzeker is, is voor de desbetreffende opbrengst een voorziening gerealiseerd.

De tarieven voor deze heffing worden uitsluitend trendmatig verhoogd (3,45%).

Heffing: Parkeerheffing

Doel: om het parkeren te reguleren is het noodzakelijk om parkeerbelasting te heffen. De opbrengst wordt gebruik als algemeen dekkingsmiddel. De houder van het voertuig is belastingplichtig. De parkeertarieven worden in 2025 niet verhoogd. De tarieven voor de parkeervergunningen worden wel als volgt geïndexeerd:

Soort heffing	Omschrijving	2024	2025
Parkeerheffing	voor het parkeren in tariefzone 1 per uur	€ 3,00	€ 3,00
	voor het parkeren in tariefzone 2 per uur:	€ 3,00	€ 3,00
Parkeervergunning	voor de eerste vergunning, per maand:	€ 8,25	€ 8,50
	voor een tweede vergunning op het zelfde adres, per maand:	€ 27,35	€ 28,25

Parkeergarage	van maandag tot en met zondag tussen 08.00 uur en 20.00 uur per 60 minuten:	€ 2,25	€ 2,30	meer dan 4000 m3	€ 4.885,82	€ 5.054,38
Naheffingsaanslag	De kosten van de naheffingsaanslag	€ 76,70	€ 78,80			

Heffing: Toeristenbelasting

Doel: De opbrengsten worden gebruikt als algemeen dekkingsmiddel. Belastingplichtig is degene die gelegenheid biedt tot verblijf.

De toeristenbelasting wordt in 2025 trendmatig verhoogd (3,45%). Dit betekent een tarief van € 3,00 (€ 2,95 in 2024) voor vast verblijfsmiddel en € 1,95 (€ 1,90 in 2024) voor mobiele kampeeronderkomen.

Heffing: Rioolheffing

Doel: met de opbrengst van de heffing worden de lasten van het beheer van het riool gedekt. De opbrengsten mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. De belastingplichtige is de gebruikers van woningen en niet-woning die direct of indirect lozen op de gemeentelijke riolering.

De rioolheffing wordt naast de trendmatige verhoging (3,45%)

Soort heffing	Tarief	2024	2025
Rioolheffing eigendom		€ 170,07	€ 175,94
gebruik	0 t/m 250 m3	€ 63,54	€ 65,73
	251 t/m 300 m3	€ 134,37	€ 139,01
	301 t/m 500 m3	€ 205,19	€ 212,27
	501 t/m 1000 m3	€ 549,65	€ 568,61
	1001 t/m 2001 m3	€ 1.099,32	€ 1.137,25
	2000 t/m 4000 m3	€ 2.361,47	€ 2.442,94

Heffing: Afvalstoffenheffing/Reiningsrechten

Doel: Met de opbrengst van de heffing worden de lasten van de inzameling en verwerking van het afval gedekt dat door de reiniging wordt ingezameld. Belastingplichtige is de gebruiker van de woning, waar het huishoudelijk afval ontstaat.

In het kader van het verminderen van rest afval, wordt de heffing gesplitst in een vaste bedrag, opgelegd in het lopende jaar. En een variabel deel, op basis van het aantal ledigingen/aanbiedingen per inzamelmiddel. Het variabele deel wordt opgelegd in het jaar daarop omdat dan pas bekend is hoeveel ledigingen/aanbiedingen er zijn gedaan per adres.

De raad heeft, met het vaststellen van de Kadernota 2025 – 2028, besloten om naast de reguliere inflatiecorrectie voor de afvalstoffenheffing een gefaseerde extra tariefsverhoging van +8,25% in 2025 en +8,25% in 2026 te hanteren op het basistarief inclusief 3 ledigingen. Het variabele tarief voor de ledigingen wordt allen verhoogd met het indexpercentage van 3,45%.

Leges

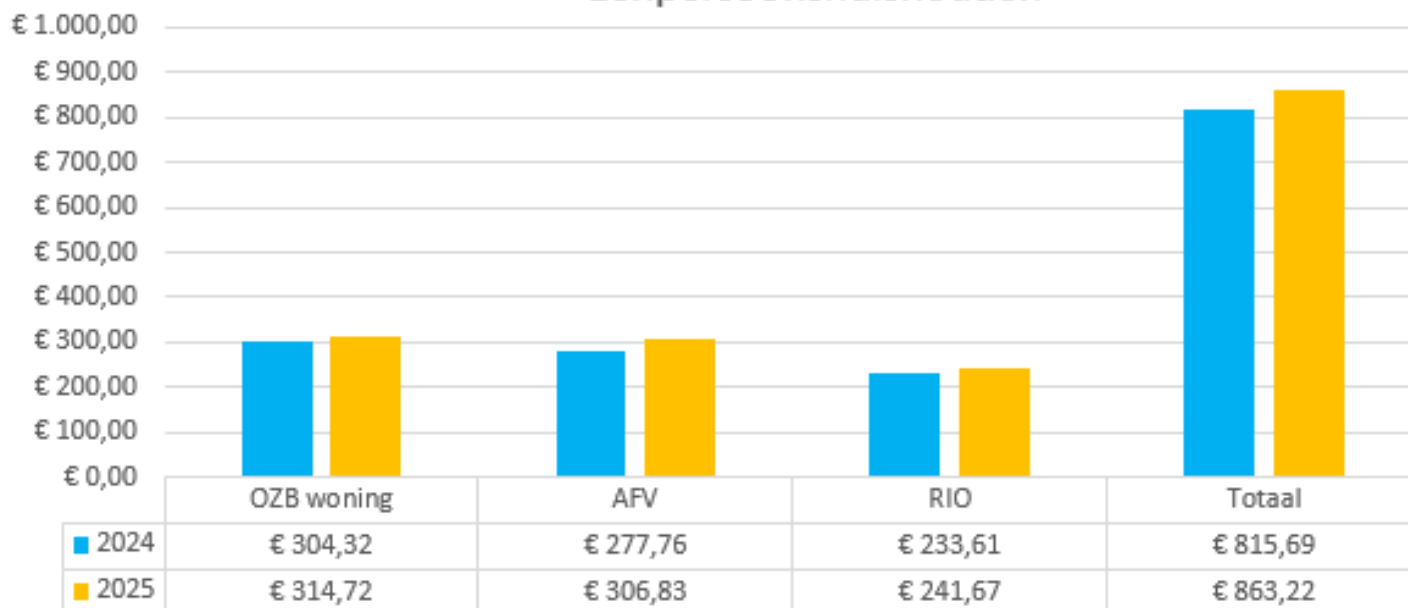
Doel: Gemeenten zijn verantwoordelijk voor een groot aantal taken. Een deel van deze taken wordt in de vorm van een dienst door bewoners of bedrijven individueel afgenomen. Om gemeenten tegemoet te komen in de kosten die zijn gerelateerd aan deze taken, betalen afnemers van gemeentelijke diensten leges.

De leges worden trendmatig verhoogd met 3,45%. Hoofdstuk 2 van de tarieventabel is vorig jaar volledig aangepast op de invoering van de omgevingswet. De gevolgen hiervan zijn nog niet precies duidelijk aangezien er nog veel vergunning zijn ingediend onder het oude WABO regime.

Lokale lastendruk

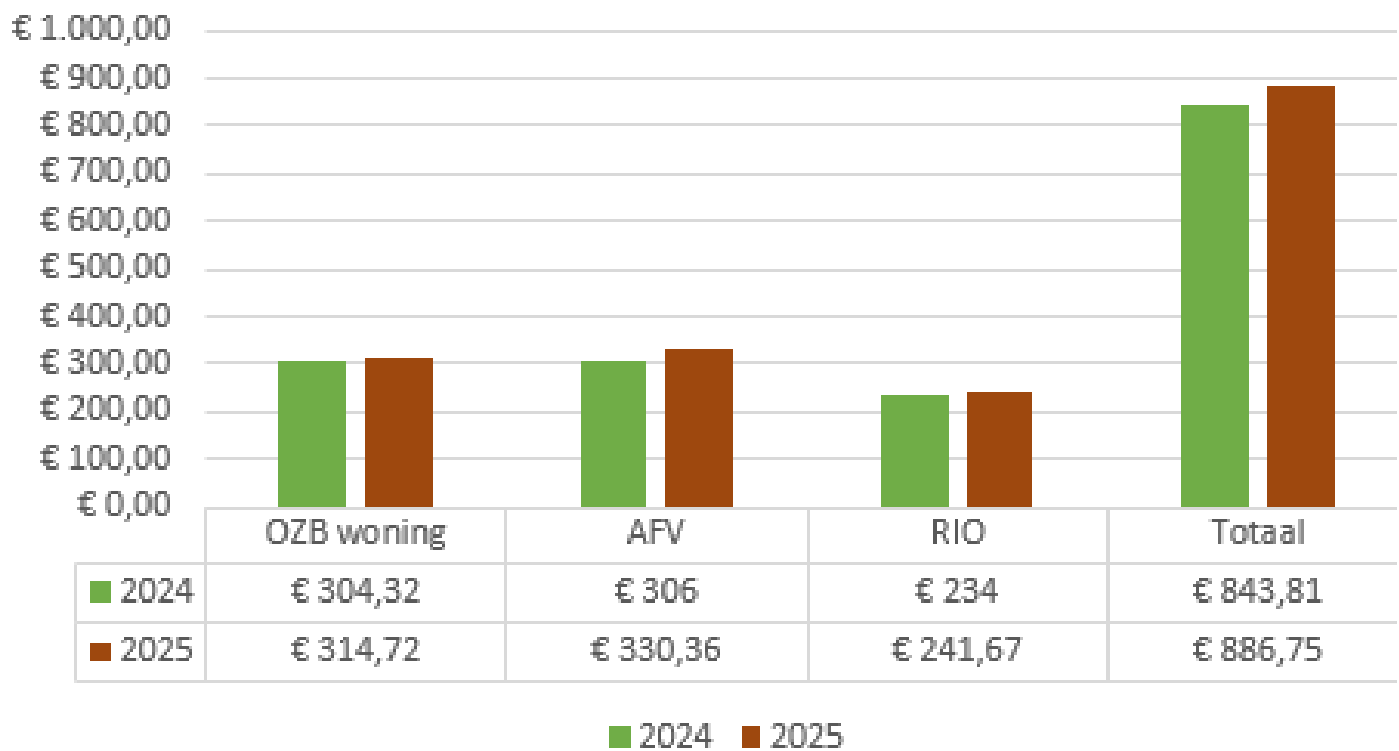
Wat dit betekenen de tariefstijgingen voor een eenpersoonshuishouden en een meerpersoonshuishouden voor 2025 ten opzichte van 2024 Dit wordt grafisch weergegeven in figuur 1 en 2.

Eenpersoonshuishouden

figuur 1

Meerpersoonshuishouden

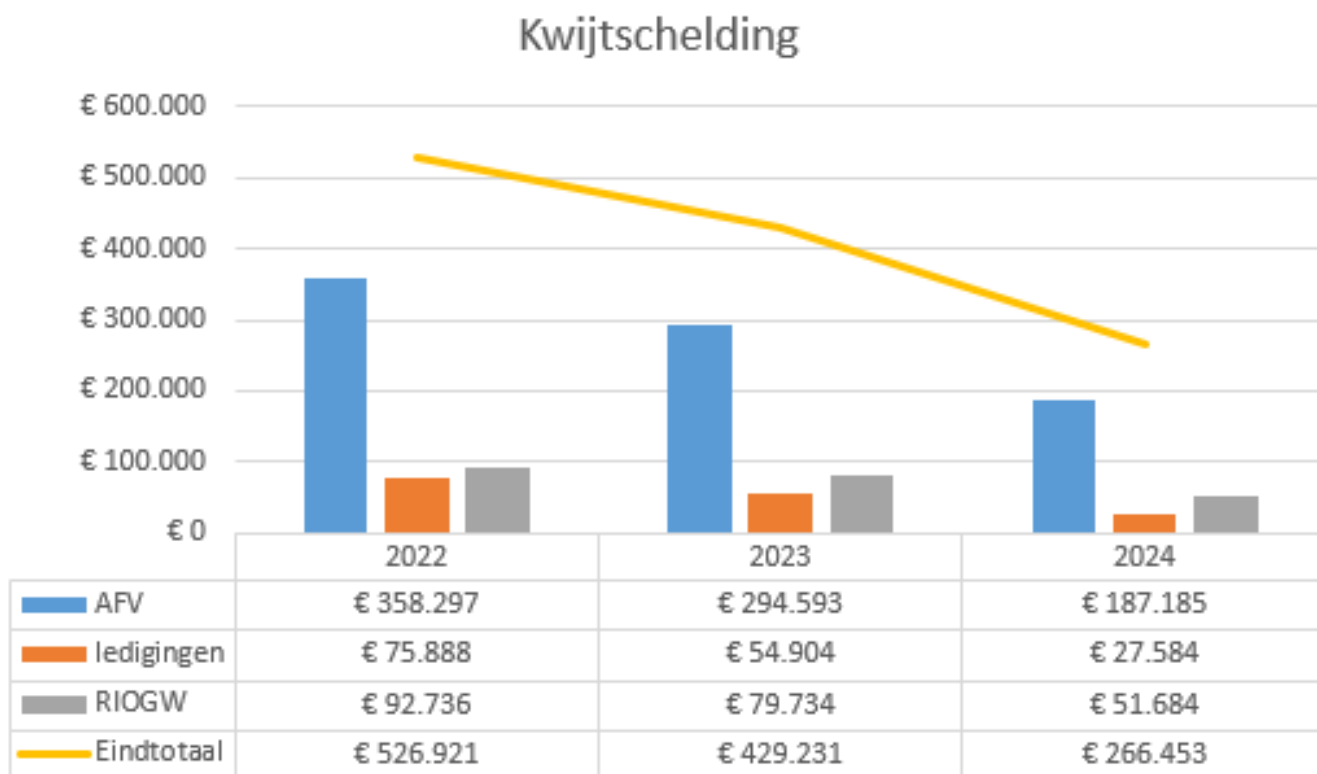

figuur 2

Kwijtscheldingsbeleid

Een inwoner van Middelburg kan kwijtschelding krijgen voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Dit kan indien het inkomen zo laag is dat aan de betalingsverplichting niet kan worden voldaan, ook niet door middel van een betalingsregeling. Of iemand in aanmerking komt voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding is afhankelijk van de persoonlijke financiële situatie. Voor de provincie Zeeland geldt dat de beoordeling of een inwoner in aanmerking komt voor kwijtschelding wordt uitgevoerd door Sabewa Zeeland. Dit wordt gedaan aan de hand van een door elke gemeente vastgestelde leidraad.

Sabewa Zeeland beoordeelt ook de aanvragen om kwijtschelding van het waterschap. Deze werkwijze heeft als voordeel dat de burger slechts 1 verzoek hoeft in te dienen voor zowel de waterschapslasten als de gemeentelijke heffingen. De inwoner komt hierbij eerder in aanmerking voor kwijtschelding omdat de gemeentelijke en waterschapslasten tegelijkertijd worden meegenomen in de beoordeling. De beoordeling is uniform voor de gehele provincie Zeeland. De ontwikkeling van de kwijtschelding over de afgelopen jaren is als volgt weergegeven in onderstaande figuur.

Kostenonderbouwing tarieven

In de begroting moet in de paragraaf lokale heffingen een overzicht van baten en lasten worden opgenomen voor de heffingen waarbij sprake is van het verhalen van kosten. Bij de hierna opgesomde heffingen is hiervan sprake. Bij deze heffingen is het toegestaan om maximaal 100% van de kosten inclusief overhead te dekken. Dit is in de gemeente Middelburg het

uitgangspunt. In de onderstaande gegevens worden de totale geraamde kosten en baten met elkaar vergeleken en wordt het kostendeckingspercentage genoemd. Alle onderstaande heffingen voldoen aan het criterium, maximaal 100% dekking met uitzondering van de scheepvaartrechten en de marktgeden.

Overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing

Omschrijving	Begroting 2025
Kosten taakveld 7.3 Afval	6.681.382
Kosten taakveld 2.1 Verkeer en Wegen	333.546
Kosten taakveld 6.1 Inkomensregeling	399.946
Opbrengsten Taakveld 7.3 afval	-662.850
Netto kosten taakveld	6.752.024
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	718.279
BTW	934.452
Totale kosten	8.404.756
Opbrengsten heffingen	7.711.311
Kostendeckendheid	91,75%

Rioolheffing

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Begroting 2025
Kosten taakveld 7.1 Riool	4.801.120
Kosten taakveld 2.1 Verkeer en Wegen	353.559
Kosten taakveld 6.1 Inkomensregeling	76.989
Opbrengsten Taakveld 7.1 Riool	-34.986
Netto kosten taakveld	5.196.681
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	419.107
BTW	919.991
Totale kosten	6.535.779
Opbrengsten heffingen	6.535.779
Kostendeckendheid	100%

Marktgeden

Omschrijving	Begroting 2025
Kosten taakveld	122.134
Opbrengsten Taakveld	
Netto kosten taakveld	122.134
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	39.277
Totale kosten	161.411
Opbrengsten heffingen	78.018
Kostendeckendheid	48%

Begrafenisrechten

Omschrijving	Begroting 2025
Kosten taakveld 7.05.0 begraven en crematoria	1.077.607
Opbrengsten Taakveld	0
Netto kosten taakveld	1.077.607
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	289.552
Totale kosten	1.367.159
Opbrengsten heffingen	806.076
Kostendeckendheid	59%

Scheepvaartrechten

Omschrijving	Begroting 2025
Kosten taakveld 2.04.0 Econ havens en waterwegen	180.735
Opbrengsten Taakveld	
Netto kosten taakveld	180.735
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	14.498
Totale kosten	195.233
Opbrengsten heffingen	105.176
Kostendeckendheid	54%

Naheffingsaanslag parkeren

Omschrijving	Begroting 2025
Kosten taakveld	1.174.810
Opbrengsten Taakveld	
Netto kosten taakveld	1.174.810
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	303.888
Totale kosten	1.478.697
Opbrengsten heffingen	1.364.751
Kosten per aanslag	85
Opbrengst per aanslag	79
Kostendeckendheid	92%

Leges Hoofdstuk 1, 2 en 3

Omdat de leges over tal van producten wordt geheven is in onderstaande tabel de kostendeckening per hoofdstuk en per paragraaf van de legesverordening aangegeven.

Kostendeckendheidsonderzoek leges

**Middelburg
2025**

		Lasten	Baten	Kostendekkendheid
Totaal		3.542.544	2.415.978	68%
Hoofdstuk 1	Algemene dienstverlening	863.313	894.202	104%
Paragraaf 1.1	Burgerlijke stand	48.829	59.797	122%
Paragraaf 1.2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	479.485	517.947	108%
Paragraaf 1.3	Rijbewijzen	193.241	236.940	123%
Paragraaf 1.4	Verstrekkingen in het kader van de basisregistratie persoonsgegevens	33.328	28.601	86%
Paragraaf 1.5	Bestuursstukken	-	-	-
Paragraaf 1.6	Vastgoedinformatie	-	-	-
Paragraaf 1.7	Overige publiekszaken	48.349	43.447	90%
Paragraaf 1.8	Gemeentearchief	-	-	-
Paragraaf 1.9	Bijzondere wetten	13.740	5.315	39%
Paragraaf 1.10	Diversen	46.340	2.155	5%
Hoofdstuk 2	Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet	2.610.370	1.509.223	58%
Paragraaf 2.1	Algemene bepalingen	-	-	-
Paragraaf 2.2	Voorfase	717.829	41.376	6%
Paragraaf 2.3	Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	1.810.273	1.427.682	79%
Paragraaf 2.4	Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed	951	32	3%
Paragraaf 2.5	Milieubelastende activiteiten	-	-	-
Paragraaf 2.6	Lozingsactiviteiten	-	-	-
Paragraaf 2.7	Aanlegactiviteiten	9.506	206	2%
Paragraaf 2.8	Overige activiteiten	951	97	10%
Paragraaf 2.9	Maatwerkvoorschriften	-	-	-
Paragraaf 2.10	Gelijkwaardigheid	-	-	-
Paragraaf 2.11	Overige tarieven	-	-	-
Paragraaf 2.12	Modaliteiten (vermeerderingen)	70.861	70.861	100%
Paragraaf 2.13	Vermindering	-	-31.032	0%
Paragraaf 2.14	Teruggaaf	-	-	-
Hoofdstuk 3	Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallen onder Hoofdstuk 2	68.861	12.553	18%
Paragraaf 3.1	Horeca	53.337	10.704	20%
Paragraaf 3.2	Seksbedrijven	-	-	-
Paragraaf 3.3	Winkeltijdenwet	-	-	-
Paragraaf 3.4	Organiseren evenement of markt	-	-	-
Paragraaf 3.5	Standplaatsen	-	-	-
Paragraaf 3.6	Huisvestingswet 2014	-	-	-
Paragraaf 3.7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	-	-	-
Paragraaf 3.8	Diverse	15.524	1.849	12%

Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf worden de onderhoudsvoornemens voor de kapitaalgoederen van de Gemeente Middelburg beschreven. Hierbij zijn de vastgestelde beleidsplannen en/of beheerplannen leidend. Ook is er aandacht voor de financiële consequenties die uit deze plannen voortkomen. Bovendien wordt per kapitaalgoed ingegaan op de ontwikkelingen binnen het beleidsterrein en de verwachtingen voor komende jaren. Hierbij wordt in het bijzonder aandacht geschonken aan de speerpunten van het begrotingsjaar 2025.

Beleidskader

De gemeenteraad en het college hebben in het verleden verschillende beleids- en beheerplannen vastgesteld. In onderstaande tabel worden de plannen benoemd waarbij een koppeling met de programma's is gemaakt. De plannen hebben een meerjarig karakter. In de toelichtende tekst zal worden beschreven op welke termijn een nieuw beleidsplan wordt opgesteld en met welke zaken rekening zal worden gehouden.

Beleids- en beheerplannen

Kapitaalgoederen	Prog	Beleids-/beheerplan	Vastgesteld	Looptijd	Actualisatie
Begraafplaatsen en crematorium	VM	Beleidsplan begraafplaatsen en crematorium	2001	2001–2030	2031
Bouwkundige objecten	div	Nota Kaders onderhoud gebouwen, civieltechnische kunstwerken, kademuren en glooiingen	2017	2018–2027	2028
Beleidskader civieltechnische kunstwerken		Nota beheer en onderhoud civieltechnische kunstwerken, kademuren en glooiingen	nieuw	2025–2034	2024
Openbaar groen	VM	Groenbeleidsplan Middelburg 2016–2026	2017	2016–2026	2027
Openbare verlichting	VVM	Beleidsplan Openbare verlichting 2010–2020	2010	2010–2020	2024
Riolering	VM	Stedelijk Waterprogramma 2021–2030	2021	2021–2030	2030
Speelplaatsen	VM	Groenbeleidsplan Middelburg 2016–2026	2017	2016–2026	2024
Sportvelden	SCR	Lokaal sportakkoord Middelburg 2024	2023	2024–2026	2026
Verkeersregelinstallaties	VVM	Beheerplan verkeerslichten (o.b.v. programma 17-2-2016)	-	2015–2025	2026
Waterwegen	VVM	Stedelijk Waterprogramma 2021–2030	2021	2021–2030	2030
		Overeenkomst Beheer en onderhoud van oppervlaktewater in Bebouwd gebied (BOB)	2017	2017–2024	2025
Wegen	VVM	Beheerplan wegen 2024–2033	2023	2024–2034	2028

Programma's:

Div = diverse

SCR = Sport, cultuur en recreatie

VM = Volksgezondheid en milieu

VVM = Verkeer, vervoer en waterstaat

Begraafplaatsen en crematorium

Begraafplaatsen

Het beleidsplan is vastgesteld in de raadsvergadering van 24 september 2001 en heeft een looptijd tot en met 2030.

Jaarlijks wordt per begraafplaats berekend hoeveel ruimte er nog is om te begraven en of dit past binnen de prognoses. Voorlopig past dit nog.

In het bestemmingsplan voor Sint Laurens fase 1 is een stuk grond gereserveerd voor het uitbreiden van de begraafplaats in Sint Laurens. Op 29 september 2022 heeft de raad hiervoor een krediet van € 425.000 inclusief btw beschikbaar gesteld. In 2024 is de begraafplaats opgehoogd. Zodra de grond eind 2025 is 'gezet', wordt de beplanting aangebracht en wordt de padenstructuur aangebracht. De uitbreiding van de begraafplaats moet uiterlijk in 2026 klaar zijn.

Crematorium

Het beleidsplan is vastgesteld in de raadsvergadering van 24 september 2001 en heeft een looptijd tot en met 2030.

In 2016 is voor onderdelen de toekomstverkenning intern uitgevoerd. In het kader van het traject heroriëntatie gemeentelijke taken is de prognose voor het crematorium geactualiseerd.

Voorjaar 2021 zijn de financiële prognoses bijgesteld voor het Toekomstplan inclusief financiële paragraaf, en vastgesteld door de gemeenteraad in april 2021. Het plan richt zich op de technische, financiële, organisatorische en ruimtelijke maatregelen met als uitgangspunt de omvang van dienstverlening in het verleden en een gefundeerde prognose voor de toekomst. Het beleidsplan heeft samenhang met de uitbreiding van de accommodatie (in 2022 en 2023 gereedgekomen) en de milieutechnische aanpassing van de crematie-installaties (2013 gereedgekomen).

In april 2021 heeft de raad besloten om de begraafplaatsen en het crematorium in eigen beheer te houden. Bij de vaststelling van het raadsvoorstel over de toekomst van het crematorium in april 2021 is het voorstel geamendeerd. De tekst van het eerste beslispunt werd daarmee: *'Het crematorium te behouden en het college te verzoeken spoedig te onderzoeken welke rechtspersoon daartoe het meest passend is.'* Om dit goed in kaart te brengen is

externe expertise op fiscaal-juridisch-economisch gebied nodig. Hiermee kan een gedegen schets worden gemaakt van de voors en tegens van de verschillende mogelijke rechtsvormen voor het crematorium. In januari 2022 heeft de raad besloten van dit onderzoek af te zien en daarmee de bedrijfsvoering in de huidige vorm voort te zetten.

Het crematorium staat in de routekaart verduurzaming (na uitvoering van enkele pilots) op de lijst om te verduurzamen. Onderzocht wordt op welke manier het gebouw (met name gericht op energieverbruik) toekomstbestendig gemaakt kan worden.

In 2025 wordt achter het crematorium een loods gerealiseerd voor opslag van materiaal. Dit wordt nu opgeslagen in een ruimte in het crematorium, maar deze ruimte is te klein. Dit is het gevolg van de uitbreiding van de huiskamer waarbij een deel van de opslag van buitenmaterieel is opgegeven.

Bouwkundige objecten

De nota 'Onderhoud gebouwen, civieltechnische kunstwerken, kademuren en glooiingen' (januari 2017) richt zich op het onderhouden van de gemeentelijke gebouwen en civieltechnische kunstwerken op conditieniveau 3 (redelijke conditie).

Op 20 maart 2017 heeft de raad de kaders vastgesteld voor onderhoud gebouwen, civieltechnische kunstwerken, kademuren en glooiingen voor de periode 2018 tot en met 2027.

Voor de uitvoering van het onderhoud gebouwen en civiele technische kunstwerken zijn de beleidsplannen vertaald in beheerplannen. Daarin staan per jaar de uit te voeren onderhoudsmaatregelen en de daaraan verbonden kosten. Voor de kapitaalgoederen bouwkundige objecten en civiel technische kunstwerken zijn er onderhoudsvoorzieningen gevormd. Jaarlijks komt een vast bedrag ten laste van de exploitatie.

Op 18 april 2017 heeft de raad de 'Eindrapportage verkenning Vastgoed in het kader van de heroriëntatie gemeentelijke taken' vastgesteld en gekozen voor scenario 2 uit de verkenningsopdracht. Dat wil zeggen dat het ingezette beleid om bezit en beheer van vastgoed af te bouwen, wordt voortgezet.

Er is samenhang met het huisvestingsbeleid, onderwijsbeleid, sportbeleid, wijkaanpak, parkeerbeleid, monumentenbeleid en

arbobeleid. Er is samenhang met de routekaart verduurzaming. Op volgorde worden gemeentelijke panden tot 2030 verduurzaamd. De volgorde wordt onder andere bepaald door de onderhoudsplanning. Vanzelfsprekend wordt een pand na verduurzaming opnieuw geïnventariseerd en wordt de onderhoudscyclus afgestemd op de nieuwe installaties en gebouwonderdelen.

Civieltechnische kunstwerken

Op 20 maart 2017 heeft de raad de kaders vastgesteld voor beheer en onderhoud gebouwen, civieltechnische kunstwerken, kademuren en glooiingen voor de periode 2018 tot en met 2027.

De kaders zijn beschreven in de nota 'Onderhoud gebouwen, civieltechnische kunstwerken, kademuren en glooiingen' en richt zich op het onderhouden van de gemeentelijke gebouwen en civieltechnische kunstwerken op conditieniveau 3 (redelijke conditie).

Er wordt gewerkt aan de beleidskaders voor de civieltechnische kunstwerken periode 2025-2034. Aan het plan wordt een meerjarenplanning toegevoegd. In het plan staat onder andere aangegeven hoe, wanneer en met wat voor financiële middelen we de objecten weer in orde brengen. In 2024 leggen we de vernieuwde beleidskaders ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad.

Voor de kapitaalgoederen bouwkundige objecten en civiel technische kunstwerken zijn er onderhoudsvoorzieningen gevormd. Jaarlijks komt een vast bedrag ten laste van de exploitatie.

In 2025 wordt de restauratie van de kademuur Korendijk-Kinderdijk afgerond. Bij het herstellen van de kademuur Nieuwe Haven-Turfkaai wordt de inrichting van de achterliggende wandelstrook langs de kaai geïntegreerd. Bij het ontwerp van de wandelstrook zijn omwonenden betrokken. In 2025 starten we met de uitvoering.

Openbaar groen

In de raad van 30 januari 2017 zijn de kaders voor het groenbeleidsplan 2016–2026 vastgesteld. Daarbij is besloten het

huidige kwaliteitsniveau (CROW schaallat 2013) van het openbaar groen te handhaven, te weten:

- kwaliteit A op begraafplaatsen en in het stads- en winkelcentrum;
- kwaliteit B voor wijkgroen en groen bij sportcomplexen, speelterreinen, en verkeersgroen;
- kwaliteit C op industrieterreinen, recreatieparken, groen longen en stadsranden, waterhuishouding en parken/bolwerken (praktijk nu is beheer op kwaliteit B).

Vervolgens heeft het college op 30 mei 2017 het Groenbeleidsplan Middelburg 2016–2026 vastgesteld. Het plan heeft samenhang met (sociale) veiligheid, waterbeheer en uitbreidingsontwikkeling.

Relevant in het beheer en onderhoud van openbaar groen is een integrale afstemming met wijkaanpak en de overgang naar een burgermaatschappij.

Op 30 mei 2023 heeft het college besloten om de 'Notitie kanskaart biodiversiteit bij beheer en ontwikkeling' vast te stellen en de kwaliteit van het groen niet meer te meten aan de hand van de CROW-kwaliteitscatalogus, maar meer ruimte te geven aan natuurontwikkeling en hiermee voor een deel af te wijken van het vastgestelde Groenbeleidsplan 2016–2026.

In de kanskaart biodiversiteit worden maatregelen beschreven die in de gemeente Middelburg uitgevoerd en geïmplementeerd worden. In 2025 gaan we verder met de volgende acties:

- implementeren van ecologische beheermethoden bij Stadsbeheer;
- implementeren aanpak biodiversiteit bij ruimtelijke ontwikkelingen;
- diverse kleinschalige ingrepen parken, gazons en middelgrote groene ruimten;
- het opstellen/actualiseren van beheerplannen voor parken.

Openbare verlichting

In 2025 wordt het beleidsplan Openbare verlichting geactualiseerd. In de actualisatie van het vierjaarlijkse beheerplan wordt rekening gehouden met een vervangingsperiode van 20 jaar voor de armaturen en 40 jaar voor de lichtmasten.

Voor het beheer en onderhoud van de openbare verlichting is in Zeeland de Samenwerking Openbare Verlichting Zeeland (SOVZ) opgericht. Aan deze samenwerking nemen de volgende partijen deel: DNWG/STEDIN, Provincie Zeeland, Waterschap Scheldestromen, havenbedrijf North Sea Port, en 12 gemeenten (alleen de gemeente Schouwen-Duiveland neemt geen deel).

De uitvoering van het beheer en het contractmanagement op het onderhoud is ondergebracht bij het Bureau Openbare Verlichting Zeeland (BOVZ). Het contract voor het onderhoud en de vervanging van de openbare verlichting voor de periode 2020–2024 is per 1 april 2024 met 2 jaar verlengd. Hierna kan het nog één keer met 2 jaar verlengd worden.

Het beheer en onderhoud wordt afgestemd met de overige samenwerkende partijen. Binnen de Gemeente Middelburg worden de werkzaamheden afgestemd met overige onderhoudswerkzaamheden in de buitenruimte.

Riolering

Het Stedelijk Waterprogramma Middelburg 2021–2030 (hierna: SWP) is vastgesteld op 11 maart 2021 en heeft een looptijd van 2021 tot en met 2030.

In het SWP wordt weergegeven hoe de Gemeente Middelburg omgaat met haar gemeentelijke zorgplicht voor hemelwater, afvalwater, grondwater en stedelijk oppervlaktewater. En er staat in omschreven hoe zo doeltreffend mogelijk en tegen zo laag mogelijke kosten het rioolbeheer kan worden uitgevoerd.

Het Stedelijk waterplan is in het SWP geïntegreerd, en is daarmee komen te vervallen. Het SWP is afgestemd op diverse andere beleidsplannen zoals de Middelburgse Visie Milieu, het groenbeheerplan en het wegenbeheerplan.

Naar aanleiding van het Bestuursakkoord Water werken alle Zeeuwse gemeenten, waterbedrijf Evides en Waterschap Scheldestromen samen in het project 'Samenwerking (Afval)waterketen Zeeland' (SAZ+). De samenwerking moet leiden tot kostenbesparing in de afvalwaterketen, tot het vergroten van de kwaliteit en efficiëntie van de uitvoering van de beheertaken en het innovatievermogen, en tot vermindering van de personele kwetsbaarheid. De SAZ+ heeft een Visie Waterketen Zeeland opgesteld en deze is in 2018 Zeeuws

breed bestuurlijk vastgesteld. In november 2022 is de nieuwe Samenwerkingsovereenkomst (SOK SAZ+) ondertekend door alle Zeeuwse gemeenten, waterschap Scheldestromen en Drinkwaterbedrijf Evides.

De uitvoering van werkzaamheden aan de rioleringen wordt zoveel mogelijk afgestemd met andere werkzaamheden in de buitenruimte zoals herstructureringswerkzaamheden van stadsdelen, onderhoud en reconstructies van wegen et cetera. Daarnaast vindt afstemming plaats met de Provincie Zeeland en het Waterschap Scheldestromen.

Gemeente Middelburg laat het onderhoud van de rioolgemalen en pompinstallaties sinds 2022 uitvoeren door het waterschap Scheldestromen. Hiervoor is een samenwerkingsovereenkomst afgesloten tot en met 2031.

In 2025 is conform het SWP de vervanging of renovatie gepland van 3,4 km riolering, en het afkoppelen van circa 3,3 ha verhard oppervlak. Hiervoor zijn in het SWP middelen beschikbaar.

Speelplaatsen

In 2024 wordt een visiedocument over bewegen, ontmoeten, sporten en spelen (BOSS) in de openbare ruimte opgeleverd. Dit document vervangt het Speelruimteplan en beschrijft een aanpak voor kwaliteitsverbetering van bewegen, ontmoeten, sporten en spelen in de openbare ruimte van de gemeente Middelburg.

In 2025 starten we met uitvoering van het uitvoeringsprogramma dat wordt opgesteld bij de Visie op BOSS.

Sportvelden

In 2023 is het Lokaal Sportakkoord van de gemeente Middelburg herijkt. Hierin staan de belangrijkste thema's op het gebied van sporten en bewegen voor de gemeente Middelburg uitgewerkt. De thema's uit het akkoord geven aan waar wij als gemeente Middelburg de komende jaren op willen inzetten. Voor de uitwerking van de thema's uit het akkoord zullen wij als gemeente drie jaar lang een uitvoeringsbudget ontvangen van het rijk.

Het uiteindelijke doel is om ons herijkt Lokaal Sportakkoord onderdeel uit te laten maken van één integraal plan van aanpak voor Middelburg (in het kader van de Brede SPUK-regeling). Belangrijkste doelstellingen hier zullen zijn: versterking van sporten en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023–2026 in Middelburg.

In de nota wordt onder andere gesteld dat het groot onderhoud van de sportvelden een gemeentelijke verantwoordelijkheid blijft. Het afbreukrisico wordt te groot wanneer deze specialistische werkzaamheden bij vrijwilligersorganisaties worden neergelegd. Bij klein onderhoud bestaat dat risico minder en zal zoveel mogelijk aan de gebruikers worden overgedragen.

Het groot onderhoud van de kleedaccommodaties en tribunes blijft, met uitzondering van de Veerse Poort waar de situatie sinds 1 januari 2021 aangepast is, een verantwoordelijkheid van de sportverenigingen.

In 2025 wordt begonnen met de uitrol van robotmaaiers op de natuurgrasvoetbalvelden in Middelburg. In 2023 is een pilot gestart met een robotmaaier bij de voetbalvereniging Arnemuiden. Na evaluatie blijkt deze manier van maaien meerdere voordelen heeft. De vereniging is erg tevreden, het veld wordt in plaats van één á twee keer per week nu drie keer per week gemaaid. Daarbij is het gras altijd gemaaid op zaterdag als er wedstrijden zijn. Daarnaast is door de hogere maaifrequentie de grasmat dichter en de hoeveelheid onkruid minder. De robotmaaier gebruikt elektriciteit in plaats van diesel of benzine zoals onze huidige machines, dit maakt het een duurzame keuze.

In 2025 wordt een toekomstplan gemaakt voor het sportpark van voetbalvereniging Nieuwland. In de begroting is voor 2026 geld gereserveerd om een kunstgrasveld te realiseren. Er is gekozen voor 2026 zodat in 2025 eerst kan worden onderzocht of, gezien

de gestage groei van de vereniging, het voortbestaan op deze locatie houdbaar is.

In 2025 vervangen we de top laag van het kunstgras op veld 2 van KV Swift.

Verkeerregelinstallaties

Het beheerplan verkeerslichten 2015–2025 is in concept gereed. Daarin wordt beschreven wat het doel is van het beheer van verkeersregelininstallaties (VRI's), namelijk het waarborgen van de bereikbaarheid, verkeersveiligheid en verkeersleefbaarheid in Middelburg. VRI-beheer in de gemeente Middelburg omvat:

- preventief technisch beheer, dus instandhouding van bestaande apparatuur zoals masten, lampen en lantaarns;
- correctief technisch beheer, zoals het verhelpen van storingen en schades;
- vervangingen, dus het plaatsen van volledig nieuwe of delen van VRI's na afloop van de afschrijvingstermijn.

Voorafgaand aan de vervanging van een verkeersregelininstallatie vindt er studie plaats naar de mogelijkheden om het betreffende VRI-geregelde kruispunt om te bouwen naar een duurzame oplossing waarbij geen VRI noodzakelijk is. Het doel hiervan is beperking van het verkeerslichtenareaal en zodoende meer duurzame (kruispunt)oplossingen te bereiken.

Afgeschreven VRI's vervangen we door de nieuwe standaard: de iVRI's. Deze intelligente verkeersregelininstallaties worden vooralsnog iVRI-ready opgeleverd, maar bieden in de toekomst mogelijkheden om de verkeersafwikkeling op het kruispunt te optimaliseren en in te spelen op het actuele verkeersaanbod en/of vooraf aangegeven prioriteiten.

Bij vervanging van VRI's wordt rekening gehouden met de criteria voor duurzaam inkopen van VRI's. Verder vindt afstemming plaats met onderhoud en herinrichting van wegen en riolering.

Eerste- en tweedelijns onderhoud van de VRI's wordt jaarlijks uitbesteed. Per jaar worden nieuwe onderhoudscontacten afgesloten.

Het beheerplan verkeerslichten voorziet naast preventief en correctief technisch beheer en vervangingen ook in een uitbreiding

met verkeerskundig (functioneel) beheer. Daaronder wordt verstaan dat de regelingen periodiek worden aangepast aan de actuele verkeerssituatie.

Voor 2024 stond vervanging van de VRI's op de kruispunten Laan der Verenigde Naties/Breeweg en Stromenweg/Grevelingenstraat op het programma. Door prioritering binnen het takenpakket schuift dit door naar 2025. Voorafgaand hieraan wordt een nut-en-noodzaak-VRI's-onderzoek uitgevoerd.

Uit het onderzoek dat naar aanleiding van een motie is uitgevoerd, is gebleken dat de kruising Sandberglaan/President Rooseveltlaan/Laan der Verenigde Naties ook kan functioneren als rotonde. Een definitief voorstel voor sanering van de VRI en realisatie van een rotonde wordt uitgewerkt en voorbereid voor uitvoering in 2025. Het VRI-areaal is (met uitzondering van twee oude installaties) sinds juni 2024 aangesloten op het netwerkmanagementsysteem (NMS). Het komende jaar (2025) wordt benut voor training van medewerkers en ervaring opdoen met het NMS.

Waterwegen

Het Stedelijk Waterplan Middelburg (vastgesteld op 20 december 2004) is in 2021 geïntegreerd in het Stedelijk Waterprogramma Middelburg 2021–2030 (SWP, zie Riolering).

In het SWP staat aangegeven hoe de gemeentelijke waterhuishouding op orde moet worden gebracht en gehouden. Het is een integraal plan, gericht op de kwantiteit en de kwaliteit (ecologisch en chemisch).

Het SWP is leidend voor gemeentelijke plannen op het gebied van waterbehandeling. Het SWP wordt afgestemd met de baggerplannen, en geeft richtlijnen voor de aanleg van ecologische oevers en uitbreiding voor de stedelijke waterberging.

Speerpunten zijn het aanleggen van natuurvriendelijke oevers, het afkoppelen van verhard oppervlak van de vuilwaterriolering en het anticiperen op de Kaderrichtlijn Water (KRW) en het Bestuursakkoord Water. De maatregelen uit het oorspronkelijke Stedelijk Waterplan Middelburg zijn inmiddels gerealiseerd.

Op basis van de overeenkomst Beheer Openbaar water Bebouwd gebied (BOB) van 2017–2025 dragen we samen met het Waterschap Scheldestromen zorg voor het onderhoud van de waterlopen. Voor 2025 moet er een nieuwe overeenkomst worden afgesloten tussen waterschap Scheldestromen en 12 gemeenten.

Wegen

Het beheerplan wegen is op 21 september 2023 door de raad vastgesteld en loopt tot en met 2033.

In het plan staat aangegeven op welk kwaliteitsniveau de wegen moeten worden onderhouden, hoe de gemeente het onderhoud van het wegenareaal wil uitvoeren, het achterstallig onderhoud wil wegwerken, hoeveel financiële middelen er voor benodigd zijn en hoe de planning van de uit te voeren werkzaamheden opgesteld en uitgevoerd zal worden.

Het wegenonderhoud wordt afgestemd met andere werkzaamheden in de buitenruimte zoals bijvoorbeeld het onderhoud aan rioleringen, de kabel- en leidingnetwerken van de nutsbedrijven en maatregelen op het gebied van verkeer.

Speerpunten zijn het wijkgericht werken, het geleidelijk wegwerken van het achterstallig onderhoud, circulariteit en duurzaamheid en het vergroenen van de openbare ruimte (minder m² verharding).

Voor 2025 worden de onderhoudsprojecten ingepland. In totaal staat circa 77.000 m² verharding voor onderhoud op de planning.

Financiën kapitaalgoederen

Omschrijving	Programma		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Begraafplaatsen en crematorium	Volksgezondheid en milieu	Kapitaallasten	230.552	269.870	305.112
		Jaarlijks onderhoud	1.117.913	468.720	683.516
		Subtotaal	1.348.464	738.590	988.628
Openbaar groen	Sport, cultuur en recreatie	Kapitaallasten	89.801	327.215	354.873
		Jaarlijks onderhoud	2.725.304	2.792.949	2.967.103
		Subtotaal	2.815.105	3.120.165	3.321.976
Openbare verlichting	Verkeer, vervoer en waterstaat	Kapitaallasten	62.159	68.031	87.821
		Jaarlijks onderhoud	530.275	554.216	550.924
		Subtotaal	592.434	622.247	638.745
Riolering	Volksgezondheid en milieu	Kapitaallasten	37.053	40.709	40.465
		Jaarlijks onderhoud	871.711	1.152.085	1.196.886
		Storting in voorziening	3.150.354	3.054.521	3.356.746
		Subtotaal	4.059.117	4.247.315	4.594.098
Speelplaatsen	Sport, cultuur en recreatie	Kapitaallasten	72.866	37.933	71.348

Omschrijving	Programma		Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
		Jaarlijks onderhoud	130.614	99.158	91.761
		Subtotaal	203.480	137.091	163.109
Sportvelden	Sport, cultuur en recreatie	Kapitaallasten	458.365	601.683	586.207
		Jaarlijks onderhoud	238.537	179.819	183.416
		Subtotaal	696.902	781.502	769.623
Verkeersregelinstallaties	Verkeer, vervoer en waterstaat	Kapitaallasten	136.280	167.239	158.429
		Jaarlijks onderhoud	146.624	164.381	172.941
		Subtotaal	282.904	331.620	331.369
Waterwegen	Verkeer, vervoer en waterstaat	Kapitaallasten	148.793	647.665	321.892
		Jaarlijks onderhoud	89.596	45.021	51.194
		Subtotaal	238.388	692.687	373.086
Wegen	Verkeer, vervoer en waterstaat	Kapitaallasten	515.018	570.565	556.991
		Jaarlijks onderhoud	1.481.820	3.099.970	3.556.549
		Storting in reserve	1.263.303	0	0
		Subtotaal	3.260.141	3.670.534	4.113.540
		Totaal	13.496.935	14.341.752	15.294.174

Omschrijving	Programma		Rekening	Begroting	Begroting
Gebouwen en civiel-technische kunstwerken (GBP)	Bestuur en ondersteuning	Storting in voorziening	2.309.356	586.063	1.196.751
	Verkeer, vervoer en waterstaat	Storting in voorziening	588.360	297.874	704.057
		Totaal	2.897.717	883.936	1.900.808

Financiering

De treasuryfunctie voert de taken financiering, cashmanagement en renterisicobeheer uit met als doel de organisatie te voorzien in de behoefte aan vreemd vermogen tegen zo laag mogelijke kosten en te beschermen tegen ongewenste financiële risico's.

Beleidskader

Middelburg geeft uitvoering aan de treasuryfunctie binnen de normen van:

- Wet financiering decentrale overheden (kasgeldlimiet en renterisicobeheer)
- Financiële verordening
- Treasury statuut van de gemeente Middelburg

Rentevisie

Voor de uitvoering van het financieringsbeleid is het belangrijk om de toekomstige renteontwikkelingen te volgen. Vanaf begin 2022 tot september 2023 heeft de Europese Centrale bank (ECB) het belangrijkste rentepercentage (depositorente) in de Eurozone in tien stappen verhoogd van van 0% naar 4%. Dit met als doel de sterk opgelopen inflatie in die periode een halt toe te roepen en terug brengen naar de streefwaarde van 2,0%. Nu de inflatie vanaf eind 2023 aan het dalen is (3.6% per medio 2024) en de economie daarnaast tekenen van afkoeling vertoont, heeft de ECB in 2024 haar beleid gewijzigd en besloten de rente weer (stapsgewijs) te verlagen. In twee stappen van 0.25 is het depositotarief teruggebracht naar 3.5% per september 2024. De verwachting is dat de ECB de rente in 2025 verder zal verlagen waarbij de markt momenteel uitgaat van een verlaging tot een stand van 2.25% per eind 2025. De depositorente is bepalend voor de verwachtingen rondom de (her)financiering van de gemeentelijke leningportefeuille en het rentepercentage waarop de vergoeding is gebaseerd die wij ontvangen op onze uitstaande middelen bij het Rijk (Schatkistbankieren).

Het rentepercentage voor leningen met een looptijd van 10 en 20 jaar, de duur waarvoor langlopende leningen binnen onze gemeente veelal worden afgesloten, ligt in september 2024 rond de 3,00% resp 3.25%. Deze percentages liggen in lijn met het rentepercentage waarmee voor nieuw af te sluiten financieringen binnen de gemeentelijke meerjarenbegroting rekening is

gehouden. De variabele rentevergoeding die wij ontvangen over de uitstaande middelen bij het Rijk (Schatkistbankieren) staat per september 2024 op 3.65%.

De de financiële markten blijven onrustig. Rentestanden zijn zeer volatiel en bewegen sterk op gepresenteerde cijfers rondom inflatie en inflatieverwachting enerzijds en de ontwikkeling van de economie anderzijds. Wij zullen de rente nauwlettend volgen. Door de spreiding van de aflossingen in de leningportefeuille zijn de renteschommelingen beheersbaar.

Renterisicobeheer

Het renterisico is het volume uitstaande schuld, dat in een jaar aan een renteherziening onderhevig is. In de wet FIDO zijn eisen gesteld aan het maximum aan renterisico, dit komt tot uitdrukking in de kasgeldlimiet (voor leningen met een looptijd tot 1 jaar) en de renterisiconorm (voor leningen met een looptijd vanaf 1 jaar). Deze normen bepalen de speelruimte voor de gemeente om verantwoordt en goedkoop te financieren.

Kasgeldlimiet

Het hulpmiddel om renterisico's op korte financiering te beperken is de kasgeldlimiet. Als referentiekader voor de bepaling van de kasgeldlimiet geldt het begrotingstotaal en een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage voor gemeenten van 8,5%. Voor 2025 betekent dit een kasgeldlimiet van € 19.0 miljoen. In het verleden werd van deze limiet maximaal gebruik gemaakt omdat doorgaans de tarieven voor het aantrekken van financieringsmiddelen voor de korte termijn lager zijn dan voor de lange termijn. Aangezien onze gemeente op dit moment over een fors positief rekeningsaldo beschikt is de verwachting voor 2025 dat er geen gebruik gemaakt zal worden van kasgeldleningen. Binnen de geldende wet- en regelgeving (wet FIDO) kan naast het (gelimiteerde) gebruik van kasgeldleningen ook gebruik worden gemaakt van de kredietlimiet die geldt op de gemeentelijke betaalrekening bij de BNG van € 7 miljoen. Hiervoor wordt een bereidstellingsprovisie van 0.04% in rekening gebracht. Bij gebruik maken van het debetsaldo op de rekening courant wordt gerekend met een tarief gebaseerd op de 1-mnds Euribor met een opslag 0,15%.

Renterisiconorm

Deze renterisiconorm houdt in dat in enig jaar niet meer dan 20% van het begrotingstotaal voor herfinanciering of renteherziening in

aanmerking mag komen. De renterisiconorm wordt de komende jaren niet overschreden, dit komt door de spreiding van looptijden van de leningenportefeuille.

Ontwikkeling	2025	2026	2027	2028
renterisiconorm *€1.000.000				
Totale begrotingstotaal	223	222	228	234
Norm 20%	45	44	46	47
Aflossing	17	27	11	11
Renteherziening	0	0	0	0
Ruimte onder de renterisiconorm	27	17	35	36

Rente

De behoefte aan inzicht in de kosten op de taakvelden en de behoefte om de wijze van verantwoorden van rente in de begroting en jaarrekening te harmoniseren, hebben er toe geleid dat in het wijzigingsbesluit BBV is opgenomen, dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moet worden toegerekend met behulp van een (rente)omslag. Dit percentage wordt berekend door de totale boekwaarde van de bezittingen te delen door werkelijk betaalde rente. In onderstaand overzicht is een berekening opgenomen voor de begroting 2025. De gehanteerde renteomslag voor de begroting 2025 is 1,5%. De berekende omslagrente voor 2025 is 1,18%. De renteomslag mag 0,5% afwijken van de berekende omslagrente. De berekende afwijking van 0.32% valt binnen deze norm.

Berekening renteomslag (* € 1.000)	Begroting 2025
Externe rentelasten korte en lange financiering	2.947
af: Externe rentebaten	-367
Saldo rentelasten en rentebaten	2.580
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	2.580
Rente over voorzieningen tegen contante waarde (1.5%)	83
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	2.663
Berekend % omslagrente	1,18%
Te hanteren omslagrente	1,50%

Berekening renteresultaat

Berekening renteomslag (* € 1.000)	Begroting 2025
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	2.663
Toe te rekenen rente	3.373
Renteresultaat	710

Leningportefeuille

De financieringspositie van de gemeente en de renteontwikkelingen op de kapitaalmarkt wordt nauwgezet gevolgd. Op basis hiervan wordt besloten op welke wijze de financiering (kort en lang geld) optimaal gerealiseerd kan worden. Tevens dient dit te passen binnen de normen, kasgeldlimiet en de renterisico. De gemeente werkt overigens met een systeem van totaalfinanciering. Dit betekent, dat géén relatie gelegd wordt tussen een bepaalde investering en de leningen die worden aangetrokken.

Onderstaand een overzicht van de ontwikkeling van de leningenportefeuille op basis van de liquiditeitsprognose. De basis voor de liquiditeitsprognose zijn de meerjarenraming 2025-2028, de (vervangings)investeringen en het basisscenario van de doorrekening grondbedrijf.

Langlopende leningen t.b.v eigen financiering * (€ 1.000.000)	2025	2026	2027	2028
Verwachte stand per 1 januari	93,5	101,2	123,9	138,8
aflossingen	17,3	27,2	10,9	11,3
Nieuw af te sluiten leningen	25,0	49,9	25,8	25,8
Verwachte stand per 31 december	101,2	123,9	138,8	153,3

Langlopende leningen t.b.v woningbouw * (€ 1.000.000)	2025	2026	2027	2028
Leningsaldo per 31 december	0,0	0,0	0,0	0,0

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de omvang van de langlopende leningportefeuille in de komende jaren sterk toeneemt; van € 93,5 miljoen per ultimo 2024 tot ruim € 153 miljoen eind 2028. Dit wordt veroorzaakt door de omvang van de investeringsprognose in de komende periode waarbinnen de

plannen met betrekking tot het investeringsfonds en de nieuwbouw van het CSW Elzenlaan een fors aandeel hebben.

Verstrekte leningen

Verstrekte geldleningen per 31 dec * (€ 1.000.000)	2025	2026	2027	2028
Langlopende verstrekte leningen t.b.v. woningbouw	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige verstrekte leningen	10,7	13,0	13,0	12,9

Gewaarborgde geldleningen

Gewaarborgde geldleningen * (€ 1.000.000)	2025	2026	2027	2028
Woningbouw	120,1	107,6	95,2	94,7
Overige verstrekte leningen	10,2	9,3	8,6	8,0

In 2025 wordt de laatste van de langlopende (direct) verstrekte leningen aan Woongoed afgelost (€ 4,3 miljoen). Vanaf dat moment is er ten aanzien van de Woningbouwcorporaties nog slechts sprake van "gewaarborgde geldleningen". De gewaarborgde geldleningen voor met name Woongoed zijn ondergebracht bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw waar deze een getrappt garantieniveau kent waarbij wij als gemeente in derde aanleg deels risico lopen. De overige (direct) verstrekte leningen betreft hoofdzakelijk de financiering van de startersleningen en de verstrekte lening met betrekking tot het Roosevelt Academy fonds. De overige gewaarborgde geldleningen betreffen hoofdzakelijk de afgegeven garanties voor de leningen die afgesloten zijn door het Stadsbestuurlijk Zwembad Vastgoed BV en stichting Beheer Schoolgebouwen (Calvijn College).

Schatkistbankieren

In de wet Houdbare overheidsfinanciën (wet HOF) is verplicht schatkistbankieren voor decentrale overheden ingevoerd. Dit houdt in dat gemeenten hun overtollige middelen bij het rijk moeten uitzetten. Hiermee wordt beoogd dat de staat minder geld leent op de financiële markten en de staatsschuld daalt. De verwachting is dat per ultimo 2024 een bedrag van € 37 miljoen in de schatkist wordt aangehouden. In 2025 worden deze middelen als eerste aangewend ter financiering van de investeringen die de komende jaren gepland staan.

Bedrijfsvoering

Naast de programma's moeten gemeenten minimaal zeven programmaoverstijgende paragrafen in de begroting opnemen

(Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten). In de paragrafen staat belangrijke informatie waarmee inzicht wordt verkregen in de financiële positie van de gemeente, de beheersmatige aspecten en de risico's.

Personeel en Organisatie

In 2025 levert P&O resultaten op onderstaande projectmatige thema's:

In het kader van de verbetering van onze arbeidsmarktpositie gaan we in 2025 aan de slag met de verdere ontwikkeling en implementatie van onboardingbeleid. We willen mensen een warm welkom bieden en een goede inwerkperiode. Hierbij zullen we de Middelburg Academie verder ontwikkelen en benutten.

We gaan het in-, door- en uitstroomproces verbeteren. We zorgen ervoor dat de administratieve handelingen hieromtrent worden beperkt en dat het toekennen en intrekken van autorisaties goed geborgd is.

In het kader van organisatieontwikkeling gaan we aan de slag met de implementatie van organisatiewijzigingen en verdere organisatieontwikkelingen (w.o. organisatiecultuur) n.a.v. het project 'organisatie-inrichting'. Tevens gaan we werken aan de implementatie van de nieuwe visie en kernwaarden van de gemeente Middelburg. Dit is ook van invloed op de uitwerkingen van het huidige project 'visie op werken', o.a. op

de inrichting van het kantoor, op ons P&O-beleid en mogelijk op arbeidsvoorwaarden.

Tot slot gaan we aan de slag met de ontwikkeling van vitaliteitsbeleid, het doorontwikkelen van het personeelsinformatiesysteem n.a.v. de aanbesteding in 2024 en onderzoeken we mogelijkheden voor werk bij de gemeente voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Na bovengenoemde onderwerpen worden indien volgens planning mogelijk ook de onderwerpen inclusiviteit en aandacht voor mantelzorgers opgepakt.

Organisatieomvang	(in fte's)	2024	2025
Directie		1,0	1,0
Raadsgriffier		1,0	1,0
Bedrijfsvoering		31,8	33,0
Facilitaire Zaken		30,8	30,8
Leefomgeving		67,9	69,9
Publiekszaken		36,5	36,5
Samenleving		38,3	39,3
TIM		37,7	41,0
Samenwerking Belastingen WSD		46,5	46,5
Stadsbeheer		77,2	78,2
Vergunningverlening & Handhaving		54,3	57,3
Wijk en Bestuur		35,3	36,8
Totaal		458,4	471,4¹

¹ Vacature ruimte per 20 augustus 2024 is 38,4 fte

In de kolom 2025 zijn tevens de formatie-uitbreidingen opgenomen waar uw raad in de Kadernota 2025-2028 een besluit over heeft genomen. In de verschillende programma's onder het kopje "Invulling van financiële ruimte kadernota 2025-2028" is inhoudelijk beschreven op welke specifieke activiteiten deze uitbreidingen worden ingezet.

Dienstverlening

Eind 2023 heeft uw raad de nieuwe visie op dienstverlening vastgesteld. Om deze visie te vertalen naar een uitvoeringsagenda, is besloten om in 2024 een tussenstap te maken, door te werken aan een dashboard met kerncijfers over de dienstverlening. Zo kunnen we in 2025 op basis van data aan de slag met de doorontwikkeling. In 2024 is voorts gewerkt aan het vereenvoudigen van het taalniveau van brieven aan inwoners.

Zo'n tweehonderd brieven zijn inmiddels onder handen genomen. Het gaat voornamelijk om brieven over belastingen en over zorg en Wmo. Daarnaast zijn voorbereidingen getroffen voor het testen van online formulieren met inwoners om te komen tot gebruiksvriendelijke digitale dienstverlening. Ook wordt er nog steeds gewerkt aan het implementeren van de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer en de Wet open overheid. Een nieuwe benadering van de fysieke ontvangstplekken en het aanpassen van de ontvangsthal staat ook nog steeds op de agenda. In het vierde kwartaal wordt u wederom geïnformeerd over de stand van zaken rondom dienstverlening.

Communicatie

Participatie

Ook in 2025 draagt het cluster Communicatie bij de communicatie over werkzaamheden en projecten van de gemeente. De doorontwikkeling van onze burger- en overheidsparticipatie wordt vanuit de clusters communicatie en wijkgericht werken verder opgepakt. In het programma Bestuur en Ondersteuning staat meer over hoe we dit in Middelburg doen.

Uitgangspunt communicatie

We zijn open en transparant in onze communicatie. We onderhouden goede contacten met de lokale media. Daarvoor verstrekken we ze actief informatie. En beantwoorden we hun vragen snel en open. Dit geldt zowel voor bestuurders als medewerkers.

www.middelburg.nl

Onze website is en blijft een belangrijke informatiebron. De informatie op onze website willen we voor iedereen toegankelijk hebben. Of je nu een beperking hebt of niet. We blijven daar alert op: de teksten moeten begrijpelijk zijn en iedereen moet de website kunnen bedienen. Voor mensen die liever naar tekst luisteren, hebben we readspeaker op onze website staan. Door deze aan te klikken worden de teksten voorgelezen. En het is belangrijk dat de zoekfunctie goed werkt. Dus daar zijn we ook constant alert op. In 2025 hebben we ook de mogelijkheid om de teksten op onze website te vertalen. Op deze manier kunnen bezoekers van onze website de teksten in het Engels en Duits lezen.

Middelburg Ontmoet

In 2025 blijven we Middelburg Ontmoet inzetten om onze inwoners mee te laten denken over projecten die we hebben lopen. Ook andere partijen, zoals een projectontwikkelaar, kunnen Middelburg Ontmoet gebruiken om informatie op te halen bij inwoners, hun mening te peilen of mee te laten denken over invulling van een plan.

Informatie op papier

Niet iedere inwoner is even digitaalvaardig. Daarom is het ook belangrijk om informatie op papier aan te blijven bieden. Dat is de reden waarom we ook brieven blijven sturen en we onze wekelijkse informatiepagina in De Middelburgse en Veerse Bode, een huis-aan-huiskrant, aanhouden.

Juridische zaken

Bezwaarschriften

De kamer Algemene Zaken van de Commissie bezwaarschriften zal in 2025 naar verwachting 12 keer vergaderen waarbij per vergadering gemiddeld 3 zaken worden behandeld. Begin 2025 wordt de Verordening behandeling bezwaarschriften geactualiseerd.

In 2025 kan een enkel individueel geschil tussen gemeente en werknemer worden verwacht die door de Regionale Geschillencommissie wordt behandeld.

Klachten

De Verordening op de behandeling van klachten geeft een actuele uitwerking van de informele behandeling van klachten en de behandeling van klachten door een externe commissie.

Bij de informele behandeling van de klacht treedt de klachtbehandelaar binnen enkele dagen in contact met klager om te trachten tot een oplossing van de klacht te komen. Deze behandeling van klachten laat al vele jaren zien dat vlot en persoonlijk contact gelegd door de klachtbehandelaar bijzonder op prijs wordt gesteld door de klager. Bij een grote meerderheid van de klachten zorgden deze persoonlijke contacten ervoor dat de klacht snel naar tevredenheid van klager werd opgelost.

Indien de informele behandeling geen resultaat oplevert, dan wordt de klacht ter behandeling voorgelegd aan een onafhankelijke klachtencommissie.

Als een klager het niet eens met uitkomst van de formele behandeling van de klacht, dan kan klager zich wenden tot Nationale Ombudsman.

Gelet op de cijfers van de afgelopen 5 jaar worden in 2025 naar verwachting ongeveer 45 klachten behandeld waarvan 4 door de onafhankelijke klachtencommissie.

Verzekeringen

Met ingang van 1 januari 2021 heeft de gemeente bij AON assurantiën een brandcontract met een looptijd van 3 jaar. Als gevolg van de schadelast van de gemeente Middelburg (én landelijke) hebben de verzekeraars het gemeentelijk brandcontract per 1 januari 2023 pro-forma opgezegd. De

verzekeraars hebben het brandcontract hierna verlengd tot 1 januari 2024 en nu tot 1 januari 2025. De verzekering wordt per jaar verlengd. Eén verzekeraar heeft een premieverhoging van 10% doorgevoerd. De andere verzekeraars hebben de premie niet gewijzigd.

In 2025 worden de brandverzekering Europees aanbesteed.

De aansprakelijkheidsverzekering heeft de gemeente na een Europese aanbesteding per 1 januari 2020 ondergebracht bij Melior verzekeringen in Almelo. Melior verzekeringen en Centraal beheer zijn nagenoeg de enige aanbieders van aansprakelijkheidsverzekeringen voor (gemeentelijke) overheden. Gezien de marktaanbieders en ontwikkelingen is ervoor gekozen om de aansprakelijkheidsverzekering nog niet aan te besteden, dit op advies van onze verzekeringsmakelaar AON. De aansprakelijkheidsverzekering wordt per jaar verlengd.

Naast bovengenoemde verzekeringen heeft de gemeente nog een derde grote verzekering, dit betreft de Construction All Risks (CAR) verzekering. Deze is afgesloten bij Centraal beheer. Deze verzekering dekt de risico's bij infrastructurele werken. Onzeker is of voor 2025 een premiestijging valt te verwachten, naast de gebruikelijke indexeringsindexering. Dit geldt eveneens voor de voertuigverzekering en werkmaterieelverzekering.

Informatiemanagement

Informatiemanagement is een proces dat er voor zorgt dat de informatiebehoefte van de gemeentelijke organisatie wordt vertaald in de juiste informatievoorziening. Goed informatiebeheer is hiervoor een voorwaarde.

We streven ernaar dat onze informatievoorziening:

- Is aangehaakt op de organisatie (automatisering, vakafdelingen en management/bestuur);
- in staat is consistente keuzes te maken waarbij (nieuwe) investeringen altijd onderdeel uitmaken van een constructief groeimodel (werken en ontwikkelen onder visie en architectuur);
- in staat is om samen met de vakafdelingen tot innovatie en effectievere ondersteuning te komen;
- in staat is om het management te inspireren de kansen, het potentieel, van informatie voldoende te benutten.

In 2022 is in het organisatieplan 'Middelburg in ontwikkeling' digitaal versnellen benoemd als speerpunt. Dit heeft o.a. geleid tot het opstellen van een Programma Digitalisering voor de periode 2022-2025. Dit programma fungeert als uitvoeringsprogramma voor de I-Visie die in juni 2020 is vastgesteld om zodoende in te kunnen spelen op de digitale uitdagingen van onze organisatie. Het doel van het Programma Digitalisering is met een programmatische aanpak richting te geven aan de projecten met een digitale component waarmee we onze dienstverlening en bedrijfsvoering verder kunnen optimaliseren.

Het programma heeft aandacht voor de digitale dienstverlening, regiovoering en samenwerking, datagedreven werken, de (samen)werkplek, de vaardigheden en bewustzijn van de medewerker en innovatie binnen de afdelingen. Maar wellicht net zo belangrijk is het op orde houden en verbeteren van wat er nodig is om dit alles op een goede manier mogelijk te kunnen maken.

Er zijn binnen de gemeente steeds meer initiatieven op het gebied van digitalisering. Dit zijn wensen uit de organisatie of maatschappij, maar het gaat ook over wettelijke verplichtingen of ontwikkelingen waar we als organisatie in mee moeten.

Bovenstaande leidt tot de volgende projecten die in 2025 starten of verder gaan:

– **Project informatiearchitectuur**

Het project helpt onze gemeente om (ICT-)ontwikkelingen in samenhang aan te sturen. Ontwikkelen, bouwen, aanschaffen en implementeren onder architectuur zorgt ervoor dat oplossingen onderling goed samenwerken. Ook ontstaat er een overzicht dat bestuur en management helpt alle ontwikkelingen in samenhang aan te sturen.

– **Project informatiebeheer op orde**

De door het Zeeuws Archief opgeleverde KPI rapportage heeft de nodige aanbevelingen met zich meegebracht. 2025 staat in het teken om verder uitvoering te geven aan het verbeterplan.

– **Verbeterplan Functioneel beheer**

Het beoogde doel van het verbeterplan is om de kwaliteit van het functioneel beheer te versterken. Dat wil zeggen; passend bij het belang van ICT voor de bedrijfsvoering van de totale organisatie en van alle afdelingen, aansluitend op de groei en toenemende complexiteit van het applicatielandschap en in verbinding met de I&A-samenwerking.

– **Implementatie nieuwe wetgeving**

Een aantal recent ingevoerde en nog in te voeren wetten op het scheidsvlak van digitalisering, informatiehuishouding en dienstverlening heeft organisatie brede impact en vraagt veel van de organisatie. Dit project zorgt ervoor dat we tijdig voldoen aan nieuwe wetgeving. Hierbij hanteren we een proactieve en integrale benadering van digitaliseringsopgaven vanuit wet- en regelgeving.

– **Microsoft 365**

Dit project behelst de overgang naar M365. Het implementeren van teams als applicatie voor bellen, vergaderen en (samen)werken en het uitfasen van het Citrix-concept.

– **Pilotproject digitaliseren uitgaande post**

Deze pilot wordt uitgevoerd bij de afdelingen Belastingen en TIM. De resultaten worden gebruikt om te kijken of het digitaliseren van de uitgaande post (o.a. via MijnOverheid) en het printen, enveloppen en verzenden door een externe partij, op de hele organisatie toepasbaar kan zijn.

– **Aansluiten op E-depot**

Op 1 juli 2022 is gemeente Middelburg aangesloten op het E-depot van het Zeeuws Archief. De eerste stap die gezet is in de aansluiting betreft data van alle zaakdossiers van de periode 2011-2019 gevormd in het zaaksysteem GreenValley/Alfresco. In 2025 ronden we het traject af.

– **Digitale handtekening**

Het implementeren van software om te kunnen voorzien in een digitale handtekening.

– **Scansoftware informatiebeheer**

Het vervangen van de scansoftware voor informatiebeheer, zodat deze up-to-date is en voldoet aan de kwaliteitseisen.

Inkoop

In 2025 blijft de borging van de rechtmatigheid van inkoop en aanbesteden een belangrijk speerpunt binnen de organisatie. Een belangrijk hulpmiddel daarbij is het verder standaardiseren van de formats aanbestedingsdocumenten. Daarnaast wordt er extra aandacht besteed aan het vergroten van de kennis en het bewustzijn met betrekking tot de inkoopdoelstellingen bij de medewerkers.

Op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen gaan we in 2025 onderzoeken hoe we het Manifest (na ondertekening) kunnen borgen in onze inkoop- en aanbestedingsprocedures. Hiervoor zal per afdeling de ambitie bepaald worden en een MVOI actieplan opgesteld worden.

2025 staat in het teken van het aanpassen van het mandateringsbesluit voor de gehele organisatie. De aanpassing is dat het vierogen principe gehanteerd wordt in plaats van een collegebesluit bij inkopen boven de € 50.000.

Het contractmanagement focust zich in 2025 op het optimaliseren van het contractmanagement inclusief contractbeheer (TopDesk) en implementeert op termijn een leveranciersbeoordelingssysteem.

De unieke Zeeuwse inkoop netwerk-samenwerking wordt gecontinueerd en waar mogelijk geïntensiveerd.

Informatiebeveiliging

De wereld van informatiebeveiliging is voortdurend in beweging. Nieuwe dreigingen duiken continu op, en de gemeente Middelburg moet zich hiertegen beschermen. Overheidsinstanties zijn een aantrekkelijk doelwit voor cybercriminelen vanwege de grote hoeveelheden gevoelige gegevens die zij beheren. Daarom wordt de beveiliging voortdurend aangescherpt en aangepast om deze dreigingen het hoofd te bieden.

Het is van cruciaal belang dat de basis van de beveiliging op orde is om de digitale weerbaarheid van de gemeente Middelburg te verhogen. Dit betekent dat er een solide fundament moet zijn waarop verder gebouwd kan worden. De gemeente Middelburg is al actief bezig met het ontwikkelen en implementeren van beleid om deze basis te versterken. In 2025 wordt dit beleid verder uitgebreid en geïmplementeerd om de beveiliging voldoende robuust te maken.

Daarnaast staan er grote veranderingen op het gebied van wet- en regelgeving voor de deur. De gemeente Middelburg volgt deze ontwikkelingen nauwgezet om ervoor te zorgen dat zij aan alle nieuwe eisen voldoet en voorbereid is op toekomstige uitdagingen. Door proactief te handelen en voortdurend te verbeteren, streeft de gemeente ernaar om een veilige digitale omgeving te creëren voor al haar inwoners en medewerkers.

Voor 2025 zijn dit de voornaamste activiteiten:

De Cyberbeveiligingswet gaat in 2025 in. Dit is de implementatie van de door de Europese Unie aangenomen Network and

Information Security (NIS2) directive en dit heeft gevolgen voor de gemeente.

De gemeente Middelburg gaat in 2025 investeren in een Information Security Management System (ISMS). Dit zorgt voor een verbetering in overzicht en structuur van de informatiebeveiliging en helpt de gemeente om te voldoen aan normenkaders. Ook ondersteunt dit systeem de gemeente in het identificeren, beoordelen en beheren van risico's.

De gemeente wordt steeds digitaler, wat leidt tot een toename van het aantal audits. Deze audits worden niet alleen frequenter, maar ook steeds uitgebreider en gedetailleerder. Dit komt doordat de digitalisering nieuwe risico's en uitdagingen met zich meebrengt op het gebied van informatiebeveiliging. Hierdoor is er een grotere behoefte aan grondige controles en evaluaties om ervoor te zorgen dat alle digitale processen en systemen voldoen aan de geldende wet- en regelgeving en beveiligingsnormen.

Voor de bewustwording zijn er nieuwe ondersteunende programma's en deze worden verder uitgebreid. Hierbij wordt ingegaan op nieuwe dreigingen zoals phishing, ransomware en andere vormen van cybercriminaliteit. Daarnaast zullen de programma's aandacht besteden aan het veilig omgaan met persoonsgegevens, het herkennen van verdachte activiteiten, en het belang van sterke wachtwoorden en tweefactorauthenticatie. Door deze uitgebreide aanpak wordt de bewustwording onder medewerkers vergroot en wordt de gemeente beter beschermd tegen digitale bedreigingen.

Privacybescherming

2025 zal in het teken staan van het verder versterken, actualiseren en implementeren van de basisstukken binnen de organisatie van de gemeente, zodat we een solide privacy-fundament hebben voor al onze werkzaamheden. De focus ligt op het bijwerken van het verwerkingsregister en de interne implementatie van het privacybeleid om de bewustwording te vergroten.

Het verwerkingsregister, samen met het register van datalekken, uitgevoerde DPIA's en afgesloten verwerkersovereenkomsten, zal per afdeling worden bijgewerkt. Dit zorgt ervoor dat we een actueel overzicht behouden van alle verwerkingen van persoonsgegevens binnen de gemeente. Door deze gegevens te integreren in ons Privacy Management Systeem

(Base27) kunnen we snel een duidelijk beeld krijgen van de gegevensverwerkingsactiviteiten. Dit helpt ons om AVG-compliance effectief te monitoren.

Vorig jaar lag de focus op het ontwikkelen van ons privacybeleid. Dit jaar verschuiven we de focus naar de implementatie van dat beleid binnen de organisatie. Dit omvat het opstellen van richtlijnen en processen voor elke afdeling om het beleid effectief uit te voeren. We richten ons ook op het verbeteren van de vaardigheden van medewerkers in het omgaan met privacykwesties. Ter ondersteuning van deze implementatie zijn per afdeling Contactpersonen Privacy aangewezen. Zij nemen deel aan verschillende privacy kennissessies om vervolgens deze kennis toe te passen binnen de desbetreffende afdeling. Dit draagt bij aan een meer privacybewuste cultuur binnen de organisatie.

Om de bewustwording te vergroten, wordt er meer privacy-expertise beschikbaar gesteld voor medewerkers. Een belangrijk onderdeel hiervan is het plaatsen van informatieve berichten en documenten op het intranet, zodat medewerkers gemakkelijk toegang hebben tot toegankelijke richtlijnen en essentiële kennis over diverse privacyaspecten.

Daarnaast blijven we, net als voorgaande jaren, ondersteuning bieden aan individuele projecten en samenwerkingsverbanden. Door geactualiseerde beleidsdocumenten en een sterker bewustzijn onder medewerkers, verwachten we een verhoogd niveau van privacybewustzijn en gegevensbescherming te bewerkstelligen.

Financieel beleid / beheer

P&C cyclus

Om het collegeprogramma uit te voeren, stelt het college van burgemeester en wethouders meerdere documenten op: de kadernota, de programmabegroting, de bestuurlijke tussenrapportage, de najaarsbrief en de jaarstukken. Het is wettelijk verplicht voor de gemeente om in het kader van de P&C-cyclus elk jaar in ieder geval een begroting en jaarrekening te maken. Door tussentijds ook te kijken naar de voortgang van de plannen en de gemaakte kosten, kan het gemeentebestuur beleidsdoelen/voornemens bijsturen of nieuwe afspraken maken.

De regie van het opstellen van deze documenten ligt bij de afdelingen Wijk en Bestuur en Bedrijfsvoering Financiën. De

uitvoerende afdelingen leveren een inhoudelijke bijdrage; elk programma heeft een programmamanager.

Het gaat om de volgende documenten:

- *Kadernota*: Hierin worden de kaders voor de begroting vastgesteld. De ontwikkeling vanuit de laatste jaarrekening en bestuurlijke tussenrapportage wordt hierbij betrokken. Daarna worden de nieuwe wensen en beleid geïnventariseerd. Het college van burgemeester en wethouders stelt op basis van deze nieuwe wensen en beleid een eerste versie van de nota op. Vervolgens is de gemeenteraad aan de beurt. De raad kan wijzigingen voorstellen en nieuwe voorstellen doen. Het college werkt al deze zaken uit tot een begroting.
- *Programmabegroting*: Deze bestaat uit een beleidsbegroting waarin de doelstellingen zijn geformuleerd om het gewenste maatschappelijke effect te bereiken. De activiteiten in het betreffende begrotingsjaar zijn gekoppeld aan deze doelstellingen. Naast de beleidsbegroting kent de begroting ook een financiële begroting. Deze financiële begroting geeft een overzicht van baten en lasten en op de financiële positie van de gemeente wordt een toelichting gegeven. Per programma is een invulling van de financiële ruimte en keuzes voor nieuw beleid uit de vastgestelde kadernota opgenomen. Het is wettelijk bepaald dat deze effecten ook in een meerjarenraming worden weergegeven.
- *Bestuurlijke tussenrapportage*: Deze geeft informatie over de voortgang van de activiteiten uit de programmabegroting en over de eerste periode (januari t/m mei) van het jaar. De peildatum is 1 juni van enig boekjaar.
- *Najaarsbrief*: Deze geeft informatie over de financiële voortgang ten opzichte van de programmabegroting (inclusief verwerking van de bestuurlijke tussenrapportage) over de tweede periode van het jaar. Dit gebeurt op hoofdlijnen. Dit betekent dat in deze brief gerapporteerd wordt over afwijkingen van € 50.000 of meer. Voor activiteiten die niet meer afgerond worden in het boekjaar, biedt de najaarsbrief de mogelijkheid om het bijbehorende budget over te hevelen naar het volgende jaar. Door het 'budgetrecht' van de raad wordt deze altijd aan de raad voorgelegd.
- *Jaarstukken*: Deze geven informatie over de resultaten die behaald zijn binnen de programma's aan de hand van de eerder geformuleerde vragen:
  - Wat wilden we bereiken?
  - Wat hebben we bereikt?

- Wat hebben we ervoor gedaan?
- Wat heeft het gekost?

Het aanbieden van planning en control documenten gebeurt via een specifieke webportal (zie link: P&C portaal gemeente Middelburg) waardoor alle P&C-documenten beschikbaar zijn voor alle belangstellenden. Ook de controlerende rol van de raad wordt hierdoor beter ondersteund.

Cluster financiën

Het cluster financiën van de afdeling Bedrijfsvoering is de interne dienstverlener voor de andere afdelingen in de organisatie. Dit cluster richt zich vooral op:

- integrale advisering en consultering van financiële vraagstukken waarbij een klant - en resultaatgerichte manier van werken wordt voorgestaan;
- adviseren en beheren van de financiële middelen van een organisatie (zie ook paragraaf financiering);
- deelnemen in de begeleidingscommissie van verschillende gemeenschappelijke regelingen;
- aanspreekpunt en ondersteuning bieden aan de externe accountant van de gemeente;
- monitoring van budgetten worden via een digitaal portaal aangeboden. Waarbij de budgethouder actief wordt ondersteund zodat budgetbeheer adequaat opgepakt kan worden;
- ondersteuning van de uitvoerende afdelingen bij de financiële afwikkeling met betrekking tot crediteurenbeheer, bankadministratie en kasbeheer.

AO / IC

In de administratieve organisatie (AO) worden de werkwijzen, regels, procedures, taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden en interne controlemaatregelen beschreven die voor de informatievoorziening van belang zijn. De doelstelling van de AO is het tot stand brengen en het in stand houden van een goede werking van de informatievoorziening.

Interne controle (IC) draagt bij aan het verbeteren van het functioneren van de organisatie en haar processen. IC beoogt grofweg drie doelstellingen: betrouwbare financiële informatie, beheersbare processen en overeenstemming met de wet- en regelgeving. Om deze doelstellingen te realiseren, heeft een

organisatie interne controlemaatregelen nodig. Daarbij kunnen meerdere verdedigingslijnes worden ingericht. Zo zijn in de organisatie de eerste en tweede lijn vertegenwoordigd. De eerste lijn betreft het lijnmanagement. Deze medewerkers zijn primair verantwoordelijk voor de resultaten en de beheersing van risico's. De tweede lijn richt zich op ondersteuning, advisering en coördinatie van de eerste lijn en toetst of de interne controlemaatregelen op uitvoeringsniveau aanwezig zijn en juist worden uitgevoerd.

Een goed ingerichte AO/IC zorgt dat de organisatie 'in control' is. De controllers rapporteren jaarlijks over hun controlebevindingen in de controllersrapportage, een graadmeter voor de mate waarin de organisatie daadwerkelijk in control is. De accountant geeft hierover tevens een oordeel tijdens de interim- en jaarrekeningcontrole. Uit de controles komen actiepunten naar voren die worden vastgelegd in een overzicht. Periodiek dienen de medewerkers in samenspraak met de afdelingshoofden aan te geven welke voortgang is geboekt in het uitvoeren van de actiepunten.

Rechtmatigheid en getrouwheid (212-onderzoeken)

Jaarlijks wordt een intern controleplan opgesteld. Hierin is beschreven welke werkzaamheden het aankomend jaar door de controllers worden uitgevoerd. Onderdeel van deze werkzaamheden is het uitvoeren van rechtmatigheidscontroles op circa 25 financieel relevante processen.

Doelmatigheid en doeltreffendheid (213a-onderzoeken)

Op grond van artikel 213a van de Gemeentewet zijn gemeenten verplicht doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken uit te voeren.

Actuele ontwikkeling voor gemeenten betreft de wetswijziging gericht op de RMV (Rechtmatigheidsverantwoording). In het verleden oordeelde de accountant over rechtmatigheid van de jaarrekening en rapporteerde zij de bevindingen aan de gemeenteraad. Vanaf het rekeningjaar 2023 dient het college van B&W een RMV op te nemen in de jaarrekening. Hiermee legt zij zelf verantwoording af over de naleving van de regels, welke relevant zijn voor het financiële reilen en zeilen van de gemeente. En het college zal ook zelf het gesprek aangaan met de gemeenteraad. Op deze wijze kan de gemeenteraad haar controlerende rol beter vervullen. Voor het eerst is de RMV opgenomen in de jaarstukken 2023. In de jaarrekening is de

RMV opgenomen. In de paragraaf Bedrijfsvoering (onderdeel van het jaarverslag) is een toelichting op de RMV opgenomen. Voorts zijn in het kader van de wetswijziging aanpassingen doorgevoerd in de verordeningen en randvoorwaarden aangepast. Bij de verordeningen gaat het om de financiële, controle en onderzoeksverordening. Bij de randvoorwaarden gaat het om de aanpassing van het normenkader en het achterwege laten van het controleprotocol. Het is goed om deze ontwikkelingen in het jaar 2024 te evalueren en eventuele verbeterpunten te verwerken voor het rekeningjaar 2024 en 2025.

Verder dient het plan van aanpak Rechtmatigheidsverantwoording verder uitgewerkt te worden. Eén van de actiepunten betreft het versterken van de eerste lijnscontrole in het proces, zoals controle van de tarieven en volledigheid van de opbrengsten. Uitvoering van het plan van aanpak RMV heeft zich voorheen met name gericht op de afdeling TIM. Het doel is dit vervolgens verder uit te breiden naar de rest van de gemeente. Het gaat hierbij om het eerst beschrijven van de processen en het hierin onderkennen van risico's (plan). Vervolgens hierover het gesprek aangaan met de betrokkenen, zoals de sleutelfiguren in het proces en consultants van de afdeling (do). Tijdens dit gesprek dient de procesbeschrijving als de basis en wordt nagegaan of het proces daadwerkelijk verloopt zoals beschreven en of de risico's juist zijn (check). Tot slot wordt gebaseerd op de bevindingen de procesbeschrijving aangepast en gekeken welke controles behoren tot de eerste en tweede controlelijn (act). Dit met als doel het versterken van de eerste controlelijn, waardoor de tweede controlelijn op deze controles kan steunen en meer procesgericht kan controleren. Belangrijk onderdeel van het procesgericht controleren is ook het controleren met behulp van beschikbare data en hier analyses op uitvoeren. Deze ontwikkelingen zijn onderdeel van het plan van aanpak Rechtmatigheidsverantwoording en staan ook in de komende rekeningjaren centraal met als doel de controlfunctie verder te ontwikkelen in de organisatie.

Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente is bestuurlijk en financieel betrokken bij vele partijen, de zogenaamde verbonden partijen. Onder verbonden partijen wordt verstaan Gemeenschappelijke regelingen (GR-en), stichtingen en deelnemingen in vennootschappen. In de meeste gevallen voeren deze partijen taken uit voor de gemeente.

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en is als volgt gedefinieerd:

“Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft”.

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een verbonden partij of het hebben van stemrecht. Met een

financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Deze paragraaf dient volgens het Besluit Begroting en Verantwoording ten minste te bevatten:

- de visie op de verbonden partij in relatie tot de realisatie van de gemeentelijke doelstellingen en
- de beleidsvoornemens van de verbonden partij.

In deze paragraaf gaan we kort in op de Verbonden Partijen waarin de gemeente participeert. Het cijfermatig overzicht, zoals hieronder gepresenteerd, is gebaseerd op de cijfers uit de jaarrekening 2023 van de betreffende gelieerde partij.

Bedragen x € 1.000	Bijdrage Begroot	Rekening Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen lang		Vreemd vermogen kort	
			01/01	31/12	01/01	31/12	01/01	31/12
			2025	2023	2023	2023	2023	2023
Gemeenschappelijke Regeling								
Veiligheidsregio	4.034	-476	2.848	1.709	24.111	23.270	4.940	5.762
GGD ¹	3.057	2.524	5.521	7.423	120	108	23.534	33.504
Zeeuwse Muziekschool	609	37	-135	37	0	0	1.062	1.089
Stadsgewestelijke Brandweer	451	64	139	203	8.857	8.618	566	672
Zeeuws Archief	649	2	2.449	2.123	200	137	1.900	1.660
Orionis ²	42.617	888	-1.287	1.062	15.941	15.059	13.934	8.469
RUD	475	-753	1.014	542	680	701	3.602	2.434
OLAZ	2.612	86	552	638	7.700	7.700	5.287	4.708

1 Bijdrage is excl. Jeugdhulpkosten

2 Betreft de Exploitatiebijdrage (dus niet de extra bijdrage, doorbet WSW, BUIG etc)

Vennootschappen/ stichtingen

Monumentenbeheer

Middelburg	0	25	1.476	1.501	46	32	9	10
Stadsgewestelijk								
Zwembad Vastgoed	0	0	277	277	8.551	7.974	2.133	2.534
GVC	0	1	529	530	186	174	2.064	1.746
Impuls Zeeland	66	-118	9.974	11.417	253	243	3.398	2.858
GBE-Aqua								

Dividend 2025: 579k

PZEM	Dividend 2025: 2.889k
BNG	Dividend 2025: 63k
Stedin Holding NV	Dividend 2025: 5k

Gemeenschappelijke regelingen

De gemeenschappelijke regelingen voeren in de meeste gevallen een gemeentelijke taak uit, soms op het gebied van beleid, soms op het gebied van beheer en in een aantal gevallen zowel op het gebied van beleid en beheer. Er is dus sprake van

verlengd lokaal bestuur. Het onderbrengen van gemeentelijke taken in een gemeenschappelijke regeling gebeurt meestal als de gemeente die taak niet alleen kan uitvoeren of als het niet doelmatig of doeltreffend is om deze taak alleen uit te voeren. In onderstaand geven we de gemeenschappelijke regelingen weer waarin Gemeente Middelburg participeert.

Overzicht Gemeenschappelijke Regelingen

- GR Veiligheidsregio
- GR Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland (GGD)
- GR De Zeeuwse Muziekschool
- GR Stadsgewestelijke Brandweer Vlissingen/Middelburg
- GR Zeeuws Archief
- GR Orionis
- GR Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland
- Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)

De betrokkenheid bij de regelingen varieert sterk. Middelburg heeft wel in alle bovengenoemde regelingen een vertegenwoordiger in het Algemeen Bestuur. Bij een aantal regelingen is de Middelburgse vertegenwoordiger in het Algemeen Bestuur tevens lid van het Dagelijks Bestuur. De financiële betrokkenheid bij de gemeenschappelijke regelingen bestaat meestal uit een jaarlijkse bijdrage.

Deelname aan een gemeenschappelijke regeling brengt ook risico's met zich mee. Behalve de in de begroting opgenomen jaarlijkse bijdrage is de gemeente naar rato verantwoordelijk voor eventuele tekorten. Het is daarom belangrijk om de gang van zaken bij een gemeenschappelijke regeling goed te volgen om zo nodig tijdig te kunnen anticiperen op ongewenste ontwikkelingen. Risico's bij de gemeenschappelijke regelingen kunnen zich uiteindelijk vertalen naar (financiële) risico's bij de deelnemende gemeenten. Vaak openbaren deze risico's zich in financiële zin, namelijk in de vorm van een extra financiële bijdrage aan de betreffende GR, maar daarnaast dient ook rekening gehouden te worden met politieke risico's. In de paragraaf weerstandsvermogen wordt op basis van de aanwezige informatie een vertaalslag gemaakt van deze risico's.

Veiligheidsregio

Vestigingsplaats: Middelburg

Doel: het openbaar lichaam heeft tot doel het behartigen van de belangen van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van (a) Brandweezorg, (b) Geneeskundig hulpverlening bij ongevallen en rampen, (c) Rampenbestrijding en crisisbeheersing en (d) het beheer van een centrale gemeenschappelijke meldkamer voor politie, brandweer en ambulancezorg.

Programma: Veiligheid

Partijen: Alle 13 Zeeuwse gemeenten

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in Dagelijks bestuur en Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen:

'Samen zorgen voor een veilig Zeeland' is de missie van Veiligheidsregio Zeeland (VRZ). De VRZ maakt zich sterk voor de veiligheid van de Zeeuwse samenleving. In 2025 blijven ze inzetten op een toekomstbestendige brandweezorg en voorbereide

Gezondheidsdienst Zeeland

crisisorganisatie, zoals opgenomen in het meerjarenbeleidsplan 2022-2025. Ook zal veel aandacht en inzet uitgaan naar de samenwerking tussen GGD Zeeland en VRZ.

Sinds 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Daarmee is de focus verschoven van regelgericht adviseren naar risicogericht werken. Daarom wordt in 2025 verder gegaan met de in 2024 gestarte transitie van advisering naar meer voorlichting, controle en toezicht. Naast de vele preventieve activiteiten blijft incidentbestrijding een belangrijke kerntaak. Vrijwilligers vormen hierbij de basis bij repressieve brandweezorg. De verbondenheid van deze brandweervrijwilligers daalt, net als in de rest van het land. Eén van de speerpunten in 2025 is daarom het meer betrekken van de vrijwilligers. Hiervoor is de Uitvoeringsagenda Vrijwilligheid opgesteld. Passend hierbij is het nieuwe dekkingsplan. Deze signaleert kwetsbaarheden in de brandweezorg. Samen met de gemeenten wordt bekeken voor welke kwetsbaarheden maatregelen nodig zijn. In het verlengde hiervan wordt verder gewerkt aan het programma Toekomstbestendige brandweezorg.

In 2023 is het realisatieplan 'voorbereide crisisorganisatie' opgesteld om uitvoering te geven aan de doelstellingen uit het meerjarenbeleidsplan. In 2025 wordt verder gewerkt aan de uitvoering van het realisatieplan 'voorbereide crisisorganisatie'.

Verder is in 2025 de uitwerking van de "businesscase" van een samenvoeging van de bedrijfsvoering van GGD Zeeland en VRZ gereed. Hieraan zal mogelijk een vervolg moeten worden gegeven. Ditzelfde geldt voor een gezamenlijke huisvesting van GGD Zeeland en VRZ.

Risico's: Uit de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de begroting 2025 blijkt dat de beschikbare weerstandscapaciteit (reserves) ruim onvoldoende is om de impact van gesignaleerde risico's op te kunnen vangen. Dit impliceert dat de VRZ maar zeer beperkt in staat is om eventueel optredende risico's binnen de eigen financiële middelen af te kunnen dekken.

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland

Vestigingsplaats: Goes

Doel: De Gemeenschappelijke Regeling Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland voert taken uit conform bepalingen in de Wet publieke gezondheidszorg (WPG).

Programma: Volksgezondheid en Milieu

Partijen: Alle 13 Zeeuwse gemeenten

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: In 2023 voerde de GGD de programma's Publieke Gezondheid, Veilig Thuis en de Inkooporganisatie Jeugdhulp regulier uit. Om een toekomstbestendige Gemeenschappelijke Regeling (GR) te waarborgen, is in hetzelfde jaar het plan "Basis op orde" aangenomen. Dit plan richt zich op de primaire processen binnen Algemene Gezondheidszorg, de bedrijfsvoering en het leidinggevend kader. Het programma "Toekomst JGZ -samen voor een gezonde jeugd" wordt verder vormgegeven. Dit programma richt zich op het toekomstbestendig maken van de jeugdgezondheidszorg in Zeeland. Het plan wordt gefaseerd ingevoerd, met aandacht voor kansengelijkheid en het verkleinen van gezondheidsverschillen. De verkenning naar samenwerking met de RUD en VRZ heeft geresulteerd in afspraken voor een verdere uitwerking van een samenwerkingsscenario. In juli 2024 is gestart met het verkennen van gezamenlijke directievoering tijdens een 'verkenningjaar'. Het advies over de governance bij een mogelijke samenvoeging van de bedrijfsvoering van GGD en VRZ wordt in 2025 verwacht. De Rijksoverheid zet met het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) in op investeringen in de publieke gezondheid. De GGD werkt hierbij als kennispartner voor gemeenten, samen met zorgverzekeraars en zorgaanbieders, om de doelen te realiseren. In het programma Veilig Thuis is in 2023 een stijging waargenomen in meldingen, adviezen en vervolgdiensten, wat leidt tot langere wachttijsten en problemen met wettelijke reactietermijnen. Om deze stijging aan te pakken, wordt in de eerste begrotingswijziging van 2025 extra budget vrijgemaakt voor personele capaciteit.

Risico's: Door de toenemende personeelskosten, onder andere als gevolg van het plan "Basis op orde", zijn de uitgaven voor personeel sinds 2024 sterk gestegen. Dit heeft 2024 geleid tot een structurele verhoging van de gemeentelijke bijdrage, waarmee de VZG-richtlijn is overschreden. Deze stijging zet door in 2025. Bij het programma Veilig Thuis zijn de wachttijsten

verder toegenomen. Om deze terug te dringen, is in 2025 extra personeel nodig, waarvoor een aanvullende gemeentelijke bijdrage wordt gevraagd

De Zeeuwse muziekschool

Vestigingsplaats: Middelburg

Doel: de Gemeenschappelijke Regeling Zeeuwse Muziekschool heeft tot doel bestuurlijke en organisatorische samenwerking waarbinnen het geven van instrumentaal en vocaal muziekonderwijs en van muzikale vorming in de ruimste zin ten behoeve leerlingen woonachtig in de deelnemende gemeenten.

Programma: Sport, Cultuur en Recreatie

Partijen: Alle Zeeuwse gemeenten met uitzondering van Sluis, Terneuzen en Vlissingen.

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: Het jaar 2023 is afgesloten met een gering positief resultaat. Echter is in de loop van 2024 een begrotingswijziging aangeboden waarin een extra bijdrage van de gemeenten wordt gevraagd. Dit terwijl de muziekschool in 2023 een herstelplan heeft gemaakt en bezuinigingsmaatregelen heeft getroffen. Als gevolg van de financiële situatie heerst er onvrede onder de deelnemende gemeenten. De Gemeente Tholen heeft besloten om uit te treden. Vanuit de Gemeente Reimerswaal overweegt dit. Er is besloten een onderzoek uit te voeren naar de toekomst van het muziekonderwijs in Zeeland. Daarnaast zal er een geactualiseerd herstelplan moeten komen.

Risico's: Het risico bestaat dat bovengenoemd herstelplan beslag legt op additionele incidentele en/of structurele gemeentelijke middelen.

Stadsgewestelijke Brandweer Vlissingen/Middelburg

Vestigingsplaats: Middelburg

Doel: Het beheer, onderhoud en instandhouding van de brandweerkazernes binnen het stadsgewest.

Programma: Veiligheid

Partijen: Gemeente Vlissingen en Gemeente Middelburg

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: Per 1 januari 2014 is de Stadsgewestelijke Brandweer (SGB) overgegaan naar de VRZ, inclusief alle personeel, voertuigen en materieel. Alleen het beheer en onderhoud van de gebouwen (kazernes) en brandkranen en de financiering van de FLO-regeling van de oud-medewerkers (nu VRZ) vallen nog onder de verantwoordelijkheid van de SGB. Vanuit de deelnemende gemeenten worden met betrekking tot de SGB de volgende taken uitgevoerd:

1. Financieel beheer (gemeente Middelburg),
2. Bestuursondersteuning (gemeente Middelburg),
3. Technisch beheer (gemeente Vlissingen) en
4. Archiefvoering (gemeente Vlissingen).

Risico's: De kostenontwikkeling rondom de afwikkeling van de FLO-regeling blijft een aandachtspunt. Aanpassingen aan wet- en regelgeving ten aanzien van deze regeling maakt het lastig om betrouwbare prognoses te kunnen maken voor wat betreft toekomstige kosten. Vooralsnog is de verwachting dat de aan de regeling gerelateerde kosten binnen de beschikbare middelen binnen de SGB kan worden opgevangen. Daarnaast zijn op dit moment binnen de SGB geen grote risico's aanwezig waarvan wordt verwacht dat de impact uitstijgt boven de aanwezige reserves.

Zeeuws Archief

Vestigingsplaats: Middelburg

Doel: Het Zeeuws Archief (ZA) beheert en bewaart belangrijke bronnen over de Zeeuwse geschiedenis in het algemeen en Middelburg in het bijzonder. Het ZA maakt dit cultureel erfgoed zichtbaar en toegankelijk voor iedereen die in het verleden van Zeeland en haar bewoners is geïnteresseerd. Onderdeel van het programma Sport, Cultuur en Recreatie van de programmabegroting is het vergroten van de aandacht voor het cultureel erfgoed en de historie van Middelburg. Het ZA speelt hierin een belangrijke rol.

Kerntaken: (1) Beheer en behoud: het op een geordende en toegankelijke manier bewaren en beheren van de collectie en (2)

Beschikbaarstelling: het bevorderen van een zo groot mogelijk publieksbereik en een zo groot mogelijk gebruik van de collectie.

Programma: Sport, Cultuur en Recreatie.

Partijen: Rijk (min OCW), gemeenten Middelburg en Veere, Provincie (in de vorm van DVO)

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: De situatie ten aanzien van de uiteenlopende indexering van de rijksbijdragen en de indexering van de huur blijft onveranderd. Gelet op de in verhouding grote huurcomponent vormt dit een risico op uitputting van de reserve (egalisatiefonds). Het Rijk heeft tot nu toe het verschil aangevuld. Het Rijk heeft besloten tot een stelselherziening ten aanzien van de RHC's. Dit leidt tot een voorgenomen uittreding van Rijk uit de GR per 1 januari 2025, echter is dit in alle waarschijnlijkheid uitgesteld naar 2026. Het Rijk heeft aangegeven dat dit geen financiële gevolgen heeft. Op dit moment zijn (potentiële) partners in gesprek over de ontwikkelingen. De blijvende (financiële) betrokkenheid is vastgelegd in een bestuursconvenant. Om de bestuurlijke basis te versterken, wordt met een aantal Zeeuwse overheden die nu een DVO hebben, de mogelijkheid tot toetreden in de GR onderzocht.

Risico's: Er zijn geen bijzondere risico's te benoemen. Inwerkingtreding van de vernieuwde Archiefwet en huisvestingsstelsel zijn benodigd voor de hierboven genoemde ontwikkelingen. De behandeling daarvan heeft bij het Rijk vertraging opgelopen.

Orionis

Vestigingsplaats: Vlissingen

Doel: Orionis Walcheren geeft uitvoering aan de Participatiewet (inclusief de Wsw-wetgeving). Daarnaast voert Orionis Walcheren ook bijzondere bijstand, minimabeleid en gemeentelijke schuldhulpverlening uit. Het uitvoering geven aan de Participatiewet betreft meer dan alleen het verstrekken van de bijstandsuitkering. Deelnemen aan de samenleving staat centraal. Zoveel mogelijk door een reguliere baan bij een werkgever. En als dit niet mogelijk is door maatschappelijke participatie.

Orionis Walcheren ondersteunt en start activiteiten op het gebied van scholing en werkervaring die leiden tot herintreding van mensen op de arbeidsmarkt dan wel het aanbieden van passend werk of passende activiteiten in het kader van de Participatiewet.

Uitgangspunt is dat werk boven inkomen gaat. Alle inspanningen zijn gericht op arbeidsinschakeling, waarbij iedereen naar vermogen participeert. Als inwoners niet zelf voldoende inkomsten genereren, wordt dit door Orionis Walcheren aangevuld met een inkomensvoorziening volgens de Participatiewet. Daarnaast voert Orionis Walcheren wettelijk verplichte taken voor de schuldhulpverlening integraal uit.

Aan verbonden partij zijn alle taken en bevoegdheden die bij of krachtens de wet – regelgeving van de WWB en de Wsw en de daarbij behorende/aanverwante algemeen verbindende voorschriften aan de raad, het college of de burgemeester zijn opgedragen inclusief het vaststellen van verordeningen aan de raden en colleges, voor zover bovengenoemde wetgeving toelaat, overgedragen aan Orionis Walcheren. Uitzondering hierop is het gemeentelijk armoedebeleid (inclusief individuele en categoriale bijzondere bijstand). De deelnemende gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor het beleid, maar de uitvoering hiervan en kinderopvang is opgedragen aan Orionis Walcheren.

Programma: Sociaal Domein

Partijen: Gemeenten Middelburg, Veere en Vlissingen

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: Streven is om per 1 januari 2025 de hernieuwde gemeenschappelijke regeling in werking te laten treden. Daarnaast anticipeert Orionis zoveel mogelijk op maatschappelijke en (landelijke) politieke ontwikkelingen. Een belangrijke ontwikkeling is het toekomstbestendig maken van werkleerbedrijven. Orionis maakt hiervoor samen met de gemeenten een transformatieplan. De werkzaamheden voor de Oekraïners en de gedupeerden van de kinderopvangtoeslag lopen in 2025 door.

De lange termijn doelstellingen voor het Werkleerbedrijf op het gebied van rendementsverbetering en ontwikkeling zijn ongewijzigd en ook op het gebied van de klant aantallen

behoudt de nieuwe werkwijze “Werken naar Vermogen” dezelfde uitgangspunten om de klantenaantallen verder te verkleinen. We verwachten in 2025 de eerste resultaten van de extra investering in re-integratie.

Risico's: Orionis beschikt niet over toereikende weerstandscapaciteit. Dat impliceert dat de financiële consequenties van bijvoorbeeld een ongunstigere cliëntenontwikkeling op Walcheren dan het landelijk gemiddelde of een tegenvallende productie- en/of detacheringssomzet direct voor rekening komen van de deelnemende gemeenten. Daarnaast moet het genoemde implementatieplan o.a. leiden tot een sterke verbetering van het rendement van het werkleerbedrijf en daarmee ook tot invulling van de door Middelburg en Vlissingen opgelegde taakstellingen. Indien de voorgestelde maatregelen niet het verwachte effect sorteren, zullen de bijdragen van de deelnemers niet naar het gewenste niveau dalen.

Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD)

Vestigingsplaats: Terneuzen

Doel: Primair richt de RUD zich op het verlenen van milieuvergunningen en behandeling van meldingen in het kader van de Omgevingswet, de Wet milieubeheer en het activiteiten-besluit. Tevens worden vergunningen, meldingen en ontheffingen behandeld in het kader van Vuurwerkbesluit, de Wet luchtvaart, de Wet bodembescherming, de Ontgrondingenwet en de Waterwet. Daarnaast is ook het toezicht op en de handhaving van alle andere binnen de RUD Zeeland ondergebrachte wetgevingen georganiseerd, zoals het toezicht op bodemsaneringen, grondstromen en ontgrondingen alsmede het toezicht op de natuurwetgeving, zwembaden en zwemplaatsen, luchtvaart, vuurwerktaken en op provinciale verordeningen.

Programma: Volksgezondheid en Milieu

Partijen: Provincie Zeeland; alle 13 Zeeuwse gemeenten, Waterschap Scheldestromen

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: Op 1 juli 2017 is het Besluit tot wijziging van het Besluit omgevingsrecht (verbetering Vergunning/Toezicht/Handhaving) in werking getreden. Dit had onder andere tot gevolg dat Gedeputeerde Staten de Brzo-taken (Besluit Risico's Zware

Ongevallen) per 1 oktober 2019 onder verantwoordelijkheid van de DCMR (Milieudienst Rijnmond) heeft moeten brengen. Dit heeft geleid tot onder andere tot onttrekking van 17 fte aan de RUD Zeeland en het ontstaan van incidentele en structurele frictiekosten: de schaalgrootte-nadelen bedraagt € 595.000. De provincie Zeeland betaalt gedurende 5 jaar een afbouwende vergoeding welke de RUD Zeeland in staat stelt zich aan te passen aan de nieuwe situatie. Inmiddels is er voor circa 9 fte aan nieuwe en/of extra taken gerealiseerd.

Ook de komende jaren zijn er allerlei zaken die de RUD Zeeland in meer of mindere mate gaan beïnvloeden:

- het contract voor huisvesting en PIOFAC- taken kent een einddatum van 31 december 2023;
- Het AB zal een keuze moeten maken om het beleid (Zeeuwse kwaliteit) en de hiervoor benodigde middelen met elkaar in lijn te brengen. Dit heeft een wezenlijke invloed op de bijdrage van de deelnemers en het weerstandsvermogen van de RUD Zeeland;
- De komst van de Omgevingswet: dit vergt een substantiële inzet van de organisatie en zal de nodige veranderingen voor de organisatie met zich meebrengen;
- Een verkennend onderzoek naar de samenwerking GGD, VRZ en RUD Zeeland; in 2024 is er besloten tot een verkenning naar samenwerking, echter niet voor gezamenlijke huisvesting.
- Een verkennend onderzoek in opdracht van de provincie Zeeland naar de robuustheid van de RUD Zeeland. De verkenning heeft als doel om antwoord te krijgen op de vraag op welke wijze een goede, inhoudelijk robuuste en toekomstbestendige samenwerking bereikt en geborgd kan worden. Vooral voor de uitvoering van de milieutaken. Inmiddels is dit ingehaald door pijler 1 interbestuurlijk programma VTH (IBP VTH) en is er in september 2024 besloten tot uitvoering van het plan van aanpak naar een robuuste omgevingsdienst met een minimum omzet van 16,5 miljoen;
- Rapport commissie Van Aartsen in opdracht van ministerie IenW: kort samengevat stelt het rapport ‘Om de leefomgeving’ dat het de omgevingsdiensten ontbreekt aan kennis en doorzettingsmacht. Het IBP VTH is hier uit voort gekomen en bestaat uit 6 pijlers. In het 2^e en 3^e kwartaal is de verwachting dat de producten die uit het IBP VTH naar voren komt. De acties die hier uit voortvloeien gaat effect hebben op alle VTH partner, ook de gemeenten en de RUD Zeeland.

Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)

Risico's: Er is een onbalans in taken: verschil tussen omvang en kwaliteit taken versus omvang en kwaliteit capaciteit dit in combinatie met een onevenwichtig personeelsbestand en/of krapte op de arbeidsmarkt. Het algemeen bestuur zal hier uiteindelijk een keuze in moeten maken. Daar is een eerste keuze in gemaakt door te besluiten op het plan van aanpak Robuuste omgevingsdienst. Gezien de bijzondere positie van Zeeland als risicogebied (risico vs aantal mensen), zal het de vraag zijn of de gestelde KPI voor omzet voldoende zal zijn.

Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)

Vestigingsplaats: Kapelle

Doel: OLAZ heeft tot doel de behartiging van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers op het gebied van de afvalstoffenverwijdering.

Ter uitvoering van het hierboven omschreven doel heeft het openbaar lichaam de volgende taken: (a) de zorg voor de verwijdering van afvalstoffen, (b) het desgevraagd adviseren van de deelnemers over het uitvoeren van relevante bepalingen van de Wet milieubeheer en de daaruit voortvloeiende voorschriften, (c) het vaststellen van de tarieven voor de verwijdering van afvalstoffen, (d) het uitvoeren of doen uitvoeren van andere taken op het gebied van de afvalstoffenverwijdering, zo het algemeen bestuur daartoe besluit, met dien verstande dat aldus aan deelnemers zonder hun instemming geen andere verplichtingen kunnen worden opgelegd dan die voort vloeien uit deze regeling, (e) het geven van voorlichting op het gebied van afvalpreventie en -verwijdering en (f) het op verzoek van een of meerdere deelnemers uitvoeren of doen uitvoeren van een andere taak op het gebied van afvalstoffenverwijdering.

Programma: Volksgezondheid en Milieu

Partijen: Alle 13 Zeeuwse gemeenten

Overzicht Vennootschappen

BV Monumentenbeheer Middelburg

NV Economische Impuls Zeeland

GBE-Aqua BV

Stadsgewestelijk Zwembad Vastgoed BV

Gemeentelijke Vervoerscentrale Zeeland BV

ZEH NV (voorheen PZEM)

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: In het kader van het traject heroriëntatie gemeentelijke taken moet nog onderzocht worden of het interessant is voor de gemeente Middelburg om dienstverleningsovereenkomsten met de ZRD te sluiten. Het college heeft op basis van de onderzoeken en de interactie hierover tussen gemeente en ZRD besloten om eerst het afvalbeleid in Middelburg volledig uit te rollen en dan pas de afweging tot het sluiten van een DVO te maken.

De VANG- doelstelling van 100 kilo per inwoner is voor vele Zeeuwse gemeenten nog niet bereikt. Een deel van deze opgave ligt bij de inzameling van het grofvuil en verbouwingsrestafval (27 kilo per inwoner). Ook is er de landelijke wens om afval als grondstof te zien en te verwerken in het kader van circulaire economie.

Er is sprake van invoering van toegangscontrole op de milieustraat om bedrijfsafval te weren en inwoners verder te stimuleren tot afvalscheiding. Daarnaast wordt verder gewerkt aan de toekomstbestendigheid van de milieustraten op het gebied van het huidige aantal en de huidige vorm in relatie tot voldoen aan wet- en regelgeving en het beheersbaar houden van de kosten. Ook wordt invulling gegeven aan waar en op welke wijze kringloop en/of demontage kan worden ingebed op de milieustraat, alsook mogelijkheden tot milieueducatie.

Risico's: Geen bijzondere risico's.

Vennootschappen

Hieronder volgen de deelnemingen in vennootschappen waarin de gemeente een bestuurlijk (of stemrecht) en financieel belang heeft. De aan de gemeente gelieerde BV's/NV's zijn:

BNG

Stedin Holding NV

BV Monumentenbeheer Middelburg

Vestigingsplaats: Middelburg

Doel: Restauratie, onderhoud en beheer van monumenten of gebouwen die vanwege hun historie of architectuur belangrijk zijn of voor het stadsbeeld karakteristiek zijn. Speciale aandacht gaat uit naar gebouwen die verloren dreigen te gaan. Het werkgebied van de BV is de gemeente Middelburg.

Programma: Sport, Cultuur en Recreatie

Partijen: Gemeente Middelburg

Bestuurlijk belang: Lid van de Raad van Commissarissen

Ontwikkelingen: De huidige omstandigheden op de onroerend goed markt zijn zodanig dat de BV Monumentenbeheer daar momenteel geen actieve rol in kan spelen. De activiteiten in 2025 zullen zich dan vooralsnog beperken tot de beheerstaken van het eigen onroerend goed. Doordat genoemde situatie zich al langere tijd voordoet zal gekeken worden naar de toekomst van de BV met een mogelijke herijking van de doelstellingen om daarmee de BV een waardevolle bijdrage te kunnen laten leveren aan de instandhouding en bescherming van het gebouwde erfgoed in de gemeente Middelburg.

Risico's: Geen risico's waarbij de gemeente Middelburg direct financieel benadeeld wordt.

NV Economische Impuls Zeeland

Vestigingsplaats: Vlissingen

Doel: Economische Impuls Zeeland stimuleert en faciliteert (kennis)economische ontwikkelingen in de meest brede zin van het woord.

Programma: Economie

Partijen: Gemeente Middelburg, overige Zeeuwse gemeenten, provincie Zeeland en Stichting SER Zeeland

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in AVA.

Ontwikkelingen: De werkzaamheden richten zich met name op verkenning naar kansrijke ontwikkelingen, acquisitie activiteiten om bedrijven aan te trekken en zich te vestigen in Zeeland en zullen innovatieve startende en groeiende bedrijven begeleiden en gefaciliteerd worden op het gebied van financiering.

Risico's: Geen risico's waarbij de gemeente Middelburg direct financieel benadeeld wordt.

GBE-Aqua B.V

Vestigingsplaats: Middelburg

Doel: De vennootschap heeft ten doel het houden en beheren van aandelen in Evides en het uitoefenen van stemrecht daarop voor eigen rekening en risico, maar ten behoeve van de aandeelhouders van de vennootschap.

Programma: Bestuur en Ondersteuning.

Partijen: Alle 13 Zeeuwse gemeenten, Provincie Zeeland en de gemeenten Goeree-Overflakkee, Woensdrecht en Bergen op Zoom.

Bestuurlijk belang: De gemeente heeft zeggenschap in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ter grootte van het aandeel in het geplaatste aandelenkapitaal (5,785%).

Ontwikkelingen: Hoofdtak van de B.V. is het beheer van de aandelen in Evides. De aandeelhouders hebben zich bij oprichting van de BV verplicht om ontvangen dividenduitkeringen vanuit PZEM via kapitaalstorting door te storten aan GBE-Aqua om versnelde aflossing van de lening te kunnen realiseren. In 2024 heeft de laatste kapitaalstorting plaatsgevonden en heeft GBE-Aqua vanuit deze middelen de volledige lening van € 370 miljoen afgelost. Als gevolg hiervan zijn de toekomstige dividenduitkeringen vanuit ZEH weer vrij besteedbaar binnen de gemeentelijke begroting.

Risico's: Geen risico's waarbij de gemeente Middelburg direct financieel benadeeld wordt.

Stadsgewestelijk Zwembad Vastgoed B.V.

Vestigingsplaats: Vlissingen

Doel: Het beheren en (doen) exploiteren van het stadsgewestelijk zwembad. Insteek is dat alle inwoners tegen betaalbare tarieven moeten kunnen deelnemen aan activiteiten in het zwembad. Fitness, verenigingen, schoolzwemmen en instructiezwemmen zijn de belangrijkste vormen van activiteiten die momenteel in het zwembad tot uitvoering worden gebracht. De gemeente ondersteunt op deze wijze het Middelburgs sportbeleid.

Programma: Sport, Cultuur en Recreatie

Partijen: Gemeente Middelburg en Vlissingen beide voor 50% aandeelhouder, Sportfondsen Middelburg-Vlissingen BV (exploitant).

Bestuurlijk belang: Aandeelhouder, lid van directie

Ontwikkelingen: Met ingang van 1 januari 2024 is een huur- en exploitatieovereenkomst aangegaan met de nieuwe exploitant Sportfondsen Middelburg-Vlissingen BV (Feel Fit Center Middelburg-Vlissingen). In 2025 wordt samen met de exploitant een verduurzaamheidsplan opgesteld.

Risico's: Geen risico's waarbij de gemeente Middelburg direct financieel benadeeld wordt.

Gemeentelijke Vervoerscentrale Zeeland B.V.

Vestigingsplaats: Terneuzen

Doel: De Gemeentelijke Vervoerscentrale Zeeland (GVZ) voert de regie over de uitvoering van het doelgroepenvervoer dat onder verantwoording van de gemeente valt. Het doelgroepenvervoer bestaat uit: Wmo-vervoer, leerlingen- en jeugdzorgvervoer. De regie van het doelgroepenvervoer omvat het aannemen van ritten, het plannen van ritten, het toezicht op de uitvoering, de facturatie en het afhandelen van klachten.

Programma: Sociaal Domein / Onderwijs

Partijen: De gemeenten in de regio Zeeuws Vlaanderen, Oosterschelderegio, Walcheren en de Provincie Zeeland zijn aandeelhouder

Bestuurlijk belang: Iedere zes weken vindt een bestuurlijk overleg plaats. Hierin zijn de Walcherse gemeenten niet vertegenwoordigd. Er is sprake van een toezichthoudende rol.

Ontwikkelingen: In 2024 is de intentieverklaring door het college akkoord bevonden om de GVZ om te vormen naar de Mobiliteitscentrale Zeeland (MCZ), waarbij de GR Publiek Vervoer Zeeland 100% aandeelhouder is. Het is de bedoeling dat de MCZ de regie over het fijnmazig vervoer (genaamd flex) en doelgroepenvervoer gaat voeren. In 2025 zullen verdere stappen worden ondernomen om toe te gaan werken naar een GR Publiek Vervoer Zeeland en de MCZ.

Het Walcherse doelgroepenvervoer is in 2024 opnieuw aanbesteed. De huidige contracten lopen af op 31 juli 2025, waarna een nieuw contract ingaat op 1 augustus 2025. Het is een Europese aanbesteding met een looptijd van 6 jaar, met de optie om twee keer met 1 jaar te verlengen. Ook de flex is meegenomen in deze aanbesteding. De GVZ voert regie op de uitvoering van het doelgroepenvervoer.

Risico's: Geen risico's waarbij de gemeente Middelburg direct financieel benadeeld wordt.

Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij NV

Vestigingsplaats: Middelburg

Doel: ZEH (voormalig PZEM) is een houdstermaatschappij met belangen in een aantal deelnemingen en een aanzienlijke financiële positie. De organisatie van ZEH kenmerkt zich als een compacte beheerorganisatie. De grootste en belangrijkste deelneming is een aandelenbelang van 70% in de Elektriciteits Produktiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), waarin onder andere de kerncentrale Borssele is ondergebracht. ZEH draagt vanuit goed rentmeesterschap zorg voor de deelnemingen en de financiële positie om de huidige aandeelhouderswaarde te behouden.

Programma: Bestuur en Ondersteuning

Partijen: Alle Zeeuwse gemeenten, gemeente Bergen op Zoom, Woensdrecht, Goeree-Overflakkee en de Provincies Zeeland, Noord Brabant en Zuid Holland.

Bestuurlijk belang: De gemeente heeft zeggenschap in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ter grootte van het aandeel in het geplaatste aandelenkapitaal (5,779%).

Ontwikkelingen: Na verkoop van de onderdelen Indaver, Delta Retail, Enduris (netwerkbedrijf), het aandelenbezit Evides en de Wholesaleactiviteiten blijft de gemeente aandeelhouder van de overblijvende activiteiten van voormalig PZEM, nu ZEH (Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij). Naast een paar kleinere deelnemingen betreft dit hoofdzakelijk het belang van 70% in EPZ. Op het gebied van kernenergie hebben de aandeelhouders van PZEM een brief vanuit het Ministerie van Economische Zaken ontvangen om medewerking te verlenen aan het onderzoek voor het realiseren van één of meerdere nieuwe kerncentrales in Nederland. Als gevolg van de herstructurering en verkoop van bedrijfsonderdelen heeft herijking van de aandeelhoudersstrategie ZEH plaatsgevonden.

Risico's: Geen.

Bank Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats: Den Haag

Doel: BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan het zo laag mogelijk houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is deze bank essentieel voor de publieke taak.

Kerntaak van de BNG is om tegen lage tarieven te voorzien in lange kredietverlening aan decentrale overheden en in kredietverlening onder garantie van overheden. BNG vertaalt haar missie in de volgende doelstellingen, (1) het behoud van substantiële marktaandeelen in de Nederlandse publieke sector en het semi-publieke domein en (2) het behalen van een redelijk rendement voor de aandeelhouders.

Programma: Bestuur en Ondersteuning

Partijen: Gemeenten en andere publiekrechtelijke lichamen in Nederland.

Bestuurlijk belang: De gemeente heeft zeggenschap in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ter grootte van het aandeel in het geplaatste aandelenkapitaal (€ 0.1 miljoen)

Overzicht Stichtingen

Stichting Roosevelt Academy Fonds

Ontwikkelingen: Reguliere uitvoering kerntaken.

Risico's: Geen.

Stedin Holding NV

Vestigingsplaats: Rotterdam

Doel: Stedin is de onafhankelijke netbeheerder binnen Stedin Groep. Stedin Groep beheert het deel van het elektriciteitsnetwerk en het gasnetwerk in haar verzorgingsgebied in de Randstad en de provincies Utrecht en Zeeland. Ook een deel van Noord-Holland en Friesland behoort tot het werkgebied.

Stedin is verantwoordelijk voor de aanleg, het onderhoud en het beheer van deze transport- en distributienetten voor elektriciteit, gas en warmte. Het telt ruim 2 miljoen particuliere en zakelijke klanten. DNWG Groep beheert het energienet voor zo'n 200.000 Zeeuwse huishoudens en bedrijven. DNWG Infra legt netwerken aan en onderhoudt deze.

Programma: Bestuur en Ondersteuning

Partijen: Nederlandse Staat, diverse Provincies en diverse gemeenten (w.o. Gemeente Middelburg).

Bestuurlijk belang: De gemeente heeft zeggenschap in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ter grootte van het aandeel in het geplaatste aandelenkapitaal (€ 0.5 miljoen)

Ontwikkelingen: Reguliere uitvoering kerntaken.

Risico's: Geen.

Stichtingen

Hieronder de stichting waarmee de gemeente zowel bestuurlijk als financieel verbonden is.

Stichting Roosevelt Academy Fonds

Vestigingsplaats: Middelburg

Doel: Genereren van rendement op belegd vermogen ten behoeve van UCR.

Programma: Onderwijs

Partijen: Gemeente Middelburg / Provincie Zeeland / PZEM

Bestuurlijk belang: Ambtelijke vertegenwoordiging in stichtingsbestuur.

Ontwikkelingen: Beleggen en beheer hoofdsom met als doel het behaalde rendement aan te wenden voor de exploitatie UCR.

Risico's: Geen bijzondere risico's.

Grondbeleid

De meest recente nota grondbeleid is begin 2021 door de gemeenteraad vastgesteld. Voor de bestaande grondposities blijft (per definitie) sprake van een actief grondbeleid. Diverse andere plannen worden door de gemeente gefaciliteerd, een situatie die steeds vaker voor komt. Voor nieuwe ontwikkelingen wordt per situatie beoordeeld welke vorm van grondbeleid de voorkeur heeft.

Een actief grondbeleid betekent dat de exploitatie ten behoeve van de functieverandering of herontwikkeling van gronden in eigen hand wordt gehouden. De verwerving van de gronden en de nodige bewerkingen zijn of worden door en onder regie van de gemeente uitgevoerd. Daarna kunnen de gronden bouwrijp voor een marktconforme prijs (in principe gebaseerd op residuele waarde en vergelijking met andere gemeenten) worden verkocht. In het verleden zijn in dit kader diverse gronden verworven, waardoor het accent de laatste jaren vooral ligt op planontwikkeling, (tijdelijk) beheer en verkoop van deze gronden.

Op basis van de begin 2024 opgestelde doorrekening van het grondbedrijf wordt in deze paragraaf vooruitgeblikt op het jaar 2025.

Beleidskader

Het grondbeleid is geen doel op zich maar dienstbaar aan algemene en specifieke beleidsdoelstellingen van de gemeente. De belangrijkste leidraad wordt gevormd door de in februari 2024 vastgestelde Omgevingsvisie Middelburg 2050. Later komt hier ook het uitvoeringsprogramma van de Omgevingsvisie bij. Ook de eind 2022 vastgestelde woonvisie is een belangrijke leidraad. Nu de Omgevingsvisie is vastgesteld, wordt het grondbeleid opnieuw onder de loep genomen zodat de Nota grondbeleid aansluit bij de nieuw geformuleerde ambities. In de eerste helft van 2025 zal de raad een herziene Nota grondbeleid aangeboden krijgen.

De volgende programma's worden mede door het gevoerde grondbeleid gerealiseerd.

Programma	
Verkeer, vervoer en waterstaat	Aanleg van nieuwe infrastructuur en parkeervoorzieningen ten behoeve van (nieuwbouw)locaties voor woningen, kantoren, voorzieningen en bedrijventerreinen
Onderwijs	Nieuwe locaties voor onderwijsdoeleinden.
Sport, cultuur en recreatie	Nieuwe locaties voor sport, recreatie, evenementen et cetera
Sociaal domein	Woon-zorgcomplexen gecombineerd met welzijnsvoorzieningen in de verschillende woonservicezones
Volksgesondheid en milieu	Groenvoorzieningen, water en milieudoelstellingen op nieuwbouwlocaties
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Woningbouw op nieuwe locaties evenals herstructurering in bestaande wijken
Economie	Aanleg van nieuwe bedrijventerreinen, kantorenlocaties, gebieden voor toerisme en herstructurering van bestaande bedrijventerreinen
Algemene dekkingsmiddelen	Gerealiseerde winsten op grondexploitaties kunnen, als zij niet meer nodig zijn voor afdekking van risico's in het grondbedrijf, ingezet worden als dekkingsmiddel voor andere publieke doeleinden

Actuele ontwikkelingen

Dit inderdeel te verplaatsen naar programma Volkshuisvesting. Begin 2023 is tussen het Rijk, de provincie en de Zeeuwse gemeenten de Zeeuwse woondeal gesloten, waarin afspraken zijn gemaakt over het minimaal aantal te realiseren woningen per gemeente. Daarmee is duidelijk dat het beleidsmatige streven van alle betrokken partijen is gericht op het meer en sneller realiseren van nieuwbouwwoningen. Op basis van de meest

recente huishoudensprognose (provincie, eind 2022) wordt voor Middelburg aanhoudende groei verwacht, zodat ook voor de wat langere termijn er mogelijkheden blijven voor het toevoegen van nieuwe woningen. Beide documenten dienen mede als onderbouwing voor het woningbouwprogramma dat ten grondslag ligt aan de cijfers in de begroting voor 2025, waarbij voor wat betreft de spreiding in de tijd ook rekening is gehouden met de huidige marktomstandigheden.

Op dit moment staat de woningmarkt nog steeds onder druk, waarbij het aanbod achterblijft bij de vraag. Vanaf 2022 is in Middelburg een sterke inhaalslag gemaakt wat betreft het aanbod van nieuwbouwwoningen. Dit was ook direct te merken in de cijfers van het grondbedrijf. Echter, de situatie is in 2024 opnieuw bijzonder. Ondanks de blijvende hoge vraag naar nieuwe woningen, is de woningmarkt grotendeels tot stilstand gekomen. Dit komt vooral doordat de bouw van nieuwbouwwoningen niet van de grond komt.

De belangrijkste oorzaken hiervan zijn de aanhoudend hoge hypotheekrente en de gestegen bouwkosten. Hoewel de hypotheekrente in 2024 enigszins is gedaald, blijft deze op een relatief hoog niveau. Tegelijkertijd blijven de bouwkosten stijgen, wat ervoor zorgt dat kopers bij eenzelfde inkomen minder kunnen lenen, terwijl nieuwbouwwoningen steeds duurder worden. Deze stagnatie is ook terug te zien in de prognose voor het grondbedrijf voor de komende jaren. De hoge inflatie zorgt er tegelijkertijd voor dat de kosten in de grondexploitaties toenemen.

Ondanks deze uitdagingen zijn er in 2024 ook positieve ontwikkelingen te zien. De gemiddelde woningprijs is met ongeveer 2,5% gestegen, wat wijst op een lichte aantrekkende markt. Dit herstel wordt deels toegeschreven aan een lichte daling van de hypotheekrente, wat de betaalbaarheid van woningen iets heeft verbeterd. In een aantal plannen zoals Sint Laurens Zuid, Rittenburg III en Mortiere loopt de verkoop wat beter dan waarvan in de doorrekening van begin 2024 nog was uitgegaan.

Financiële positie grondbedrijf

In het grondbedrijf wordt voor de plannen die in exploitatie zijn het verschil tussen investeringen en opbrengsten in een bepaald jaar niet meteen als verlies of winst genomen maar bijgeschreven op de boekwaarde van een plan. De boekwaarde van een plan bestaat uit het gecumuleerde verschil tussen investeringen en opbrengsten. Voor verwachte verliezen wordt meteen een voorziening getroffen. Bij verwachte winsten vindt tussentijds winstneming plaats naar gelang de mate van realisatie. Bij het afsluiten van een plan vormt het op dat moment resterende positieve of negatieve saldo een winst of verlies. Tegenover de boekwaarde van de plannen staan de voorziening grondbedrijf (als correctie op de boekwaarde, als een verlieslatend plan wordt afgesloten wordt verrekend met de voorziening grondbedrijf) en de reserve grondbedrijf.

Aan het begin van elk jaar wordt een complete doorrekening en risicoanalyse gemaakt van het grondbedrijf. In februari 2024 is voor het laatst een doorrekening gemaakt, de vertrouwelijke nota 'Grondbedrijf Middelburg 2023-2043, doorrekening en risicoanalyse per februari 2024'. Deze paragraaf is verder gebaseerd op de genoemde nota, waarbij het daarin berekende basisscenario als uitgangspunt is genomen. Hierna volgt een toelichting op de verwachte ontwikkeling van de boekwaarde, voorziening grondbedrijf en reserve grondbedrijf.

Boekwaarde grondbedrijf

De doelstelling van het eind 2015 vastgestelde actieplan grondbedrijf was het verlagen van de boekwaarde van het grondbedrijf. Uiterlijk in 2030 zou een situatie moeten worden bereikt waarin de reserve grondbedrijf gelijk is aan de dan nog resterende boekwaarde. Mede door de aantrekkende verkopen vanaf 2016 is er inderdaad sprake van een afnemende boekwaarde. Vooral in 2022 is de boekwaarde sterk afgenomen. Daar komt bij dat in 2022 een extra bedrag in de voorziening grondbedrijf is opgenomen in verband met het mogelijk niet meer in exploitatie houden van het plan Trekdijs als gevolg van een uitspraak van de Raad van State. In de doorrekening van februari 2024 werd nog als aanname gedaan dat in 2024 een besluit zou worden genomen om de exploitatie voort te zetten waardoor de bruto boekwaarde zou stijgen met een kleine € 8 miljoen en de voorziening grondbedrijf met datzelfde bedrag zou vrijvallen, ten gunste van de reserve grondbedrijf. Op de netto boekwaarde heeft dit dus geen invloed, wel op de omvang van de reserve grondbedrijf. Als besloten zou worden om de exploitatie te staken zal het bedrag wat nu in de voorziening grondbedrijf zit rechtstreeks op de bruto boekwaarde in mindering worden gebracht waarbij er eveneens geen gevolgen zijn voor de netto boekwaarde. Een besluit over hoe verder met Trekdijs zal pas genomen worden nadat de resultaten van het lopende raadsonderzoek beschikbaar zijn en dat is naar verwachting in 2025.

In 2024 zal een evalueatie worden opgesteld van het actieplan Grondbedrijf. Dit actieplan is tot stand gekomen in een ander tijdbeeld waarin de gemeente een omvangrijke grondpositie had en nadrukkelijk krimp en een afnemende woningbehoefte werden verwacht. De vraag was of en in hoeverre gedane investeringen terugverdiend zouden kunnen worden. Dit is inmiddels door tijd in gehaald en het is nu vooral de bedoeling dat er meer woningen moeten komen. Hierover zijn afspraken gemaakt in de woondeals.

Dit vraagt om een herziening van het grondbeleid, evenals de Omgevingswet die op 1 januari 2024 is ingegaan. Het werken naar een 0-saldo (saldo reserve hoger of gelijk aan boekwaarde) is in de huidige omstandigheden geen passend beleid meer.

In de tabel hieronder is de boekwaarde per eind 2023 te zien, met daaronder de verwachte ontwikkeling voor de jaren erna.

Ontwikkeling boekwaarde grondbedrijf per 31/12 x € 1.000			
Jaar	Bruto boekwaarde complexen	Af: voorziening grondbedrijf	Netto boekwaarde complexen
2023	66.785	13.142	53.643
2024 (verwacht)	66.837	13.365	53.472
2025 (verwacht)	61.057	4.553	56.504
2026 (verwacht)	56.829	4.640	52.189

Voorziening grondbedrijf

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet de gemeente voor verwachte verliezen op grondexploitaties een voorziening vormen. In de Nota grondbeleid 2021 is als uitgangspunt genomen dat de voorziening gevormd wordt:

- voor onvermijdbare verliezen;
- op basis van door de gemeenteraad vastgestelde exploitatieopzetten;
- op basis van contante waarde;
- ten laste van het jaarresultaat c.q. de reserve grondbedrijf

De voorziening grondbedrijf wordt dus, op contante waarde, gevormd ten laste van de reserve grondbedrijf. Zodra de verlieslatende plannen worden afgesloten kan het negatieve resultaat worden verrekend met het daarvoor beschikbare bedrag in de voorziening grondbedrijf. Daarnaast worden

ook bedragen aan de voorziening grondbedrijf toegevoegd voor verwachte nakomende kosten van plannen die inmiddels afgesloten zijn (dat gebeurt normaliter als de laatste verkopen hebben plaatsgevonden).

Per begin 2024 is in de voorziening grondbedrijf een bedrag van € 13,1 miljoen aanwezig. Dat is inclusief de extra voorziening die voorlopig voor Trekdijs werd getroffen. Als aanneme is nu gedaan dat deze in 2025 kan vrijvallen ten gunste van de reserve grondbedrijf. Als besloten zou worden om de exploitatie niet voort te zetten zal de voorziening eveneens afnemen met dit bedrag maar dan wordt dat definitief tegengeboekt op de bruto boekwaarde van Trekdijs. Voor het overige geldt dat, als gevolg van de stagnatie, de voorziening de eerst komende jaren ongeveer op hetzelfde peil zal blijven om in 2027 naar verwachting sterk en daarna geleidelijk jaarlijks af te nemen.

Ontwikkeling voorziening grondbedrijf per 31/12 x € 1.000	
Jaar	Voorziening grondbedrijf
2023	13.142
2024 (verwacht)	13.365
2025 (verwacht)	4.553
2026 (verwacht)	4.640

Reserve grondbedrijf

Voor risico's moet een buffer aanwezig zijn c.q. gevormd worden. Deze buffer is de reserve grondbedrijf. In de Nota grondbeleid 2021 zijn voor deze buffer de volgende normen vastgesteld:

- Op eindwaarde is het saldo van de reserve positief;

- Bij doorberekening van een risicoscenario is het saldo eveneens positief op eindwaarde;
- Bij doorberekening van een risicoscenario wordt de reserve de eerstkomende vijf jaar niet negatief;
- De reserve grondbedrijf dient minimaal 10% van de netto boekwaarde van de bouwgrond in exploitatie + 10% van de nog

te maken kosten voor deze bouwgrond in exploitatie te zijn. Bij een hogere reserve kan desgewenst afgewogen worden om het meerdere in te zetten voor andere doeleinden door dit meerdere saldo of een deel daarvan toe te voegen aan de algemene reserve van de gemeente.

- De reserve grondbedrijf is maximaal gelijk aan de boekwaarde van de bouwgrond in exploitatie (doelstelling actieplan grondbedrijf) plus de nog te maken kosten voor deze bouwgrond in exploitatie. Als de reserve boven deze norm komt, vindt in elk geval afdracht plaats aan de algemene reserve van de gemeente.

De reserve grondbedrijf wordt in principe gevormd uit de winsten op grondexploitaties. Op winstgevendende plannen wordt een systeem van tussentijdse winstneming toegepast, waarbij

rekening wordt gehouden met de mate waarin kosten gemaakt en opbrengsten gerealiseerd zijn, conform de voorschriften vanuit het BBV.

In de doorrekening was het saldo per eind 2023 c.q. op 1 januari 2024 van de reserve grondbedrijf € 4,2 miljoen. Per eind 2024 c.q. op 1 januari 2025 is het verwachte saldo € 4,9 miljoen. De jaren daarna neemt het saldo naar verwachting verder toe. Uitgangspunten hierbij zijn ontwikkeling van Trekdiijk en een neutraal resultaat op het te ontwikkelen deel van Cleene Hooge. Indien in 2025 besloten wordt om Trekdiijk niet te ontwikkelen, zal het saldo van de reserve pas omstreeks 2029 aan de gestelde normen kunnen voldoen. De gegevens voor de eerst komende jaren staan in onderstaande tabel.

Ontwikkeling reserve grondbedrijf per 31/12 x € 1.000		
Jaar	Reserve grondbedrijf	Norm volgens de Nota grondbeleid 2021
2023	4.234	10.751
2024 (verwacht)	4.903	9.806
2025 (verwacht)	13.953	9.031
2026 (verwacht)	15.398	8.265

Risico's grondbedrijf

Jaarlijks wordt een doorrekening met enkele scenario's gemaakt om te bepalen of de reserve aan de eisen voldoet. Kort samengevat zijn in de doorrekening van begin 2024 (waarop deze paragraaf is gebaseerd) de volgende scenario's doorgerekend:

- Basisscenario: In dit scenario worden 3.065 woningen gerealiseerd in de periode tot en met 2044 en wordt in dezelfde periode 16,3 hectare bedrijventerrein verkocht. Het zwaartepunt van de gereedkomende woningen ligt in de periode 2027-2031 en de verwachte opbrengsten in de periode 2026-2030.
- Risicoscenario: in het risicoscenario is als input opgenomen dat de crisis die al in het basisscenario voorkomt langer duurt dan waar in dat scenario vanuit is gegaan. Het scenario kent t/m 2044 2.445 woningen en 2 hectaren bedrijventerrein. Het zwaartepunt ligt in de periode 2029-2031. Tevens is er vanuit gegaan dat in dit scenario er minder mogelijkheden

zijn om grondprijzen te verhogen (1% per jaar in plaats van 2%). Ook zijn voor enkele locaties in het risicoscenario een aantal specifieke risico doorberekend (o.a. niet doorgaan kantorenlocatie en juridische procedures Mortiere SOK, Afzien van ontwikkeling Trekdiijk, minder gunstige ontwikkeling in Sint Laurens Zuid en Sint Laurens Oost)

De twee doorberekende scenario's vormen input voor de paragraaf Weerstandsvermogen van jaarrekening en begroting:

- Het basisscenario in de eerdergenoemde doorrekening van het grondbedrijf wordt gebruikt om de verwachte ontwikkeling van de reserve grondbedrijf, als onderdeel van de weerstandscapaciteit van de gemeente, in te schatten.
- Het verschil tussen basisscenario en risicoscenario is als risico vertaald in de paragraaf Weerstandsvermogen.

Uit de gemaakte doorrekening blijkt dat de reserve grondbedrijf per 31 december 2023 nog niet voldeed aan alle normen uit de

in de Nota grondbeleid 2021 gestelde normen. Op eindwaarde is de reserve zowel in het basisscenario als in het risicoscenario weliswaar positief en tevens werd in het risicoscenario de reserve de eerste vijf jaar niet negatief. Echter de norm van 10% boekwaarde + 10% nog te maken kosten werd niet gehaald. Dit wordt uitsluitend veroorzaakt doordat voor het plan Trekdijk een voorlopige voorziening is gevormd ten laste van de reserve. Als de ontwikkeling wordt voortgezet kan deze vrijvallen en voldoet de reserve grondbedrijf wel aan de norm. Als besloten wordt de ontwikkeling niet voort te zetten kan pas medio 2029 op zijn vroegst aan deze norm worden voldaan.

Toelichting belangrijkste exploitatie, plannen en complexen

Binnen het grondbedrijf valt vanaf 2016 de volgende indeling de maken:

- Bouwgrond in exploitatie (bie). Dit zijn gronden waarvoor een exploitatieopzet is vastgesteld.
  - Materiële vaste activa (mva) c.q. strategische gronden. Volgens het BBV zijn dit ‘overige gronden zonder vaste bestemming, die [op dit moment] geen onderdeel zijn van een transformatieproces’. Uitgangspunt hierbij is dus dat op termijn een bouwgrondexploitatie wordt vastgesteld. Voor alle locaties binnen deze categorie geldt dat ze strategisch worden aangehouden voor toekomstige ontwikkelingen (of ruilingen).
  - Voorraden. Dit zijn gronden zonder voornemen tot bebouwing en diverse panden. Ook facilitaire plannen worden onder deze categorie verantwoord. Deze komen echter niet op de balans voor, omdat in het geval er kosten gemaakt zijn voordat de opbrengst is ontvangen er een post nog te ontvangen opbrengsten zal worden opgenomen en indien de geboekte opbrengst hoger is dan de tot dan toe gemaakte kosten zal het verschil als vooruit ontvangen opbrengsten worden geboekt.
- Rittenburg III: deelfase 3 is volledig verkocht, waardoor de grond voor deze fase is geleverd. Deelfase 4 bestaat uit het appartementengebouw en is momenteel in verkoop.
  - Veersepoort fase 5: het woonrijp maken is zo goed als afgerond.
  - Essenvelt: twee appartementengebouwen worden gebouwd. Van de eerste 21 laanwoningen zijn er op het moment van schrijven nog 5 te koop. Voor het middengebied wordt gewerkt aan een herverkaveling met meer en goedkopere woningen t.o.v. het oorspronkelijke plan. Er zijn geen vrije bouwkvavels meer beschikbaar.
  - Cleene Hooge: aan de ontwikkeling van het gebied binnen de contouren van de ontwikkelvisie wordt gewerkt. Uitgangspunten zijn een financieel neutraal resultaat en de ontwikkeling van maximaal 100 woningen waarvan ongeveer 50 voor het asielzoekerscentrum.
  - Sint Laurens Zuid: van het project Laurenhof zijn de laatste kavel van fase 1 en alle kavels van fase 2 dit jaar geleverd. Fase 2 bestaat uit levensloopbestendige woningen. Fase 3 is momenteel in verkoop. Verkoop lijkt wat beter te verlopen dan werd verwacht.
  - Sint Laurens Noord: in 2024 is tot nu toe één vergrote vrije bouwkvavel geleverd. Voor het projectmatige deel is een plan gemaakt waarvoor een overeenkomst is gesloten met Heijmans en Woongoed. Participatie over dit plan is gestart in september 2024.
  - Hazenburg Noord: de verkoop van de vrije bouwkvavels loopt goed. Er zijn geen bouwkvavels meer beschikbaar.
  - Ramsburg: de complexen ‘Watergang’ en ‘Dampoorthof’ zijn uitverkocht. Voor het complex ‘Kantorenstrook’ zijn nog twee kleinere kavels of één grotere kavel beschikbaar.
  - Trekdijk: in april heeft de raad besloten dat er een raadsonderzoek wordt uitgevoerd. Er is vooralsnog op aangeven van de accountant een voorziening gevormd in verband met de tijdelijke waardecorrectie van circa 7,7 miljoen.
  - Herstructurering Arnestein (Siloplein): de tweede inschrijvingsperiode heeft plaatsgevonden, waarbij twee van de resterende drie loodsen zijn verkocht. Inmiddels is ook een koper gevonden voor de laatste loods.

In de jaarrekening over 2023 zijn met als peildatum voorjaar 2024 alle complexen uitgebreid toegelicht. Hieronder wordt volstaan met een toelichting op enkele plannen waar zich in de periode tot augustus 2024 wijzigingen in hebben voorgedaan en/of waar ontwikkelingen zijn geweest.

Wet open overheid

Inleiding

Sinds september 2023 is er een projectgroep Woo ingesteld. De projectgroep heeft als taak, conform het college besluit dat genomen is in juli 2023, de Woo op basis van het niveau Basis (minimaal voldoen aan de wet) te implementeren. Daarbij is wel de kanttekening gemaakt dat het projectteam waar het kan, zonder risico's en binnen de budgettaire ruimte die er is (er is budget voor implementatie van de Woo via het gemeentefonds) in te steken op

een hoger niveau, waardoor de gemeente haar burgers beter en transparanter kan bedienen.

Actieve openbaarmaking

De Woo verplicht overheidsorganisaties en specifiek gemeenten om gefaseerd in 3 fasen elf informatiecategorieën actief openbaar te maken. Het is de verwachting dat de implementatie in ieder geval tot 2026 doorloopt. Concreet betekent actieve openbaarmaking dat de informatie digitaal vindbaar en toegankelijk moet zijn.

De betreffende elf informatiecategorieën zijn:

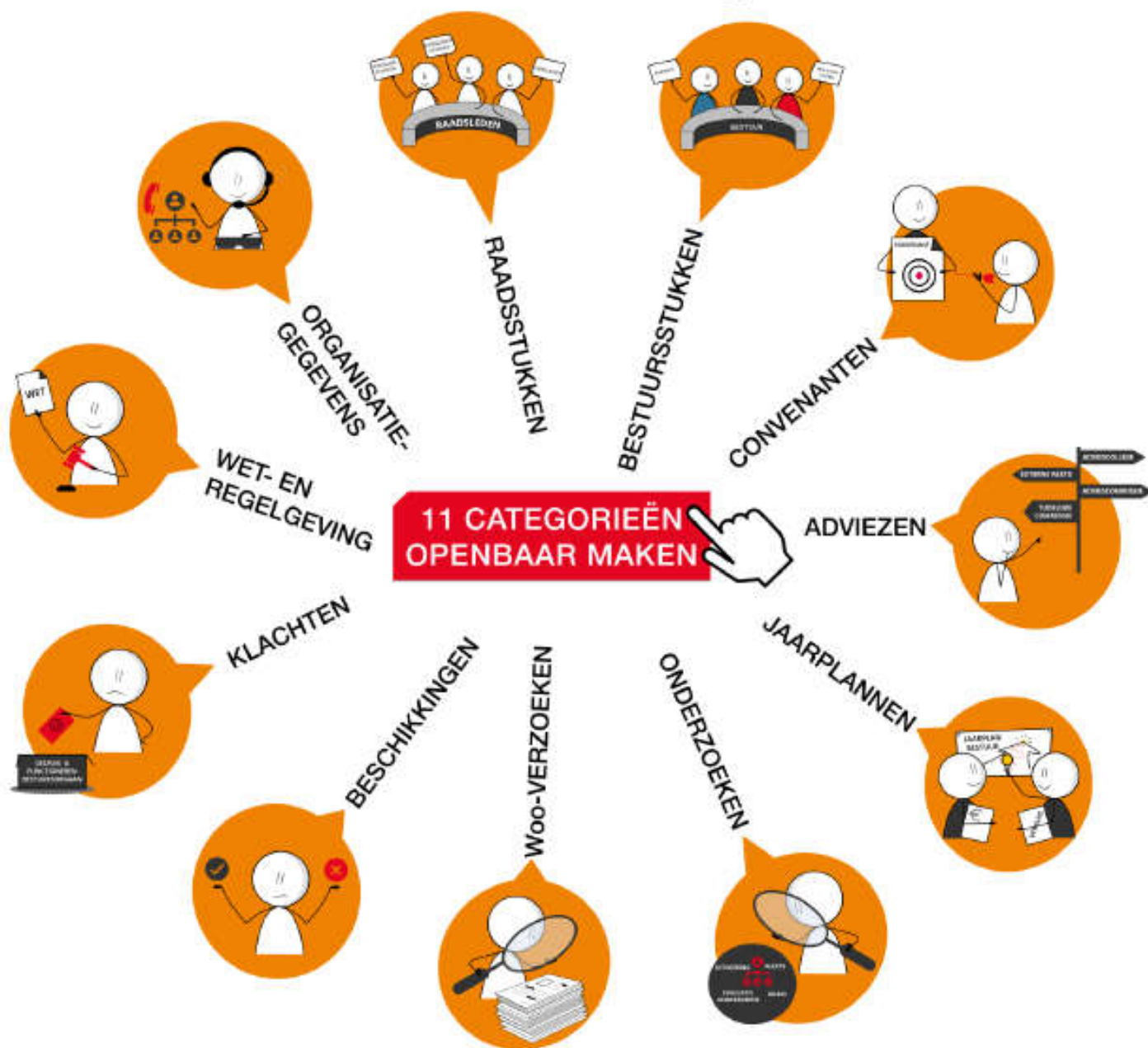
WAT BETEKENT WET OPEN OVERHEID?

1

De Woo biedt de mogelijkheid informatie op te vragen bij gemeenten.

2

De Woo verplicht gemeenten documenten in 11 informatiecategorieën actief openbaar te maken.

Per Koninklijk Besluit is de verplichting opgelegd om vijf categorieën op 1 november 2024 actief openbaar te maken. Het betreft:

1. Wetten en algemeen verbindende voorschriften;
2. Overige besluiten van algemene strekking;
3. Organisatie en werkwijze;
4. Bereikbaarheidsgegevens;
5. Vergaderstukken Staten-Generaal.

Voor gemeenten zijn alleen de eerste 4 categorieën van toepassing. Hiervan worden wetten en algemeen verbindende voorschriften en overige besluiten van algemene strekking al openbaar gemaakt. De gemeente Middelburg voldoet al aan deze verplichting sinds juni 2024 omdat we de zo geheten Woo-index hebben gevuld en er sinds die datum een Woo-redacteur is aangesteld die betreffende informatie actueel houdt (voor uitleg van deze begrippen zie hierna).

Passieve openbaarmaking

Overheidsinstanties zijn verplicht om op verzoek informatie openbaar te maken (aan de verzoeker beschikbaar te stellen). Voor 1 mei 2022 werd dit geregeld in de Wet Openbaarheid Bestuur. Hierbij geldt in principe een termijn van maximaal vier weken waarbinnen het verzoek moet worden afgehandeld/aan de verzoeker de gevraagde informatie beschikbaar wordt gesteld. In principe omdat deze termijn onder meer kan worden opgeschort en/of éénmalig worden verlengd. In 2023 zijn volgens de rapportage vanuit het zaakstelsel Djuma 49 Woo-verzoeken in het kader van de Woo gedaan. In 2024 zijn dit 32 verzoeken (peildatum 6 september 2024).

Toegankelijkheid van informatie

Overheidsinstanties moeten ervoor zorgen dat informatie die zij actief openbaar maken, toegankelijk is voor een breed publiek. Dit betekent dat de informatie digitaal beschikbaar moet zijn en in een toegankelijk format, zoals pdf of html.

Informatiebeheer

Overheidsinstanties zijn verplicht om hun informatie op een zorgvuldige en duurzame wijze te beheren. Dit betekent dat zij in het kader van gemeentelijke taken informatie wordt ontvangen, geregistreerd, gecreëerd, uitgewisseld en gearhiveerd.

Voor de Woo zijn met name de ontvangst, registratie, creatie en archivering van belang.

Ontvangst van informatie in het kader van de Woo

Feitelijk is dit hoe de gemeente Middelburg Woo verzoeken wil ontvangen. In het aanwijzingsbesluit van 6 augustus 2024 heeft het college besloten dat digitale Woo verzoeken vanaf 5 oktober 2024 alleen nog via een webformulier ingediend kunnen worden. Dit digitale formulier is ontwikkeld en kan met en zonder Digid/E-herkenning worden gevuld. De ingediende formulieren worden rechtstreeks in het zaakstelsel Djuma opgeslagen en in een nieuw ontwikkeld werkproces op basis van Customer Journey principes (ook wel klantreis) afgehandeld binnen het zaakstelsel.

Registeren van informatie

Concreet betekent dit, vastleggen:

- De datum waarop het document is geproduceerd;
- De aard van het document (bijvoorbeeld: rapport, brief, memo);
- De identiteit van de auteur(s) van het document;
- De identiteit van de ontvanger(s) van het document;
- Het onderwerp van het document;
- Daarnaast moeten overheidsinstanties ook bijhouden of een document openbaar gemaakt is of niet, en zo ja, op welke datum dit heeft plaatsgevonden.

Bovenstaande wordt door de gemeente Middelburg grotendeels in het zaakstelsel Djuma gedaan. Er zijn echter organisatieonderdelen die dit nog niet (volledig) via het zaakstelsel laten verlopen. Hierdoor ontstaat het risico dat er niet eenduidig aan de wettelijke vereisten wordt voldaan. Het Zeeuws Archief heeft enkele jaren geleden al op deze risico's gewezen en er is een verbeterplan opgesteld waaraan doorlopend buiten de scope van het project Woo wordt gewerkt door de adviseurs Informatiebeheer van de afdeling Facilitaire Zaken.

Creëren van informatie

Iedere medewerker van de gemeente Middelburg creëert informatie. Of die informatie en in welke mate deze informatie conform wettelijke regelgeving moet verlopen hangt af van de taken of functies van medewerkers. Wanneer we de 11 informatiecategorieën waarvoor we conform de Woo actief moeten gaan publiceren dan heeft dit consequenties voor de wijze van creatie. De gemeente Middelburg zal moeten besluiten via welke kanalen we creëren. Sturen we bijvoorbeeld nog mails

uit een persoonlijke mailbox of juist uit een afdelingsmailbox, communiceren we nog via bijvoorbeeld Whatsapp en zouden we niet altijd moeten communiceren vanuit ons zaakstelsel. Vragen die we in fase 2&3 van de implementatie van de Woo moeten onderzoeken en vervolgens op basis van de te verwachten impact op de organisatie, in samenwerking met onder meer de ondernemingsraad tot besluitvorming moeten laten komen.

Archivering van informatie

Hierbij volgt de gemeente Middelburg de richtlijnen vanuit het Zeeuws Archief waarbij we actief participeren in dit samenwerkingsverband en ons stempel drukken op de kwaliteit van de archivering en controleren of we aan alle wettelijke vereisten voldoen (dit valt buiten de scope van het project Woo).

Beleidsvoornemens

Beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de 'wet open overheid' (Woo)

Vanuit de opdracht 'het implementeren van de Woo op niveau basis' heeft de projectgroep een projectplan opgesteld. De projectgroep werkt "agile" dat betekent dat er stap voor stap, in kleine groepen in een korte cyclus zaken worden vervaardigd, opgeleverd en geïmplementeerd. Er is voor deze werkwijze gekozen omdat de Woo niet een statisch gegeven is. Op dit moment wordt de Woo geëvalueerd in opdracht van het kabinet. Vermoedelijk worden oorspronkelijke ambitieniveaus bijgesteld.

Fase 1 van het project bevindt zich in de afrondingsfase. Begin oktober 2024 wordt er formeel opgeleverd. Vervolgens zal via de PDAC cyclus dit resultaat worden geoptimaliseerd.

Voornemen is om per november te starten met fase 2. Fase 2 zal waarschijnlijk heel 2025 beslaan. In 2024 en doorlopend in 2025 wordt in het kader van de totale implementatie van de Woo:

- Onderzocht en bepaald wat verder wettelijk noodzakelijk is en gestart met de implementatie van de overige categorieën; op basis hiervan wordt een projectplan opgesteld en de benodigde besluiten gevraagd;
- Zaakgericht werken (verder) vormgegeven voor de overige informatiecategorieën; bijvoorbeeld werkprocessen omtrent klachten en beschikkingen herontwerpen;

- Informatiebeheer (verder) geoptimaliseerd voor de overige informatie categorieën waarvoor al werkdefinities zijn opgesteld;
- Informatie beheerplan wordt bijgewerkt;
- Optimalisatie fase 1 resultaten;
- Rol van Woo contactpersoon evalueren;
- Managementinformatie rondom Woo opzetten;
- Het Bestuur periodiek te informeren en deze informatie ook transparant voor burgers en medewerkers van de gemeente Middelburg te maken;
- In samenwerking met de Zeeuwse gemeenten zoveel als mogelijk hergebruiken van bij andere instellingen reeks bruikbaar instrumentarium en deze voor Middelburg beschikbaar te maken;
- Een overzicht te vervaardigen van de verplichtingen die voor de jaren 2026 en verder vanuit de Woo aan de gemeente Middelburg worden opgelegd met daarbij de te verwachten financiële implicaties.

Gerealiseerd actie(s)/beleid in relatie tot beleidsvoornemens

Er is een koepelproject I-Wetten gestart. Het project implementatie Woo is onderdeel daarvan. In 2024 is onder meer:

- Een Woo-contactpersoon aangenomen die tevens fungeert als Roo-redacteur (registreren URL's in Roo ten behoeve van de Woo-index en dit controleren en bijhouden). De Woo-contactpersoon heeft als taak om burgers op een laagdrempelige manier te informeren over de beschikbaarheid van overheidsinformatie en is onderdeel gemaakt van het nieuwe werkproces en speelt een belangrijke rol in het bewaken van dit proces;
- De Woo-index voor de eerste verplichte informatiecategorieën gevuld. De Woo-index is één centrale plek waar informatie van alle bestuursorganen vindbaar en doorzoekbaar is;
- Deelgenomen aan een samenwerkingsverband op het gebied van implementatie Woo tussen Zeeuwse gemeenten, Provincie en Waterschap;
- Opgetrokken met de gemeente Vlissingen en in samenwerking delen van de implementatie ontwikkeld;
- Door functioneel beheer Djuma gewerkt aan het technisch proces actief openbaar maken informatiecategorieën als onderdeel van het projectteam;
- Een nieuwe werkwijze ontwikkeld voor de afhandeling van (passieve) Woo-verzoeken (digitaal indienen alleen nog maar via

een digitaal formulier, gemeente brede uniforme afhandeling via Djuma (nieuw zaaktype) en (anticiperend op wettelijke ontwikkelingen) publicatie hiervan. De gemeente Middelburg heeft deelgenomen aan een zogenaamde kopgroep vanuit de leverancier van ons zaakstelsel. Hierdoor zijn we in staat om deze informatiecategorie actief te publiceren conform de hoogste wettelijke standaarden.

Begroting

Overzicht baten en lasten

(Bedragen × € 1.000)	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
0 Bestuur en ondersteuning						
lasten	5.269	6.827	6.876	7.054	7.338	8.158
baten	7.441	7.624	9.467	9.522	9.798	9.846
Saldo	2.171	797	2.591	2.468	2.460	1.688
1 Veiligheid						
lasten	5.471	7.603	7.927	8.074	8.547	8.720
baten	219	290	75	59	61	62
Saldo	-5.252	-7.313	-7.852	-8.015	-8.486	-8.658
2 Verkeer, vervoer en waterstaat						
lasten	16.983	16.637	18.040	16.467	16.923	17.258
baten	2.537	1.631	1.675	1.483	1.529	1.572
Saldo	-14.446	-15.006	-16.365	-14.984	-15.394	-15.686
3 Economie						
lasten	5.771	3.986	2.490	2.355	2.392	2.463
baten	7.348	4.557	2.986	2.932	2.949	3.088
Saldo	1.577	571	496	577	557	625
4 Onderwijs						
lasten	8.436	9.323	9.412	12.706	12.040	12.270
baten	3.622	3.386	3.036	3.134	3.196	3.252
Saldo	-4.814	-5.936	-6.376	-9.571	-8.844	-9.018
5 Sport, cultuur en recreatie						
lasten	17.858	20.689	20.118	19.906	20.468	20.806
baten	3.146	2.589	2.727	2.751	2.542	2.601
Saldo	-14.712	-18.100	-17.391	-17.155	-17.925	-18.205
6 Sociaal domein						
lasten	92.813	107.558	98.526	99.390	102.044	105.014
baten	29.216	28.981	24.654	25.858	26.157	26.728
Saldo	-63.596	-78.577	-73.872	-73.532	-75.887	-78.286
7 Volksgezondheid en milieu						
lasten	17.752	21.076	20.558	20.824	20.889	21.305
baten	17.261	17.404	19.142	20.161	20.136	20.559
Saldo	-491	-3.672	-1.416	-663	-753	-746
8 Volkshuisv, leefomgev en sted vern						
lasten	10.806	12.973	7.615	8.120	8.276	8.318
baten	10.126	9.929	4.152	4.010	4.069	4.028
Saldo	-680	-3.043	-3.463	-4.110	-4.207	-4.289

(Bedragen × € 1.000)	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Saldo uitvoering programma's						
lasten	181.158	206.672	191.562	194.895	198.917	204.312
baten	80.915	76.391	67.915	69.910	70.437	71.737
Saldo	-100.243	-130.281	-123.647	-124.985	-128.480	-132.575
Overhead						
lasten	15.583	18.883	19.794	19.788	20.273	20.473
baten	984	1.012	1.026	1.057	1.090	1.117
Saldo	-14.598	-17.872	-18.769	-18.730	-19.183	-19.357
Algemene dekkingsmiddelen						
lasten	6.468	4.872	4.457	4.564	4.069	4.590
baten	144.104	171.566	152.446	147.926	153.436	158.493
Saldo	137.636	166.693	147.989	143.361	149.367	153.903
Overige baten en lasten (incl. onvoorzien)						
lasten	166	17.745	691	655	653	515
baten	327	225	0	2.316	2.316	2.046
Saldo	161	-17.520	-691	1.660	1.663	1.531
Vennootschapsbelasting						
lasten	383	368	368	368	368	368
baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	-383	-368	-368	-368	-368	-368
Geraamd totaal saldo baten en lasten						
lasten	203.758	248.541	216.872	220.270	224.281	230.258
baten	226.331	249.193	221.386	221.209	227.280	233.392
Saldo	22.572	653	4.514	939	2.999	3.134
Mutaties reserves						
toevoeging reserves	24.208	23.124	8.414	191	22	85
onttrekking reserves	13.287	23.331	1.778	707	701	684
Saldo	-10.921	207	-6.636	516	679	599
Geraamd totaal resultaat						
lasten	227.966	271.665	225.286	220.461	224.303	230.343
baten	239.618	272.524	223.164	221.915	227.981	234.076
Saldo	11.652	859	-2.122	1.454	3.678	3.733

Structureel begrotingssaldo

Om te bepalen of er in de begroting en meerjarenraming sprake is van structureel evenwicht is inzichtelijk gemaakt welke incidentele baten en lasten de begroting en meerjarenraming bevat. Het overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten per programma, die is opgenomen in deze begroting onder het kopje 'overige'. In dit overzicht worden deze posten nader gespecificeerd.

De incidentele baten en lasten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo. Incidentele lasten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo positief en incidentele baten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo negatief. Met het opnemen van alleen een (verplicht) cijfermatig overzicht van incidentele baten en lasten ontstaat nog niet automatisch het inzicht of er sprake is van een structureel begrotings- of jaarrekeningsaldo. Door het betrekken van de eindcijfers uit het overzicht van incidentele baten en lasten bij het begrotingssaldo met de cijfers uit het overzicht

van de (totale) lasten en baten wordt inzicht gegeven in het begrotingssaldo. Deze is in onderstaand overzicht gepresenteerd.

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Presentatie van het structureel begrotingssaldo				
Saldo baten en lasten	4.514	939	2.999	3.134
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-6.636	516	679	599
Begrotingssaldo na bestemming	-2.122	1.454	3.678	3.733
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	12.705	429	6	-369
Structureel begrotingssaldo	10.583	1.883	3.684	3.364

Het bovenstaande structurele begrotingssaldo is dus het resultaat zonder incidentele baten en lasten en wijkt daarom af.

Zero-based begroten

Tijdens de behandeling van de Jaarrekening 2023 in de commissie AB heeft wethouder financiën de toezegging gedaan om bij de begroting 2025 een paragraaf op te nemen over de begrotingsrealiteit. In diezelfde paragraaf wordt een toelichting gegeven op het advies van de accountant. Dit naar aanleiding van de opmerking die de externe accountant heeft geplaatst bij het vaststellen van de jaarrekening 2023 over het realiteitsgehalte begroting.

Advies Accountant

“Wij adviseren in 2024 nader onderzoek te doen naar de (structurele) oorzaken van het rekeningsaldo 2023 en te bezien hoe het realiteitsgehalte en de voorspellende waarde van de begroting en tussentijdse informatievoorziening is te verbeteren. Een mogelijke aanpak hiervoor is het ‘zero based’ opbouwen van de begroting 2025. Feitelijk is dit de begroting ‘vanaf nul’ opzetten in plaats van – sterk vereenvoudigd gesteld – de begroting 2024 indexeren en aanvullen met nieuwe projecten, investeringen en activiteiten. Dit dwingt de organisatie opnieuw te kijken naar de werkelijk uit te voeren taken en het analyseren daarvan ten opzichte van de beschikbare personele capaciteit en zorgt voor een meer realistische begroting.”

Gros gemeenten eindigde in 2023 in de plus

Voorop gesteld moet worden dat gemeenten in Nederland in 2023 veel middelen over hebben gehouden bij de jaarrekening.

In het tijdschrift Binnenlands Bestuur is hierover een artikel verschenen link: [Gros gemeenten eindigde 2023 in de plus \(binnenlandsbestuur.nl\)](https://www.binnenlandsbestuur.nl). Ruim drie kwart van de gemeenten (260) hebben geld overgehouden bij het opmaken van de jaarrekening 2023. Een belangrijke factor was de conservatieve begroting vanwege economische onzekerheden. De overschotten op de jaarrekeningen komen mede voort uit de extra middelen die gemeenten van het rijk krijgen in de decembercirculaires. Omdat dat geld pas laat in het jaar beschikbaar komt, kunnen gemeenten dat niet in het lopende jaar uitgeven.

Voor Middelburg specifiek geldt dat de afgelopen de meerjarenbegroting tot en met 2025 positieve begrotingscijfers heeft laten zien. Dit berekende dat bij het vaststellen van de begroting al sprake was van positieve saldi.

Zero-based begroting (hierna ZBB)

Een ZBB is een begrotingsmethode die anders is dan de traditionele begroting, waarbij het budget van vorig jaar als basis wordt genomen en hierop wordt voortgebouwd. Bij een ZBB begint echter elk begrotingsjaar vanaf nul, waarbij elke uitgave opnieuw moet worden verantwoord. Deze benadering is in het bedrijfsleven al langer bekend, maar heeft de laatste jaren ook aandacht gekregen binnen overheden, waaronder gemeenten. Dit komt mede door de toenemende druk om efficiëntie en transparantie te waarborgen. In deze paragraaf worden de voordelen en nadelen van een ZBB voor gemeenten besproken.

Voordelen van een ZBB voor Gemeenten

- Verhoogde transparantie en verantwoording: Een van de grootste voordelen van een ZBB is de transparantie die het met zich meebrengt. Omdat elke uitgave vanaf de basis wordt

- beoordeeld en verantwoord, krijgen beleidsmakers en burgers een duidelijker inzicht in waar het geld naartoe gaat. Dit zorgt voor een verhoogde verantwoording en kan het vertrouwen in de overheid vergroten.
- *Betere allocatie van middelen:* Een ZBB dwingt 'de makers van een begroting' om alle uitgaven kritisch te evalueren en prioriteiten te stellen. Dit kan leiden tot een efficiëntere allocatie van middelen, waarbij geld wordt toegewezen aan projecten en programma's die de meeste waarde bieden aan de gemeenschap. In een tijd van beperkte middelen kan dit bijzonder nuttig zijn, omdat het ervoor zorgt dat de schaarse middelen worden ingezet waar ze het hardst nodig zijn.
  - *Stimulering van innovatie en efficiëntie:* Omdat elke begrotingsronde een kans biedt om opnieuw te kijken naar bestaande programma's en uitgaven, stimuleert een ZBB gemeenten om innovatieve oplossingen te zoeken en efficiënter te werken. Het dwingt beleidsmakers om na te denken over alternatieve manieren om dezelfde doelen te bereiken met minder middelen, wat kan leiden tot vernieuwende en kosteneffectieve benaderingen.
  - *Voorkomen van budgettaire verspilling:* Bij een traditionele begroting worden uitgaven vaak automatisch voortgezet, zelfs als ze niet langer nodig zijn of effectief zijn. Een ZBB helpt deze verspilling te voorkomen door ervoor te zorgen dat alleen de uitgaven die goed zijn onderbouwd, worden goedgekeurd. Dit kan vooral nuttig zijn in situaties waarin oude programma's overbodig zijn geworden, maar nog steeds financiële middelen verbruiken.
  - *Flexibiliteit in Beleidsvorming:* Omdat een ZBB elk jaar opnieuw begint, biedt het gemeenten de flexibiliteit om snel in te spelen op veranderende omstandigheden en prioriteiten. Dit kan bijzonder belangrijk zijn in een dynamische omgeving, waar de behoeften van de gemeenschap snel kunnen veranderen. Gemeenten kunnen hiermee hun beleidsdoelen jaarlijks bijstellen zonder gebonden te zijn aan historische uitgavenpatronen.
- ### Nadelen van een ZBB voor Gemeenten
- *Hoge tijds- en kostenbelasting:* Een van de grootste nadelen van een ZBB is de aanzienlijke hoeveelheid tijd en middelen die het kost om het op te stellen. Omdat elke uitgave opnieuw moet worden verantwoord en beoordeeld, vergt het proces veel administratieve inspanning. De gemeente moeten extra personeel inhuren of externe consultants inschakelen om dit proces te ondersteunen, wat de kosten verder kan verhogen.
  - *Complexiteit en Uitvoerbaarheid:* Het opstellen van een ZBB is een complex proces dat gedetailleerde kennis vereist van alle activiteiten en programma's van de gemeente. Dit kan vooral een uitdaging zijn voor kleinere gemeenten (zoals Middelburg) met beperkte middelen en expertise. De complexiteit kan ook leiden tot fouten of onnauwkeurigheden in de begroting, wat de effectiviteit van het proces kan ondermijnen.
  - *Risico van korte termijn focus:* Een ander nadeel is dat een ZBB kan leiden tot een te grote focus op de korte termijn. Omdat beleidsmakers elk jaar opnieuw moeten verantwoorden waarom bepaalde uitgaven noodzakelijk zijn, bestaat het risico dat langetermijninvesteringen worden verwaarloosd ten gunste van projecten die sneller resultaat opleveren. Dit kan vooral problematisch zijn voor investeringen in infrastructuur, onderwijs of andere gebieden die pas op lange termijn rendement opleveren.
  - *Beperkte politieke haalbaarheid:* De invoering van een ZBB kan ook stuiten op politieke weerstand. Gemeentebesturen en beleidsmakers zijn vaak geneigd om te vertrouwen op bestaande budgettaire structuren en programma's die hun waarde al hebben bewezen. De noodzaak om elk jaar opnieuw te onderhandelen over uitgaven kan leiden tot politieke impasses of vertragingen in het begrotingsproces, wat de bestuurlijke efficiëntie kan ondermijnen.
  - *Risico op overbelasting van het ambtelijk apparaat:* Omdat een ZBB vereist dat het management (dus niet alleen financiën) elk jaar alle uitgaven opnieuw beoordeelt, kan dit leiden tot overbelasting van gemeentelijke managers en leidinggevenden. Het constante proces van evaluatie en rechtvaardiging van uitgaven kan ten koste gaan van andere belangrijke managementtaken, zoals strategische planning en beleidsontwikkeling. Hierdoor kan de algehele efficiëntie van de gemeentelijke organisatie worden aangetast.
  - *Risico op niet meenemen van lopen contracten en verplichtingen:* Zoals gezegd begint bij een ZBB begint het budget bij elk begrotingsjaar vanaf nul. Doordat bij ZBB focus wordt gevraagd op het efficiënte allocatie van middelen gericht op de huidige en toekomstige behoeften is het risico sterk aanwezig dat onvoldoende rekening wordt gehouden met lopen contracten en verplichtingen waardoor achteraf middelen 'dubbel' worden uitgegeven.
- Een ZBB kan aanzienlijke voordelen voor gemeenten opleveren, zoals verhoogde transparantie, betere allocatie van middelen, en stimulering van innovatie en efficiëntie). Echter het kan ook

aanzienlijke nadelen met zich meebrengen, zoals hoge kosten, complexiteit, en een mogelijke focus op de korte termijn. De mogelijk voordelen van een ZBB lijken aantrekkelijk, daarom is het belangrijk dat gemeenten zich bewust zijn van de uitdagingen die het met zich meebrengt. Het doorvoeren van een ZBB, moeten zorgvuldig afwegen of de voordelen opwegen tegen de nadelen in hun specifieke context. Om dit nog beter in de context te kunnen plaatsen is een eerste analyse gemaakt van de begrotingsopbouw van de gemeente Middelburg en de beschikbare budgetten en de toepasbaarheid van ZBB op deze budgetten.

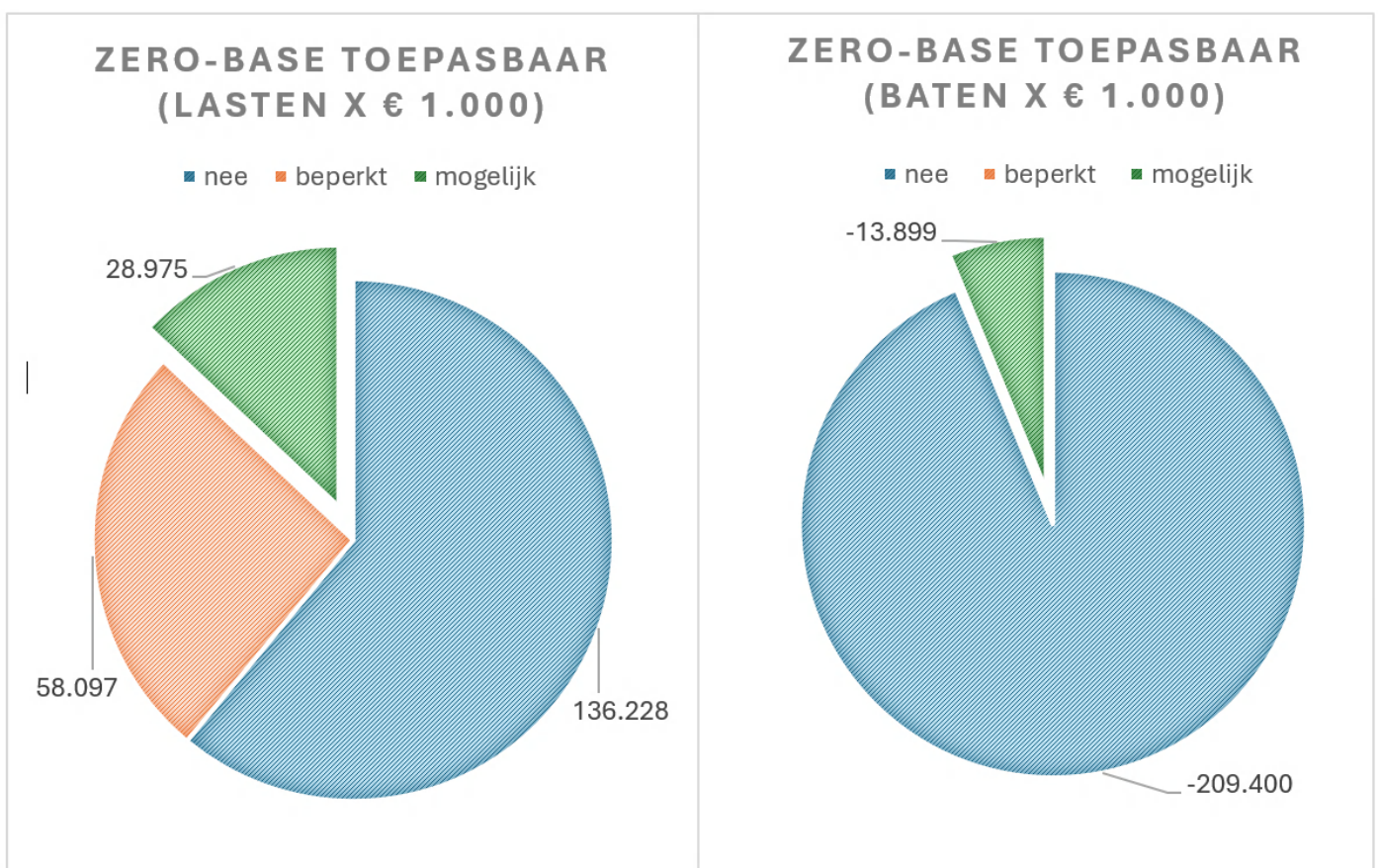
Referentie gemeenten en takendiscussie

Bij het raadplegen van het effectief inzetten van ZBB bij gemeenten zoals Almere, Buren, Mook en Middelaar, Noardeast-Fryslân en Beesel, is gebleken dat deze behoefte vooral ontstaat door een gebrek aan financiële middelen. Traditionele methoden zoals de kaasschaafmethode zijn niet langer voldoende. Gemeenten zoeken naar manieren om toekomstig nieuw beleid te bekostigen door bestaande activiteiten in de begroting te evalueren op nut, noodzaak en kosten, en te bepalen of deze moeten worden voortgezet. Een vergelijkbare situatie deed zich eerder voor in Middelburg.

In 2016 werd de Heroriëntatie Gemeentelijke Taken (HGT) gestart. Dit was een uitgebreid proces dat veel tijd en energie vergde van de raad, het college en ambtenaren. Gaandeweg bleek het aanvankelijke enthousiasme af te nemen, en vaak werd besloten om bestaande werkwijzen en taken voort te zetten. Hoewel het HGT-proces in eerste instantie niet was ingegeven door financiële motieven, werden er wel taakstellingen aan verbonden, waaronder een formatiereductie van 20 fte die in 2018 en 2019 gerealiseerd had moeten worden. Omdat de uitkomsten van de HGT niet leidden tot substantiële wijzigingen in de rolopvatting van de gemeente, werd in de Kadefbrief 2019-2022 aangegeven dat er beperkte mogelijkheden waren om de extra formatiereductie door te voeren, en dat invulling beperkt is gebleven tot een reductie van 5 fte.

Inzicht in kostenstructuur

De totale begrotingsomvang van de gemeente Middelburg bedraagt bij de begroting 2025 ongeveer € 220 miljoen. De kosten en baten van Middelburg zijn op onderstaande wijze in te delen:

Een eerste analyse van de kostenstructuur geeft aan dat met name de groene taartpunten zich lenen voor ZBB. Het betreft hier met name de materiële budget die binnen de verschillende programma's beschikbaar zijn. In onderstaande tabellen is aangegeven hoeveel budget beschikbaar is binnen de verschillende kostenstructuren:

Lasten x € 1.000		Bedrag
Mogelijk	accountantskosten	145
	advieskosten	192
	beveiliging	163
	dienstkleding	20
	duurzame roerende goederen	47
	gebruiksgoederen	866
	leasekosten	272
	onderhoud	983
	onderhoud groen	618
	opleiding en training	665
	overige diensten van derden	18.844
	personeel van derden	1.346
	schoonmaakonderhoud	336
	stortkosten groenafval	55
	uitbestede investeringen	1.503
	uitbestede werkzaamheden	2.761
	vergoedingen	159
		28.975
Beperkt	Subsidies Instellingen en producenten	16.640
	Overige Inkomensoverdracht overheden	2.881
	I&A Samenwerking	3.405
	Sociale verstrekkingen in natura (mn Zorgkosten)	35.170
		58.097
Nee (niet mogelijk)	Bijdrage GR + Inkomensoverdrachten rijk	56.463
	Kapitaallasten (afschrijvingen+rente)	11.477
	Materieel budget	7.882
	Mutatie reserves	8.414
	Mutatie voorzieningen	7.775
	Salarissen en sociale lasten	44.217
		136.228
Baten x € 1.000		Bedrag
Mogelijk	inkomende subsidies van europa	671
	opbrengst van grondverkoop	9.368
	gebruiks- en verbruiksgoederen	443
	overige goederen en diensten	3.418
		13.899
Nee (niet mogelijk)	Algemene uitkering/specifiek uitkering	155.375
	Bijdrage Samenwerkingspartners (wo Belastingen WSD)	4.863
	belasting op inkomens van gezinnen	6.410

Baten x € 1.000	Bedrag
belasting op producenten	17.367
leges en rechten	12.377
parkeergelden	5.937
ontvangen dividend uit beleggingen	3.531
huren (on)roerende goederen	3.120
overige	420
	209.400

Conclusie

Het handhaven van de huidige begrotingssystematiek blijft het uitgangspunt omdat:

1. Een ZBB biedt voor de gemeente Middelburg op dit moment meer nadelen dan voordelen. Het vraagt veel tijd en middelen om elk jaar elke uitgave vanaf nul te rechtvaardigen. Dit kan leiden tot inefficiënties en vertragingen in de besluitvorming. Bovendien kan het moeilijk zijn om continuïteit en stabiliteit in de financiering van lopende projecten en programma's te waarborgen;
2. Een ZBB te beperkte (max. 13%) toegepast kan worden binnen de kostenstructuur die een gemeente kent. Bij een nieuwe opbouwen van de begroting 'vanaf nul' vraagt dit ook middelen;
3. De inzet van ZBB wordt vaak gebruikt om kosten te optimaliseren en onnodige uitgaven te elimineren. Het wordt doorgaans toegepast in situaties waarin een grondige herziening van de budgetten noodzakelijk is. Met het afronden van het Financieel Herstelplan 2020 – 2024 is een periode afgesloten waarbij de begroting weer positievere beeld laat zien;
4. Bij de huidige begrotingsaanpak wordt altijd kritisch gekeken naar de budgetten. Aan het begin van het jaar worden alle budgetten geëvalueerd en beoordeeld op hun voortzetting en effectiviteit. De resultaten van tussentijdse en structurele aanpassingen worden hierbij meegenomen. Dit vormt de basis voor de volgende begrotingscyclus. Daarbij moet altijd in het oog worden gehouden dat een begroting een eerste schatting is van een verwacht resultaat en daarbij dus altijd een bepaalde voorspellende waarde heeft.

Toelichting financiële positie

Uitgangspunten voor de (meerjaren)begroting

Bij het opstellen van de begroting 2025 en de meerjarenramingen 2026 tot en met 2028 is van het volgende uitgegaan:

Aantallen inwoners en woningen

	2025	2026	2027	2028
Aantal inwoners per 1 januari	50.190	50.423	50.657	50.890
Uitbreiding aantal inwoners	234	234	234	234
Aantal woningen per 1 januari	25.138	25.308	25.478	25.748
Uitbreiding aantal woningen	170	170	270	270

Inflatiecorrectie budgetten

(mutaties zijn ten opzichte van de ramingen van het voorgaande jaar).

Budgetten	2025	2026	2027	2028
Prijsverhogingen/inflatiecorrectie	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Loonkostenstijging	4,90%	4,30%	4,40%	3,80%
Correctie loonstijging 2023	0,87%	-	-	-
Subsidies	3,45%	3,15%	3,20%	2,90%
Gemeenschappelijke regeling (VZG-norm)	3,90%	3,50%	3,60%	3,20%
Rente nieuwe investeringen	3,25%	3,25%	3,25%	3,25%
Rente grondbedrijf	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Verhoging tarieven belastingen	3,45%	3,15%	3,20%	2,90%
Verhoging tarieven overige inkomsten	3,45%	3,15%	3,20%	2,90%

Personeelslasten

Voor de berekening van de loonkosten 2025 en verder sluiten we aan bij Prijs overheidsconsumptie: beloning werknemers, zoals opgenomen in de bovengenoemde Macro Economische Verkenning 2024 (hierna MEV - zie link).

De nieuwe cao-onderhandeling zijn eind vorig jaar afgerond. De looptijd is 15 maanden (1 januari 2024 t/m 31 maart 2025) met een loonafpraak van 4,75% per 1 januari 2024 en 1,25% per 1 oktober 2024. Op basis van deze afspraak kan de werkelijke loonkostenstijging voor 2024 worden vastgesteld op 5,07%. Dit

betekent dat de loonstijging in 2024 bij de begroting (4,2%) iets te laag is geweest. Het verschil 0,87% zal meegenomen worden in de bepaling van de loonkosten 2025.

Prijsstijgingen

Bij dit kerngetal wordt uitgegaan van de beschikbare percentages voor de ontwikkeling van de Prijs Overheidsconsumptie, netto materieel, zoals opgenomen in de MEV.

Subsidies

De indexering van subsidies wordt gelijkgesteld aan het gemiddelde van de inflatiecorrectie en de loonstijging in enig jaar. Voor 2025 betekent dit 3,45%.

jaar met € 27 miljoen, dit weegt niet op tegen de toekomstige investeringen zoals hierboven benoemd. Naast de leningen voor de gemeente is er nog ruim € 4,3 miljoen aan leningschuld dat is doorgeleend aan derden. Deze lening loopt in 2025 af.

Gemeenschappelijke regelingen

Voor de GR'en wordt jaarlijks een richtlijn opgesteld door de VZG. Deze richtlijn gaat uit van een toegestane inflatie/looncorrectie in de GR-begroting 2025 van 3,9%.

Rentelasten nieuwe leningen

Het rentepercentage voor nieuwe investeringen wordt voor 2024 ingeschat op 3,25%. Hierbij is rekening gehouden met de lange termijn rentevisie van de BNG.

Tarieven belastingen en overige inkomsten

Voor verhoging van deze tarieven wordt uitgegaan van het gemiddelde van de inflatiecijfers van de verwachte loon- en prijsontwikkeling.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Conform het BBV dienen eventuele reserveringen ten aanzien van vakantiegeld en –dagen niet te worden verantwoord als sprake is van zogenaamde arbeidsgerelateerde verplichtingen van gelijkblijvend niveau. Ten aanzien van de reservering vakantiedagen dient echter in het geval van een eventueel stuwmeer/spaarverlof wel een schuld opgenomen te worden op basis van artikel 44, lid 1a, BBV.

Investeringen

In de begroting wordt uitgegaan van een stand van de geactiveerde investeringen van circa € 231 miljoen. Dit bedrag is inclusief ongeveer € 51 miljoen dat is geïnvesteerd in projecten van het Grondbedrijf. Het bedrag van de geactiveerde investeringen genereert een kapitaallast van ruim € 11,1 miljoen.

Financiering

Om investeringen te kunnen doen moet de gemeente in de meeste gevallen geld lenen. Voor wordt uitgegaan van een lening schuld van ca. € 101 miljoen. De komende 3 jaren zal de schuld van de gemeente naar verwachting toenemen tot € 153 miljoen 31 december 2028. De toename van deze schuld komt vooral door toekomstige investeringen, zoals restauratie Stadhuis, verbouw CSW en verduurzaming gemeentelijke panden. De boekwaarde van het grondbedrijf daalt in de komende 4

Balans per 31 december

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten legt de verplichting op om in de begroting een geprognostiseerde balans op te nemen.

	T-2	T-1	T	T+1	T+2	T+3
Activa	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
(im) Materiële vaste activa	136.741	134.457	149.052	172.469	202.734	225.579
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	11.114	20.697	20.697	20.697	20.697	20.697
Financiële vaste activa: Leningen	4.290	4.290	0	0	0	0
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	5.950	8.308	10.665	13.022	12.980	12.937
Totaal Vaste Activa	158.095	167.751	180.414	206.189	236.410	259.212
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	48.236	55.913	51.097	46.612	34.239	24.305
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	65	19	19	19	19	19
Uitzettingen <1 jaar	2.259	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Liquide middelen	41.434	13.000	3.040	40	40	40
Overlopende activa	15.527	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000
Totaal Vlottende Activa	107.520	83.932	69.156	61.671	49.298	39.364
Totaal Activa	265.616	251.683	249.570	267.860	285.708	298.576
Passiva	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Eigen vermogen	82.768	90.513	91.758	88.357	89.939	91.568
Voorzieningen	36.740	38.441	32.692	27.389	26.774	24.823
Vaste schuld	122.544	97.921	101.292	124.039	138.897	153.387
Totaal Vaste Passiva	242.052	226.875	225.742	239.785	255.610	269.778
Vlottende schuld	5.983	6.808	5.828	10.075	12.098	10.798
Overlopende passiva	17.581	18.000	18.000	18.000	18.000	18.000
Totaal Vlottende Passiva	23.564	24.808	23.828	28.074	30.099	28.798
Totaal Passiva	265.616	251.683	249.570	267.860	285.708	298.576

Toelichting op de balans

(Im)materiële vaste activa

Onder de materiële vaste activa vallen de gronden en terreinen, (bedrijfs)gebouwen, grond-, weg- en waterbouwkundige werken,

vervoermiddelen, machines en overige activa. De afname van de materiële vaste activa wordt veroorzaakt door de reguliere afschrijvingen. Hier worden ook de strategische gronden (grondbedrijf) verantwoord.

Financiële vaste activa

Deze categorie bestaat uit verstrekte geldleningen en deelnemingen aan andere organisaties.

Vorraden

Dit betreft voornamelijk de in exploitatie genomen grondcomplexen. Indien een verlies op een exploitatie wordt verwacht, vindt correctie plaats door middel van vorming van een voorziening die wordt gevormd op contante waarde waarbij de disconteringsvoet gelijk is aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone. Dit is 2%.

Eigen vermogen (reserves) en voorzieningen

Een specificatie van het verwachte verloop van de reserves en voorzieningen is opgenomen aan het eind van dit hoofdstuk.

Vaste schuld

Dit betreft de door de gemeente aangetrokken langlopende geldleningen.

Stand van zaken Reserves en Voorzieningen

Het belangrijkste verschil tussen reserves en voorzieningen is dat de raad bij de reserves een grote mate van vrijheid heeft om de bestemming van de reserves te wijzigen. Zolang de gemeenteraad de bestemming van geoormerkt geld kan veranderen is er sprake van een bestemmingsreserve. De reserves worden dan ook gerekend tot het eigen vermogen van de gemeente.

Bij voorzieningen ligt de besteding vast, en is er sprake van concrete verplichtingen. Voorzieningen worden gerekend tot het vreemde vermogen van de gemeente. In onderstaande tabel wordt de stand en het verloop van de reserves en voorzieningen weergegeven.

Overzicht reserves en voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	Saldo 31 december 2024	Rente toev.	Overige toev.	Onttrek. 31 december 2025	Saldo 31 december 2025	Rente toev.	Overige toev.	Onttrek. 31 december 2026	Saldo 31 december 2026
Reserves									
Algemene Reserve	32.121			11.400	20.721		150	775	20.096
Reserve Transitoria	7.500			4.000	3.500			3.500	0
Reserve Grondbedrijf	12.751		1.084		13.835		1.446		15.281
Afschrijvingsreserve	3.562		2.070	222	5.410		3.000	222	8.188
Reserve GBE aqua B.V.	18.945				18.945				18.945
Reserve Klimaatgelden	3.392				3.392				3.392
Reserve Decentralisaties	1.517		414	1.431	500			500	0
Reserve investeringsfonds	10.725		16.800	2.070	25.455			3.000	22.455
Totaal	90.513	0	20.368	19.123	91.758	0	4.596	7.997	88.357
Voorzieningen									
Voorziening Wethouderspansioenen	4.738		281	281	4.738		286	292	4.732
Voorziening Wachtgelden	16			16	0				0
Voorziening Spaarverlof	1.317		300	350	1.267		200	250	1.217
Voorziening Vervroegd Uittreden RVU	16			16	0				0
Voorziening Onderhoud gebouwen	3.390		3.154	3.720	2.824		2.690	2.836	2.677
Voorziening Onderhoud Civiele kunstwerken	1.825		481	493	1.813		491	503	1.802
Voorziening Familiegraf Polak	5				5				5
Voorziening Rioolbeheer	8.093		3.357	2.826	8.624		3.471	2.941	9.154
Voorziening precario Enduris	5.095				5.095				5.095

(bedragen x € 1.000)	Saldo	Rente	Overige	Onttrek.	Saldo	Rente	Overige	Onttrek.	Saldo
	31 december 2024	toev.	toev.	31 december	2025	toev.	toev.	31 december	2026
Voorziening Grondbedrijf	5.517			964	4.553		87		4.640
Voorziening Dubieuze debiteuren Soc. Zaken	45				45				45
Voorziening Dubieuze debiteuren	828		119	125	822		122	125	819
Voorziening Tariefstelling afvalstoffenheffing	0				0				0
Voorziening Wegen	4.307			800	3.507			800	2.707
Voorziening Stadhuis	9.639			4.820	4.819			4.819	0
Totaal	44.831	0	7.692	14.411	38.112	0	7.347	12.566	32.893

Totaal reserves en voorzieningen	135.344	0	28.060	33.534	129.870	0	11.943	20.563	121.250
----------------------------------	---------	---	--------	--------	---------	---	--------	--------	---------

(bedragen x € 1.000)	Saldo	Rente	Overige	Onttrek.	Saldo	Rente	Overige	Onttrek.	Saldo
	31 december 2026	toev.	toev.	31 december	2027	toev.	toev.	31 december	2028
Reserves									
Algemene Reserve	20.096				20.096				20.096
Reserve Transitoria	0				0				0
Reserve Grondbedrijf	15.281		1.804		17.085		1.851		18.936
Afschrijvingsreserve	8.188		5.050	222	13.016		5.000	222	17.794
Reserve GBE aqua B.V.	18.945				18.945				18.945
Reserve Klimaatgelden	3.392				3.392				3.392
Reserve Decentralisaties	0				0				0
Reserve investeringsfonds	22.455			5.050	17.405			5.000	12.405
Totaal	88.357	0	6.854	5.272	89.939	0	6.851	5.222	91.568

Voorzieningen									
Voorziening Wethouderspansioenen	4.732		292	304	4.721		298	316	4.703
Voorziening Wachtgelden	0				0				0
Voorziening Spaarverlof	1.217		200	250	1.167		200	250	1.117
Voorziening Vervroegd Uittreden RVU	0				0				0
Voorziening Onderhoud gebouwen	2.677		2.742	3.138	2.281		2.795	4.345	732
Voorziening Onderhoud Civiele kunstwerken	1.802		387	503	1.686		511	543	1.653
Voorziening Familiegraf Polak	5				5				5
Voorziening Rioolbeheer	9.154		3.595	2.837	9.912		3.759	3.260	10.411
Voorziening precario Enduris	5.095				5.095				5.095
Voorziening Grondbedrijf	4.640			3.065	1.575		31		1.606
Voorziening Dubieuze debiteuren Soc. Zaken	45				45				45
Voorziening Dubieuze debiteuren	819		124	125	818		127	125	820
Voorziening Tariefstelling afvalstoffenheffing	0				0				0
Voorziening Wegen	2.707			800	1.907			800	1.107
Voorziening Stadhuis	0				0				0
Totaal	32.893	0	7.340	11.022	29.212	0	7.721	9.639	27.294

(bedragen x € 1.000)	Saldo 31 december 2026	Rente toev.	Overige toev.	Onttrek. 31 december 2027	Saldo 31 december 2027	Rente toev.	Overige toev.	Onttrek. 31 december 2028	Saldo 2028
Totaal reserves en voorzieningen	121.250	0	14.194	16.294	119.151	0	14.572	14.861	118.862

Berekende EMU-saldo

x € 1000,-	T-1	T	T+1
	2024	2025	2026
Omschrijving	Volgens realisatie tot en met sept. 2024, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2025	Volgens meerjarenraming in begroting 2026
1, Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	655	4.514	939
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	-2.284	14.595	23.417
3. Mutatie voorzieningen	1.701	-5.749	-5.302
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	7.631	-4.816	-4.485
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-
Berekend EMU-saldo	-2.991	-11.015	-23.296

Overige

Vervangingsinvesteringen

Programma	Omschrijving	Investerings- bedrag	Afschrijvings- termijn
0 Bestuur en ondersteuning	verduurzame gemeentelijk vastgoed maatregelen "geen spijt"	50.000	25
0 Bestuur en ondersteuning	HR-systeem	70.000	4
0 Bestuur en ondersteuning	Mobiele telefoons (iPhone SE 4) 2025	94.500	3
0 Bestuur en ondersteuning	Mobiele telefoons (iPhone SE 4) 2026	94.500	3
0 Bestuur en ondersteuning	Mobiele telefoons (iPhone SE 4) 2027	94.500	3
0 Bestuur en ondersteuning	Mobiele telefoons (iPhone SE 4) 2028	94.500	3
0 Bestuur en ondersteuning	Mobiele telefoons (iPhone SE 4) 2029	94.500	3
0 Bestuur en ondersteuning	Aanpassing software integraal objectenbeheer	100.000	5
0 Bestuur en ondersteuning	Harwi verticale platenzaag	13.500	20
0 Bestuur en ondersteuning	Bureau's en meubilair vergaderruimten	40.000	15
0 Bestuur en ondersteuning	Tafels kantine	10.000	10
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Verv. openb. verlichting	375.000	25
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Verv. verkeerslichten	125.000	15
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Netwerk management systeem VRI'S - software	32.000	8
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Verkeerstelapparatuur - 1 telradar (telradar 1)	4.088	1
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Voetgangersbrug Asserlaan-Hammarskjoldlaan	150.000	10
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Machinale veegmachine AZURA 2018 (kleine veegmachine)	190.000	7
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Parkeergarages, fase 1b betaalautomaten incl. software	262.000	7
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Parkeergarages fase 1a, camera's, beeldschermen etc.	10.000	10
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Hardware betaalterminals buitenparkeren (kaartlezers)	282.000	7
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Veegmachine parkeergarages	10.500	5
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Renoveren openbare toiletvoorzieningen Parkeergarage Geere	30.000	10
	Renoveren openbare toiletvoorzieningen		
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Parkeergarage Kousteensedijk	30.000	10
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Handy's of handhelds parkeercontrole	20.000	3
5 Sport, cultuur en recreatie	Voorz. opstallen accomm.	47.647	15
5 Sport, cultuur en recreatie	De Sprong, inrichting beheerdersruimte	7.260	1
5 Sport, cultuur en recreatie	De Sprong, inrichting vergaderruimte	14.520	12
5 Sport, cultuur en recreatie	De Sprong, inrichting wedstrijdsruimte	14.520	12
5 Sport, cultuur en recreatie	De Kruitmolen, Basketbalinstallatie's van 2 speelvelden	45.980	25
5 Sport, cultuur en recreatie	De Blikken, Sportinventaris Sporthal 'de Blikken'	16.940	10
5 Sport, cultuur en recreatie	De Blikken, inventaris (vm de Arne)	18.150	20
5 Sport, cultuur en recreatie	Inr/aanleg speelterreinen	50.000	10
5 Sport, cultuur en recreatie	Kruitmolenlaan veld 3 kunstgras	850.000	20
5 Sport, cultuur en recreatie	Kruitmolenlaan veld 3 klein kunstgras	100.007	20
5 Sport, cultuur en recreatie	Herschikking sportbudgetten	144.000	10
5 Sport, cultuur en recreatie	Robotmaaier Veerse Poort	26.120	5
5 Sport, cultuur en recreatie	Robotmaaier VV Nieuwland	17.810	5
5 Sport, cultuur en recreatie	Robotmaaier VV Arnemuiden	26.120	5

Programma	Omschrijving	Investerings- bedrag	Afschrijvings- termijn
7 Volksgezondheid en milieu	Containers 0,14 m ³ t/m 20 m ³	110.000	10
7 Volksgezondheid en milieu	ondergrondse afvalcontainers	217.000	10
7 Volksgezondheid en milieu	Verbeteringsmaatregelen riolen	1.013.090	1
7 Volksgezondheid en milieu	Renovatie riolen	2.217.934	1

Incidentele baten en lasten

Incidentele lasten per programma (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	Reserve
Programma Bestuur en Ondersteuning					
Overgang naar office 365 (incidenteel)	169	-	-	-	nee
Verbeteren arbeidsmarktpositie	175	-	-	-	nee
Ondersteuning bij digitaal werken	50	-	-	-	nee
Toegankelijkheidstoetsen websites en apps	38	-	-	-	nee
POK-middelen dienstverlening	224	237	237		nee
Onderzoek Smart Buildings	25	-	-	-	nee
Medewerker TIP publiekszaken	32	-	-	-	nee
Programma Veiligheid					
Project preventie van (steek) wapen geweld en jeugdcriminaliteit	100	-	-	-	nee
Programma Verkeer en Vervoer					
Green deal ZES	25	-	-	-	nee
Project klimaatadaptatie Zeeland	408	-	-	-	nee
Quick-wins verkeersveiligheid Middelburg	500	-	-	-	nee
Rotonde kruispunt Sandberglaan-Pres. Rooseveltlaan-Laan der Verenigde Naties	675	-	-	-	nee
Verbeteren voorrangssituaties Stationsstraat	250				nee
Projectleider- en projectcoördinatoren onderhoud wegen	275	-	-	-	nee
Programma Economie					
Project DETOCS	29	15	8	73	nee
Programma Onderwijs					
Tijdelijke voorziening Aventurijn	32	32	32	32	nee
Herijking Stratechisch Huisvestingsplan Onderwijs (SHP)	30	-	-	-	nee
Vervanging dakbedekking gymzaal (de Stroming)	20	-	-	-	nee
Stratechische ondersteuning op onderwijshuisvesting	25	25	-	-	nee
Verlenging ondersteuningsstructuur in het onderwijs (NPO)	440	-	-	-	nee
Tweede vervoerder leerlingenvervoer	20	-	-	-	nee
Programma Sport, Cultuur en Recreatie					
Financiële ondersteuning TV Dauwendaele, renovatie 4 tennisbanen	60	-	-	-	nee
Compensatie van de energiekosten voor maatschappelijke organisaties	500	-	-	-	nee
Bijdrage Internationale jongerenconferentie/Bijdrage 80 jaar bevrijding	100	-	-	-	nee
Subsidie kunst en cultuur	85	-	-	-	nee
Projectsubsidie Makersregeling	100	-	-	-	nee
Projectsubsidie vernieuwende kunst	100	-	-	-	nee
Matching Cultuureducatie met Kwaliteit	57	-	-	-	nee
De Opening	58	-	-	-	nee
Haalbaarheidsonderzoek Museum Middelburg	30	-	-	-	nee
Programma Sociaal Domein					
Ontwikkelkosten Sociaal Team Middelburg	500	-	-	-	nee
Zeeuwse overleggen Sociaal Domein	150	60	-	-	nee
Adviseur onveilige casuïstiek	93	97	50	-	nee
Programma Volksgezondheid en Milieu					

Incidentele lasten per programma (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	Reserve
Project Cool Neighbourhoods	609	609	201	-	nee
Uitvoerend medewerker aula crematorium	48	-	-	-	nee
Programma Volkshuisvesting RO en sted vern					
Casusregisseurs Omgevingstafels (dekking 2024 uit de algemene reserve)	194	-	-	-	ja
Applicatiebeheer V&H	88	-	-	-	nee
Regievoering VTH beleid	120	-	-	-	nee
Ondersteuning woon- en zorgcoöperaties	50	50	50	50	nee
Totaal Incidentele lasten	6.484	1.125	578	155	

Incidentele baten per programma (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	Reserve
Programma Bestuur en Ondersteuning					
Opbrengst reisdocumenten	150	150	150	150	nee
Programma Verkeer en Vervoer					
Project klimaatadaptatie Zeeland	235	-	-	-	nee
Programma Economie					
Project DETOCS	57	31	11	174	nee
Programma Onderwijs					
Programma Sport, Cultuur en Recreatie					
Programma Sociaal Domein					
Programma Volksgezondheid en Milieu					
Project Cool Neighbourhoods	421	421	148	-	nee
Programma Volkshuisvesting RO en sted vern					
Totaal Incidentele baten	863	602	309	324	
Saldo incidentele lasten en baten	-5.621	-523	-269	169	

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Taakveld 0.10 Incidentele toevoegingen aan reserves				
Toev. Reserve investeringsfonds	7.800	-	-	-
Toev. EU project DETOCS	23	14	3	85
Toev. EU project Cool Neighbourhoods	177	177	19	-
Toev. Innovatie subsidies	414	-	-	-
Totaal	8.414	191	22	85

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Taakveld 0.10 Incidentele onttrekkingen aan reserves				
Ontrr Extra rijksmiddelen temporisering taakstelling Soc.Domein	910	-	-	-
Ontrr. tbv uitvoering project Klimaatadaptatie Zeeland	135	-	-	-
Mutaties grondbedrijf	285	285	285	285
Totaal	1.330	285	285	285
Saldo incidentele mutaties reserves	-7.084	94	263	200
Saldo incidentele baten en lasten inclusief mutaties reserves	-12.705	-429	-6	369

Structurele toevoeging en onttrekking aan de reserves

Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves:

Toevoeging aan de reserves * €1.000	2025	2026	2027	2028
	0	-	-	-
Totaal structurele toevoeging aan de reserves	0	0	0	0
Onttrekking aan de reserves * €1.000	2025	2026	2027	2028
afschrijvingsreserve	415	410	404	399
Totaal structurele onttrekkingen aan de reserves	415	410	404	399
Saldo	415	410	404	399

Bijlage (Europese) subsidies

Project	Begindatum	Einddatum	Projectbudget	Totaal toegekende subsidie	Werkelijk ontvangen via de bank t/m 2024	Restant toegekend subsidiebedrag
Gehonoreerde						
Europese projecten						
1. DETOCS	01-03-23	28-02-27	218	174	43	131
2. Natuur Inclusief	01-09-23	31-12-25	457	228	69	159
3. Klimaatadaptatie Zeeland	16-01-23	29-12-25	1.194	547	46	501
4. Cool Neighbourhoods	01-10-23	01-03-27	1.846	1.107	30	1.077
5. Green Teams	01-11-23	01-05-27	224	134	0	134
6. Cool Cities Network	01-01-24	31-12-27	896	448	0	448
7. Time2Adapt	01-01-26	31-12-28	150	120	0	120
Ingediende						
Europese projecten						
8. Circulair shift	01-11-24	31-12-27	591	355	nvt	nvt
Overige externe financiering						
9. RVO - Visserij ontwikkel Plan Arnhemuiden	1-1-2025	31-12-2030	3.000	1.500	nvt	nvt

1. DETOCS

Het doel van dit project is het bevorderen en stimuleren van investeringen in hernieuwbare-, en efficiënter energieverbruik bij MKB met de focus op de toeristische sector door kennisuitwisseling en ontzorgen van de sector.

2. Natuur Inclusief ³

Binnen dit project wordt 250 m2 kademuren gerestaureerd volgens natuurinclusief principe. Naast het zorgvuldig herstellen van de kademuren Kinderdijk en Korendijk is het de intentie om de biodiversiteit en fauna te bevorderen door behoud muurbegroeiing en voorzieningen voor vleermuizen en vogels.

3. Klimaatadaptatie Zeeland³

Herinrichten, ontharden en vergroenen Meanderlaan in samenwerking met ZMF, SCALDA, Woongoed, City Seeds en DSV zaden en het samen ontwikkelen en realiseren van jaarrond pluktuinen. Technische -en economische haalbaarheidsstudie voor lokale waterzuivering met hieraan gekoppeld systeem voor opwekken van energie voor de "wijk van de toekomst".

³ Bij de Provincie Zeeland is een aanvullende subsidie aangevraagd.

4. Cool Neighbourhoods³

Het tegen gaan van hitte risico's op wijkniveau. Gezamenlijk met de inwoners maken van wijkactieplannen. Herinrichten,onthardenen vergroenen van de leefomgeving en straten Dauwendaele en in de Binnenstad. Realiseren van locatiespecifieke recreatieve groene omgevingen.

5. Green Teams

Pro-actieve klimaatadaptatie in planning en uitvoering voor de openbare ruimte. Green Teams biedt ons de mogelijkheid om gezamenlijk met andere partners te werken aan een strategy om klimaatadaptatie onlosmakelijk onderdeel te laten zijn van onze projecten en activiteiten van ontwerp tot beheer en onderhoud.

6. Cool Cities Network³

Lokale/regionale overheden en kennisinstellingen werken gezamenlijk aan het hittebestendiger maken van steden door het ontwikkelen van een Cool Network Strategy, een integrale wijkgerichte aanpak en energietransitie met hieraan gekoppelde uitvoeringsprogramma van een netwerk van schaduwrijke routes

en cool spots. Deze strategie is nodig om voor een cool netwerk strategie/plan. Binnen het project wordt een klimaatadaptieve herinrichting van de Arie van Driellaan als voorbeeld gerealiseerd.

7. Time2Adapt

Dit is een innovatief Europees initiatief dat zich richt op de aanpassing van steden aan de klimaatverandering. Het project heeft tot doel oplossingen te testen en te implementeren om steden te helpen omgaan met extreme hitte.

8. Circulair shift

Dit project gaat over het versnellen van de circulaire economie door circulair inkopen binnen onze organisatie te bevorderen en hiervoor een actieplan voor samenwerking in de waardeketen, een (wettelijk) kader, een strategie en een training te ontwikkelen.

9. RVO - Visserij ontwikkelplan Arнемuiden (VOP)

Gezamenlijk uitvoeringsprogramma (bedrijven, organisaties en gemeente opgesteld.) Doel is het opwaarderen van Arнемuiden als visserijstadje door behoud en versterken van het erfgoed, investeren in de garnaalverwerkende waardeketen van vangst tot proeverij.

---

³ Bij de Provincie Zeeland is een aanvullende subsidie aangevraagd.